POLIROM Top 10+

WILLA CATHER

Ántonia mea

h

WILLA CATHER

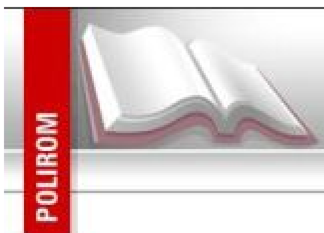
Antonia mea

Traducere din limba engleză şi note de

Mihaela Negrilă

EDITURA POLIROM

2014

Willa Cather

My Ántonia

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1; sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-4852-8
ISBN PDF: 978-973-46-4853-5
ISBN print: 978-973-46-4697-5

Coperta: Carmen Parii
Pe copertă: William-Adolphe Bouguereau (1825-1905), *Tânăra păstoriță*, 1885

Întocmai ca personajul narator din *Ántonia mea*, scriitoarea americană WILLA CATHER (1873-1947) şi-a urmat familia în călătoria din Virginia spre preria din Nebraska, în micul oraş feroviar Red Cloud. A studiat la Universitatea Nebraska, plănuind să devină medic, însă alegând în cele din urmă studiile filologice, după ce i-a fost publicată una dintre povestiri. Din 1895 a devenit editoare

a publicației *Home Monthly* şi a început să scrie povestiri. În 1905 a publicat prima colecție de proză scurtă, *Grădina cu troli*. În 1906 s-a mutat la New York, pentru a lucra la *McClure's Magazine*, revistă în care i-a apărut în foileton primul roman, *Podul lui Alexandru*, în 1912. Acestuia i-au urmat trilogia preriei – *Cuceritorii preriei* (1913), *Cântecul ciocârliei* (1915) şi *Ántonia mea* (1918) –, romane ca *O doamnă pierdută* (1923) sau *Casa profesorului* (1925) şi câteva colecții de proză scurtă. În 1922 a primit Premiul Pulitzer pentru romanul *Unul de-ai noştri*.

Pentru Carrie şi Irene Miner

În amintirea iubirilor vechi şi adevărate...

Optima dies... prima fugit[1]

Vergilius

[1] „Clipele frumoase trec cel mai repede”, în *Georgicele* de Vergilius (în latină, în orig.).

Introducere

Vara trecută, s-a întâmplat să traversez câmpiile din Iowa într-o perioadă de arşiță intensă şi am avut norocul să-l am ca tovarăş de călătorie pe James Quayle Burden – Jim Burden, cum îi zicem încă în Vest. Noi doi suntem prieteni vechi – am crescut împreună în acelaşi oraş din Nebraska – şi aveam multe să ne spunem. În vreme ce trenul străbătea în viteză nesfârşitele lanuri cu grâu copt, trecând pe lângă orăşele de provincie, păşuni acoperite de flori viu colorate şi crânguri de stejari care se veştejeau în soare, stăteam în vagonul de panoramă[2], unde lemnăria era fierbinte la atingere şi pretutindeni se aşternuse un strat gros de praf roşu. Praful, căldura şi vântul arzător ne-au amintit de multe lucruri. Discutam despre cum e să-ți petreci copilăria în orăşele ca acestea, îngropate în grâu şi porumb, sub influența stimulantă a extremelor climei: veri caniculare, când pământul se întinde verde şi

[2] *Observation car* în original – în S.U.A., tip de vagon prevăzut cu multe ferestre mari, inclusiv în partea din spate, şi plasat la capătul trenului, astfel încât să permită călătorilor o privelişte panoramică; aceste vagoane au fost scoase din circulație la începutul anilor ‘50, ca măsură de eliminare a costurilor implicate de necesitatea „întoarcerii” trenurilor în terminale.

vălurit sub un cer strălucitor, când eşti înăbuşit de vegetație, de culoarea şi mirosul buruienilor puternice şi ale recoltelor bogate; ierni cu vânt puternic şi zăpadă puțină, când întregul ținut e dezgolit şi cenuşiu ca o tablă de fier. Eram amândoi de acord că, dacă n-ai crescut într-un mic orăşel din prerie, n-ai cum să ştii ceva despre asta. Era ca un fel de francmasonerie, am spus noi.

Deşi atât eu, cât şi Jim Burden locuim la New York şi suntem vechi prieteni, nu îl văd foarte des. El e consilier juridic pentru o mare companie feroviară din Vest şi uneori e plecat cu săptămânile de la biroul său din New York. Acesta e unul dintre motivele pentru care nu ne întâlnim des. Celălalt motiv e că nu-mi place de soția lui.

Pe când Jim era încă un tânăr avocat necunoscut care se zbătea să-şi croiască un rost în New York, cariera sa a luat brusc avânt în urma unei căsătorii strălucite. Genevieve Whitney era singura fiică a unui om de vază. Măritişul ei cu tânărul Burden a fost subiectul unor comentarii acide la acea vreme. Se zicea că a fost părăsită cu brutalitate de vărul ei, Rutland Whitney, şi că s-a măritat cu acest bărbat necunoscut din Vest dintr-un gest de frondă. Încă de pe atunci, era o fată încăpățânată, fără astâmpăr, căreia îi plăcea să-şi uluiască prietenii. Mai

târziu, când am cunoscut-o, făcea mereu ceva neaşteptat. Şi-a donat una dintre casele din oraş pentru a fi folosită ca sediu al sufragetelor, şi-a produs propria piesă de teatru la Princess Theater[3], a fost arestată pentru că a pichetat în timpul unei greve a confecționerilor de îmbrăcăminte etc. Nu am crezut niciodată că ea chiar este atât de pasionată de cauzele în slujba cărora îşi pune numele şi interesul ei trecător. E frumoasă, plină de energie, bună organizatoare, însă mie îmi pare neimpresionabilă şi, temperamental vorbind, incapabilă de entuziasm. Gusturile liniştite ale soțului ei o irită, cred, şi i se pare că merită osteneala să joace rolul de patroană a artelor pentru un grup de tineri poeți şi pictori cu idei avansate şi talent mediocru. Are averea ei şi duce o viață proprie. Dintr-un motiv sau altul, doreşte să rămână doamna James Burden.

Cât despre Jim, nici o dezamăgire nu a fost îndeajuns de gravă ca să-i potolească firea romantică şi înflăcărată. Aceste trăsături, deşi îl făceau să pară foarte caraghios când era copil, au fost la originea succesului său. Iubeşte

[3] Aprox. „Teatrul Prințesei” – în 1913, când a fost inaugurat, era unul dintre cele mai mici teatre de pe Broadway dar, deşi mic, a avut un efect important asupra dezvoltării musicalului. A fost demolat în 1955.

cu pasiune ținutul vast prin care se întind şi se ramifică liniile lui de cale ferată. Credința lui în calea ferată şi cunoştințele pe care le are despre aceasta au jucat un rol important în dezvoltarea ei. Este întotdeauna capabil să strângă capital pentru noi întreprinderi în Wyoming sau Montana şi a ajutat tineri de acolo să facă lucruri remarcabile în afaceri miniere, cu cherestea şi cu petrol. Dacă un tânăr care are o idee de afacere reuşeşte să-i atragă atenția lui Jim Burden, dacă reuşeşte să-l însoțească atunci când se duce în pustietate să caute parcuri naturale pierdute sau să exploreze noi canioane, atunci banii care îl vor ajuta să treacă la acțiune sunt, de obicei, ca şi asigurați. Jim este, încă, în stare să se piardă în acele visuri mărețe legate de Vest. Deşi acum are peste patruzeci de ani, întâmpină oamenii şi întreprinderile noi cu aceeaşi impulsivitate pe care şi-o amintesc despre el prietenii lui din copilărie. Mie îmi pare că nu îmbătrâneşte. Culoarea sănătoasă din obraji, părul nisipiu şi ochii albaştri, cu nuanțe care se schimbă repede, sunt cele ale unui bărbat tânăr, iar interesul său plin de simpatie şi solicitudine față de femei e la fel de tineresc pe cât este de tipic pentru Vest şi pentru americani în general.

Pe parcursul acelei zile caniculare când traversam Iowa, discuția noastră a revenit întruna la un personaj central, o fată din Boemia pe care o cunoscuserăm cu mult timp în urmă şi pe care amândoi o admiram. Mai mult decât orice altă persoană pe care ne-o aminteam, această fată părea să întruchipeze pentru noi sentimentul de „la țară”, împrejurările şi întreaga aventură a copilăriei noastre. A-i rosti numele însemna a reînvia imagini cu oameni şi locuri, a derula în minte o dramă tăcută.

Eu nu o mai văzusem deloc, dar Jim o regăsise după mulți ani şi reînnodase o prietenie care însemna mult pentru el; aşa ocupat cum era, îşi rezerva suficient timp pentru a se bucura de această prietenie. În ziua aceea, mintea lui era plină de acea fată. Jim m-a făcut să o văd din nou, să-i simt prezența, mi-a redeşteptat vechea afecțiune față de ea.

— Nu pot să înțeleg de ce n-ai scris niciodată nimic despre Ántonia, mi-a zis el, impetuos.

I-am spus că simțisem întotdeauna că alții, el însuşi, de pildă, o cunoşteau mult mai bine decât mine. Însă eram dispusă să fac o înțelegere cu el: urma să aştern pe hârtie tot ce-mi aminteam despre Ántonia dacă avea să

facă şi el la fel. În felul ăsta, poate reuşeam să obținem o imagine a ei.

Şi-a ciufulit părul cu un gest repezit şi nervos, care la el vestea adesea luarea unei hotărâri, şi mi-am dat seama că sugestia mea a pus stăpânire pe el.

— Poate că o s-o fac! Poate că o s-o fac! a declarat. S-a uitat lung pe geam preț de câteva clipe, iar când s-a întors din nou spre mine, ochii lui căpătaseră o limpezime subită care venea din ceva ce mintea însăşi vedea. Desigur, zise el, ar trebui să o fac într-o manieră directă şi să spun multe despre mine însumi. Am cunoscut-o şi am perceput-o prin propria-mi perspectivă şi nu am exercițiu în altă formă de prezentare.

I-am spus că felul în care a cunoscut-o şi a perceput-o el era exact ceea ce voiam cel mai mult să ştiu despre Ántonia. El avusese ocazii de care eu, ca fetiță care o privea venind şi plecând, nu avusesem parte.

La multe luni după aceea, Jim Burden a venit la apartamentul meu într-o după-amiază de iarnă cu viscol, adăpostind sub paltonul de blană un dosar gros. L-a adus cu el în living, lovindu-l uşurel cu oarecare mândrie, în vreme ce încerca să-şi încălzească mâinile.

— Am terminat azi-noapte chestia aia despre Ántonia, a zis el. Ei, tu cum stai ?

A trebuit să-i mărturisesc că nu ajunsesem mai departe de câteva notițe dezordonate.

— Notițe? Eu n-am făcut nici una. Îşi bău ceaiul dintr-o înghițitură şi lăsă ceaşca jos. Nu am aranjat sau rearanjat nimic. Pur şi simplu am scris ce îmi aminteşte numele Ántoniei despre ea, despre mine şi despre alți oameni. Bănuiesc că nu are nici o formă. Nici titlu nu are.

S-a dus în camera alăturată, s-a aşezat la biroul meu şi a scris pe coperta rozalie a dosarului cuvântul *Ántonia*. S-a încruntat o clipă, apoi a adăugat încă un cuvânt, punând titlul *Ántonia mea*. Asta a părut să-l mulțumească.

— Citeşte-o cât de curând poți, dar nu lăsa ca relatarea mea să o influențeze pe a ta, zise el, ridicându-se.

Eu n-am scris niciodată propria versiune, iar povestirea care urmează este manuscrisul lui Jim, în mare măsură aşa cum mi l-a adus el.

Nota editorului american: Numele ceh Ántonia este puternic accentuat pe prima silabă, asemenea numelui

englezesc Anthony, iar „i”-ul este, desigur, redat de sunetul unui „i” lung. Numele se pronunță An-ton-ii-ah.

Cartea întâi

Familia Shimerda

I

Am auzit prima oară de Ántonia în ceea ce mi s-a părut a fi o călătorie interminabilă prin marea câmpie centrală din nordul Americii. Aveam zece ani pe atunci. Îmi pierdusem tatăl şi mama în decursul unui singur an şi rudele mele din Virginia mă trimiteau la bunicii mei, care locuiau în Nebraska. Călătoream în grija unui flăcău de la munte, Jake Marpole, unul dintre „ajutoarele” de la vechea fermă a tatălui meu de la poalele Munților Blue Ridge, care mergea acum în Vest ca să lucreze pentru bunicul meu. Jake nu era cu mult mai umblat prin lume decât mine. Nu mai mersese niciodată cu trenul până în dimineața când am pornit împreună la drum să ne încercăm norocul într-o lume nouă.

Am mers tot drumul în vagoane de zi, devenind mai lipicioşi şi mai murdari cu fiecare etapă a călătoriei. Jake

cumpăra tot ce îi ofereau băieții care vindeau ziare: bomboane, portocale, nasturi de alamă pentru guler, un talisman norocos de pus pe lanțul de la ceas, iar pentru mine, un exemplar din *Viața lui Jesse James*, pe care mi-o amintesc ca fiind una dintre cele mai încântătoare cărți pe care le-am citit vreodată. De la Chicago încolo ne-am aflat sub protecția unui controlor prietenos, care ştia totul despre meleagurile spre care ne îndreptam şi ne-a dat multe sfaturi în schimbul încrederii noastre. Nouă ni se părea un om experimentat şi trecut prin viață, care fusese aproape peste tot; în timpul conversației, obişnuia să pomenească cu lejeritate numele unor state şi oraşe îndepărtate. Purta inelele, insignele şi ecusoanele diverselor frății din care făcea parte. Până şi butonii de la manşetele cămăşii erau gravați cu hieroglife; omul era mai inscripționat decât un obelisc egiptean.

În una dintre ocaziile când s-a aşezat la taifas cu noi, ne-a spus că în vagonul de imigranți din față era o familie „de peste ocean”, a cărei destinație era aceeaşi cu a noastră.

— Nici unul dintre ei nu vorbeşte engleză, în afară de o fetiță, iar tot ce e în stare să zică ea este: „Mergem în Black Hawk, Nebraska”. Nu-i cu mult mai mare decât tine,

are doisprezece sau treisprezece ani, poate, şi e strălucitoare ca un dolar nou[4]. Nu vrei să mergi să o vezi, Jimmy? Are şi nişte ochi căprui foarte frumoşi!

Această ultimă remarcă m-a făcut să mă ruşinez, aşa că am scuturat din cap şi m-am mulțumit cu *Jesse James*. Jake a dat aprobator din cap şi a zis că puteai să iei vreo boală de la străini.

Nu țin minte când am trecut fluviul Missouri şi nici un detaliu din lunga călătorie de o zi prin Nebraska. Probabil că între timp trecusem peste atât de multe fluvii, că eram plictisit de ele. Singurul lucru foarte uşor de observat în legătură cu Nebraska a fost că, toată ziulica aia, am mers întruna doar prin Nebraska.

Dormeam de multă vreme, ghemuit pe scaunul pluşat, când am ajuns la Black Hawk. Jake m-a trezit şi m-a luat de mână. Am coborât împleticindu-ne din tren pe peronul din lemn, pe care alergau nişte bărbați cu felinare. Nu reuşeam să zăresc nici urmă de oraş, nici măcar nişte lumini îndepărtate. Eram înconjurați de o beznă adâncă. Motorul gâfâia din greu după lungul drum parcurs. În lumina roşie răspândită de cazanul locomotivei, un grup

[4] Este vorba de moneda în valoare de 1 dolar, mult mai puțin folosită în prezent decât bancnota cu aceeaşi valoare nominală.

de oameni stăteau îngrămădiți pe peron, împovărați de boccele şi valize. Am ştiut că trebuia să fie familia de imigranți despre care ne spusese controlorul. Femeia avea un şal cu franjuri legat pe cap şi căra în brațe un mic cufăr din tablă, ținându-l ca pe un bebeluş. Mai era un bărbat în vârstă, înalt şi adus de spate. Doi băieți mai mari şi o fată cărau boccele din pânză groasă, iar o fetiță se agăța de poalele mamei. De ei s-a apropiat imediat un bărbat cu un felinar în mână şi a început să vorbească, țipând şi exclamând. Mi-am ciulit urechile, căci era prima oară când auzeam o limbă străină.

A mai apărut un felinar. Un glas glumeț a strigat:

— Bună! Voi sunteți neamurile lu' domnu' Burden? Dacă da, pe mine mă căutați. Sunt Otto Fuchs. Sunt argatul lu' domnu Burden şi tre' să vă duc acolo cu căruța. Bună, Jimmy, nu ți-e frică să vii atât de departe în Vest?

M-am uitat cu interes în sus la fața nouă, luminată de lanternă. Bărbatul era parcă desprins din paginile lui *Jesse James*. Purta un sombrero, cu o bandă lată din piele şi o cataramă lucioasă, şi avea capetele mustății răsucite în sus, țepene ca nişte coarne. M-am gândit că părea plin de viață, puternic şi violent, ca un om cu un trecut. O

cicatrice lungă îi brăzda un obraz, trăgându-i colțul gurii în sus, într-o strâmbătură sinistră. Vârful urechii stângi nu mai exista, iar pielea îi era cafenie, ca de indian. Cu siguranță acesta era chipul unui desperado. Pe când mergea pe peron în cizmele lui cu tocuri înalte, căutându-ne bagajele, am văzut că era un bărbat destul de mărunt, iute şi slab, dar puternic şi cu pas uşor. Ne-a spus că ne aşteaptă o noapte lungă de mers cu căruța şi că ar fi bine să o pornim la drum. Ne-a condus la bara unde erau legate două căruțe de fermă şi am văzut familia străină înghesuindu-se în una dintre ele. Cealaltă era pentru noi. Jake s-a urcat în față cu Otto Fuchs, iar eu am călătorit tolănit în stratul de fân de pe fundul căruței, acoperit cu o piele de bizon. Imigranții au pornit la drum cu huruit de roți, şi noi i-am urmat.

Am încercat să dorm, dar hurducatul m-a făcut să-mi muşc limba şi, curând, am început să am junghiuri peste tot. Când stratul de paie s-a aşezat, am avut parte de un pat tare. M-am strecurat cu grijă pe sub pielea de bizon, m-am ridicat în genunchi şi m-am uitat cu atenție peste marginea căruței. Părea să nu fie nimic de văzut – nici garduri, nici pâraie sau copaci, nici dealuri sau câmpuri. Dacă exista un drum, eu nu l-am putut distinge în lumina

slabă a stelelor. Nu era nimic altceva decât pământ: acela nu era un ținut, ci materialul din care sunt făcute ținuturile. Nu, nu era nimic în afară de pământ – cam gloduros, mi-am dat seama, deoarece adesea roțile noastre se frecau de frână când coboram într-o vale şi urcam apoi cu zdruncinături pe partea cealaltă. Aveam senzația că lumea rămăsese în urmă, că trecuserăm peste marginea ei şi ne aflam în afara stăpânirii omeneşti. Niciodată până atunci nu mă mai uitasem în sus la cer fără să zăresc profilat pe el un lanț muntos familiar. Dar de aici se vedea toată bolta cerească, tot ce există din ea. Nu credeam că răposații mei părinți mă vegheau de acolo de sus; încă m-ar fi căutat la stâna de lângă pârâu sau pe cărarea albă care ducea la păşunile montane. Le lăsasem până şi spiritele în urma mea. Căruța înainta zdruncinându-se, purtându-mă nici eu nu ştiam unde. Nu cred că mi-era dor de casă. Între pământul şi cerul acela mă simțeam complet dispărut, ascuns. În seara aceea nu mi-am spus rugăciunea: simțeam că, aici, ce avea să fie, avea să fie.

II

Nu îmi aduc aminte de sosirea noastră la ferma bunicului, cândva înainte de a se crăpa de ziuă, după un

drum de aproape treizeci de kilometri într-o căruță trasă de cai folosiți la munci grele. Când m-am trezit, era după-amiază. Mă aflam într-o cămăruță doar cu puțin mai mare decât patul în care eram culcat. Oblonul ferestrei de la capul meu se mişca uşor în adierea vântului cald. O femeie înaltă, cu pielea ridată şi arsă de soare şi cu părul negru stătea în picioare şi se uita la mine. Am ştiut că trebuie să fie bunica. Mi-am dat seama că plânsese, dar când am deschis ochii a zâmbit, s-a uitat la mine atentă, cu nelinişte, apoi s-a aşezat pe pat la picioarele mele.

— Ai dormit bine, Jimmy? m-a întrebat ea repede, cu oarecare asprime. Apoi, pe un ton diferit, a remarcat, ca pentru ea însăşi: Măi să fie, ce semeni cu taică-tău!

Mi-am adus aminte că tata fusese băiețelul ei; cu siguranță, venise adesea să-l trezească în acelaşi fel atunci când dormea prea mult.

— Poftim haine curate, a adăugat ea, netezindu-mi cuvertura cu mâna ei bronzată, în timp ce vorbea. Dar mai întâi vino cu mine jos, în bucătărie, să faci o baie caldă în spatele sobei. Adu-ți lucrurile, nu mai e nimeni pe aici.

„Jos, în bucătărie” mi s-a părut o noțiune neobişnuită; acasă, fusese întotdeauna „afară, în bucătărie”. Mi-am luat pantofii şi ciorapii şi am urmat-o prin camera de zi,

apoi am coborât pe nişte scări într-un demisol. Acesta era împărțit într-o sufragerie, aflată în dreapta scărilor, şi o bucătărie în stânga. Ambele încăperi erau tencuite şi date cu var, cu tencuiala dată direct peste pereții din pământ, aşa cum se obişnuia în beciuri. Pardoseala era din ciment tare. Sus, aproape de nivelul tavanului din lemn, erau nişte ferestre micuțe cu perdele albe şi cu ghivece de năpraznic[5] şi plante curgătoare de obraznică[6] pe pervazurile late. Când am intrat în bucătărie, am adulmecat mirosul plăcut al turtei dulci care se cocea în cuptor. Soba cu plită era foarte mare, cu ornamente lucitoare din nichel, iar în spatele ei, lipită de perete, era o bancă lungă din lemn în fața căreia se afla o cadă din tablă în care bunica turnă apă fierbinte şi apă rece. Când a adus săpunul şi prosoapele, i-am spus că eram obişnuit să-mi fac baie fără să fiu ajutat.

— Poți să te speli şi în urechi, Jimmy? Eşti sigur? Ei, păi atunci se cheamă că eşti un băiețel isteț.

---

[5] Denumirea populară a plantei geranium.

[6] Denumire populară pentru tradescanția, cunoscută la noi şi sub numele de „telegraf”.

Era plăcut acolo în bucătărie. Soarele se reflecta strălucitor în apa mea de baie prin ferestruica dinspre vest şi o imensă pisică malteză veni să se frece de cadă, privindu-mă curioasă. În timp ce mă spălam, bunica îşi văzu de treburile ei în sufragerie, până când am strigat-o eu, îngrijorat:

— Bunico, mă tem că se ard prăjiturile!

Atunci a venit râzând, fluturându-şi şorţul în faţă de parcă ar fi alungat nişte pui.

Era o femeie înaltă, simplă, un pic adusă de spate, şi avea tendinţa să-şi ţină capul împins înainte într-o atitudine atentă, de parcă s-ar fi uitat la ceva sau ar fi ascultat ceva din depărtare. Când am mai crescut, am ajuns să cred că făcea asta doar pentru că se gândea adesea la lucruri care erau foarte departe. Era iute de picior şi plină de energie în mişcări. Avea o voce înaltă şi destul de stridentă şi vorbea deseori cu o nuanţă de îngrijorare în glas, căci era deosebit de dornică să meargă totul cum se cuvenea. Şi râsul ei era înalt şi, poate, un pic strident, dar în el se simţea o inteligenţă vioaie. Pe atunci, avea cincizeci şi cinci de ani şi era o femeie puternică, de o rezistenţă neobişnuită.

După ce m-am îmbrăcat, am explorat beciul lung de lângă bucătărie. Era săpat sub aripa casei, era tencuit şi cimentat, cu o scară ce ducea la uşa ce dădea afară, pe unde veneau şi plecau oamenii. Sub una dintre ferestre era amenajat un loc unde să se spele când veneau de la muncă.

În timp ce bunica era ocupată cu pregătirea cinei, eu m-am instalat pe banca din lemn din spatele sobei şi am făcut cunoştinţă cu motanul – mi s-a spus că nu prindea doar şoareci şi şobolani, ci şi goferi[7]. Peticul galben de lumină solară s-a deplasat pe pardoseală în spate, spre scară, iar eu şi bunica am discutat despre călătoria mea şi despre sosirea noii familii din Boemia. Mi-a zis că urmau să fie cei mai apropiaţi vecini ai noştri. N-am vorbit despre ferma din Virginia, care fusese căminul ei vreme de foarte mulţi ani. Dar după ce au venit bărbaţii de la câmp şi ne-am aşezat cu toţii la masă, bunica l-a întrebat pe Jake despre fosta ei casă şi despre prietenii şi vecinii noştri de acolo.

Bunicul nu a spus prea multe. Când a intrat prima oară în casă, m-a sărutat şi mi-a vorbit cu bunătate, dar

[7] Varietate de animal rozător din America de Nord (lat. *Geomys*), care trăieşte în tunelurile pe care le sapă în pământ.

fără a-şi manifesta foarte făţiş sentimentele. I-am simţit numaidecât hotărârea şi demnitatea şi am fost un pic copleşit de admiraţie. Lucrul pe care îl observai imediat la el era barba frumoasă, vălurită şi albă ca neaua. Am auzit odată un misionar spunând că semăna cu barba unui şeic arab. Creştetul lui pleşuv nu o făcea decât să pară şi mai impresionantă.

Ochii bunicului nu semănau deloc cu ochii unui bătrân; erau de un albastru deschis, cu o sclipire de răceală plăcută, înviorătoare. Avea dinţii albi şi regulaţi şi atât de zdraveni, încât nu se dusese niciodată în viaţa lui la dentist. Pielea îi era delicată şi se asprea cu uşurinţă de la soare şi vânt. Când era tânăr, avusese părul şi barba roşcate; sprâncenele încă îi erau arămii.

Pe când stăteam la masă, eu şi Otto Fuchs ne aruncam priviri furişe. Pregătind cina, bunica îmi povestise că era un austriac venit de copil în ţara asta şi că dusese o viaţă aventuroasă în Vestul Îndepărtat, în tabere de minerit şi mici ferme de vite. Constituţia de fier i-a fost întrucâtva şubrezită de pneumonia cauzată de viaţa aspră de la munte, aşa că o luase fără ţintă înapoi, ca să trăiască o vreme într-un ţinut cu climă mai blândă. Avea rude în

Bismarck, o aşezare germană aflată la nord de noi, dar de un an lucra pentru bunicul meu.

Cum s-a terminat cina, Otto m-a dus în bucătărie ca să-mi şoptească despre un ponei din grajd care fusese cumpărat pentru mine din târg şi pe care el îl tot călărise ca să descopere dacă nu cumva avea vreun nărav, însă poneiul era un „adevărat domn”. Îl chema Dude. Fuchs mi-a povestit tot ce am vrut să aflu: cum şi-a pierdut urechea în timpul unui viscol în Wyoming, pe când era surugiu pe diligenţă, şi cum se aruncă un lasou. Mi-a promis că, până la apusul zilei următoare, o să-mi prindă un viţel cu lasoul. Şi-a scos apărătorile din piele[8] şi pintenii de argint ca să ni-i arate mie şi lui Jake, precum şi cizmele lui de cowboy cele mai bune, cu un model îndrăzneţ cusut pe carâmbi – trandafiri, funde ale iubirii adevărate[9] şi femei dezbrăcate. Acestea, ne-a explicat el solemn, erau îngeri.

---

[8] În original, *chaps*, prescurtare de la *chaparajos*, cuvânt ce denumeşte un fel de pantaloni fără şezut purtaţi de cowboy peste pantalonii obişnuiţi, pentru a-şi proteja picioarele în timpul mersului călare.

[9] Fundă ornamentală complicată, în special un nod dublu având două funde întrepătrunse, simbol al iubirii.

Înainte să mergem la culcare, Jake şi Otto au fost chemați în camera de zi pentru rugăciune. Bunicul şi-a pus nişte ochelari cu rame de argint şi a citit câțiva Psalmi. Glasul lui era atât de plin de compasiune şi citea atât de interesant, încât mi-am dorit ca el să fi ales unul dintre capitolele mele preferate din Cartea Regilor. Am fost uluit de felul în care rostea cuvântul „Selah”[10]. „Alesu-ne-a nouă moştenirea Sa, frumusețea lui Iacob, pe care a iubit-o.”[11] Habar n-aveam ce însemna cuvântul ăla; poate că nici bunicul nu ştia. Dar, când îl pronunța, acest cuvânt căpăta ceva de oracol, devenea cel mai sacru dintre cuvinte.

A doua zi, dis-de-dimineață, am dat fuga afară să cercetez împrejurimile. Mi se spusese că noi aveam singura casă din lemn situată la vest de Black Hawk, până când ajungeai în aşezarea norvegienilor, unde erau mai

---

[10] Cuvânt ebraic care apare de 71 de ori pe parcursul Psalmilor în varianta lor ebraică, dar care în varianta românească a *Bibliei* nu s-a tradus; este un concept dificil de tradus, care înseamnă, probabil, fie un semn liturgico-muzical, fie o indicație în citirea textului, aprox. „opriți-vă şi ascultați”; cuvântul mai poate fi folosit şi pentru a se indica faptul că urmează un interludiu muzical în acel punct al psalmului respectiv.

[11] În original: „He shall choose our inheritance for us, the excellency of Jacob whom He love. Selah.” (Psalmul 47:4 în edițiile în limba engleză, dar Psalmul 46:4, în *Biblia*, ediția 1982).

multe astfel de locuințe. Vecinii noştri locuiau în case de pământ sau în bordeie săpate în pământ, confortabile, dar nu foarte spațioase.

Casa noastră albă cu structură şi cadre din lemn, având un nivel şi o mansardă deasupra demisolului, se afla la capătul estic a ceea ce aş putea numi terenul fermei, cu moara de vânt aproape de uşa bucătăriei. De la moara de vânt, terenul se lăsa în pantă spre vest, către hambare, grânare şi cocinile cu țarcurile porcilor. Această pantă era bătătorită şi goală, spălată de ploile în urma cărora rămâneau şănțulețe şerpuitoare. Dincolo de pătulele ce adăposteau ştiuleții de porumb, pe fundul acelei porțiuni joase de pământ, era un mic iaz noroios, în jurul căruia creşteau tufe de salcie de un cafeniu roşiatic. Drumul de la oficiul poştal trecea direct pe lângă uşa noastră, traversa ferma şi cotea pe lângă acest mic iaz, dincolo de care începea să urce uşor spre vest, pe povârnişul domol al preriei necultivate. Acolo, de-a lungul liniei orizontului vestic, ocolea un imens câmp cu porumb, mai mare decât orice câmp pe care-l văzusem vreodată. Acest lan de porumb şi suprafața cultivată cu sorg din spatele hambarului erau singurul teren agricol vizibil. În rest, pretutindeni, cât vedeai cu ochii, nu era nimic

altceva decât iarbă roşie, aspră şi deasă, în cea mai mare parte la fel de înaltă ca mine.

La nord de casă, în interiorul perimetrului apărat de centura de pământ arat pentru a împiedica înaintarea incendiilor de vegetație, creştea o fâşie deasă de arțari, în tufe joase, cu frunze care deja îngălbeneau. Acest gard viu avea aproape o jumătate de kilometru lungime, dar a trebuit să mă uit cu foarte mare atenție ca să-l pot vedea pe tot. Copăceii erau insignifianți pe fundalul ierbii. Părea că iarba era cât pe ce să-i cotropească atât pe ei, cât şi peticul cu pruni din spatele cotețului de chirpici al păsărilor.

Uitându-mă în jur, am simțit că iarba era ținutul, aşa cum apa este marea. Roşul ierbii făcea ca preria vastă să aibă culoarea petelor roşii ale unor semne din naştere sau a unor anumite specii de alge marine atunci când sunt abia aduse la țărm de valuri. Şi era atât de multă mişcare în iarbă, că întregul ținut părea, cumva, că aleargă.

Aproape că uitasem că aveam o bunică atunci când ea a venit afară, purtând pe cap boneta care să o ferească de soare şi cu un sac în mână, şi m-a întrebat dacă vreau să merg cu ea în grădină să scoatem cartofi pentru prânz.

Destul de curios, grădina era la vreo jumătate de kilometru de casă, iar drumul până la ea ducea în sus pe coasta lină a unei depresiuni uşoare de pe lângă ţarcul vitelor. Bunica mi-a atras atenţia asupra unui baston solid din lemn de hicori[12], cu vârful din cupru, care îi atârna la curea de o gaică din piele. Mi-a zis că era bastonul ei împotriva şerpilor cu clopoţei. Nu trebuia să merg niciodată în grădină fără să am la mine un băţ gros sau un cuţit de tăiat cocenii; ea omorâse mulţi şerpi cu clopoţei mergând pe drumeagul acela. O fetiţă care locuia pe drumul spre Black Hawk fusese muşcată de gleznă şi zăcuse bolnavă toată vara.

Ţin minte exact cum mi s-a părut ţinutul în acea dimineaţă de început de septembrie, pe când mergeam alături de bunica de-a lungul urmelor lăsate de căruţe. Poate că eram încă sub efectul legănatului din lunga călătorie cu trenul, căci mai mult decât orice altceva am simţit mişcare în peisaj, în adierea uşoară a vântului înviorător de dimineaţă şi în pământul însuşi, de parcă iarba deasă ar fi fost un fel de piele desprinsă şi

---

[12] Lat. *carya ovata*, arbore din America de Nord, asemănător cu nucul, cu lemn greu, foarte tare şi flexibil.

dedesubtul ei galopau la nesfârşit cirezi de bizoni sălbatici...

De unul singur n-aş fi găsit niciodată grădina – în afară, poate, de dovlecii mari şi galbeni care zăceau pe jos neprotejați de vrejurile care se ofileau –, iar când am ajuns acolo am simțit foarte puțin interes față de ea. Voiam să merg tot înainte prin iarba roşie, peste marginea lumii, care nu avea cum să fie foarte departe. Aerul uşor din jurul meu îmi spunea că lumea se sfârşea acolo; rămăseseră doar pământul, soarele şi cerul, iar dacă mai mergeai un pic, nu aveau să fie decât soarele şi cerul şi ai fi putut să pluteşti în ele, asemenea şoimilor brun-gălbui care pluteau deasupra capetelor noastre desenând umbre leneşe pe iarbă. În timp ce bunica luă furca pe care o găsiserăm înfiptă la un capăt de rând şi se apucă să sape după cartofi, pe care eu îi culegeam din pământul cafeniu şi moale, mă uitam întruna în sus la şoimii care făceau ceea ce simțeam că e posibil să fac şi eu cu mare uşurință.

Când bunica a fost gata de plecare, i-am zis că mi-ar plăcea să mai rămân un pic în grădină.

— Nu ți-e frică de şerpi? m-a întrebat ea, uitându-se cu atenție la mine pe sub boneta ei de soare.

— Un pic, am recunoscut eu, dar tot aş vrea să mai stau puțin.

— Ei bine, dacă vezi vreunul, nu te lega de el. Cei mari, galben cu maro, nu-ți fac nimic, sunt şerpi de pământ folositori, căci previn înmulțirea peste măsură a goferilor. Nu te speria dacă vezi ceva uitându-se afară din gaura aia din malul de colo. E o vizuină de bursuc. E aproape cât un oposum mare şi are capul dungat cu alb şi negru. Din când în când, fură câte un pui, dar nu-i las pe bărbați să-i facă vreun rău. Într-un ținut nou, omul se simte prieten cu animale. Îmi place să-l văd cum iese să se uite la mine când lucrez.

Bunica îşi aruncă sacul cu cartofi peste umăr şi plecă pe cărare, aplecându-se un pic în față. Drumul urma cotiturile vâlcelei; când bunica ajunse la prima cotitură, îmi făcu semn cu mâna şi dispăru. Am rămas singur, cuprins de un sentiment nou de voioşie şi mulțumire.

M-am aşezat în mijlocul grădinii, unde şerpii nu prea se puteau apropia fără să-i văd, şi mi-am sprijinit spatele de un dovleac galben şi cald. De-a lungul brazdelor creşteau tufe de păpălău[13], pline de fructe. Am răsucit

[13] Lat. *physalis* – plantă erbacee cunoscută şi sub denumirea de lampionul chinezesc sau floarea-lampion.

tecile triunghiulare, ca de hârtie, care protejau fructele şi am mâncat câteva. Peste tot în jurul meu, cosaşi gigantici, de două ori mai mari decât oricare dintre cei pe care-i mai văzusem vreodată, făceau salturi acrobatice printre vrejurile uscate. Goferii alergau iute încolo şi încoace pe arătură. Acolo, pe fundul adăpostit al micii văi, vântul nu bătea prea tare, dar îi auzeam freamătul melodios pe coamele terenului din jur, şi vedeam cum se vălurea iarba înaltă. Sub mine, pământul era cald, şi era cald şi când l-am sfărâmat între degete. În jurul meu se adunau nişte gândăcei roşii ciudați, deplasându-se în escadroane lente. Spatele lor lucios era de un roşu-deschis, cu puncte negre. Stăteam cât de nemişcat puteam. Nu s-a întâmplat nimic. Nu mă aşteptam să se întâmple ceva. Eram ceva care stătea la soare şi îl simțea, la fel ca dovlecii, şi nu voiam să fiu nimic mai mult. Eram pe de-a-ntregul fericit.

Poate că aşa ne simțim când murim şi devenim o parte dintr-un întreg, fie el soarele şi aerul sau bunătatea şi cunoaşterea. În orice caz, aceasta este fericirea – să te dizolvi în ceva măreț şi complet. Când te cuprinde fericirea, te cuprinde la fel de natural ca somnul.

III

Duminică dimineața, Otto Fuchs urma să ne ducă să facem cunoştinţă cu noii noştri vecini din Boemia. Le duceam nişte provizii, căci veniseră să locuiască într-un loc pustiu, unde nu aveau nici grădină, nici coteț cu găini, iar pământ lucrat era foarte puţin. Fuchs a adus un sac cu cartofi şi o bucată de carne de porc sărată şi afumată din beci, iar bunica a împachetat nişte franzele din pâinea de sâmbătă, un borcan cu unt şi mai multe plăcinte cu dovleac şi le-a pus în paiele din căruţă. Ne-am suit în faţă şi am pornit zdruncinându-ne pe lângă micul iaz, apoi pe drumul care urca spre lanul mare de porumb.

De-abia aşteptam să văd ce era dincolo de lanul acela de porumb. Însă nu era decât iarbă roşie ca a noastră şi nimic altceva, deşi de pe locurile înalte ale căruţei se putea vedea până departe. Drumul se întindea ca o sălbăticiune, evitând şanţurile adânci rămase în urma ploilor, traversându-le acolo unde erau late şi aplatizate. Peste tot de-a lungul drumului, fie că se bucla sau se întindea drept, creştea floarea-soarelui. Unele erau mari cât nişte copăcei, cu frunze imense şi aspre şi cu multe ramuri, pe care erau zeci de flori. Alcătuiau o panglică galbenă întinsă prin prerie. Când şi când, unul dintre cai

rupea cu dinții o plantă plină de flori şi mergea mai departe muşcând zgomotos din ea, pălăriile înclinându-se în ritmul muşcăturilor lui pe măsură ce înainta spre ele.

Pe drum, bunica mi-a povestit că familia din Boemia cumpărase gospodăria unui compatriot, Peter Krajiek, căruia îi plătiseră mai mult decât valora. Înțelegerea cu el se făcuse înainte ca ei să-şi părăsească fosta țară, prin intermediul unui văr al acestuia, care era şi rudă cu doamna Shimerda. Erau prima familie din Boemia care venea în această parte a comitatului. Krajiek era singurul lor interpret şi putea să le spună orice voia. Ei nu ştiau destulă engleză pentru a cere un sfat sau măcar pentru a-şi face cunoscute nevoile stringente. Otto Fuchs zicea că unul dintre fii era mare şi îndeajuns de puternic ca să lucreze pământul, dar tatăl era bătrân şi plăpând şi nu ştia nimic despre agricultură. Era țesător de meserie; fusese un muncitor priceput la materialele pentru tapițat. Îşi adusese cu el vioara, care nu avea să-i fie de mare folos aici, deşi acasă obişnuia să scoată bani cu ea.

— Dacă sunt oameni cumsecade, nu vreau să mă gândesc că-şi vor petrece iarna în peştera aia a lui Krajiek, zise bunica. Nu-i cu nimic mai bună decât o vizuină de bursuc; nu e un bordei săpat ca lumea. Şi am auzit că i-a

pus să-i plătească douăzeci de dolari pentru soba lui de gătit veche, care nu face nici zece dolari.

— Da, doamnă, spuse Otto. Şi le-a vândut boii şi cei doi cai bătrâni şi slabi la prețul unor animale de muncă bune. M-aş fi băgat când a fost vorba de cai – bătrânul înțelege un pic germana –, dacă aş fi crezut că foloseşte la ceva. Dar cehii au o neîncredere înnăscută față de austrieci.

— Păi de ce, Otto? întrebă bunica, părând interesată.

— Ei, doamnă, din cauza politicii, răspunse Otto, strâmbând din nas şi încrețindu-şi fruntea. Mi-ar lua mult timp să explic.

Pământul devenea mai tare. Mi s-a spus că ne apropiem de Squaw Creek, pârâul care tăia jumătatea de vest a proprietății familiei Shimerda şi făcea ca pământul să nu aibă cine ştie ce valoare pentru agricultură. Curând, văzurăm stâncile de argilă spartă, pline de buruieni, care urmau cotiturile pârâului, şi coroanele sclipitoare ale plopilor şi frasinilor care creşteau jos în ravenă. Unii dintre plopi îşi schimbaseră deja culoarea, iar frunzele galbene şi scoarța albă, strălucitoare, îi făceau să semene cu copacii de aur şi argint din basme.

Când ne-am apropiat de locuința familiei Shimerda, tot n-am putut să văd nimic altceva decât movile roşii şi tari şi şanțuri cu maluri înclinate şi cu rădăcini lungi atârnând afară din ele, acolo unde solul se fărâmițase. Curând, lângă unul dintre maluri am văzut un fel de şopron, cu acoperişul făcut din aceeaşi iarbă de culoarea vinului care creştea peste tot. Lângă el stătea într-o rână cadrul unei mori de vânt stricate, fără roată. Am mers cu căruța până la acest schelet, ca să ne legăm caii, şi atunci am văzut o uşă şi o fereastră săpate adânc în malul de pământ. Uşa era deschisă, iar o femeie şi o fată de paisprezece ani au alergat afară şi s-au uitat în sus la noi, cu speranță. În urma lor venea încet o fetiță. Femeia avea pe cap acelaşi şal brodat, cu franjuri de mătase, pe care îl purta când coborâse din tren la Black Hawk. Nu era bătrână, dar cu siguranță nu mai era tânără. Chipul îi era atent şi animat, cu o bărbie ascuțită şi nişte ochi mici şi vicleni. A dat mâna cu bunica, scuturându-i-o energic.

— Foarte bucuros, foarte bucuros! articulă ea. Arătă apoi imediat spre malul din care ieşise şi spuse: Casa nu bună, casa nu bună!

Bunica a dat consolator din cap, zicând:

— O să vă aranjați confortabil după o vreme, doamnă Shimerda. O să vă faceți o casă bună.

Bunica vorbea întotdeauna cu străinii pe un ton ridicat, de parcă ar fi fost surzi. A făcut-o pe doamna Shimerda să priceapă intenția prietenească a vizitei noastre, iar cehoaica a întors pe toate părţile franzelele de pâine, ba chiar le-a mirosit, şi a examinat plăcintele cu o vie curiozitate, exclamând: „Mult bun, mult mulțumesc!”, după care a scuturat din nou mâna bunicii.

Fiul cel mare, Ambroz – ei îi ziceau Ambrosch – a ieşit din peşteră şi a venit lângă mama lui. Avea nouăsprezece ani, era scund şi lat în umeri, cu un cap turtit, tuns scurt, şi o față lătăreață. Ochii lui căprui erau mici şi vicleni, ca ai mamei sale, dar mai şireți şi mai bănuitori, şi se repezeau pur şi simplu la mâncare. De trei zile, familia trăia cu turte din porumb şi melasă de sorg.

Fetița era frumoasă, dar Ántonia – îi accentuau puternic numele când i se adresau – era şi mai frumoasă. Mi-am adus aminte ce-mi zisese controlorul despre ochii ei. Erau mari şi calzi şi plini de lumină, ca soarele care străluceşte în bălțile cafenii din pădure. Şi pielea îi era cafenie, iar în obraji avea o plăcută culoare închisă. Părul ei şaten era cârlionțat şi dezordonat. Sora cea mică, pe

care o strigau Yulka (Julka), era blondă şi părea liniştită şi ascultătoare. Pe când stăteam stânjenit faţă în faţă cu cele două fete, din hambar a ieşit Krajiek, să vadă ce se întâmplă. Cu el se afla un alt fiu al soţilor Shimerda. Chiar şi de la distanţă, îţi puteai da seama că era ceva ciudat la băiatul ăla. Când s-a apropiat de noi, a început să scoată nişte zgomote nepoliticoase şi şi-a ridicat mâinile ca să ne arate degetele, care aveau câte o membrană până la prima încheietură, ca labele de raţă. Când m-a văzut dându-mă înapoi, a început să strige, făcând ca un cocoş:

— Cu-cu-ri-guuu, cu-cu-ri-guuu!

— Marek! îl dojeni aspru mama lui, după care vorbi repede cu Krajiek în cehă.

— Vrea să vă spun că băiatul nu va răni pe nimeni, doamnă Burden, Aşa s-a născut. Ceilalţi sunt isteţi. Ambrosch o să fie un bun fermier, adăugă el, bătându-l pe spate pe Ambrosch, care zâmbi, cu aerul că a priceput ce se vorbea.

În acel moment, din gaura săpată în mal ieşi tatăl. Nu purta pălărie, iar părul lui des, gri ca fierul, era pieptănat spre spate, lăsându-i fruntea liberă. Era atât de lung că i se revărsa de după urechi, făcându-l să semene cu vechile

portrete pe care mi le aminteam din Virginia. Era înalt şi zvelt, cu umerii slabi uşor încovoiați. S-a uitat la noi cu înțelegere, apoi a luat mâna bunicii şi s-a înclinat deasupra ei. Am observat cât de albe îi erau mâinile şi ce formă frumoasă aveau. Păreau, cumva, calme şi pricepute. Ochii săi erau melancolici, adânciți în orbite. Avea un chip neregulat, dar atrăgător, însă pielea lui semăna cu cenuşa – cu ceva din care pieriseră toată căldura şi lumina. Totul la acest bătrân era în concordanță cu purtarea sa demnă. Era îmbrăcat îngrijit. Sub haină purta o vestă tricotată gri şi, în loc de guler, o eşarfă din mătase, de un verde coclit, legată cu grijă şi prinsă cu un ac de coral roşu. În timp ce Krajiek traducea pentru domnul Shimerda, Ántonia a venit la mine şi mi-a întins mâna, cu un îndemn convingător. Peste o clipă, alergam amândoi în susul malului abrupt, cu Yulka mergând cu paşi mici şi repezi în urma noastră.

Când am ajuns la nivelul preriei şi am putut să văd coroanele aurii ale copacilor, am arătat cu degetul spre ei, iar Ántonia a râs şi m-a strâns de mână, ca pentru a-mi spune cât era de bucuroasă că venisem. Am alergat spre Squaw Creek şi nu ne-am oprit decât când terenul însuşi s-a oprit, prăbuşindu-se atât de abrupt în fața noastră,

încât, dacă am mai fi făcut un singur pas, am fi ajuns drept în coroanele copacilor. Am rămas în picioare, gâfâind, pe marginea ravenei, uitându-ne în jos la copacii şi tufele care creşteau acolo. Vântul era atât de puternic, că a trebuit să-mi țin pălăria pe cap cu mâna, iar fustele fetelor le fluturau înainte. Ántoniei părea să-i placă; o ținea de mână pe surioara ei şi pălăvrăgeau în limba aceea care mie mi se părea vorbită mult mai repede decât a mea. M-a privit, cu ochii arzând de lucrurile pe care nu era capabilă să le spună.

— Nume? Ce nume? întrebă ea, atingându-mă pe umăr.

I-am zis numele meu şi ea l-a repetat după mine, apoi a pus-o pe Yulka să-l zică şi ea. După aceea a arătat spre plopul auriu în spatele căruia stăteam şi a spus din nou:

— Ce nume?

Ne-am cuibărit în iarba roşie şi înaltă. Yulka se ghemuise ca un pui de iepure şi se juca cu un cosaş. Ántonia a arătat spre cer şi m-a întrebat din priviri. I-am spus cuvântul, dar n-a fost mulțumită şi a arătat spre ochii mei. I l-am spus şi ea l-a repetat, făcându-l să sune

asemănător cu „gheață”[14]. A arătat în sus spre cer, apoi spre ochii mei, pe urmă iar spre cer, cu mişcări atât de iuți şi de impulsive încât mi-a distras complet atenția şi habar n-aveam ce voia. S-a ridicat în genunchi, frângându-şi mâinile. A arătat spre ochii ei şi a scuturat din cap în semn că nu, apoi spre ai mei şi spre cer, dând puternic din cap în semn că da.

— Ah! am exclamat eu. Albastru. Cer albastru.

— Cer albastru, ochi albaştri, a murmurat ea, bătând din palme, de parcă asta o amuza.

Cât am stat acolo jos, feriți de vânt, a învățat vreo douăzeci de cuvinte. Era plină de viață şi foarte nerăbdătoare. Eram cufundați atât de adânc în iarbă, că nu puteam să vedem nimic în afară de cerul albastru de deasupra şi de copacul auriu din fața noastră. Era nemaipomenit de plăcut. După ce Ántonia a repetat de mai multe ori cuvintele noi, a vrut să-mi ofere un ineluş de argint modelat manual, pe care îl purta pe degetul mijlociu. Deşi a încercat să mă înduplece cu binişorul şi apoi a stăruit insistent, am respins-o cu asprime. Nu voiam inelul ei şi mi s-a părut că era ceva nechibzuit şi

---

[14] Joc de cuvinte intraductibil – în limba engleză, cuvintele *eyes* (ochi) şi *ice* (gheață) se pronunță asemănător.

extravagant în dorința ei de a-l dărui unui băiat pe care nu-l mai văzuse niciodată. Nu era de mirare că Krajiek îi jecmănise pe oamenii ăştia, dacă ăsta era modul lor de a se purta.

Pe când ne sfădeam în legătură cu inelul, am auzit un glas trist strigând:

— Ántonia! Ántonia!

Ea a sărit în sus ca un iepure.

— *Tatinek! Tatinek!*[15] a țipat, după care am alergat în întâmpinarea bătrânului care venea spre noi.

Ántonia a ajuns prima la el, i-a luat mâna şi i-a sărutat-o. Când am ajuns eu sus, bătrânul m-a atins pe umăr şi s-a uitat cercetător la chipul meu preț de câteva clipe. M-am ruşinat un pic, căci eram obişnuit să fiu imediat luat drept bun de către cei în vârstă.

Ne-am întors cu domnul Shimerda înapoi la bordei, unde mă aştepta bunica. Înainte să urc în căruță, el a scos o carte din buzunar, a deschis-o şi mi-a arătat o pagină cu două alfabete, unul englez şi celălalt, ceh. A pus cartea în mâinile bunicii, s-a uitat rugător la ea şi a zis cu o seriozitate pe care n-o voi uita niciodată:

---

[15] „Tăticule! Tăticule!” (în cehă, în orig.).

— În-vaa-ță, în-vaa-ță pe Ántonia mea!

IV

În după-amiaza aceleiaşi duminici, am făcut prima mea plimbare lungă pe ponei, sub îndrumarea lui Otto. După aceea, eu şi Dude mergeam de două ori pe săptămână până la oficiul poştal, la zece kilometri spre est de noi, şi îi scuteam pe oamenii bunicului de o grămadă de timp pierdut, ducându-mă călare pe la vecini cu diverse treburi. Când trebuia să luăm ceva cu împrumut sau să trimitem vorbă că urma să se țină o predică în clădirea de chirpici a şcolii, eu eram întotdeauna mesagerul. Înainte, de toate astea se ocupa Fuchs, după orele de muncă.

Toți anii care au trecut de atunci nu au şters nimic din amintirea mea despre acea primă toamnă splendidă. Ținutul nou se întindea nemărginit în fața mea: pe vremea aceea, nu existau garduri şi puteam să-mi aleg singur drumul peste movilele cu iarbă, încrezându-mă în ponei să mă ducă înapoi acasă. Uneori, urmam drumurile mărginite de floarea-soarelui. Fuchs mi-a povestit că floarea-soarelui a fost introdusă pe acele meleaguri de către mormoni; că, pe timpul persecuției lor, când au plecat din Missouri şi s-au dus în sălbăticie ca să-şi

găsească un loc în care să-l poată venera pe Dumnezeu în felul lor, membrii primului grup de explorare au împrăştiat seminţe de floarea-soarelui în timp ce traversau câmpiile spre Utah. În vara următoare, când convoaiele lungi de căruţe cu coviltir au venit pe acolo, cu femeile şi copiii, au urmat drumul trasat de floarea-soarelui. Cred că botaniştii nu confirmă povestea lui Fuchs, ci insistă că floarea-soarelui a existat dintotdeauna pe acele câmpii. Totuşi, legenda aceea mi-a rămas în minte şi drumurile mărginite de floarea-soarelui mi se par întotdeauna drumurile spre libertate.

Îmi plăcea la nebunie să hoinăresc de-a lungul lanurilor de porumb de un galben pal, căutând locurile umede care se găseau uneori la marginile lor, unde troscotul devenea curând arămiu închis, iar îngustele frunze maro se încolăceau ca nişte coconi în jurul nodurilor umflate ale lujerului. Uneori, mă duceam spre sud, ca să le fac o vizită vecinilor noştri germani şi să le admir crângul de catalpe[16] sau ca să văd ulmul uriaş care creştea dintr-o crăpătură adâncă din pământ şi adăpostea în crengile sale un cuib de şoim. Copacii erau atât de rari

[16] Lat. *catalpa bignonioides*, arbore ornamental cu frunze foarte mari şi cu flori albe dispuse în ciorchini, care poate atinge 15 metri înălţime.

în acel ținut şi trebuiau să ducă o luptă atât de grea ca să crească, încât obişnuiam să ne îngrijorăm pentru ei şi să-i vizităm ca şi cum ar fi fost oameni. Sărăcia detaliilor acelui peisaj maroniu-gălbui trebuie să fi fost motivul pentru care detaliile erau atât de prețioase.

Alteori, călăream spre nord, la colonia mare de câini de prerie[17], ca să mă uit cum zburau spre casă bufnițele de pământ, după-amiaza târziu, şi cum coborau în cuiburile lor subterane, cu câinii. Ántoniei Shimerda îi plăcea să meargă cu mine şi ne minunam împreună de aceste păsări cu comportament subteran. Trebuia să fim foarte atenți pe acolo, deoarece şerpii cu clopoței pândeau întotdeauna prin preajmă. Veneau acolo să ducă un trai uşor între câini şi bufnițe, care erau lipsiți de apărare în fața lor. Le luau în stăpânire casele confortabile şi mâncau ouăle bufnițelor şi puii de câine. Ne era milă de bufnițe. Întotdeauna era trist să le vezi la asfințit venind în zbor acasă şi dispărând sub pământ. Dar, la urma urmei, socoteam că ființele înaripate care trăiau aşa trebuie să fie

[17] Lat. *cynomys*, este de fapt o specie de rozătoare erbivore, înrudite cu veverița şi marmota, dar care îşi trage numele de la țipetele, asemănătoare cu lătratul câinelui, pe care le scoate în caz de pericol pentru a-i avertiza pe ceilalți membri ai coloniei.

nişte creaturi degradate. Colonia câinilor de prerie se afla la mare distanță de orice iaz sau pârâu. Otto Fuchs zicea că văzuse colonii foarte populate în deşert, unde nu exista apă de suprafață pe o rază de optzeci de kilometri; insista că în mod sigur unele dintre tuneluri trebuie să fi coborât până la apă, la o adâncime de mai bine de cincizeci de metri. Ántonia spunea că nu crede asta şi că, probabil, câinii lingeau roua în zori, ca iepurii.

Ántonia avea opinii despre orice şi foarte curând fu în stare să şi le facă cunoscute. Aproape în fiecare zi, venea în fugă prin prerie ca să îşi facă lecția de citit cu mine. Doamna Shimerda bombănea, dar îşi dădea seama că era important ca un membru al familiei să învețe engleză. Când se termina lecția, ne duceam la peticul cu pepeni din spatele grădinii. Eu despicam pepenii cu un vechi cuțit de tăiat cocenii şi apoi scoteam amândoi miezul şi îl mâncam, cu sucul prelingându-ni-se pe degete. Nu ne atingeam de pepenii albi[18], dar îi priveam curioşi. Aceştia se culegeau

---

[18] În original, *Christmas melon* („pepenele de Crăciun”), cunoscut în engleză şi sub denumirea de *Santa Claus melon* („pepenele lui Moş Crăciun”). Este vorba despre varietatea *piel de sapo* (în traducere, „piele de broască râioasă”), un pepene dulce originar din Spania, cu pulpa albă, care seamănă la gust cu pepenele galben. Coaja are un aspect caracteristic, cu dungi în nuanțe de verde, fiind foarte groasă. Se coace

târziu, după ce dădea îngheţul, şi se puneau la păstrare pentru iarnă. După multele săptămâni petrecute traversând oceanul, familia Shimerda era hămesită după fructe. Cele două fete cutreierau kilometri întregi de-a lungul lanurilor de porumb, în căutare de tufe de păpălău.

Ántoniei îi plăcea foarte mult să o ajute pe bunica la bucătărie şi să înveţe despre gătit şi treburile gospodăreşti. Stătea lângă ea, urmărindu-i fiecare mişcare. Ne plăcea să credem că doamna Shimerda fusese o bună gospodină în ţara ei de origine, dar că se descurca rău în noile împrejurări – şi, cu certitudine, noile împrejurări erau îndeajuns de grele!

Ţin minte cât de îngroziţi eram de pâinea acră, cenuşie, pe care o dădea de mâncare familiei ei. Am descoperit că amesteca aluatul într-un vechi vas din tablă în care cântăreau grânele, pe care îl folosise Krajiek în hambar. Când îl scotea din vas ca să-l pună la copt, lăsa urme de aluat lipite pe marginile lui, îl punea la loc pe etajera din spatele sobei şi lăsa acele resturi să fermenteze. Data următoare când făcea pâine, răzuia resturile înăcrite de pe vas în aluatul proaspăt, pe post de drojdie.

---

foarte târziu şi poate fi păstrat mult timp, chiar şi până la Crăciun, de unde şi denumirea sa în ţările vorbitoare de engleză.

În decursul acelor prime luni de când veniseră, cei din familia Shimerda nu s-au dus niciodată în oraş. Krajiek îi încuraja să creadă că în Black Hawk aveau să fie despărțiți în mod misterios de banii lor. Îl urau pe Krajiek, dar se agățau de el deoarece era singura ființă omenească cu care puteau să vorbească sau de la care puteau să obțină informații. Krajiek dormea cu bătrânul şi cu cei doi băieți în grajdul săpat în pământ, alături de boi. Îl țineau în bordeiul lor şi îi dădeau de mâncare din acelaşi motiv pentru care câinii de prerie şi bufnițele de pământ adăpostesc şerpii cu clopoței: pentru că nu ştiau cum să scape de el.

V

Noi ştiam că vecinilor din Boemia le era foarte greu, însă cele două fete erau vesele şi nu se plângeau niciodată. Erau întotdeauna gata să uite de necazurile lor de acasă şi să alerge cu mine prin prerie, speriind iepurii sau făcând stolurile de prepelițe să-şi ia zborul.

Îmi amintesc entuziasmul Ántoniei când a venit într-o după-amiază în bucătăria noastră şi ne-a anunțat:

— Tata găseşte prieteni în nord, la bărbații ruşi. Aseară dus şi pe mine să văd şi pot înțelege foarte multe vorbă.

Oameni de treabă, doamnă Burden. Unul e gras şi tot timpul râde. Toată lumea râde. Prima dată când văd tata râde în țara asta. O, foarte frumos!

Am întrebat-o dacă se referea la cei doi ruşi care locuiau mai sus, lângă colonia câinilor de prerie. Fusesem adesea tentat să merg să-i văd când călăream în direcția aceea, dar unul dintre ei era un tip cu înfățişare fioroasă şi îmi era un pic cam frică de el. Rusia mi se părea mai îndepărtată decât orice altă țară, mai departe şi decât China, aproape la fel de îndepărtată ca Polul Nord. Dintre toți oamenii ciudați, dezrădăcinați, care făceau parte dintre primii colonişti, ei erau cei mai ciudați şi cei mai rezervați. Numele lor de familie erau imposibil de pronunțat, aşa că li se spunea Pavel şi Peter. Mergeau prin ținut făcând semne oamenilor, iar până să vină familia Shimerda nu avuseseră prieteni. Krajiek reuşea să îi înțeleagă puțin, dar îi înşelase într-o afacere, aşa că ei îl evitau. Despre Pavel, cel înalt, se spunea că ar fi anarhist; cum nu avea nici un mijloc de a-şi exprima opiniile, probabil că gesturile lui agitate, precum şi purtarea lui în general agitată şi rebelă au dat naştere acestei supoziții. Cândva trebuia să fi fost un bărbat foarte puternic, dar acum trupul lui imens, cu încheieturi mari şi noduroase,

avea o înfăţişare vlăguită, iar faţa îi era trasă, cu pielea lipită de pometii înalţi. Respira greoi şi tuşea întruna.

Peter, tovarăşul său, era diferit; era un bărbat scund, crăcănat şi gras ca untul. Părea întotdeauna încântat când întâlnea oameni pe drum, zâmbea şi îşi scotea şapca la toată lumea, fie ei bărbaţi sau femei. De la distanţă, aşezat în căruţa lui, semăna cu un bătrân; părul şi barba lui erau de un galben atât de pal, încât păreau albe la soare. Erau dese şi creţe ca lâna dărăcită. Faţa lui rozalie, cu nasul cârn aşezat în lâna aceea, arăta ca un pepene între frunze. De obicei era numit „Peter Creţul" sau „Peter Rusnacul".

Cei doi ruşi erau ajutoare de nădejde la muncile agricole, iar vara munceau împreună pe la alţii. Îi auzisem pe vecini râzând când povesteau că Peter trebuia să meargă întotdeauna acasă seara, ca să-şi mulgă vaca. Alte gospodării de burlaci foloseau cutii de lapte condensat, ca să scape de bătăi de cap. Uneori, Peter venea la biserica aflată în clădirea de chirpici a şcolii. Acolo l-am văzut prima oară, aşezat pe o bancă scundă lângă uşă, cu şapca de pluş în mâini şi picioarele desculţe ascunse, cu stânjeneală, sub bancă.

După ce domnul Shimerda i-a descoperit pe ruşi, se ducea să-i vadă aproape în fiecare seară şi uneori o lua şi pe Ántonia cu el. Ea mi-a zis că ruşii proveneau dintr-o parte a Rusiei unde limba nu era foarte diferită de cehă, şi că dacă voiam să merg la ei acasă, ea putea să vorbească cu ei în locul meu. Într-o după-amiază, înainte să înceapă gerurile mari, ne-am dus călare pe poneiul meu până acolo.

Ruşii aveau o casă din bârne, frumoasă şi îngrijită, construită pe o pantă înierbată, cu o fântână cu troliu lângă uşă. Când am urcat din valea joasă, am trecut pe lângă un teren mare cultivat cu pepeni şi o grădină unde creşteau bostănei şi castraveți galbeni. L-am găsit pe Peter afară, în spatele bucătăriei, aplecat peste o copaie. Muncea cu atâta sârg, încât nu ne-a auzit venind. Tot corpul i se mişca în sus şi în jos în timp ce freca la rufe, oferind o privelişte caraghioasă dacă-l vedeai din spate, cu capul lui lânos şi picioarele crăcănate. Când s-a îndreptat de spate ca să ne întâmpine, de pe nasul gros i s-au prelins stropi de transpirație în barba creață. S-a şters pe mâini, părând bucuros să lase spălatul. Ne-a dus să-i vedem găinile, apoi vaca, aflată la păscut pe panta dealului. I-a zis Ántoniei că în țara lui numai bogătaşii

aveau vaci, dar aici orice om putea să aibă una, dacă voia să aibă grijă de ea. Laptele îi făcea bine lui Pavel, care era adesea bolnav, şi putea să facă unt bătând smântâna cu o lingură de lemn. Peter îşi îndrăgea foarte mult vaca. A bătut-o uşurel pe coaste şi i-a vorbit în rusă în timp ce i-a scos țăruşul de care era priponită şi l-a pus în altă parte.

După ce ne-a arătat grădina, Peter a împins încet pe deal o roabă încărcată cu pepeni. Pavel nu era acasă. Era plecat pe undeva, să ajute la săparea unei fântâni. Casa mi s-a părut foarte confortabilă pentru doi bărbați care locuiau împreună. În afară de bucătărie, mai era o cameră de zi, cu un pat dublu mare aflat lângă perete, aranjat cum se cuvine, cu aşternuturi albastre din pânză cadrilată şi perne. Aveau şi o cămară micuță, cu o fereastră, unde îşi țineau puştile, şeile, uneltele, hainele vechi şi cizmele. În ziua aceea, pardoseala era acoperită cu lucruri din grădină, puse la uscat pentru iarnă – porumb, fasole şi castraveți galbeni grăsuni. În casă nu erau jaluzele sau obloane şi toate uşile şi ferestrele stăteau larg deschise, lăsând să intre şi muştele, şi soarele.

Peter a înşiruit pepenii pe masa acoperită cu pânză tare şi s-a aplecat deasupra lor, fluturând un cuțit de măcelar. Înainte ca lama să pătrundă de tot în ei, se

crăpau singuri de copţi ce erau, scoţând un sunet îmbietor. Ne-a oferit cuţite, dar nu şi farfurii, şi în curând pe tăblia mesei pluteau seminţe şi suc. Eu nu mai văzusem vreodată pe cineva mâncând atâţia pepeni ca Peter. Ne-a asigurat că erau foarte buni pentru sănătate, mai buni ca medicamentele; în ţara lui, oamenii trăiau aproape numai cu pepeni în această perioadă a anului. A fost foarte primitor şi vesel. O dată, uitându-se la Ántonia, a oftat şi ne-a spus că, dacă ar fi rămas acasă, în Rusia, poate că între timp ar fi avut şi el o fiică frumoasă care să-i gătească şi să aibă grijă de casă. Ne-a zis că şi-a părăsit ţara din cauza unui „necaz mare".

Când ne-am ridicat să plecăm, Peter s-a uitat în jur, nedumerit, după ceva cu care să ne distreze. A dat fuga în cămară şi a adus un acordeon vopsit strident, s-a aşezat pe o bancă şi, răşchirându-şi picioarele grase, a început să cânte ca o întreagă orchestră. Melodiile erau fie foarte vesele, fie foarte triste, iar la unele dintre ele a cântat şi cuvinte.

Înainte să plecăm, Peter a pus într-un sac castraveţi pentru doamna Shimerda şi ne-a dat un ciubăr cu lapte în care să fie gătiţi. Eu nu mai auzisem de castraveţi gătiţi, dar Ántonia m-a asigurat că erau foarte buni. A trebuit să

mergem pe jos şi să ducem poneiul la pas tot drumul până acasă, ca să nu se verse laptele.

VI

Într-o după-amiază, ne ţineam ora de citit pe malul de pământ cald, înierbat, unde trăia bursucul. Era o zi cu lumină de chihlimbar, dar în aer se simţea fiorul rece al iernii care se apropia. În dimineaţa aceea văzusem gheaţă în micul iaz unde se adăpau caii şi, când trecuserăm prin grădină, găsiserăm sparanghelul înalt, cu fructele sale roşii, zăcând la pământ, o masă de un verde vâscos.

Tony era desculţă şi tremura în rochia de bumbac; i-a fost bine abia când ne-am aşezat pe pământul cald, în bătaia soarelui. La vremea aceea, era deja în stare să-mi vorbească despre aproape orice în engleză. În după-amiaza aceea, îmi povestea cât de preţuit era prietenul nostru, bursucul, în partea de lume din care venea ea şi că oamenii creşteau o rasă specială de câini, cu picioare foarte scurte, ca să-l vâneze. Câinii aceia, zicea ea, intrau în vizuină după bursuc şi îl omorau acolo într-o cumplită luptă subterană; de afară se puteau auzi lătrăturile şi schelălăielile. Apoi, câinele se târa înapoi, acoperit de muşcături şi zgârieturi, pentru a fi recompensat şi

mângâiat de stăpân. Ántonia ştia un câine care avea o stea la zgardă pentru fiecare bursuc pe care îl omorâse.

Iepurii erau neobişnuit de sprinţari în acea după-amiază. Se iţeau peste tot în jurul nostru şi se avântau în josul vâlcelei de parcă ar fi jucat un fel de joc. Însă micuţele creaturi ţârâitoare din iarbă muriseră toate; toate, în afară de una. Pe când stăteam rezemaţi de malul cald, o insectă mică, de un verde pal, străveziu, ţopăi cu greutate din iarbă şi încercă să sară într-un mănunchi de bărboasă[19]. Nu nimeri, căzu înapoi şi rămase cu capul băgat între picioarele-i lungi, cu antenele tremurând, de parcă ar fi aşteptat să vină ceva s-o omoare. Tony îi făcu un cuib cald în căuşul palmelor şi îi vorbi în cehă pe un ton animat şi indulgent. Curând, greierul începu să ne cânte – un ţârâit slab, răguşit. Ántonia îl ţinu aproape de ureche şi râse, dar după o clipă am văzut că avea lacrimi în ochi. Îmi spuse că în satul ei de acasă trăia o bătrână cerşetoare care umbla să vândă plante medicinale şi rădăcini pe care le culesese din pădure. Dacă o băgai în

[19] Lat. *andropogon gerardii*, plantă erbacee înaltă, cu frunze păroase, al cărei lujer devine albastru sau violet la maturitate; foarte răspândită în zonele de câmpie şi prerie din America de Nord, e folosită ca furaj pentru animale.

casă şi îi ofereai un loc cald lângă foc, le cânta copiilor cântece vechi cu o voce răguşită, asemănătoare cu țârâitul cosaşului. Bătrâna Hata, aşa i se zicea, iar copiii se bucurau foarte mult când o vedeau venind şi îi păstrau din prăjiturile şi dulciurile lor.

Când malul de pe cealaltă parte a văii începu să arunce un văl subțire de umbră, am ştiut că trebuie să o pornim spre casă; frigul se lăsa repede când soarele cobora jos pe cer, iar rochia Ántoniei era subțire. Ce puteam să facem cu biata creatură fragilă pe care o ademeniserăm înapoi la viață printr-o înşelătorie? Îmi oferii buzunarele, dar Tony scutură din cap şi îşi puse cu grijă cosaşul în păr, legându-şi baticul nu prea strâns peste bucle. Îi zisei că aveam să o însoțesc până zăream Squaw Creek şi apoi să mă întorc, fugind spre casă. Merserăm alene, foarte fericiți, prin lumina magică a după-amiezii târzii.

Toate după-amiezile din toamna aceea erau la fel, dar nu mă obişnuiam cu ele. Cât vedeam noi cu ochii, pe kilometri întregi, iarba arămie era scăldată în lumina soarelui, care era mai puternică şi mai intensă decât în orice alt moment al zilei. Lanurile bălaie de porumb erau de un auriu roşcat, clăile de fân deveneau trandafirii şi aruncau umbre lungi pe pământ. Întreaga prerie semăna

cu tufa care ardea în flăcări şi nu se făcea scrum niciodată[20]. Acea oră din zi avea întotdeauna bucuria victoriei, a sfârşitului triumfător, ca moartea unui erou – eroii care au murit tineri, în mod glorios. Era o transfigurare bruscă, ziua se umplea cu optimism.

În câte după-amiezi am cutreierat preria împreună cu Ántonia sub acea splendoare magnifică! Şi eram întotdeauna însoțiți, în față sau în spate, de două umbre lungi şi întunecate, pete negre pe iarba roşie ca sângele.

Tăceam de multă vreme. Marginea soarelui se lăsa tot mai aproape de suprafața preriei, când zărirăm o siluetă deplasându-se la capătul dealului, cu puşca pe umăr. Bărbatul mergea încet, târându-şi picioarele ca un om care nu are nici o țintă. Am luat-o la goană, ca să-l ajungem din urmă.

— Tata mereu bolnav, zise Tony gâfâind, în timp ce alergam ca vântul. Arată nu bine, Jim.

Când ne-am apropiat de domnul Shimerda, Ántonia îl strigă şi el înălță capul şi se uită cu atenție în jur. Tony

[20] Trimitere la *Ieşirea* (sau *Exodul*) – A Doua Carte a lui Moise din Vechiul Testament, unde în cap. 3 (*Chemarea lui Moise*), pe muntele Horeb lui Moise i se arată „îngerul Domnului într-o pară de foc, ce ieşea dintr-un rug; şi a văzut că rugul ardea, dar nu se mistuia." (*Ieşirea*, 3:1-3).

fugi la el, îl prinse de mână şi şi-o lipi de obraz. Era singura din familie care putea să-l trezească pe bătrân din apatia în care părea să trăiască. El îşi scoase săculețul de la cingătoare şi ne arătă cei trei iepuri pe care îi împuşcase, se uită la Ántonia cu un surâs vag, rece, şi începu să-i spună ceva.

— *Tatinek* face la mine căciulă mică din blănuri, căciuliță pentru iarnă! exclamă bucuroasă, întorcându-se spre mine. Carne pentru mâncat, blană pentru căciulă, enumeră ea pe degete beneficiile.

Tatăl ei îi puse mâna pe păr, dar Ántonia îl prinse de încheietură şi i-o îndepărtă cu grijă, vorbindu-i repede. Am auzit numele bătrânei Hata. El dezlegă baticul, îi răsfiră părul şi stătu să se uite la insecta verde. Când aceasta începu să țârâie încet, el ascultă cu încântare.

Ridicai de jos puşca pe care o aruncase; o armă neobişnuită, din fosta lor țară, scurtă şi grea, cu un cap de cerb pe trăgaci. Când mă văzu că o examinez, se întoarse spre mine cu expresia lui îndepărtată, care mă făcea întotdeauna să mă simt de parcă m-aş fi aflat undeva jos, pe fundul unei fântâni. Vorbi cu blândețe şi seriozitate şi Ántonia îmi traduse:

— *Tatinek* zis că atunci când tu eşti băiat mare, dă la tine arma lui. Foarte bună, din Boemia. A aparținut la om de seamă, foarte bogat, cum nu aveți aici; multe câmpuri, multe păduri, multe case mari. Tăticul cântat la nunta lui şi el dat la tata armă bună, iar tăticul dă la tine.

Eram bucuros că acesta era un proiect pentru viitor. Nu mai ştiam alți oameni ca familia Shimerda, care să-şi dorească să dea altora tot ce aveau pe lume. Până şi doamna Shimerda îmi dăruia mereu diverse lucruri, deşi ştiam că se aştepta la cadouri substanțiale în schimb. Rămăseserăm tustrei acolo într-o tăcere prietenoasă, în vreme ce vlăguitul menestrel adăpostit în părul Ántoniei continua să cânte cu țârâitul său strident. Zâmbetul bătrânului, în timp ce asculta, era plin de atâta tristețe sau milă față de lucruri, încât nu l-am uitat niciodată. După ce soarele coborî la orizont, se iscă un frig subit, ce adusese cu sine mirosul puternic de pământ şi iarbă care se veştejea. Ántonia şi tatăl ei plecară ținându-se de mână, iar eu îmi încheiai nasturii de la jachetă şi alergai spre casă, luându-mă la întrecere cu umbra mea.

VII

Deşi îmi plăcea mult de Ántonia, detestam tonul superior pe care îl adopta uneori față de mine. Era cu patru ani mai mare decât mine, desigur, şi văzuse mai mult din lume, dar eu eram băiat şi ea era fată, aşa că uram purtarea ei protectoare. Înainte să se sfârşească toamna, a început să mă trateze mai mult ca pe un egal şi să apeleze la mine şi pentru alte lucruri decât citirea lecțiilor. Această schimbare a avut loc după o aventură pe care am trăit-o împreună.

Într-o zi, când am mers călare până la locuința familiei Shimerda, am găsit-o pe Ántonia chiar când pleca pe jos spre casa lui Peter Rusnacul, ca să împrumute o cazma de care avea nevoie Ambrosch. M-am oferit să o iau pe ponei şi ea s-a urcat în spatele meu. În noaptea de dinainte dăduse iar bruma, şi atmosfera era limpede şi amețitoare ca vinul. În decurs de o săptămână, toate drumurile înflorite fuseseră dezgolite, sute de kilometri de floarea-soarelui fiind transformați în lujeri cafenii, țepoşi şi foşnitori.

L-am găsit pe Peter Rusnacul scoțând cartofii pe lume. Ne-am bucurat când ne-a invitat înăuntru, să ne încălzim lângă soba din bucătărie şi să-i vedem bostăneii şi pepenii

albi, puşi într-o grămadă în cămară, pentru iarnă. Când am plecat de acolo cu cazmaua, Ántonia a propus să ne oprim la colonia câinilor de prerie şi să săpăm într-una dintre gropi. Puteam să aflăm astfel dacă acestea coborau drept în pământ sau erau orizontale, ca vizuinile de cârtiță, dacă aveau legături subterane şi dacă bufnițele îşi aveau cuiburile acolo, căptuşite cu pene. Era posibil să facem rost şi de nişte pui de câine de prerie sau de ouă de bufniță ori de piei de şarpe.

Colonia câinilor de prerie se întindea pe vreo cinci hectare. Iarba fusese mâncată, era scurtă şi egală, aşa că această porțiune nu era dezordonată şi roşiatică precum împrejurimile, ci gri şi catifelată. Găurile se aflau la câțiva metri depărtare una de alta, dispuse cu mare regularitate, aproape ca şi cum colonia ar fi fost concepută cu străzi şi bulevarde. Îți lăsau întotdeauna senzația că acolo se desfăşura o viață foarte sociabilă. L-am priponit pe Dude într-o vâlcea şi am pornit să hoinărim prin împrejurimi, căutând o groapă care să fie uşor de săpat. Câinii erau afară, ca de obicei, cu zecile, stând pe picioarele din spate deasupra intrărilor în vizuini. Când ne-am apropiat, au început să latre, au scuturat din cozi spre noi şi au dat fuga sub pământ. În fața intrărilor în găuri erau mici

petice de nisip şi pietriş, iar noi am presupus că îl aduseseră cale lungă după ce îl scormoniseră de sub pământ. Ici şi colo, dădeai de petice mai mari cu pietriş, la câțiva metri distanță de orice gaură. Dacă îl excavaseră de sub pământ, cum îl aduseseră atât de departe? Pe unul dintre aceste straturi de pietriş am dat nas în nas cu aventura.

Eu şi Ántonia cercetam o vizuină mare, cu două intrări. Tunelul cobora în pantă uşoară sub pământ, aşa că am putut să vedem unde se uneau cele două coridoare. Partea de jos era prăfuită de atâta folosit, ca un mic drum intens circulat. Eu mergeam cu spatele, în poziție ghemuită, când am auzit-o pe Ántonia țipând. Stătea vizavi de mine, arătând undeva în spatele meu şi strigând ceva în cehă. M-am răsucit, şi acolo, pe unul dintre acele straturi uscate cu pietriş, se afla cel mai mare şarpe pe care îl văzusem vreodată. Stătea la soare, după noaptea friguroasă, şi trebuie să fi fost adormit când a țipat Ántonia. Când m-am întors, zăcea întins sub forma literei „W". A tresărit şi a început să se încolăcească încet. Mă gândeam că nu era un simplu şarpe mare, ci o monstruozitate de circ. Cumva, musculatura lui abominabilă, mişcarea lui fluidă, dezgustătoare, mi-au

provocat greață. Era gros cât piciorul meu şi arăta de parcă nici pietrele de moară n-ar fi putut să-l zdrobească, scoțând din el vitalitatea aceea scârboasă. Şi-a ridicat spre mine capul hâd şi a zornăit din clopoței. Nu am luat-o la fugă, fiindcă nu mi-a venit în minte să fac asta; nici dacă aş fi fost cu spatele lipit de un zid de piatră nu m-aş fi simțit mai încolțit. Am văzut spirala în care era încolăcit încordându-se; mi-am adus aminte că acum era momentul când urma să sară, să sară ca un arc, cât era de lung. Am fugit spre el şi mi-am îndreptat cazmaua către capul lui, izbindu-l exact peste gât, şi într-o clipă s-a întins la picioarele mele, în bucle vălurite. L-am mai lovit o dată, din ură. Ántonia, aşa desculță cum era, a venit în fugă în spatele meu. Chiar şi după ce i-am lovit capul hidos de mai multe ori, făcându-i-l una cu pământul, corpul lui a continuat să se răsucească şi se contorsioneze, îndoindu-se şi apoi destinzându-se. M-am îndepărtat şi m-am întors cu spatele. Mi-era greață.

Ántonia a venit după mine, plângând:

— O, Jimmy, nu muşcat pe tine? Eşti sigur? De ce nu fugit când eu zis la tine?

— De ce ai bălmăjit în Bohunk[21]? Ai fi putut să-mi spui că e un şarpe în spatele meu! am zis eu iritat.

— Ştiu că sunt groaznică, Jim, am fost foarte speriată.

Mi-a scos batista din buzunar şi a încercat să mă şteargă pe faţă cu ea, dar i-am smuls-o din mână. Bănuiesc că arătam la fel de rău pe cât mă simţeam.

— Eu nu ştiut niciodată că tu aşa de curajos, a zis ea în continuare, cu glas împăciuitor. Tu exact ca bărbaţii mari: tu aşteptat la el să ridice capul şi apoi tu repezit la el. Nu simţit un pic de frică? Acum luăm şarpele ăla acasă şi arătăm la toată lumea. Nimeni nu văzut în ţara asta şarpe atât de mare ca şarpele ce tu omorât.

Ántonia a continuat să vorbească în felul ăsta până când am început să cred că tânjisem după această ocazie şi că o primisem cu bucurie. Ne-am întors cu băgare de seamă la şarpe; încă mai dădea din coadă, întorcându-şi burta urâtă în sus, spre lumină. Dinspre el venea un miros fetid, iar din capul zdrobit îi ieşea un firicel de lichid verde.

— Uite, Tony, asta e otrava lui, am zis eu.

---

[21] Termen folosit iniţial în America de Nord pentru persoanele originare din Boemia şi pentru limba vorbită de acestea, iar apoi, la începutul sec. XX, pentru imigranţii de origine slavă.

Am luat o bucată lungă de sfoară din buzunar şi Ántonia i-a ridicat capul cu cazmaua, după am legat un laț în jurul lui. Am tras de el până l-am îndreptat şi apoi l-am măsurat cu cravaşa. Avea peste un metru şi jumătate lungime. Avea doisprezece clopoței, dar inelele erau rupte dinaintea porțiunii în care coada ar fi trebuit se subțieze, aşa că eu am insistat că şarpele trebuie să fi avut cândva douăzeci şi patru de clopoței. I-am explicat Ántoniei că asta însemna că avea douăzeci şi patru de ani şi că probabil se afla deja acolo când au venit albii prima oară, rămas de pe vremea bizonilor şi a indienilor. Când l-am întors, am început să mă simt mândru de el, să am un soi de respect pentru vârsta şi mărimea lui. Părea să semene cu Răul străvechi. Cu siguranță, neamul lui a lăsat groaznice amintiri în inconştientul tuturor viețuitoarelor cu sânge cald. Când l-am târât jos în vâlcea, Dude a sărit înapoi până la capătul funiei de care era priponit şi a tremurat din tot corpul. Nu a vrut să ne lase să ne apropiem de el.

Am luat hotărârea ca Ántonia să meargă acasă călare pe Dude, iar eu să o iau pe jos. În timp ce călărea încet, cu picioarele goale legănându-i-se pe coastele poneiului, striga întruna înapoi la mine despre cât de uluită avea să

fie toată lumea. Mă țineam după ea cu cazmaua pe umăr, târându-mi şarpele. Bucuria ei extraordinară era molipsitoare. Vasta întindere de pământ nu mi se mai păruse niciodată atât de mare şi de liberă. Dacă iarba roşie ar fi fost plină cu şerpi cu clopoței, eu eram egalul lor, gata să mă măsor cu toți. Cu toate acestea, din când în când aruncam priviri furişe în spatele meu, ca să mă asigur că în urma mea nu venea în goană perechea sa răzbunătoare, mai bătrână şi mai mare decât prada mea.

Soarele asfințise când am ajuns în grădina noastră şi am coborât vâlceaua spre casă. Otto Fuchs a fost primul pe care l-am întâlnit. Stătea pe marginea iazului vitelor, fumând liniştit o pipă înainte de cină. Ántonia l-a strigat să vină repede să se uite. El nu a zis nimic preț de un minut, ci se tot scărpina în cap şi răsucea şarpele cu cizma.

— Unde ai dat peste frumusețea asta, Jim?

— La colonia câinilor de prerie, i-am răspuns eu laconic.

— L-ai ucis chiar tu? Cum se face că aveai o armă?

— Fuseserăm la Peter Rusnacul, să împrumutăm o cazma pentru Ambrosch.

Otto a scuturat scrumul din pipă şi s-a lăsat pe vine ca să numere clopoțeii.

— Mare noroc că ai avut o unealtă, a zis el cu îngrijorare. Dumnezeule! N-aş vrea să am de-a face cu el decât dacă aş avea la mine un țăruş de gard. Bastonul pentru şerpi al bunicii tale doar l-ar gâdila. Şarpele ăsta ar putea să stea drept în sus şi să vorbească cu tine, zău că da! S-a luptat tare?

— S-a luptat groaznic! a intervenit Ántonia. Era pe cizmele lui Jimmy. Eu țipat la el să fugă, dar el lovit şarpele iar şi iar, de parcă el nebun.

Otto mi-a făcut cu ochiul, iar după ce a plecat Ántonia, mi-a zis:

— L-ai nimerit în cap din prima, nu-i aşa? Asta a fost la fel de bine.

L-am agățat amândoi de moara de vânt şi când m-am dus la bucătărie, am găsit-o pe Ántonia stând în mijlocul încăperii, spunând din nou povestea, cu multe înflorituri.

Experiențele ulterioare cu şerpii cu clopoței m-au învățat că prima mea întâlnire cu unul a avut loc în împrejurări norocoase. Imensul meu şarpe era bătrân şi dusese o viață mult prea uşoară; nu avea prea multă vână în el. Probabil că trăia acolo de mulți ani, înghițind câte

un câine de prerie gras la micul dejun ori de câte ori avea chef, având un adăpost confortabil, poate chiar şi un pat din pene de bufniță, şi uitând că lumea nu e datoare să le asigure traiul şerpilor cu clopoței. Cu un şarpe de mărimea lui, dacă ar avea poftă de luptă, nu s-ar putea pune nici un băiat. Aşa că, în realitate, a fost o falsă aventură; jocul a fost aranjat în favoarea mea de noroc, aşa cum a fost aranjat, probabil, pentru mulți dintre eroii care au omorât dragoni. Fusesem înarmat corespunzător de către Peter Rusnacul, şarpele era bătrân şi leneş şi o avusesem alături pe Ántonia, să mă aprecieze şi să mă admire.

Şarpele a stat atârnat de gardul țarcului mai multe zile; unii dintre vecinii noştri au venit să-l vadă şi au fost cu toții de părere că era cel mai mare şarpe cu clopoței omorât vreodată prin părțile alea. Asta a fost suficient pentru Ántonia. De atunci, m-a îndrăgit mai mult şi nu şi-a mai dat niciodată aere față de mine. Ucisesem un şarpe mare – eram mare, de-acum.

VIII

În timp ce culoarea toamnei pălea în iarbă şi pe câmpurile cu porumb, prietenii noştri ruşi au dat de

necaz. Peter şi-a povestit păsul domnului Shimerda: nu putea să achite un bilet la ordin care avea scadența pe 1 noiembrie; trebuia să plătească o dobândă exorbitantă ca să îl reînnoiască şi să pună drept gaj porcii, caii, ba chiar şi vaca lui de lapte. Creditorul său era Wick Cutter, cămătarul necruțător din Black Hawk, un om cu faimă rea în tot ținutul, despre care voi avea de spus mai multe mai încolo. Peter nu era în stare să spună foarte clar ce tranzacții făcuseră cu Cutter. Ştia doar că prima oară a împrumutat două sute de dolari, apoi încă o sută, pe urmă cincizeci, că de fiecare dată se adăuga o dobândă la suma principală şi că datoria creştea mai repede decât se putea planta orice cultură. Acum, totul era pus gaj.

La scurt timp după ce Peter îşi reînnoise biletul la ordin, Pavel se sforțase prea tare în timp ce ridica bârne pentru un hambar nou şi căzuse printre aşchii expectorând o cantitate atât de mare de sânge din plămâni, încât tovarăşii de muncă crezuseră că avea să moară pe loc. Îl căraseră până acasă şi îl puseseră în pat, unde zăcea de o vreme, foarte bolnav. Nenorocirea păruse să se pogoare ca o pasăre malefică pe acoperişul casei din bârne şi să dea din aripi, avertizând oamenii să se țină departe. Ruşii aveau parte de un ghinion atât de mare,

încât lumea se temea de ei şi prefera să nu se gândească la ei.

Într-o după-amiază, Ántonia şi tatăl ei au venit acasă la noi să ia lapte bătut şi au zăbovit o vreme, aşa cum făceau de obicei, până când soarele a coborît spre asfinţit. Chiar când dădeau să plece, a venit Peter Rusnacul, mânând căruţa. Pavel se simţea foarte rău, zicea el, şi voia să stea de vorbă cu domnul Shimerda şi fiica acestuia, aşa că venise să îi ia. Când Ántonia şi tatăl ei urcau în căruţă, am rugat-o pe bunica să mă lase să mă duc cu ei, spunându-i că aş fi renunţat bucuros şi la cină, numai să mă lase, şi că aveam să dorm în magazia familiei Shimerda şi să fug acasă dimineaţa. Planul meu trebuie să i se fi părut bunicii foarte prostesc, însă avea adesea mintea deschisă când era vorba să fie îngăduitoare cu dorinţele altora. Îl rugă pe Peter să aştepte un pic, iar când veni înapoi din bucătărie ne aduse o traistă cu sandviciuri şi gogoşi.

Domnul Shimerda şi Peter stăteau în faţă. Ántonia şi cu mine eram întinşi în paiele din spate şi ne mâncam merindele în timp ce ne hurducam pe drum. După asfinţitul soarelui, s-a iscat un vânt rece, care gemea peste prerie. Dacă această schimbare de vreme ar fi apărut mai

devreme, nu aş fi reuşit să plec de acasă. Ne-am băgat în stratul de paie şi ne-am ghemuit unul lângă altul, privind cum se stingea la apus roşul mânios al soarelui şi cum începeau să sclipească stelele pe cerul senin, bătut de vânt. Peter ofta şi gemea întruna. Tony mi-a şoptit că lui Peter îi era teamă că Pavel n-o să se mai facă bine niciodată. Am stat apoi liniştiţi, fără să vorbim. Sus pe cer, stelele deveneau minunat de strălucitoare. Deşi proveneam din părţi ale lumii atât de diferite, amândoi aveam o oarecare superstiţie melancolică faţă de influenţa acelor grupări strălucitoare de aştri asupra celor ce vor fi şi a celor ce nu vor fi. Poate că Peter Rusnacul, venit de şi mai departe decât oricare dintre noi, adusese şi el de pe meleagurile sale o astfel de credinţă.

Căsuţa de pe deal se confunda atât de mult la culoare cu noaptea, încât nu am zărit-o când urcam vâlceaua. Ne-au călăuzit ferestrele roşiatice, care erau luminate de soba din bucătărie, căci înăuntru nu ardea nici o lampă.

Am intrat încet. Bărbatul din patul mare părea să doarmă. Eu şi Tony ne-am aşezat pe banca de lângă perete şi ne-am rezemat braţele pe masa din faţa noastră. Lumina focului pâlpâia pe buştenii ciopliţi care susţineau acoperişul din paie. Pavel respira hârşâit şi gemea

întruna. Aşteptam. Vântul zguduia violent uşile şi ferestrele, apoi se deplasa mai departe, şuierând în câmpiile întinse. Fiecare rafală de vânt care se apropia cutremura geamurile, apoi de îndepărta asemenea celorlalte, cu zgomot şi mai puternic. Mă duceau cu gândul la armate înfrânte care se retrăgeau, sau la fantome care încercau cu disperare să intre la adăpost şi apoi plecau mai departe, suspinând adânc. Curând, în unul dintre intervalele acelea de şuierat dintre rafale, coioții au început să urle prelung, ca un vaier; unul, doi, trei, apoi toți deodată, ca să ne anunțe că venea iarna. Acest sunet a provocat un răspuns din pat – un țipăt lung şi tânguitor, de parcă Pavel ar fi visat urât sau şi-ar fi adus aminte de o nenorocire veche. Peter a ascultat, dar nu s-a clintit. Stătea pe podea, lângă soba cu plită. Coioții au început din nou să latre – hauuu, hauuu, hauuu – apoi să scheaune ascuțit. Pavel a strigat după ceva şi s-a chinuit să se ridice într-un cot.

— Îi e frică de lupi, mi-a şoptit Ántonia. În țara lui sunt foarte mulți şi mănâncă bărbați şi femei.

Ne-am tras mai aproape unul de celălalt pe bancă.

Nu-mi puteam lua ochii de la bărbatul din pat. Cămaşa îi atârna descheiată, iar pieptul lui supt, acoperit cu

firicele de păr blond, se ridica şi cobora violent. Începuse să tuşească. Peter s-a ridicat în picioare, a luat ceainicul şi i-a pregătit lui Pavel un amestec de apă fierbinte cu whiskey. Mirosul puternic al alcoolului s-a răspândit în toată încăperea.

Pavel i-a smuls cana din mână şi a băut, apoi l-a silit pe Peter să-i dea sticla şi a strecurat-o sub pernă, rânjind într-o manieră dezagreabilă, ca şi cum s-ar fi dovedit mai isteț decât cineva. Ochii săi îl urmăreau pe Peter prin cameră cu o expresie duşmănoasă şi dispreţuitoare. Mi se părea că îl dispreţuia pentru că era atât de simplu şi de docil.

Nu după mult timp, Pavel a început să îi vorbească domnului Shimerda, cu un glas abia şoptit. Îi povestea o lungă istorie şi, în timp ce vorbea, Ántonia m-a luat de mână pe sub masă şi mi-a ţinut-o strâns. S-a aplecat în faţă şi a ciulit urechile ca să-l audă. El devenea din ce în ce mai agitat şi arăta întruna de jur împrejurul patului, de parcă acolo s-ar fi aflat ceva ce voia ca domnul Shimerda să vadă.

— E vorba de lupi, Jimmy, a şoptit Ántonia. E cumplit ce zice!

Bolnavul se agita şi scutura din pumn. Părea să-i blesteme pe oamenii care îl nedreptățiseră. Domnul Shimerda l-a apucat de umeri, dar cu greu a reuşit să-l țină în pat. În cele din urmă, bărbatul a fost răpus de o criză de tuse care era cât pe ce să-l sufoce. A scos o cârpă de sub pernă şi a dus-o la gură. Aceasta s-a acoperit repede cu pete roşii – m-am gândit atunci că nu mai văzusem niciodată sânge atât de aprins la culoare. Când s-a întins la loc şi s-a întors cu fața la perete, toată furia îl părăsise.

Zăcea răbdător, luptându-se să respire, ca un copil bolnav de difterie. Tatăl Ántoniei i-a dezvelit un picior lung şi slab şi i l-a frecat ritmic. De pe banca noastră, trupul lui părea doar o carcasă goală. Şira spinării şi omoplații ieşeau în afară ca oasele de sub pielea unui vițel mort lăsat pe câmp. Şira ascuțită trebuie să-l fi durut foarte tare când stătea întins pe ea.

Treptat, ne-a cuprins pe toți uşurarea. Indiferent ce era, ce fusese mai rău trecuse. Domnul Shimerda ne-a făcut semn că Pavel dormea. Fără o vorbă, Peter s-a ridicat şi a aprins felinarul. Se ducea afară, să-şi ia căruța ca să ne ducă acasă. Domnul Shimerda s-a dus cu el. Noi am rămas înăuntru, uitându-ne la spinarea lungă şi

cocârjată de sub aşternutul albastru, abia îndrăznind să respirăm.

Pe drumul spre casă, pe când stăteam în paie, printre hurducături şi hâţânături, Ántonia mi-a povestit cât a putut de mult din ceea ce auzise. Ce nu mi-a zis atunci, mi-a spus mai târziu, căci zile în şir după aceea nu am vorbit despre nimic altceva.

Când Pavel şi Peter erau tineri şi trăiau acasă în Rusia, au fost rugaţi să fie cavaleri de onoare pentru un prieten care urma să se însoare cu cea mai frumoasă fată dintr-un alt sat. Era în toiul iernii şi grupul mirelui s-a dus la nuntă cu săniile. Peter şi Pavel mânau sania mirelui şi îi urmau şase sănii, cu toate rudele şi prietenii.

După cununia religioasă de la biserică, grupul se dusese la un prânz oferit de părinţii miresei, care ţinuse toată după-amiaza, apoi se transformase într-o cină şi se prelungise până seara târziu. S-a dansat şi s-a băut mult. La miezul nopţii, părinţii miresei îşi luaseră rămas bun de la ea şi o binecuvântaseră. Mirele o luase în braţe şi o purtase până la sania lui, unde o învelise bine cu pături. Sărise lângă ea, iar Pavel şi Peter (Pavel şi Peter ai noştri!) urcaseră în faţă. Pavel mâna caii. Grupul pornise la drum cântând, în clinchete de zurgălăi. Sania mirelui era prima.

Toți cei care mânau săniile erau destul de obosiți de cât petrecuseră, iar mirele era captivat de mireasa lui.

Lupii erau răi în iarna aceea şi toată lumea ştia asta, însă când auziră primul urlet de lup, vizitiii nu se alarmară prea mult. Erau îmbuibați de prea multă mâncare bună şi băutură. Primele urlete fură preluate şi repetate din ce în ce mai iute. Lupii se strângeau laolaltă. Era o noapte fără lună, dar lumina stelelor se reflecta clar pe omăt. O haită neagră se strângea sus peste deal în spatele nuntaşilor. Lupii alergau ca nişte dungi de umbră; nu păreau mai mari decât nişte câini, dar erau cu sutele.

Se întâmplă ceva cu sania aflată în coada alaiului: vizitiul pierdu controlul – probabil că era foarte beat –, caii părăsiră drumul, sania fu prinsă într-un desiş de copaci şi se răsturnă. Oamenii din sanie se rostogoliră în zăpadă şi cei mai iuți dintre lupi se repeziră asupra lor. Țipetele care urmară îi treziră pe toți din beție. Vizitiii se ridicară în picioare şi dădură bice cailor. Mirele avea cel mai bun atelaj şi sania lui era cea mai uşoară – în toate celelalte se aflau între şase şi doisprezece oameni.

Un alt vizitiu pierdu controlul. Nechezatul cailor suna chiar mai groaznic decât țipetele bărbaților şi ale femeilor. Nimic nu părea să-i potolească pe lupi. Era greu de spus

ce se petrecea în spate; oamenii care rămâneau în urmă țipau la fel de jalnic ca aceia care erau deja pierduți. Mireasa își ascunse fața în umărul mirelui, plângând în hohote. Pavel stătea calm, supraveghindu-și caii. Drumul era clar și alb, iar cei trei cai negri ai mirelui goneau ca vântul. Era nevoie doar să fii calm și să-i mâni cu grijă.

După o vreme, pe când urcau un deal, Peter se ridică cu băgare de seamă și se uită înapoi.

— Au mai rămas doar trei sănii, șopti el.

— Și lupii? întrebă Pavel.

— Destui! Destui pentru noi toți.

Pavel ajunse pe coama dealului, însă doar două sănii îl urmară la coborârea pe cealaltă parte. În clipa aceea, când erau pe vârful dealului, văzură pe zăpadă în urma lor un grup negru, aflat într-o mișcare de rotație, ca un vârtej. Mirele țipă. Zărise sania tatălui său răsturnată, cu mama și surorile lui în ea. Se ridică repede, ca și cum ar fi vrut să sară, dar fata urlă și îl trase înapoi. Oricum era prea târziu. Umbrele negre se înghesuiau deja peste mormanul de pe drum, iar un cal o luă la fugă peste câmpuri, cu hățurile atârnând și cu lupii după el. Însă mișcarea mirelui îi dăduse lui Pavel o idee.

Se aflau la câțiva kilometri de satul lor. Singura sanie rămasă din cele şase nu era foarte departe în spatele lor, iar calul din mijlocul atelajului lui Pavel îşi pierdea din vlagă. Lângă un iaz înghețat se întâmplă ceva şi cu cealaltă sanie; Peter văzu asta limpede. Trei lupi mari ajunseră în dreptul cailor şi aceştia înnebuniră de spaimă. Încercară să sară unul peste altul, se încurcară în hamuri şi răsturnară sania.

Când țipetele din urma lor încetară, Pavel îşi dădu seama că era singur pe drumul atât de cunoscut.

— Tot mai vin?

— Da.

— Câți?

— Douăzeci-treizeci... Destui.

Acum, calul înhămat la mijloc era aproape târât de ceilalți doi. Pavel îi dădu frâiele lui Peter şi trecu în spatele saniei cu mare atenție. Îi strigă mirelui că trebuie să uşureze din povara saniei şi arătă spre mireasă. Tânărul îl înjură şi o ținu pe fată mai strâns. Pavel încercă să o tragă de acolo. În încăierare, mirele se ridică. Pavel îi trase un pumn, aruncându-l peste marginea saniei, şi o aruncă pe mireasă după el. A zis mai târziu că nu şi-a amintit niciodată exact cum a făcut asta sau ce s-a întâmplat

după aceea. Peter, ghemuit pe locul din față, nu a văzut nimic. Primul lucru pe care îl observară fu un sunet nou care se auzi în aerul limpede, mai tare decât îl auziseră vreodată: clopotul mănăstirii din satul lor, care bătea ora rugăciunilor din zori.

Pavel şi Peter intrară în sat singuri în sanie. De atunci, erau singuri. Fură alungați din sat. Mama lui Pavel nici măcar nu voia să se uite la el. Plecară în oraşe străine, dar când lumea afla de unde veneau, erau întotdeauna întrebați dacă îi cunoşteau pe cei doi bărbați care dăduseră mireasa lupilor, ca s-o mănânce. Oriunde mergeau, povestea asta se ținea după ei. Le-a luat cinci ani să strângă suficienți bani pentru a veni în America. Au muncit în Chicago, Des Moines, Fort Wayne, dar aveau mereu ghinion. Când sănătatea lui Pavel s-a înrăutățit, au luat hotărârea de a încerca să se ocupe cu agricultura.

Pavel a murit la câteva zile după ce şi-a despovărat mintea în fața domnului Shimerda şi a fost îngropat în cimitirul norvegian. Peter a vândut tot şi a părăsit ținutul; s-a dus ca bucătar într-o tabără de construcții de căi ferate, unde se angajau grupuri de ruşi.

Când Peter şi-a vândut lucrurile, noi i-am cumpărat roaba şi nişte hamuri. În timpul licitației, el umbla cu

capul în jos şi nu-şi ridica deloc ochii din pământ. Părea să nu-i pese de nimic. Cămătarul din Black Hawk, care deținea gajul pe animalele lui Peter, era şi el acolo şi şi-a răscumpărat biletele la ordin cu cincizeci de cenți la un dolar. Toată lumea a zis că Peter a sărutat vaca înainte să o ia noul proprietar. Eu nu l-am văzut făcând aşa ceva, dar ştiu asta: după ce toată mobila, soba de gătit şi toate oalele şi tigăile au fost luate de acolo de către cumpărători, când casa îi era complet goală, Pavel s-a aşezat pe podea, cu cuțitul în mână, şi a mâncat toți pepenii pe care îi pusese la păstrare pentru iarnă. Când domnul Shimerda şi Krajiek s-au dus cu căruța să-l ducă pe Peter la gară, l-au găsit cu suc de pepeni picurându-i din barbă, înconjurat de mormane de coji.

Pierderea celor doi prieteni ai săi l-a deprimat foarte tare pe bătrânul domn Shimerda. Când era la vânătoare, obişnuia să intre în casa de bârne pustie şi să stea acolo, cugetând. Cabana aceea i-a fost chilie până când zăpezile iernii l-au făcut prizonier în bordeiul lui. Pentru mine şi Ántonia, povestea grupului de nuntaşi nu se termina niciodată. Nu am spus nimănui secretul lui Pavel, ci l-am păzit cu străşnicie, de parcă lupii din Ucraina s-ar fi strâns în acea noapte de demult, când nuntaşii fuseseră

sacrificați, doar ca să ne ofere nouă o plăcere stranie şi dureroasă. Noaptea, înainte de culcare, mă pomeneam adesea în gând într-o sanie trasă de trei cai, avântându-mă printr-o țară care semăna un pic cu Nebraska şi un pic cu Virginia.

IX

Prima ninsoare a căzut la începutul lui decembrie. Țin minte cum arăta lumea în dimineața aceea, privită de la fereastra camerei de zi, pe când mă îmbrăcam în spatele sobei: cerul jos semăna cu o foaie de tablă; galbenele câmpuri de porumb se făcuseră, în sfârşit, nevăzute, devenind străvezii ca nişte năluci; micul iaz era înghețat sub tufele țepene de salcie. Fulgi mari şi albi se roteau peste fire şi dispăreau în iarba roşie.

Dincolo de iaz, pe panta care urca spre câmpul de porumb, se afla, abia marcat în iarbă, un cerc imens unde pe vremuri călăreau indienii. Jake şi Otto erau siguri că, atunci când galopau în jurul acelui inel, indienii torturau prizonieri legați de un țăruş în centrul cercului, însă bunicul credea că doar desfăşurau întreceri călare sau îşi dresau caii în locul acela. De câte ori te uitai la panta aceea când apunea soarele în spatele dealului, cercul

apărea ca un model în iarbă. Şi, în dimineaţa aceea, când peste el s-au aşternut primii fulgi de nea, a ieşit în evidenţă cu o claritate minunată, asemenea trăsăturilor de penel făcute cu alb de zinc pe o pânză. Vechiul contur mă emoţiona mai mult ca oricând până atunci şi îmi părea un semn de bun augur pentru iarnă.

De cum s-a întărit zăpada, am început să mă plimb prin ţinut într-o sanie rudimentară şi greoaie pe care mi-o făcuse Otto dintr-o cutie de marfă din lemn prinsă de nişte tălpici. În fosta lui ţară, Otto fusese ucenic la un tâmplar de mobilă şi era foarte îndemânatic cu uneltele. Ar fi făcut o treabă mai bună dacă nu l-aş fi zorit eu. Am făcut primul drum cu ea până la oficiul poştal, iar a doua zi m-am dus acasă la familia Shimerda, să le iau pe Yulka şi Ántonia la o plimbare cu sania.

Era o zi friguroasă şi senină. Am pus în cutie paie şi piei de bizon şi am luat două cărămizi fierbinţi înfăşurate în pături vechi. Când am ajuns la familia Shimerda, nu m-am dus până la casă, ci am rămas în sanie, pe fundul vâlcelei, şi am strigat. Ántonia şi Yulka au ieşit afară în fugă, purtând pe cap căciuliţele din blană de iepure pe care le făcuse tatăl lor. Auziseră de sania mea de la Ambrosch şi ştiau de ce am venit. Urcară lângă mine şi o

pornirăm spre nord, pe un drum care era, întâmplător, plin de denivelări.

Cerul era de un albastru strălucitor şi lumina soarelui pe întinderea albă şi sclipitoare a preriei era aproape orbitoare. După cum zicea Ántonia, întreaga lume era schimbată din cauza zăpezii. În zadar ne uitam întruna după puncte de reper familiare. Albia îngustă şi adâncă prin care curgea şerpuit Squaw Creek era acum doar o despicătură între troiene, foarte albastră când te uitai în jos în ea. Coroanele copacilor, care fuseseră aurii toată toamna, se micşoraseră şi se răsuciseră, de parcă urmau să nu-şi mai recapete niciodată viața. Cei câțiva cedri micuți, atât de şterşi şi mohorâți înainte, ieşeau acum în evidență cu verdele lor puternic, întunecat. Vântul avea gustul arzător al zăpezii proaspete; gâtul şi nările mă înțepau, de parcă ar fi desfăcut cineva o sticlă cu soluție de bicarbonat de amoniu. Gerul era şfichiuitor, dar în acelaşi timp plăcut. Calul scotea aburi când respira şi, de câte ori ne opream, îi ieşeau aburi din tot corpul. În lumina orbitoare, câmpurile de porumb îşi recăpătaseră un pic din culoare, având la soare, în zăpadă, auriul cel mai pal cu putință. Totul în jurul nostru era întărit în terase superficiale, cu urme ca de valuri pe margini, valuri

care erau, de fapt, amprenta lăsată de vântul care sufla cu putere.

Fetele erau îmbrăcate cu rochii de bumbac pe sub şaluri şi tremurau întruna sub pieile de bizon, stând îmbrățişate ca să-şi țină de cald. Însă erau atât de bucuroase că scăpaseră din bordeiul urât şi de dojenile mamei lor, încât mă rugară să merg mai departe, şi mai departe, tocmai până la casa lui Peter Rusnacul. Imensitatea întinderii de pământ şi prospețimea aerului de afară, după căldura amețitoare din casă, le făcură să se poarte ca nişte sălbăticiuni. Râdeau şi țipau şi ziceau că nu vor să mai meargă niciodată acasă. Nu puteam să ne stabilim acolo şi să trăim în casa lui Peter Rusnacul? întreba Yulka. Şi nu puteam să mă duc în oraş să cumpăr lucruri pentru noi, ca să avem cu ce să ne gospodărim?

Tot drumul până la cabana lui Peter Rusnacul am fost toți trei extraordinar de fericiți, dar când ne-am întors acasă – trebuie să fi fost în jur de ora patru – vântul din est se înteți şi începu să şuiere. Soarele îşi pierdu puterea încurajatoare şi cerul căpătă un cenuşiu sumbru. Mi-am scos fularul lung din lână şi l-am înfăşurat în jurul gâtului Yulkăi. I se făcuse atât de frig, încât am pus-o să-şi bage capul sub pieile de bizon. Eu şi Ántonia stăteam drepți,

dar eu țineam frâiele cu stângăcie şi eram orbit de vânt în cea mai mare parte a timpului. Se lăsa întunericul când ajunserăm la ele acasă, dar nu voiam să intru ca să mă încălzesc. Ştiam că aveau să mă doară foarte tare mâinile dacă mă apropiam de un foc. Yulka uită să-mi dea înapoi fularul şi eram nevoit să mân sania spre casă direct contra vântului. A doua zi, mă răpuse de o criză de amigdalită, care mă ținu în casă aproape două săptămâni.

Bucătăria de la demisol părea un rai cald şi sigur în acele zile, ca o bărcuță într-o mare de iarnă. Bărbații erau la câmp toată ziua, la tăiat de coceni, iar când veneau înăuntru la prânz, cu căciulile lungi trase peste urechi şi picioarele încălțate cu şoşoni cu căptuşeală roşie, obişnuiam să mă gândesc că semănau cu exploratorii arctici. După-amiaza, când bunica stătea sus şi cârpea sau făcea mănuşi pentru decorticat, eu îi citeam cu voce tare din *Un Robinson elvețian*[22] şi simțeam că familia de elvețieni nu avea nici un fel de avantaje față de noi în ce priveşte o viață aventuroasă. Eram convins că adversarul cel mai de temut al omului era frigul. Admiram zelul vesel cu care bunica se ocupa să ne fie cald şi confortabil şi să

[22] Roman publicat în 1813 de pastorul elvețian Johann David Wyss.

fim bine hrăniți. Când se pregătea de întoarcerea bărbaților înfometați, îmi reamintea adesea că ținutul ăsta nu era ca Virginia şi că aici un bucătar nu prea avea, cum zicea ea, „pe ce să pună mâna". Duminica ne dădea câtă carne de pui eram în stare să mâncăm, iar în celelalte zile aveam jambon, şuncă sau cârnați. Ne cocea zilnic fie plăcinte, fie vreo prăjitură, asta dacă nu făcea, pentru variație, budinca mea preferată, dungată cu boabe de coacăze şi fiartă într-un săculeț.

După a ne încălzi şi a sta la căldură, prânzul şi cina erau cele mai interesante lucruri la care să ne gândim. Viața noastră se concentra în jurul căldurii, al mâncării şi al întoarcerii bărbaților de la lucru la căderea serii. Când veneau obosiți de la câmp, cu picioarele amorțite şi mâinile crăpate, mă întrebam cum puteau să-şi facă toate treburile cu atâta conştiinciozitate: să hrănească şi să adape caii, să le pună paie, să mulgă vacile şi să aibă grijă de porci. Când se termina cina, le lua mult timp să-şi scoată frigul din oase. Cât eu şi bunica spălam vasele, iar bunicul îşi citea ziarul sus, Jake şi Otto şedeau pe banca lungă din spatele sobei, „lepădându-şi" cizmele peste care purtau şoşonii sau dându-se cu seu de oaie pe mâinile crăpate.

În fiecare sâmbătă seară făceam floricele de porumb sau caramele, iar Otto obişnuia să cânte „Căci sunt un cowboy şi ştiu că am greşit”[23] sau „Nu mă îngropați în preria singuratică”[24]. Avea o voce frumoasă de bariton şi întotdeauna conducea cântatul când mergeam la slujbele religioase ținute în şcoala de chirpici.

Încă pot să-i văd cu ochii minții pe cei doi bărbați stând pe bancă; capul cu păr tuns scurt al lui Otto şi claia de păr a lui Jake, pieptănată lins în partea din față cu ajutorul unui pieptăn umezit. Văd încovoierea umerilor lor obosiți, rezemați de peretele văruit. Ce oameni buni erau, cât de multe ştiau şi în cât de multe lucruri îşi păstraseră credința!

Fuchs fusese cowboy, vizitiu de diligență, barman, miner; cutreierase în lung şi în lat marele Vest şi făcuse munci grele peste tot, deşi, aşa cum zicea bunica, nu se alesese cu nimic din asta. Jake era un om mai simplu

---

[23] Deşi în carte este menționat cu titlul „For I Am a Cowboy and Know I’ve Done Wrong” (tradus ca atare), titlul original al acestui cântec popular este *The Cowboy’s Lament*.

[24] „Bury me Not on the Lone Prerie”, baladă populară din Vestul american, interpretată în vremurile moderne chiar şi de către celebrul Johnny Cash.

decât Otto. Abia ştia să citească, îşi scria până şi numele cu dificultate şi avea un temperament violent, care-l făcea să se poarte uneori ca un om nebun, zdruncinându-l cumplit şi, pur şi simplu, îmbolnăvindu-l la propriu. Însă era atât de bun la inimă, că oricine îl putea influenţa. Dacă „uita de sine”, cum zicea el, şi înjura de faţă cu bunica, era deprimat şi ruşinat toată ziua. Amândoi aveau o atitudine jovială faţă de gerul iernii şi de arşiţa verii şi întotdeauna erau gata să muncească ore suplimentare în caz de nevoie. Era o chestiune de mândrie pentru ei să nu se cruţe de efort. Cu toate astea, erau genul de oameni care, cumva, nu reuşeau niciodată să o ducă bine sau să facă şi altceva în afară de muncă grea pentru un dolar sau doi pe zi.

În timpul acelor nopţi geroase, luminate de stele, pe când stăteam în jurul vechii sobe cu plită care ne hrănea, ne încălzea şi ne înveselea, auzeam coioţii urlând pe lângă ţarcuri, iar schelălăitul lor înfometat, duşmănos, le aducea aminte băieţilor de poveşti minunate cu animale, despre lupii cenuşii şi urşii din Munţii Stâncoşi, despre panterele şi râşii din munţii Virginiei. Uneori, Fuchs se lăsa convins să vorbească despre oamenii disperaţi şi despre proscrişii pe care îi cunoscuse. Îmi amintesc o istorisire amuzantă

despre el însuşi, care a făcut-o pe bunica mea, care frământa aluatul de pâine, să râdă până i-au dat lacrimile, de s-a şters la ochi cu brațul dezgolit, fiindcă avea mâinile pline de făină. Era aşa:

Când Otto părăsi Austria ca să vină în America, o rudă îl rugă să aibă grijă de o femeie care traversa oceanul cu acelaşi vapor, ca să se ducă la soțul ei, la Chicago. Femeia porni la drum cu doi copii după ea, dar era limpede că era posibil ca familia ei să se mărească în decursul călătoriei.

Otto zicea că „s-a înțeles bine cu copiii" şi că i-a plăcut de mamă, deşi aceasta i-a jucat o festă foarte stânjenitoare. În mijlocul oceanului, femeia născu nu un copil, ci trei! Deoarece o însoțea, evenimentul făcu din Fuchs subiectul unei notorietăți nemeritate. Însoțitoarea de bord de la clasa a treia era indignată, iar doctorul îl privea cu suspiciune. Pasagerii de la clasa întâi, care strânseseră nişte bani pentru femeie, îi arătau lui Otto un interes jenant şi îl întrebau adesea de cea pe care o avea în grijă. Când tripleții fură debarcați la New York, Otto trebui, după cum zicea el, „să-i care în brațe pe unii dintre ei". Călătoria până la Chicago fu chiar mai rea decât voiajul pe mare. În tren era foarte dificil să facă rost de lapte pentru bebeluşi şi să le păstreze sticluțele curate.

Mama lor făcea tot ce putea, dar nici o femeie n-ar fi putut hrăni trei bebeluşi doar din resursele ei naturale. La Chicago, soţul lucra la o fabrică de mobilă, pe un salariu modest, iar când îşi întâmpină familia la gară fu destul de zdruncinat de mărimea acesteia. Şi el păru să considere că Fuchs era, cumva, de vină pentru asta. „M-am bucurat foarte mult că nu şi-a vărsat supărarea asupra acelei biete femei. Dar la mine se uita foarte urât! Ei, doamnă Burden, aţi mai auzit vreodată de un tânăr care să aibă un aşa ghinion?” încheie Otto.

Bunica îi zise că era sigură că Dumnezeu a ţinut cont de aceste lucruri şi că l-a ajutat să scape din multe necazuri, când el nici măcar nu-şi dăduse seama că era protejat de Providenţă.

X

Timp de câteva săptămâni după acea plimbare cu sania, nu mai privirăm nici o veste de la familia Shimerda. Durerea în gât mă ţinu în casă, iar bunica suferi de o răceală care îi îngreuna munca prin gospodărie. Când venea duminica, era bucuroasă să aibă o zi de odihnă. Într-o seară, la cină, Fuchs ne zise că l-a văzut pe domnul Shimerda ieşit la vânătoare.

— Şi-a făcut o căciulă din blană de iepure, Jim, şi un guler din blană de iepure pe care îl încheie cu nasturi peste haină. Nu au decât un palton în casă, aşa că îl poartă cu rândul. Par straşnic de speriați de frig şi stau în gaura aia din mal ca nişte bursuci.

— Toți, în afară de băiatul cel nebun, interveni Jake. Ăsta nu poartă paltonul niciodată. Krajiek zice că e grozav de puternic şi poate să suporte orice. Bănuiesc că iepurii se răresc de-a binelea în localitatea asta. Ambrosch a trecut ieri pe lângă câmpul de porumb unde lucram şi mi-a arătat trei câini de prerie pe care îi împuşcase. M-a întrebat dacă sunt buni de mâncat. Am scuipat şi m-am strâmbat, ca să-l sperii, dar el doar s-a uitat la mine de parcă era mai deştept decât mine şi i-a pus înapoi în sac, după care a plecat.

Bunica ridică privirea, îngrijorată, şi îi zise bunicului:

— Josiah, doar nu crezi că Krajiek i-ar lăsa pe bieții oameni să mănânce câini de prerie, nu-i aşa?

— Ai face bine să te duci mâine pe acolo, să-i vezi pe vecinii noştri, Emmaline, îi răspunse el pe un ton grav.

Fuchs interveni vesel şi zise că animalele astea erau curate şi că ar trebui să fie bune de mâncat, dar că legăturile lor de familie sunt împotriva lor. L-am întrebat

ce voia să spună; el zâmbi şi zise că aparţin familiei şobolanilor.

Dimineața, când am coborât din camera mea, i-am găsit pe bunicul şi pe Jake în bucătărie, împachetând un coş mare, de picnic.

— Şi acum, Jake, zicea bunica, dacă poţi să găseşti cocoşul ăla bătrân căruia i-a înghețat creasta, suceşte-i gâtul şi o să-l luăm cu noi. Nu există nici un motiv întemeiat ca doamna Shimerda să nu fi putut primi găini de la vecinii lor astă toamnă şi să aibă între timp o crescătorie de păsări în toată regula. Cred că era confuză şi n-a ştiut de ce să se apuce mai întâi. Eu însămi am venit ca străină într-un ținut nou, dar n-am uitat niciodată că e bine să ai găini, indiferent ce altceva nu ai.

— Cum ziceți, doamnă, dar urăsc să mă gândesc că Krajiek o să primească un copan din cocoşul ăla bătrân, spuse Jake, pornind cu mers apăsat prin pivnița lungă şi trântind uşa grea în urma lui.

După micul dejun, bunica, Jake şi cu mine ne-am înfofolit şi am urcat pe locurile reci din față ale căruței. Când ne apropiarăm de locuința familiei Shimerda, auzirăm vaierul înghețat al pompei şi o văzurăm pe Ántonia, îmbrobodită şi cu rochia de bumbac fluturând în

jurul ei, lăsându-se cu toată greutatea pe manetă. Auzi căruța, se uită în spate peste umăr şi, luând găleata de apă, începu să alerge spre bordeiul săpat în malul de pământ.

Jake o ajută pe bunica să coboare, spunând că o să aducă proviziile după ce punea păturile pe cai. O luarăm încet pe cărarea acoperită de gheață care ducea la uşa din mal. Din burlanul sobei, care se ițea prin smocurile de iarbă şi prin zăpadă, ieşeau fuioare de fum albastru, dar vântul le sufla cu putere.

Doamna Shimerda deschise uşa înainte să ciocănim şi o luă pe bunica de mână. Nu zise „Bună!” ca de obicei, ci începu imediat să plângă, vorbind foarte repede în limba ei, arătând spre picioarele ei înfăşurate în cârpe şi uitându-se acuzator la toată lumea din jur.

Bătrânul era aşezat pe un buştean în spatele sobei, ghemuindu-se de parcă încerca să se pitească de noi. Yulka stătea pe jos la picioarele lui, cu pisoiul în poală. Îmi aruncă o privire furişă şi zâmbi, dar, uitându-se în sus la mama ei, se ascunse din nou. Ántonia spăla vase într-un ungher întunecat. Băiatul cel nebun stătea sub unica fereastră a încăperii, întins pe un sac de iută umplut cu paie. Imediat după ce am intrat, aruncă un sac gol de

grâne peste crăpătura de sub uşă. Aerul din bordei era înăbuşitor. Înăuntru era şi foarte întuneric. Un felinar aprins, atârnat deasupra sobei, arunca o lumină slabă, galbenă.

Doamna Shimerda smulse capacele de pe două butoaie din spatele uşii şi ne puse să ne uităm în ele. Într-unul erau nişte cartofi care îngheţaseră şi putrezeau, iar în celălalt se afla o grămăjoară de făină. Bunica murmură ceva, stânjenită, dar cehoaica râse dispreţuitor, un râs ca un nechezat, şi, luând de pe etajeră un ibric pentru cafea gol, îl scutură spre noi cu o expresie evident răzbunătoare.

Bunica vorbi mai departe în felul ei politicos deprins în Virginia, fără să recunoască situaţia grea în care era clar că se aflau membrii familiei Shimerda, ori propria-i neglijenţă, până când sosi Jake cu coşul, parcă drept răspuns la reproşurile doamnei Shimerda. Atunci, sărmana femei cedă nervos. Se lăsă la pământ lângă fiul ei nebun, îşi ascunse faţa între genunchi şi se puse pe un plâns amarnic. Bunica nu o băgă în seamă, ci o chemă pe Ántonia să vină să o ajute să golească merindele din coş. Tony îşi părăsi ungherul fără tragere de inimă. Nu o mai văzusem niciodată până atunci atât de zdrobită.

— N-o luați în seamă pe sărmana mea *mamenka*[25], doamnă Burden. E foarte tristă, şopti ea, ştergându-se pe mâinile ude de rochie şi luând lucrurile pe care i le dădu bunica.

Băiatul cel nebun, văzând mâncarea, începu să scoată sunete joase să se mângâie pe stomac. Jake intră iar, de data asta cu un sac de cartofi. Bunica se uită în jur cu nedumerire:

— N-aveți nici un fel de beci sau cămară afară, Ántonia? Ăsta nu e un loc în care să păstrezi legumele. Cum v-au înghețat cartofii?

— Luăm de la domnul Bushy, de la oficiul poştal, ce aruncă. Noi nu avem cartofi, doamnă Burden, recunoscu Tony cu mare tristețe.

Când Jake se duse afară, Marek se târî pe podea şi îndesă din nou sacul în crăpătura de sub uşă. Apoi, tăcut ca o umbră, domnul Shimerda ieşi de după sobă. Rămase în picioare, trecându-şi mâna peste părul cărunt şi neted, de parcă ar fi încercat să alunge o ceață din jurul capului. Era curat şi îngrijit ca de obicei, cu eşarfa lui verde la gât, prinsă cu acul din coral. O luă pe bunica de braț şi o

25 „Mămică” (în limba cehă în original).

conduse după sobă, spre fundul încăperii. În peretele din spate era încă o cavernă micuță, o groapă rotundă, nu cu mult mai mare decât un butoi de ulei, săpată în pământul negru. Când m-am suit pe un taburet şi m-am uitat cu atenție înăuntru, am văzut nişte pături şi un morman de paie. Bătrânul ținea felinarul.

— Yulka, zise el cu o voce înceată, deznădăjduită. Yulka, Ántonia mea!

Bunica se trase înapoi.

— Vrei să zici că ele dorm acolo? Fetele tale? întrebă ea.

Bătrânul înclină din cap.

— E foarte frig pe podea, iar aici e cald ca în vizuina bursucului, zise Ántonia, strecurându-se pe sub brațul tatălui ei. Îmi place să dorm acolo, stărui ea, cu glas sincer. *Mamenka* are pat frumos, cu perne de la gâştele noastre din Boemia. Vezi, Jim? mă întrebă ea, arătând spre patul îngust de campanie pe care Krajiek îl construise lipit de perete pentru el însuşi, înainte să vină familia Shimerda.

— Într-adevăr, unde să dormi, draga mea? oftă bunica. Nu mă îndoiesc că ți-e cald acolo. Veți avea o casă mai

bună după o vreme, Ántonia, şi atunci o să uitați perioada asta grea.

Domnul Shimerda o puse pe bunica să se aşeze pe singurul scaun din bordei şi îi făcu semn soției sale să stea pe taburetul de lângă ea. Stând în picioare în fața lor cu mâna pe umărul Ántoniei, el vorbi cu glas scăzut, în vreme ce fiica lui traducea. Voia să ştim că ei nu fuseseră cerşetori în fosta lor țară; el câştiga un salariu bun, iar familia lui era respectată. Plecaseră din Boemia cu economii de mai mult de o mie de dolari, asta după ce fuseseră plătite biletele de călătorie. Pierduse cumva la schimbul valutar în New York, iar biletele de tren până în Nebraska fuseseră mai scumpe decât se aşteptase. După ce l-a plătit pe Krajiek pentru pământ şi a cumpărat de la el caii, boii şi nişte unelte agricole vechi, le-au mai rămas foarte puțini bani. Însă voia ca bunica să ştie că el mai avea totuşi nişte bani. Dacă reuşeau să se descurce până venea primăvara, urmau să cumpere o vacă şi nişte găini şi să cultive o grădină, iar după aceea avea să le meargă foarte bine. Ambrosch şi Ántonia erau amândoi îndeajuns de mari ca să lucreze la câmp şi erau dornici de muncă. Dar zăpada şi vremea rea îi descurajaseră pe toți.

Antona îi explică bunicii că la primăvară tatăl ei voia să construiască o casă nouă pentru ei; el şi Ambrosch deja crăpaseră buştenii pentru casă, dar erau toţi îngropaţi în omăt, lângă pârâul unde fuseseră tăiaţi.

În vreme ce bunica îi încuraja şi le dădea sfaturi, eu şedeam pe podea cu Yulka, lăsând-o să-mi arate pisicuţa ei. Marek se apropie prevăzător de noi şi începu să-şi etaleze degetele cu membrană. Ştiam că voia să scoată pentru mine sunetele lui ciudate – să latre ca un câine sau să necheze ca un cal –, însă nu îndrăzni să o facă în prezenţa adulţilor. Marek încerca mereu să se facă plăcut, sărmanul de el, de parcă ar şi-ar fi pus în minte că trebuia să compenseze pentru deficienţele sale.

Doamna Shimerda deveni mai calmă şi mai rezonabilă înainte să se încheie vizita noastră şi, în vreme ce Ántonia traducea, intervenea şi ea din când în când cu câte un cuvânt. Femeia avea ureche bună şi prindea fraze ori de câte ori auzea vorbindu-se în engleză. Când ne ridicarăm să plecăm, deschise cufărul din lemn şi scoase un sac din pânză groasă, pentru huse de pernă, lung cam cât un sac de făină şi pe jumătate de lat, umplut cu ceva. La vederea sacului, băiatul cel nebun începu să-şi lingă buzele. Când doamna Shimerda îl deschise şi amestecă prin conţinutul

lui cu mâna, din el se ridică un miros sărat, de pământ, foarte înțepător chiar şi printre mirosurile deja existente în încăpere. Luă o măsură cu o ceaşcă de ceai, o legă într-un pic de pânză şi i-o oferi ceremonios bunicii.

— Pentru gătit. Puțin acum, foarte mult când gătit, spuse ea, întinzând mâinile ca pentru a indica faptul că pinta[26] se va umfla şi va deveni un galon[27]. Foarte bun. Voi nu are în țara asta. Tot lucrurile pentru mâncat mai bun la țara mea.

— Aşa o fi, doamnă Shimerda, zise bunica sec. Nu pot să spun decât că eu, una, prefer pâinea noastră pâinii voastre.

Ántonia se apucă să explice:

— Asta foarte bun, doamnă Burden, spuse ea, împreunându-şi mâinile în semn că nici nu putea să exprime în cuvinte cât e de bun. Se face foarte multe când gătit, aşa cum mama zis. Gătit cu iepure, gătit cu pui, în sos... O, foarte bun!

---

[26] 1 pintă = 0,48 litri.

[27] 1 galon = 4,55 litri (8 pinte).

Tot drumul spre casă, bunica şi Jake vorbiră despre cât de uşor puteau să uite nişte buni creştini că sunt păzitorii fraților lor[28].

— Asta aşa e, Jake, unii dintre frații şi surorile noastre sunt greu de păzit. De unde să începi în cazul acestor oameni? Nu au de nici unele şi, mai ales, nu au deloc simț practic. Asta nu poate să le dea nimeni, cred. Jimmy, aici de față, e cam la fel de capabil să conducă o gospodărie pe cât sunt ei. Crezi că băiatul ăla, Ambrosch, are ceva hotărâre şi energie să realizeze ceva?

— E muncitor, doamnă, şi mai ştie câte ceva, dar e rău la suflet. Oamenii pot să fie îndeajuns de răi încât să reuşească totuşi să o ducă bine pe lumea asta, dar unii pot să fie din cale-afară de răi.

În seara aceea, pe când bunica pregătea cina, am deschis pachetul pe care i-l dăduse doamna Shimerda. Era plin cu nişte chipsuri mici şi maro, care semănau cu nişte rădăcini date prin răzătoare. Erau uşoare ca penele şi te izbea imediat mirosul lor pătrunzător, de pământ. Nu

---

28 Trimitere la Vechiul Testament, *Facerea*, 4:9, unde, după ce Cain îl omoară pe fratele său Abel, când este întrebat de Dumnezeu unde este acesta, Cain răspunde: „Nu ştiu! Au doară eu sunt păzitorul fratelui meu?”.

am reuşit să stabilim dacă erau de provenienţă animală sau vegetală.

— Ar putea fi carne uscată de la cine ştie ce animal sălbatic ciudat, Jim. Nu e peşte uscat şi sigur n-au crescut pe un lujer sau vrej. Mi-e frică de ele. Oricum, n-aş vrea să mănânc ceva ce a stat la păstrare cu lunile laolaltă cu haine vechi şi perne umplute cu puf de gâscă.

Bunica a aruncat pachetul în sobă, dar eu am muşcat un pic dintr-un chips pe care-l aveam în mână şi am mestecat cu neîncredere. Nu am uitat niciodată gustul acela neobişnuit; au trecut mulţi ani până să aflu că chipsurile acelea micuţe, pe care familia Shimerda le adusese de atât de departe şi le preţuia atât de mult, erau ciuperci uscate. Probabil că fuseseră culese din vreo pădure mare din Boemia...

XI

În săptămâna dinaintea Crăciunului, Jake a fost cea mai importantă persoană din casa noastră, deoarece urma să meargă în oraş să facă toate cumpărăturile de Crăciun. Însă pe 21 decembrie a început să ningă. Fulgii cădeau atât de deşi, că de la ferestrele camerei de zi nu puteam să văd mai departe de moara de vânt, cu scheletul ei gri şi

întunecat, imaterial ca o umbră. Ninsoarea nu s-a oprit toată ziua şi toată noaptea. Nu era foarte frig, dar viscolul era liniştit şi copleşitor. Bărbații nu puteau să meargă mai departe de hambare şi de țarc. Au stat mai mult prin casă toată ziua, de parcă ar fi fost duminică; şi-au lustruit cizmele, şi-au cârpit bretelele, au împletit cravaşe.

În dimineața zilei de 22 decembrie, bunicul anunță la micul dejun va fi imposibil de mers în Black Hawk pentru cumpărăturile de Crăciun. Jake era sigur că ar putea să ajungă acolo călare şi să ne aducă lucrurile acasă în desagi prinse de şaua calului, însă bunicul îi zise că drumurile erau invizibile, acoperite complet de zăpadă, iar un nou-venit în ținut s-ar rătăci de zece ori. Oricum, nu avea de gând să permită ca vreunul dintre caii lui să fie supus la un asemenea efort.

Luarăm hotărârea să petrecem un Crăciun ca la țară, fără nici un ajutor din oraş. Eu vrusesem să cumpăr nişte cărți cu poze pentru Yulka şi Ántonia, căci acum până şi Yulka ştia să citească un pic. Bunica mă duse în cămara rece ca gheața, unde avea nişte cupoane de pânză cadrilată şi câteva pânzeturi pentru lenjerii de pat. Tăie nişte pătrate din pânză de bumbac şi le cusurăm laolaltă sub formă de carte. Le legarăm între bucăți de mucava, pe

care le acoperirăm cu stambă cu imprimeuri viu colorate, reprezentând scene de circ. Am stat două zile la masa din bucătărie ca să lipesc această carte plină cu poze pentru Yulka. Aveam dosare cu revistele acelea vechi de familie care obişnuiau să publice litografii color cu picturi cunoscute şi mi s-a dat voie să folosesc câteva. Am luat „Napoleon anunțându-i Josephinei divorțul”[29] şi am folosit-o ca primă ilustrație a cărții. Pe paginile albe am grupat ilustrate de la şcoala de duminică şi cărți poştale cu reclame pe care le adusesem din „fosta mea țară”. Fuchs a scos vechile matrițe pentru lumânări şi a făcut lumânări din seu. Bunica mea a căutat formele decorative pentru prăjituri şi a copt oameni şi cocoşi din turtă dulce, pe care i-am ornat cu zahăr ars şi picături de scorțişoară roşie.

În ziua dinaintea Crăciunului, Jake împachetă în desagi lucrurile pe care le trimiteam familiei Shimerda şi porni la drum pe calul sur al bunicii. Când urcă pe cal la uşă, am văzut că avea o toporişcă atârnată de curea; îi aruncă bunicii o privire cu subînțeles, care mă făcu să cred că plănuia o surpriză pentru mine. În după-amiaza

---

[29] Este vorba, cel mai probabil, de tabloul pictorului italian Eleuterio Pagliano, după care s-a realizat o gravură în anul 1878.

aceea, m-am tot uitat îndelung şi cu nerăbdare pe fereastra camerei de zi. În cele din urmă, am zărit un punct întunecat mişcându-se pe dealul din vest, lângă un câmp de porumb aproape îngropat în omăt, unde cerul căpăta o scânteiere arămie de la soarele care nu reuşea să iasă de tot dintre nori. Mi-am pus căciula şi am dat fuga afară, să-l întâmpin pe Jake. Când am ajuns la iaz, am reuşit să văd că aducea cu el un cedru micuţ, pus transversal pe oblâncul şeii. În Virginia, obişnuia să-l ajute pe tata să taie pomii de Crăciun pentru mine şi nu uitase cât de mult îmi plăceau.

Când am terminat de pus într-un colţ al camerei de zi copăcelul rece, cu miros proaspăt, era deja Seara de Ajun. După cină, ne-am strâns cu toţii acolo şi până şi bunicul, care îşi citea ziarul la masă, ridica din când în când privirea, cu un interes prietenos. Cedrul avea cam un metru şi jumătate înălţime şi era foarte bogat, cu o formă frumoasă. L-am împodobit cu animale din turtă dulce, lanţuri din floricele de porumb şi lumânărele pe care Fuchs le pusese în suporturi din mucava. Splendoarea sa, însă, venea din cel mai improbabil loc din lume: din cufărul de cowboy al lui Otto. Nu văzusem niciodată altceva în cufărul acela în afară de cizme vechi, pinteni şi

pistoale şi un fascinant amestec de biciuri din piele galbenă, cartuşe şi ceară de lustruit încălțămintea. De sub căptuşeală, el scoase o colecție de figurine din hârtie viu colorată, de câțiva centimetri înălțime şi îndeajuns de tari cât să stea singure în poziție verticală. Îi erau trimise an de an de către bătrâna sa mamă din Austria. Avea o inimă însângerată, pe un pompon din hârtie dantelată, cei trei crai, minunat înveşmântați, boul, măgarul şi păstorii, Pruncul în iesle şi un grup de îngeri care cântau, cămile şi leoparzi, ținuți de sclavii negri ai celor trei crai. Pomul nostru deveni imaginea grăitoare a basmului; legendele şi poveştile se cuibăreau precum păsările între crengile sale. Bunica zicea că îi aducea aminte de Pomul Cunoaşterii Binelui şi Răului. Sub el, am pus fâşii de bumbac, închipuind un câmp acoperit cu zăpadă, şi oglinda de buzunar a lui Jake, în chip de lac înghețat.

Îi văd aievea acum, exact aşa cum arătau, muncind în jurul mesei la lumina lămpii: Jake, cu trăsăturile sale colțuroase, atât de simplu desenate fața lui părea neterminată; Otto, cu jumătatea lui de ureche şi cicatricea fioroasă care îi făcea buza de sus să se curbeze atât de feroce sub mustața răsucită. Aşa cum mi-i amintesc, ce chipuri neprotejate erau, căci tocmai asprimea şi violența

lor îi făceau lipsiți de apărare. Băieții aceştia nu aveau maniere alese în spatele cărora să se poată retrage ca să-i țină pe oameni la distanță. Îşi aveau doar pumnii lor tari, cu care să se lupte cu lumea. Otto era deja unul dintre acei muncitori hoinari, care nu se căsătoresc niciodată şi nu au copii. Şi, totuşi, cât de mult îndrăgea copiii!

XII

În dimineața Crăciunului, când am coborât în bucătărie, bărbații tocmai intrau în casă după ce-şi terminaseră treburile de dimineață; caii şi porcii primeau întotdeauna de mâncare înainte ca noi să luăm micul dejun. Jake şi Otto îmi urară „Crăciun fericit!” şi îşi făcură cu ochiul unul altuia când zăriră formele de vafe de pe plită. Bunicul veni şi el jos, îmbrăcat cu o cămaşă albă şi cu haina de duminică. Rugăciunile de dimineață fură mai lungi decât de obicei. Bunicul citi din Sfânta Evanghelie după Matei capitolele despre naşterea lui Iisus Hristos şi, în timp ce îl ascultam, totul suna de parcă s-ar fi petrecut de curând şi foarte aproape. În rugăciunea sa, îi mulțumi Domnului pentru primul Crăciun şi pentru tot ce însemnase acesta pentru lume de atunci încoace. Mulțumi pentru mâncarea şi confortul nostru şi se rugă pentru

săracii din marile oraşe, unde lupta pentru existenţă era mai grea decât pentru noi. Rugăciunile bunicului erau adesea foarte interesante. Avea darul exprimării simple şi emoţionante. Fiindcă vorbea foarte puţin de felul lui, cuvintele sale aveau o forţă stranie, căci nu erau tocite de uzul permanent. Rugăciunile sale reflectau lucrurile la care se gândea în acel moment şi, de obicei, mai ales prin intermediul lor reuşeam să aflăm ce simţea şi ce părere avea în legătură cu diverse chestiuni.

După ce ne-am aşezat la masă, ca să mâncăm vafe şi cârnaţi, Jake ne povesti cât de încântaţi au fost cei din familia Shimerda de cadourile primite; până şi Ambrosch s-a arătat prietenos şi s-a dus la pârâu cu el ca să-l ajute să taie pomul de Crăciun. Afară era o zi mohorâtă, cu nori grei, cenuşii, care cutreierau cerul, şi cu scurte căderi ocazionale de zăpadă, în rafale vijelioase. Existau mereu diverse treburi de făcut prin grajd, până şi de sărbători, şi bărbaţii au fost ocupaţi până după-amiază. Apoi, eu şi cu Jake am jucat domino, în vreme ce Otto i-a scris o scrisoare lungă mamei sale. Ne-a zis că îi scria întotdeauna în ziua de Crăciun, indiferent cât trecuse de la ultima lui scrisoare. A petrecut toată după-amiaza în sufragerie. Scria o vreme, apoi stătea degeaba, cu pumnul

încleştat pe masă, urmărind modelul de pe pânza tare. Vorbea şi scria atât de rar în limba sa maternă, încât îi venea greu să se mai exprime în ea. Efortul de a şi-o aduce aminte îl absorbea cu totul.

Pe la ora patru apăru un musafir: domnul Shimerda, purtându-şi căciula şi gulerul din blană de iepure şi mănuşile noi tricotate de soția sa. Venise să ne mulțumească pentru daruri şi pentru toată bunătatea pe care bunica o arătase față de familia lui. Jake şi Otto urcară şi ei de la demisol, ni se alăturară şi stăturăm în jurul sobei, delectându-ne cu plumburiul tot mai adânc al după-amiezii de iarnă şi cu atmosfera de confort şi siguranță din casa bunicului. Acest sentiment păru să-l ia cu totul în stăpânire pe domnul Shimerda. Presupun că, în înghesuiala din bordeiul lor, bătrânul ajunsese să creadă că pacea şi ordinea dispăruseră de pe pământ sau că existau doar în lumea veche pe care o lăsase atât de mult în urma sa. Stătea nemişcat şi pasiv, cu capul sprijinit de spătarul balansoarului din lemn şi cu mâinile relaxate pe brațele acestuia. Chipul său vădea o expresie de epuizare şi plăcere, ca aceea pe care o au bolnavii când le e alinată puțin durerea. Bunica stărui ca el să bea un pahar cu țuică de mere din Virginia, ca să se întremeze

după plimbarea lungă pe jos prin ger, şi când obrajii i se îmbujorară un pic, trăsăturile sale deveniră atât de translucide, încât păreau să fi fost decupate din sidef. Nu zicea mai nimic şi zâmbea rar, dar, în timp ce se odihnea acolo, cu toții ne-am dat seama că era extrem de mulțumit.

Când s-a întunecat, am întrebat dacă aş putea să aprind pomul de Crăciun înainte să fie adusă lampa. Când lumânărelele îşi înălțară flăcările galbene, conice, toate figurinele colorate din Austria ieşiră cu claritate în evidență, pline de însemnătate pe fundalul crengilor verzi. Domnul Shimerda se ridică, se închină şi îngenunche în tăcere în fața pomului, cu capul plecat. Trupul lui înalt forma un „S”. Am zărit-o pe bunica uitându-se cu nelinişte la bunicul. El avea păreri destul de limitate în chestiunile religioase şi uneori şi le exprima cu glas tare, rănind sentimentele altora. Mai înainte, nu fusese nimic neobişnuit în legătură cu pomul de Crăciun, dar acum, cu cineva îngenuncheat în fața lui... figurinele, lumânările.... Bunicul doar îşi duse degetele la frunte şi înclină capul venerabil, făcând astfel ca atmosfera să fie un pic mai protestantă.

L-am convins pe oaspetele nostru să rămână la cină cu noi. Nu fu nevoie de prea multe insistențe. Pe când ne aşezam la masă, mi-am dat seama că îi plăcea să se uite la noi şi că fețele noastre erau pentru el ca o carte deschisă. Când ochii săi pătrunzători s-au oprit asupra mea, m-am simțit ca şi cum ar fi privit undeva foarte departe în viitorul meu, pe drumul pe care urma să-l parcurg.

La ora nouă, domnul Shimerda aprinse unul dintre felinarele noastre şi îşi puse paltonul şi căciula. Rămase un pic în holişorul de la intrare, cu felinarul şi căciula de blană sub braț, strângându-ne mâinile. Când luă mâna bunicii, se aplecă asupra ei aşa cum făcea mereu şi zise încet: „Femeie bună!” Făcu semnul crucii deasupra mea, îşi puse căciula şi ieşi în întuneric. Când ne-am întors în camera de zi, bunicul se uită cercetător la mine, spunând:

— Rugăciunile tuturor oamenilor cumsecade sunt bune.

XIII

În săptămâna de după Crăciun, afară se încălzi un pic şi veni dezghețul, iar de Anul Nou totul în jurul nostru era o ciorbă din zloată gri, iar panta plină de şănțulețe săpate

de apă între moara de vânt şi grajd era plină de apă neagră. Pământul negru şi moale ieşea la iveală în petice pe marginea drumurilor. Mi-am reluat treburile gospodăreşti, cărând înăuntru cocenii, lemnele şi apa, şi îmi petreceam după-amiezile în hambar, privindu-l pe Jake cum curăța boabe de porumb.

Într-o dimineață, în timpul acestui interval de vreme bună, Ántonia şi mama ei au venit călare la noi pe unul dintre caii lor bătrâni şi lătoşi, ca să ne facă o vizită. Era prima oară când doamna Shimerda venea la noi în casă; umblă peste tot, examinându-ne covoarele, perdelele şi mobila, comentând tot timpul despre ele cu fiica ei pe un ton invidios şi plângăreț. În bucătărie, zări o oală din fier din spatele sobei şi zise:

— Voi aveți multe, familia Shimerda nu are.

Am considerat că a fost o prostie din partea bunicii să îi dea doamnei Shimerda oala.

După cină, când ajuta la spălatul vaselor, zise scuturând din cap:

— Aveți multe lucruri pentru gătit. Dacă eu avut toate lucrurile ca voi, eu face mult mai bine.

Era o femeiuşcă plină de sine, lăudăroasă, şi nici măcar nenorocirea nu putea să o facă mai umilă. Eram

atât de enervat, că am simțit o răceală chiar şi față de Ántonia şi am ascultat-o lipsit de simpatie când mi-a povestit că tatăl ei nu se simțea bine.

— Tăticul trist după fosta țară. El nu arăt bine. Nu mai face niciodată muzică. Acasă, tot timpul el cântat la vioară, pentru nunți şi dans. Aici, niciodată. Când rog de el să cânte, el clătinat din cap că nu. În unele zile, el iau vioara din cutie şi fac cu degetele pe coarde, uite aşa, dar niciodată el nu fac muzică. Țara asta nu place la el.

— Oamenii cărora nu le place țara asta ar trebui să rămână acasă, i-am răspuns eu sever. Nu-i obligăm noi să vină aici.

— El nu vrut să vină, niciodată! izbucni ea. *Mamenka* pus pe el. Tot timpul ea zis: „America țară mare; mulți bani, mult pământ pentru băieții mei, mult soți pentru fetele mele." Tăticul plâns când părăsit prietenii vechi care face muzică împreună cu el. El iubeşte mult omul care cântat goarna atât de lungă – aici, fata indică un trombon –. Ei mers la şcoală împreună şi prieteni de când sunt băieței. Dar mămica, ea vrut ca Ambrosch să fie bogat, cu multe vite.

— Mama ta vrea lucrurile altora, am spus eu mânios.

— Bunicul tău e bogat, replică ea cu înflăcărare. De ce nu ajută la tăticul meu? Şi Ambrosch bogat, după un timp, şi el plăteşte înapoi. El băiat foarte deştept. Pentru Ambrosch venit mămica mea aici.

Ambrosch era considerat persoana cea mai importantă din familia lor. Doamna Shimerda şi Ántonia ţineau întotdeauna cont de părerea lui, deşi el era adesea nepoliticos cu ele şi dispreţuitor faţă de tatăl său. Ambrosch şi mama lui făceau totul cum voiau ei. Deşi Ántonia îşi iubea tatăl mai mult decât pe oricine altcineva, îl admira şi îl respecta foarte mult pe fratele ei mai mare.

După ce le-am petrecut cu privirea pe Ántonia şi mama ei până când au ajuns dincolo de deal pe calul lor amărât, ducând cu ele oala noastră din fier, m-am întors spre bunica, care se apucase de cârpitul ei, şi i-am spus că speram că bătrâna aceea băgăcioasă n-o să mai vină niciodată să ne vadă.

Bunica a chicotit şi şi-a trecut acul lucios prin gaura dintr-o şosetă a lui Otto.

— Nu-i bătrână, Jim, deşi bănuiesc că ţie ţi se pare bătrână. Nu, nici eu n-aş jeli dacă n-ar mai veni niciodată. Însă, vezi tu, omul nu ştie niciodată ce trăsături de caracter poate să scoată la iveală sărăcia din el. O femeie

devine hrăpăreață când vede că odraslele ei duc lipsă de multe lucruri. Acum citeşte-mi un capitol din *Prințul din neamul lui David*[30]. Hai să uităm de familia din Boemia.

Am avut parte de trei săptămâni de vreme blândă şi senină. Vitele din țarc mâncau porumbul aproape la fel de repede pe cât reuşeau bărbații să îl curețe de pe ştiuleți şi speram că vor fi pregătite pentru un târg de vite timpuriu. Într-o dimineață, cei doi tauri mari, Gladstone şi Brigham Young, crezură că a venit primăvara şi începură să se tachineze şi să se împungă peste sârma ghimpată care îi despărțea. Curând, deveniră furioşi. Mugeau şi loveau pământul moale cu copitele, rotindu-şi ochii şi smucind din cap. Fiecare se retrăgea într-un colț îndepărtat al țarcului propriu, după care se repezeau în galop unul la celălalt. Buf!, buf!, buf!, auzeam impactul capetelor lor imense, în vreme ce mugetele lor zguduiau oalele de pe rafturile din bucătărie. Dacă nu ar fi avut coarnele tăiate, s-ar fi sfâşiat în bucăți. În scurt timp, vițeii graşi le urmară exemplul şi începură să se dea şi ei cap în cap. Era clar că trebuia să se pună capăt poveştii aceleia. Stăturăm cu toții şi ne uitarăm cu admirație la Otto, care

[30] Roman epistolar pe o temă biblică, scris în 1855 de reverendul Joseph Holt Ingraham.

intră călare în țarc, cu o furcă în mână, şi îi împunse pe tauri de mai multe ori, până când în cele din urmă îi despărți.

Marele viscol al acelei ierni începu pe 20 ianuarie, chiar în ziua în care împlineam unsprezece ani. Când am coborât la micul dejun în dimineața aceea, Jake şi Otto veniră înăuntru albi ca nişte oameni de zăpadă, bătând din mâini şi tropăind din picioare. Începură să râdă zgomotos când mă văzură, strigându-mi:

— Ai primit un cadou de ziua ta de data asta, Jim. Negreşit! Ți s-a comandat un viscol în toată regula.

Viscolul continuă toată ziua. Ninsoarea nu cădea, ci pur şi simplu se revărsa din cer, ca mii de pene golite din nişte perne uriaşe. În după-amiaza aceea, bucătăria fu atelier de tâmplărie; bărbații îşi aduseră înăuntru uneltele şi meşteriră două lopeți imense din lemn, cu mânere lungi. Nici eu, nici bunica nu puteam să ieşim afară în viscol, aşa că Jake dădu de mâncare la păsări şi aduse o recoltă jalnică de ouă.

A doua zi, bărbații trebuiră să dea la lopată până la prânz ca să ajungă la grajd, şi ninsoarea continua să cadă! Nu mai fusese aşa un viscol în cei zece ani de când trăia bunicul în Nebraska. La cină, ne spuse nu să

încercăm să ajungem la vite – erau îndeajuns de grase ca să reziste o zi sau două fără porumb –, dar că trebuia ca a doua zi să le hrănim şi să le topim apa din vas, ca să poată bea. Nici măcar nu reuşeam să zărim țarcurile, dar ştiam că viței erau acolo, îngrămădiți unii în alții sub malul de pământ dinspre nord. Taurii noştri puternici şi violenți, astâmpărați suficient de vremea rea, probabil că se încălzeau spate în spate.

— Asta o să-i lecuiască de furie! remarcă Fuchs vesel.

În ziua acea, la amiază, nu ştiam nimic despre găini. După masa de prânz, Jake şi Otto, cu hainele umede de-acum uscate pe ei, îşi întinseră brațele amorțite şi se avântară iar prin nămeți. Făcură un tunel prin zăpadă până la cotețul păsărilor, cu pereți atât de solizi încât eu şi bunica puteam să mergem prin el. Găsirăm găinile dormind. Poate credeau că noaptea se instalase definitiv. Un cocoş bătrân se agita pe acolo, ciugulind din bucata solidă de gheață aflată în vasul lor de apă. Când le fluturarăm felinarul pe la ochi, găinile se puseră pe un cotcodăcit zgomotos şi zburară stângace care încotro, împrăştiind pene. Bibilicile pestrițe, cu cap subțire, care detestau întotdeauna captivitatea, alergară țipând ascuțit prin tunel şi încercară să îşi scoată fețele urâte, pictate,

prin pereții de zăpadă. La ora cinci, treburile gospodăreşti fură gata, exact când se făcu timpul să ne apucăm să le facem din nou! Aceea a fost o zi ciudată, nefirească.

XIV

În dimineața zilei de 22 ianuarie, m-am trezit cu o tresărire. Înainte de a deschide ochii, parcă am ştiut că se întâmplase ceva. Auzeam voci agitate în bucătărie. Glasul bunicii era atât de ascuțit, încât am ştiut că trebuie să-şi fi pierdut cumpătul. Aşteptam cu nerăbdare şi plăcere orice criză nouă. Ce putea fi? mă întrebam eu, pe când mă îmbrăcam de zor. Poate că arsese hambarul. Poate că vitele muriseră înghețate. Poate că vreun vecin se rătăcise în viscol.

Jos, în bucătărie, bunicul stătea în picioare în fața sobei, cu mâinile la spate. Jake şi Otto îşi dăduseră jos cizmele şi îşi frecau şosetele din lână. Le ieşeau aburi din haine şi din cizme şi amândoi păreau epuizați. Pe banca din spatele sobei era întins un bărbat, acoperit până sus cu o pătură. Bunica îmi făcu semn să mă duc în sufragerie. Am ascultat-o fără tragere de inimă. M-am uitat la ea cum venea şi pleca, cu brațele pline de vase. Avea buzele strâns lipite şi şoptea întruna, ca pentru sine:

— O, sfinte Doamne, Mântuitorul nostru! O, Doamne, Tu ştii cel mai bine!

Nu după multă vreme, bunicul veni şi îmi spuse:

— Jimmy, azi n-o să ne facem rugăciunile, deoarece avem foarte multe de făcut. Bătrânul domn Shimerda a murit, iar familia lui e în mare suferință. Ambrosch a venit încoace în toiul nopții, iar Jake şi Otto s-au dus acolo cu el. Băieții au avut o noapte grea şi nu trebuie să-i deranjezi cu întrebări. Cel care doarme pe bancă e Ambrosch. Veniți aici înăuntru să luați micul dejun, băieți!

După ce Jake şi Otto băură prima ceaşcă de cafea, începură să vorbească agitat, fără să țină seama de privirile încruntate ale bunicii. Mi-am ținut gura, dar ascultam cu urechile făcute pâlnie.

— Nu, domnule, nimeni n-a auzit împuşcătura, zise Fuchs ca răspuns la o întrebare adresată de bunicul. Ambrosch era afară, cu boii, încercând să croiască o cărare, iar femeile erau închise bine în bordeiul lor. Când a intrat Ambrosch, era întuneric şi n-a văzut nimic, dar boii s-au purtat ciudat. Unul dintre ei s-a smucit şi i-a scăpat – a fugit din grajd. Ambrosch are mâinile pline de băşici acolo unde l-a tăiat funia. A luat un felinar şi s-a

dus înapoi şi l-a găsit pe bătrân exact aşa cum l-am văzut noi.

— Săracul de el, biet suflet! Săracul de el! ofta bunica. Mi-ar plăcea să cred că n-a făcut aşa ceva. Era întotdeauna atât de prevenitor cu alții, aşa de dornic să nu cauzeze necazuri. Cum a putut să uite de sine şi să abată aşa ceva asupra noastră!?

— Nu cred că şi-a pierdut mințile nici măcar pentru o clipă, doamnă Burden, zise Fuchs. A făcut totul firesc. Ştiți că era mereu foarte ordonat şi ordonat a rămas până la sfârşit. S-a bărbierit după prânz şi s-a spălat peste tot după ce au terminat fetele cu vasele. Ántonia i-a încălzit apa. Apoi şi-a pus o cămaşă şi şosete curate, iar după ce s-a îmbrăcat le-a sărutat pe Ántonia şi pe cea mică, şi-a luat arma şi a zis că iese să vâneze iepuri. Trebuie să se fi dus direct în grajd şi să o fi făcut atunci. S-a întins pe patul ăla de campanie, din apropiere de boxele boilor, unde dormea întotdeauna. Când l-am găsit noi, totul era decent, în afară de... – Fuchs se încruntă şi şovăi – în afară de ceea ce nu putea să prevadă în nici un fel. Haina îi era agățată de un cârlig, iar cizmele erau sub pat. Îşi scosese eşarfa aceea de mătase pe care o purta mereu la gât şi o împăturise frumos, înfigând apoi acul de cravată

în ea. Îşi răsfrânsese gulerul cămăşii şi îşi suflecase mânecile.

— Nu pricep cum a putut să o facă! zicea bunica întruna.

Înțelegând-o greşit, Otto îi explică:

— Păi a fost destul de simplu, doamnă; a tras de trăgaci cu degetul mare de la picior. S-a întins pe o parte şi şi-a băgat capătul țevii în gură, apoi a ridicat un picior şi a pipăit după trăgaci. Şi l-a găsit, zău aşa!

— Poate că aşa a făcut, zise Jake posomorât. E ceva foarte ciudat în treaba asta.

— Ce vrei să spui cu asta, Jake? întrebă bunica aspru.

— Păi, doamnă, am găsit toporul lui Krajiek sub iesle şi l-am ridicat, l-am dus până la cadavru şi vă jur că se potriveşte exact în partea din față a chipului bătrânului. Krajiek se învârtea pe acolo, palid şi tăcut, şi când a văzut că examinez toporul, a început să se văicărească: „Dumnezeule, omule, nu face asta!”. La care eu zic: „Cred că o să cercetez un pic afacerea asta.” Atunci el a început să chițăie ca un şobolan şi să alerge pe acolo frângându-şi mâinile şi zicând: „O să fiu spânzurat! Dumnezeule, cu siguranță o să fiu spânzurat!”.

— Krajiek a luat-o razna, şi la fel şi tu, Jake, zise Fuchs, enervat. Bătrânul nu ar fi făcut toate pregătirile alea ca să-l omoare Krajiek, nu? Nu se leagă. Arma era exact lângă el când l-a găsit Ambrosch.

— Krajiek ar fi putut s-o pună acolo, nu-i aşa? întrebă retoric Jake.

— Ai grijă, Jake Marpole, interveni bunica, agitată. Nu încerca să adaugi crimă la sinucidere. Suntem şi aşa în necaz. Otto îți citeşte prea multe povestiri polițiste.

— Va fi uşor de stabilit asta, Emmaline, zise încet bunicul. Dacă s-a împuşcat singur aşa cum cred ei, rana trebuie să aibă marginile sfâşiate dinspre interior spre exterior.

— Exact aşa este, domnule Burden, afirmă Otto. Am văzut smocuri de păr şi chestii lipite de bârnele şi paiele acoperişului. Au fost azvârlite de suflul împuşcăturii, fără îndoială.

Bunica îi spuse bunicului că vrea să se ducă cu el acasă la familia Shimerda.

— Nu poți să faci nimic, zise el cu neîncredere. Cadavrul nu poate fi atins până când nu ajunge aici medicul legist din Black Hawk, iar asta o să fie peste câteva zile, pe vremea asta.

— Ei bine, pot să le duc nişte merinde şi să le spun o vorbă de alinare bietelor fetițe. Pe cea mare o îndrăgea cel mai mult şi era mâna lui dreaptă. Ar fi trebuit să se gândească la ea. A lăsat-o singură într-o lume tare aspră.

Bunica aruncă o privire lipsită de încredere către Ambrosch, care îşi mânca acum micul dejun la masa din bucătărie.

Fuchs, deşi stătuse aproape toată noaptea afară în frig, avea să facă lungul drum călare până la Black Hawk ca să-i aducă pe preot şi pe medicul legist. Pe calul sur, cel mai bun cal al nostru, urma să încerce să-şi găsească drumul prin ținutul în care nu se mai zărea nici o potecă să-l ghideze.

— Nu vă faceți griji pentru mine, doamnă Burden, zise el vesel, pe când îşi punea o a doua pereche de şosete. Am nas bun la orientare şi niciodată n-am avut nevoie de prea mult somn. De cal îmi fac eu griji. O să-l cruț cât o să pot, dar vă spun eu că drumul ăsta o să fie un mare efort pentru el!

— Ăsta nu e momentul să fim peste măsură de preocupați de animale, Otto. Fă tot ce poți pentru tine însuți. Opreşte-te la Văduva Steavens pentru masa de

prânz. E femeie cumsecade şi o să se poarte frumos cu tine.

După ce Fuchs a plecat, eu am rămas cu Ambrosch. I-am văzut o latură pe care nu i-o mai văzusem înainte. Era extrem de credincios, chiar habotnic; nu scoase un cuvânt toată dimineața, ci stătu întruna cu rozariul în mâini, rugându-se, când în tăcere, când cu glas tare. Nu îşi luă deloc privirea de la mătăniile lui şi nici nu ridică mâinile, decât pentru a se închina. Bietul băiat adormi de mai multe ori în locul în care stătea, dar se tot trezea cu o tresărire şi începea să se roage din nou.

Nici o căruță nu putea să ajungă acasă la familia Shimerda până nu se desfunda un drum, iar asta avea să fie muncă de o zi. Bunicul ieşi din grajd pe unul dintre caii noştri mari şi negri, iar Jake o urcă pe bunica în spatele lui. Ea avea gluga neagră trasă pe cap şi era înfăşurată în şaluri. Bunicul îşi vârî barba mare şi albă sub palton. M-am gândit că arătau foarte biblic în timp ce porneau la drum. Jake şi Ambrosch îi urmau, călărind pe celălalt cal negru şi pe poneiul meu şi cărând boccele cu hainele pe care le puseserăm pentru doamna Shimerda. I-am privit cum mergeau pe lângă iaz, luând-o apoi peste dealul de

lângă lanul troienit de porumb. Apoi mi-am dat seama că, pentru prima oară, eram singur în casă.

Am simțit că mi-au sporit considerabil puterea şi autoritatea şi eram preocupat să mă achit cum se cuvine de sarcinile mele. Am cărat înăuntru coceni şi lemne din beciul lung şi am umplut ambele sobe. Mi-am amintit că, în graba şi agitația de dimineață, nu s-a gândit nimeni la găini şi că ouăle nu fuseseră adunate. Ieşind afară prin tunel, le-am dat găinilor porumb, le-am golit gheața din vas şi le-am pus apă. După ce pisica şi-a primit laptele, nu m-am putut gândi la nimic altceva de făcut şi m-am aşezat ca să mă încălzesc. Liniştea era minunată, iar ticăitul ceasului era cea mai plăcută companie. Am luat *Robinson Crusoe* şi am încercat să citesc, dar viața lui pe insulă părea plictisitoare în comparație cu a noastră. În scurt timp, pe când mă uitam cu satisfacție în jur, prin confortabila noastră cameră de zi, mi-am dat deodată seama că, dacă sufletul domnului Shimerda încă zăbovea prin această lume, s-ar afla aici, în casa noastră, care îi plăcuse mai mult decât oricare alta din vecinătate. Mi-am adus aminte ce mulțumit părea când stătuse cu noi în ziua de Crăciun. Dacă ar fi putut să trăiască împreună cu noi, lucrul acela groaznic nu s-ar fi întâmplat niciodată.

Ştiam că dorul de casă era cel care îl omorâse pe domnul Shimerda şi m-am întrebat dacă spiritul său eliberat nu-şi va găsi, până la urmă, drumul înapoi spre propria-i țară. M-am gândit ce drum lung era de străbătut până la Chicago şi apoi până în Virginia, la Baltimore, iar apoi până la oceanul imens şi rece. Nu, nu s-ar fi pornit imediat în acea călătorie lungă. De bună seamă, sufletul său ostenit, atât de sătul de ger, de înghesuială şi de lupta cu zăpada ce se cernea întruna din cer, se odihnea acum în această casă liniştită.

Nu am fost înspăimântat de acest gând, dar nu am făcut nici un zgomot. Nu voiam să-l deranjez. M-am dus încet jos, în bucătăria care, aflată la adăpost sub pământ, mi se păruse dintotdeauna inima şi centrul casei. Acolo, pe banca din spatele sobei, m-am tot gândit la domnul Shimerda. Auzeam afară vântul şuierând peste sutele de kilometri de zăpadă. Era de parcă îl lăsasem pe bătrân să vină înăuntru din iarna insuportabilă şi stăteam acolo cu el. Am trecut în revistă tot ce-mi povestise Ántonia despre viața lui de dinainte să vină în America; cum obişnuia să cânte la vioară la nunți şi petreceri dansante. M-am gândit la prietenii pe care îl duruse să-i părăsească, la cântărețul din trombon, la pădurea enormă plină de vânat – care

aparținea, după cum spunea Ántonia, „nobililor” – din care ea şi mama ei furau lemne în nopțile cu lună. În pădurea aceea trăia un cerb alb, pe care, dacă cineva ar fi îndrăznit să-l omoare, ar fi fost spânzurat, zicea ea. În minte îmi veniră imagini atât de vii, că ar fi fost posibil să fie amintirile domnului Shimerda, care nu dispăruseră încă din aerul în care îl bântuiseră.

Începuse să se întunece când se întoarseră cei ai casei. Bunica era atât de obosită, încât se duse imediat la culcare. Eu şi Jake luarăm cina şi, în vreme ce spălam vasele, îmi povesti cu glas scăzut despre cum stăteau lucrurile acasă la familia Shimerda. Nimeni nu putea să se atingă de cadavru până la venirea medicului legist. Dacă ar fi făcut cineva asta, se părea că s-ar fi întâmplat ceva groaznic. Mortul era înghețat complet, „ca un curcan jumulit şi curățat pe care îl atârni afară ca să înghețe”, zise Jake. Caii şi boii refuzaseră să intre în grajd până când omul nu înghețá suficient de tare cât să nu se mai simtă deloc mirosul sângelui. Acum animalele erau adăpostite acolo, cu mortul, pentru că nu exista un alt loc în care să fie ținute. Un felinar aprins era agățat deasupra capului domnului Shimerda. Ántonia, Ambrosch şi mama lor făceau cu rândul la căpătâiul lui, ca să se roage.

Băiatul cel nebun mergea cu ei, fiindcă nu simțea frigul. Eu credeam că simțea frigul la fel de mult ca oricine altcineva, dar îi plăcea să fie considerat insensibil la ger. Întotdeauna jinduia după ceva care să-l facă deosebit, bietul Marek!

Jake zise că Ambrosch dădea dovadă de mai mult simțământ omenesc decât îl bănuise el că ar fi capabil, dar că în principal era preocupat să facă rost de un preot şi se îngrijora pentru sufletul tatălui său, despre care credea că se află într-un loc al patimilor şi că avea să rămână acolo până când familia sa şi preotul se vor fi rugat foarte mult pentru el.

— Din câte înțeleg eu, e vorba de mulți ani de rugăciune ca să i se scoată sufletul din Purgatoriu, iar acum el se află în chinuri, conchise Jake.

— Nu cred aşa ceva, i-am spus, foarte hotărât. Sunt aproape sigur că nu-i adevărat.

Nu i-am zis, desigur, că eu credeam că fusese chiar în bucătăria aceea toată după-amiaza, în drumul său de întoarcere în țara sa natală. Cu toate astea, după ce m-am dus la culcare, ideea pedepsei şi a Purgatoriului mi-a revenit în minte, zguduindu-mă. Mi-am amintit pilda

despre chinurilor bogatului nemilostiv[31] şi m-am cutremurat. Însă domnul Shimerda nu fusese bogat şi egoist; fusese doar atât de nefericit, încât nu putuse să mai trăiască.

XV

Otto Fuchs se întoarse de la Black Hawk a doua zi la amiază. Ne povesti că medicul legist avea să ajungă la familia Shimerda cândva în timpul acelei după-amiezi, dar că preotul misionar era în celălalt capăt a parohiei sale, la peste o sută cincizeci de kilometri depărtare, iar trenurile nu mergeau. Fuchs apucase să doarmă câteva ore la grajdul cu chirie din oraş, dar se temea că bietul cal sur se istovise prea tare. Într-adevăr, n-a mai fost la fel după aceea. Călătoria lungă prin nămeți îi storsese toată vlaga, lăsându-l secătuit.

Fuchs aduse cu el acasă un necunoscut, un tânăr din Boemia care cumpărase o gospodărie în apropiere de Black Hawk şi care venise pe singurul său cal ca să-şi ajute compatrioții la necaz. Aceea a fost prima oară când l-am văzut pe Anton Jelinek. Pe atunci era un tânăr chipeş,

---

[31] Trimitere la parabola bogatului nemilostiv şi a săracului Lazăr din Noul Testament.

înalt şi solid, în vârstă de vreo douăzeci şi ceva de ani, bun la inimă şi plin de viață, şi a venit la noi ca un miracol în toiul acelei întâmplări nefericite. Țin minte exact cum a intrat cu paşi energici şi siguri în bucătăria noastră, încălțat cu cizmele lui de fetru şi o haină lungă din blană de lup, cu ochii şi obrajii aprinşi de ger. Când a văzut-o pe bunica, şi-a dat iute căciula jos din cap şi a salutat-o cu o voce profundă, vibrantă, ce părea a unui om mai bătrân decât el.

— Vreau să vă mulțumesc foarte mult, doamnă Burden, pentru că sunteți atât de bună cu nişte bieți străini din țara mea.

Nu şovăia, ca un băiat de fermă, ci privea cu interes în ochii celui cu care vorbea. Totul la el era plin de căldură şi spontaneitate. Ne zise că ar fi venit mai demult să viziteze familia Shimerda, dar se angajase peste toamnă la curățat de porumb, iar de când începuse iarna se ducea la şcoala de lângă moară, ca să învețe engleză, laolaltă cu elevii de vârste mici. Îmi spuse că are o învățătoare drăguță şi că îi place să meargă la şcoală.

La masa de prânz, bunicul stătu de vorbă cu Jelinek mai mult decât o făcea de obicei cu necunoscuții.

— Vor fi foarte dezamăgiți că nu am putut să facem rost de un preot? întrebă el.

Jelinek avea o expresie gravă pe chip.

— Da, domnule, asta e foarte rău pentru ei. Tatăl lor a comis un păcat foarte grav, zise el, uitându-se în ochii bunicului. Aşa spune Domnul Dumnezeul nostru.

Bunicului păru să-i placă franchețea tânărului.

— Şi noi credem asta, Jelinek. Însă noi credem că sufletul domnului Shimerda poate merge la Creatorul său la fel de bine şi fără un preot. Noi credem că Hristos este singurul nostru mijlocitor.

— Ştiu care este credința dumneavoastră, clătină tânărul din cap. Învățătoarea mea de la şcoală explicat. Însă eu văzut prea multe. Cred în rugăciunile pentru morți. Văzut prea multe.

Îl întrebarăm ce voia să spună cu asta. El aruncă o privire în jurul mesei, apoi zise:

— Vreți să povestesc la voi? Când eram mic, ca băiețelul ăsta, eu început să ajut pe preot la altar. Făcut prima comuniune foarte tânăr; ce ne învață Biserica părut foarte simplu la mine. La un moment dat, vremuri de război venit, când prusacii luptat cu noi. Noi avut mulți soldați în tabăra de lângă satul meu şi holera izbucnit în

tabăra aia, iar oamenii murit ca muştele. Toată ziulica, preot nostru mers acolo să dea Sfânta Împărtăşanie la muribunzi, iar eu mers cu el ca să car vasele cu Sfânta Împărtăşanie. Toată lumea care apropiat de tabără molipsit de boală, în afară de mine şi de preot. Însă noi nu avut boală, nu avut frică, deoarece noi purtat sângele şi trupul lui Hristos, iar asta ocrotit la noi. Făcu o pauză, uitându-se la bunicul, apoi continuă: Asta ştiu, domnule Burden, căci întâmplat la mine. Toți soldații ştiut, de asemenea. Când noi mers pe drum, eu şi bătrânul preot întâlnit tot timpul soldați în marş şi ofițeri călare. Toți ofițerii ăia, când văzut ce vas purtat eu sub pânză, oprit caii lor şi îngenuncheat pe pământ, în drum, până trecut noi. Aşa că pare foarte rău la mine pentru compatriot meu că murit fără Sfânta Împărtăşanie şi că murit în fel rău pentru sufletul lui şi sunt trist pentru familia lui.

Noi ascultaserăm cu atenție. Era imposibil să nu-i admiri credința sinceră, bărbătească.

— Mă bucur întotdeauna când întâlnesc un tânăr care se gândeşte serios la aceste lucruri, zise bunicul, şi n-aş fi niciodată eu cel care să spună că nu v-ați aflat în grija Domnului când erați printre soldați.

După masă, se stabili ca tânărul Jelinek să ia cei doi cai negri şi puternici pe care îi foloseam la munca în fermă şi să-i înhame la tăvălug ca să făcă un drum până la casa familiei Shimerda, astfel încât să poată trece cu căruța pe acolo când era necesar. Fuchs, care era singurul tâmplar din vecinătate, fu pus să se apuce să meşterească un sicriu.

Jelinek îşi îmbrăcă haina lungă din blană de lup şi, când i-am admirat-o, ne spuse că împuşcase şi jupuise coioții, iar tânărul care „gospodărea" cu el, Jan Bouska, care fusese blănar în Viena, îi făcuse haina. L-am privit pe Jelinek de la moara de vânt cum ieşea din grajd cu caii negri şi îşi croia drum în sus pe deal către câmpul de porumb. Uneori, era complet ascuns de norii de zăpadă care se înălțau în jurul lui, apoi el şi caii apăreau la vedere, negri şi lucioşi.

A trebuit să scoatem din şopron bancul de lucru pentru tâmplărie şi să-l cărăm în bucătărie. Fuchs alese scânduri dintr-un teanc adus de bunicul din oraş în toamnă, ca să facă un fund nou pentru lada în care se păstra ovăzul. Când în sfârşit cheresteaua şi uneltele fură strânse la un loc şi uşile se închiseră din nou, lăsând afară curenții reci, bunicul porni călare să se întâlnească

cu medicul legist acasă la familia Shimerda, iar Fuchs îşi dădu haina jos şi se puse pe treabă. Eu stăteam pe bancul de lucru şi mă uitam la el. La început, nu îşi atinse uneltele, ci desenă mult timp pe o foaie de hârtie şi măsură scândurile, făcând nişte semne pe ele. În vreme ce se ocupa cu toate astea, fluiera încet, ca pentru sine, sau se trăgea într-o doară de jumătatea de ureche. Bunica umbla în linişte, ca pentru a nu-l deranja. În cele din urmă, îşi îndoi rigla şi se întoarse vesel spre noi.

— Cea mai grea parte din munca mea s-a încheiat, ne anunță el. Prima parte îmi vine greu, mai ales când nu lucrez aşa ceva o vreme. Pe când îşi alegea şi îşi încerca dălțile, continuă: Ultima oară când am făcut un sicriu, doamnă Burden, a fost pentru un tip de la mina Tigrul Negru, la nord de Silverston, în Colorado. Intrarea în mină era chiar pe fața de sus, orizontală, a stâncii; ne puneau într-un hârdău şi ne deplasau cu un troliu, coborându-ne în puț. Hârdăul traversa o crevasă foarte îngustă, ca o cutie, adâncă de o sută de metri şi plină cu apă cam o treime. Odată, doi suedezi căzuseră din hârdăul ăla şi ajunseseră în apă, la mulți metri mai jos. Dacă vă vine să credeți, a doua zi s-au dus la lucru. Nu poți să omori un suedez. Dar pe vremea când am lucrat eu acolo, un italian

a încercat să facă marele plonjon şi pentru el n-a mai fost la fel. Eram înzăpeziți, ca acum, şi s-a întâmplat să fiu singurul din tabără care putea să-i facă un sicriu. E bine să ştii să faci aşa ceva, când te loveşti de câte m-am lovit eu.

— Nouă ne-ar fi greu să-l facem acum, dacă n-ai ştii tu, Otto, zise bunica.

— Da, doamnă, admise Fuchs cu mândrie modestă. Foarte puțini oameni ştiu cum să facă un sicriu bun, bine închis, în care să nu intre apa. Uneori mă întreb dacă se va găsi cineva care să-mi facă şi mie unul, când va veni vremea. Însă eu nu sunt foarte pretențios în privința asta.

Toată după-amiaza, de câte ori intra cineva în casă, auzea hârâitul gâfâit al ferăstrăului sau torsul plăcut al rindelei. Erau nişte zgomote foarte vesele, ce păreau să promită lucruri noi destinate oamenilor vii; era mare păcat că scândurile acelea de brad proaspăt rindeluite urmau să fie băgate în pământ atât de curând. Lemnul era greu de lucrat deoarece era plin de gheață, iar scândurile emanau un miros dulce, de pădure de pin, pe măsură ce mormanul de aşchii galbene devenea tot mai înalt. Mă întrebam de ce Fuchs nu rămăsese la tâmplărie, căci se ocupa de asta cu multă uşurință şi plăcere. Mânuia

uneltele ca unul căruia îi place cum se simte la mână. Iar când rindeluia, mâinile sale se mişcau în sus şi în jos pe scânduri într-un mod generos, entuziast, de parcă le-ar fi binecuvântat. Din când în când, începea să cânte imnuri germane, ca şi cum această ocupație i-ar fi reînviat amintirea vremurilor trecute.

La ora patru, domnul Bushy, dirigintele poştei, şi un alt vecin care locuia la est de noi făcură o vizită scurtă ca să se încălzească puțin. Erau în drum spre familia Shimerda. Vestea despre ceea ce se întâmplase se răspândise prin tot ținutul blocat de zăpadă. Bunica le oferi oaspeților prăjituri şi cafea fierbinte. Înainte ca ei să apuce să plece, la uşa noastră apăru şi fratele văduvei Steavens, care locuia pe drumul spre Black Hawk, iar după aceea veni tatăl familiei de germani, cei mai apropiați vecini ai noştri dinspre sud. Descălecară şi ni se alăturară în sufragerie. Erau cu toții nerăbdători să afle orice amănunte despre sinucidere şi erau foarte preocupați de chestiunea locului în care avea să fie îngropat domnul Shimerda. Cel mai apropiat cimitir catolic se afla în Black Hawk şi ar fi putut dura săptămâni întregi până ce o căruță avea să poată să ajungă atât de departe. În plus, domnul Bushy şi bunica erau siguri că

un om care s-a sinucis nu putea fi îngropat într-un cimitir catolic. Mai era un cimitir lângă biserica norvegiană, la vest de pârâul Squaw Creek; poate că norvegienii aveau să fie dispuşi să îl accepte pe domnul Shimerda.

După ce musafirii noştri s-au îndepărtat călare, luând-o în şir indian peste deal, ne-am întors în bucătărie. Bunica începu să facă glazura pentru o prăjitură cu ciocolată, iar Otto umplu din nou casa cu sunetul plin de elan şi anticipare al rindelei. Plăcut cu această ocazie a fost că toată lumea vorbea mai mult decât de obicei. Până în acea după-amiază, nu-l mai auzisem niciodată pe dirigintele poştei spunând altceva în afară de: „Doar ziare, astăzi” sau: „Am un săculeț de corespondență pentru dumneavoastră.” Bunica vorbea mereu, draga de ea, singură sau cu Dumnezeu, dacă nu era nimeni care s-o asculte, bunicul era taciturn din fire, iar Jake şi Otto erau adesea atât de obosiți după cină, încât de obicei mă simțeam de parcă aş fi fost înconjurat de un zid de tăcere. Acum, toată lumea părea dornică de vorbă. În după-amiaza aceea, Fuchs îmi spuse istorisire după istorisire: despre mina Tigrul Negru şi despre morțile violente şi înmormântările lipsite de ceremonie şi despre dorințele neobişnuite ale muribunzilor. Zicea că nu cunoşteai

niciodată un om cu adevărat până nu-l vedeai murind. Majoritatea se comportau ca vânatul şi mureau fără să cârtească.

Mergând spre casă, dirigintele poştei se opri să-i spună bunicului că avea să-l aducă pe medicul legist cu el ca să rămână peste noapte. Ne zise că mai-marii bisericii norvegiene ținuseră o şedință şi hotărâseră că domnul Shimerda nu putea beneficia de ospitalitatea cimitirului lor.

Bunica fu indignată:

— Dacă străinii ăştia au un aşa mare spirit de clan, domnule Bushy, va trebui să avem un cimitir american care să fie mai liberal în gândire. O să mă țin de capul lui Josiah să înființeze unul la primăvară. Dacă mi s-ar întâmpla ceva, nu vreau ca norvegienii să țină întruniri în care să pună întrebări ca să vadă dacă sunt îndeajuns de bună ca să fiu îngropată printre ei.

Curând, bunicul se întoarse, aducându-i cu el pe Anton Jelinek şi pe omul acela atât de important, medicul legist. Era un bătrânel blând, cu mişcări zorite, un veteran al Războiului Civil, căruia îi lipsea o mână, astfel că mâneca îi atârna goală. Părea să găsească acest caz foarte

încurcat şi zise că, de n-ar fi fost bunicul, ar fi emis un mandat pe numele lui Krajiek.

— Felul în care s-a comportat şi modul în care toporul lui se potrivea cu rana erau motive suficiente pentru a condamna pe oricine, spuse el.

Deşi era perfect limpede că domnul Shimerda s-a sinucis, Jake şi medicul legist considerau că ar trebui să i se făcă ceva lui Krajiek, pentru că se purtase ca un om vinovat. Era extrem de înspăimântat, sigur, şi poate că simţea unele remuşcări pentru indiferenţa sa faţă de sărăcia şi singurătatea bătrânului.

La cină, bărbaţii mâncară ca nişte vikingi, iar prăjitura cu ciocolată, din care sperasem că o să rămână un pic până a doua zi, dispăru când fiecare fu servit cu o a doua porţie. Discutară animat despre locul în care ar fi trebuit să-l îngroape pe domnul Shimerda. Mi-am dat seama din conversaţia lor că vecinii erau cu toţii tulburaţi şi şocaţi de ceva. Se pare că doamna Shimerda şi Ambrosch voiau ca bătrânul să fie îngropat în colţul sud-vestic al proprietăţii lor, chiar sub ţăruşul care îl marca. Bunicul îi explicase lui Ambrosch că, într-o bună zi, când ţinutul avea să fie împânzit de garduri în jurul proprietăţilor şi de drumuri trasate conform unor planuri cadastrale, exact prin colţul

acela aveau să treacă două drumuri. La care Ambrosch spusese doar: „Nu contează.”

Bunicul îl întrebă pe Jelinek dacă în țara lor exista vreo superstiție care impunea ca un sinucigaş să fie îngropat la răscruce de drumuri.

Jelinek spuse că nu ştie; părea să-şi aducă aminte că auzise că a existat cândva un astfel de obicei în Boemia.

— Doamna Shimerda e hotărâtă, adăugă el. Am încercat să o conving şi zis la ea că dă rău pentru ea în fața tuturor vecinilor, dar ea zis că aşa trebuie să fie. „Acolo o să-l îngrop, şi de-ar fi să sap mormântul chiar eu”, zis ea. A trebuit să promit la ea că ajut Ambrosch să facă groapa mâine.

Bunicul îşi netezi barba, cu o expresie serioasă şi gânditoare.

— Nu ştiu a cui dorință ar trebui să fie hotărâtoare în această chestiune, dacă nu a ei. Dar dacă ea crede că va apuca să trăiască ziua în care să vadă cum oamenii din ținutul ăsta trec călare peste capul bătrânului, se înşală.

XVI

Domnul Shimerda a zăcut mort în grajd timp de patru zile, iar în a cincea zi l-au îngropat. Vineri, toată ziua,

Jelinek a fost plecat împreună cu Ambrosch, ca să sape mormântul, despicând şi fărâmițând pământul înghețat cu topoare vechi. Sâmbătă, am luat micul dejun înainte să se lumineze şi ne-am urcat în căruță, cu sicriul. Jake şi Jelinek au luat-o înainte călare, ca să desprindă cadavrul din balta de sânge în care înghețase de se lipise de pământ.

Când am intrat cu bunica în casa familiei Shimerda, i-am găsit doar pe membrii de parte femeiască; Ambrosch şi Marek erau la grajd. Doamna Shimerda stătea ghemuită lângă sobă, iar Ántonia spăla vasele. Când mă văzu, fugi din colțul ei întunecat şi îşi aruncă brațele în jurul meu.

— O, Jimmy, ce zice tu de scumpul meu tătic! suspină ea.

Mi s-a părut că îi simt inima frângându-se când s-a ținut strâns de mine.

Doamna Shimerda, aşezată pe buşteanul de lângă sobă, se uita întruna peste umăr spre uşă în timp ce soseau vecinii. Aceştia veniră călare, cu excepția dirigintelui poştei, care îşi aduse familia într-o căruță pe singurul drum practicabil. Văduva Steavens veni călare de la ferma ei aflată la doisprezece kilometri în jos pe drumul spre Black Hawk. Gerul le sili pe femei să intre în bordei,

care în curând fu ticsit de lume. Începea să se cearnă o zăpadă fină, cu lapoviță, şi toată lumea se temea de un alt viscol şi era nerăbdătoare să termine cu înmormântarea.

Bunicul şi Jelinek veniră să-i spună doamnei Shimerda că era timpul să pornim. După ce o înfofoli pe mama ei în hainele aduse de vecini, Ántonia îşi puse o mantie veche de la noi de acasă şi căciula din blană de iepure făcută de tatăl ei.

Patru bărbați cărară sicriul domnului Shimerda pe deal în sus. Krajiek păşea încet, ca pentru a trece neobservat, în urma lor. Sicriul era prea lat pentru uşă, aşa că fu pus jos pe panta de afară. M-am strecurat din bordei şi m-am uitat la domnul Shimerda. Era întins pe o parte, cu genunchii traşi în sus. Trupul îi era acoperit cu un şal negru, iar capul îi era bandajat cu muselină albă, ca la o mumie; una dintre mâinile sale lungi, frumoase, era aşezată pe pânza neagră. Asta era tot ce se putea vedea din el.

Doamna Shimerda ieşi afară şi puse o carte de rugăciuni deschisă pe cadavru, făcând semnul crucii pe capul bandajat. Ambrosch îngenunche şi făcu acelaşi gest, iar după el urmară Ántonia şi Marek. Yulka se ținea în spate. Mama ei o împinse în față, zicându-i întruna ceva.

Yulka îngenunche, închise ochii şi întinse un pic mâna, dar şi-o retrase imediat şi începu să plângă nestăpânit. Îi era frică să atingă bandajul. Doamna Shimerda o apucă de umeri şi o împinse spre sicriu, dar bunica interveni, spunând ferm:

— Nu, doamnă Shimerda, n-o să stau să mă uit cum o să o apuce convulsiile pe copila asta din cauza spaimei. E prea mică să înțeleagă ce vreți de la ea. Lăsați-o în pace!

La o privire din partea bunicului, Fuchs şi Jelinek puseră capacul pe sicriu şi începură să-l bată în cuie peste domnul Shimerda. Îmi era teamă să mă uit la Ántonia. Îşi puse brațele în jurul Yulkăi şi o lipi pe micuță de ea.

Sicriul fu pus în căruță. O pornirăm încet, cu zăpada fină, înghețată, bătând din față şi întepându-ne ca o furtună de nisip. Când ajunserăm la mormânt, groapa părea un loc foarte mic în acel pustiu acoperit de nea. Bărbații duseră sicriul până la marginea ei şi îl coborâră cu ajutorul unor funii. Noi stăteam roată şi ne uitam la ei, iar zăpada ca o pudră se aşternea fără să se topească pe căciulile şi umerii bărbaților şi pe şalurile femeilor. Jelinek îi vorbi doamnei Shimerda pe un ton convingător, apoi se întoarse spre bunicul meu.

— Domnule Burden, ea zice că s-ar bucura mult dacă ați putea să rostiți o rugăciune pentru el aici în engleză, ca să înțeleagă și vecinii.

Bunica îl privi îngrijorată pe bunicul. El își scoase pălăria, iar ceilalți bărbați făcură la fel. Mie mi s-a părut remarcabilă rugăciunea lui. Încă mi-o amintesc. Bunicul începu astfel: „O, Dumnezeule mărit și drept, nici unul dintre noi nu știe ce știe robul adormitul Tău, nici nu este căderea noastră să judecăm ceea ce este doar între el și Tine.” Se rugă ca, dacă vreunul dintre cei care erau de față nu-și îndeplinise vreo datorie față de străinul venit într-o țară îndepărtată, Domnul să-l ierte și să-i înmoaie inima. Aminti de promisiunile față de văduvă și de copiii rămași fără tată și îl rugă pe Dumnezeu să netezească drumul dinaintea acestei văduve și a copiilor ei și să „îndemne inimile oamenilor să o trateze cuviincios”. În încheiere, zise că îl lăsam pe domnul Shimerda la „scaunul judecății Tale, care este și scaunul milei Tale”.

Tot timpul cât s-a rugat el, bunica l-a privit printre degetele înmănușate cu negru, iar când el a zis „Amin”, am avut impresia că părea mulțumită de el. Apoi, bunica se întoarse spre Otto și îi șopti:

— N-ai putea să începi să cânți un imn, Fuchs? Înmormântarea ar părea un pic mai puțin păgână.

Fuchs se uită în jur, ca să vadă dacă toată lumea aprobă propunerea ei, apoi începu să cânte „Iisus, Iubitorul sufletului meu”, şi toți bărbații şi femeile i se alăturară. Ori de câte ori am auzit acest imn de atunci încoace, mi-a amintit de acea nemărginită întindere albă, de micuțul grup de oameni, şi de aerul albăstrui, plin de zăpadă fină, în vârtejuri, care semăna cu nişte văluri care zburau:

„În timp ce apele din apropiere se rostogolesc,
În timp ce furtuna este încă în putere.”

Mulți ani după aceea, când vremurile păşunatului în câmp deschis trecuseră şi iarba roşie fusese arată iar şi iar până ce dispăruse din prerie, când toate câmpurile erau împrejmuite cu garduri, iar drumurile nu mai împânzeau ținutul de capul lor, ca nişte sălbăticiuni, ci urmau liniile trasate de planul cadastral, mormântul domnului Shimerda s-a aflat încă acolo, cu un gard din

sârmă care stătea să cadă în jur, şi cu o cruce nevopsită din lemn. Aşa cum a prezis bunicul, doamna Shimerda nu a văzut niciodată drumurile trecând peste capul lui. Drumul de la nord cotea un pic spre est exact în acel loc, iar drumul dinspre vest cotea nițel spre sud, astfel că mormântul, cu iarba sa roşie şi înaltă, care nu fusese cosită niciodată, era ca o insuliță; iar în amurg, când era lună nouă sau când luceafărul de seară strălucea puternic pe cer, drumurile prăfuite semănau cu nişte râuri cenuşii care curgeau pe lângă el. Nu mergeam niciodată fără emoție în acel loc, iar din tot ținutul, locşorul acela îmi era cel mai drag. Îmi plăcea foarte mult superstiția sumbră, intenția împăciuitoare, care puseseră mormântul acolo; încă şi mai mult îmi plăcea spiritul care nu putea să ducă sentința la îndeplinire, eroarea din liniile trasate în planul cadastral, clemența drumurilor moi de pământ pe care se hurducau cu zgomot căruțele ce veneau acasă după asfințitul soarelui. Sunt sigur că nici un vizitiu obosit nu trecea vreodată pe lângă crucea din lemn fără să-i ureze răposatului să se odihnească în pace.

XVII

Când sosi primăvara după iarna aspră, nu te mai săturai de aerul uşor. Mă trezeam în fiecare dimineaţă amintindu-mi din nou că iarna se sfârşise. Nu exista nici unul dintre semnele primăverii pe care obişnuiam să le caut înainte în Virginia, nu vedeam nici păduri înmugurite, nici grădini care înfloreau. Era doar primăvara în sine, pur şi simplu, pulsaţia ei, neastâmpărul uşor, esenţa vitală a primăverii care există pretutindeni: în văzduh, în norii care se deplasau cu iuţeală, în strălucirea pală a soarelui şi în vântul cald, care se isca şi se potolea brusc, impulsiv şi jucăuş ca un căţeluş mare care a dat în tine cu lăbuţa şi apoi se întinde pe jos ca să îl mângâi. De-aş fi fost azvârlit pe jos, legat la ochi, în acea prerie roşie, tot aş fi ştiut că era primăvară.

Peste tot mirosea a iarbă arsă. Vecinii îşi dădeau foc la păşuni înainte să răsară iarba nouă, pentru ca iarba proaspătă să nu se amestece cu cea moartă, rămasă de anul trecut. Focurile acelea uşoare, sprinţare, care cutreierau prin ţinut păreau o parte a aceleiaşi învăpăieri care se simţea în aer.

Familia Shimerda se mutase, între timp, în noua casă din bârne. Vecinii îi ajutaseră să o construiască în martie.

Se afla chiar în fața fostului lor bordei, pe care îl foloseau ca pivniță. Familia era acum binişor echipată pentru a-şi începe lupta cu solul. Aveau patru camere de locuit confortabile, o moară nouă de vânt – cumpărată pe credit – un coteț cu pui şi alte orătănii. Doamna Shimerda îi plătise bunicului zece dolari pentru o vacă de lapte şi trebuia să-i dea încă cincisprezece dolari de îndată ce-şi strângeau prima recoltă.

Când m-am dus călare acasă la familia Shimerda, într-o după-amiază de aprilie senină şi cu un pic de vânt, Yulka a venit în fugă afară ca să mă întâmpine. Ea era cea căreia îi dădeam acum lecții de citit, căci Ántonia era ocupată cu alte treburi. Mi-am legat poneiul şi am intrat în bucătărie, unde doamna Shimerda cocea pâine, mestecând semințe de mac în timp ce muncea. La vremea aceea, putea deja să vorbească suficientă engleză cât să îmi pună o mulțime de întrebări despre ce făceau bărbații din gospodăria noastră la câmp. Părea să creadă că membrii mai vârstnici ai casei mele îi ascundeau informații folositoare şi că ar fi putut să scoată de la mine secrete valoroase. Cu acel prilej, mă întrebă cu mare abilitate când se gândea bunicul să înceapă să planteze porumbul. I-am zis, adăugând că el credea că vom avea o

primăvară secetoasă şi că porumbul nu va fi tras înapoi de prea multe ploi, cum se întâmplase cu un an în urmă.

Ea îmi aruncă o privire vicleană.

— El nu Iisus, el nu ştie despre ud şi secetă, ripostă ea, încrezută.

Nu i-am răspuns; ce rost avea? Pe când stăteam şi aşteptam ora la care se întorceau de la câmp Ambrosch şi Ántonia, am privit-o pe doamna Shimerda cum lucrează. Luă din cuptor o prăjitură cu cafea pe care voia să o păstreze caldă pentru cină şi o înfăşură într-o cuvertură umplută cu pene. O mai văzusem punând chiar şi o gâscă prăjită în acea cuvertură, ca să o țină fierbinte. Când vecinii construiau casa cea nouă, au văzut-o făcând acelaşi lucru şi se răspândise zvonul că familia Shimerda îşi ținea mâncarea în saltele umplute cu pene.

Când soarele cobora pe cer, Ántonia urcă malul mare dinspre sud cu atelajul ei. Cât de mult crescuse în opt luni! Venise la noi o copiliță, iar acum era o tânără înaltă şi puternică, deşi abia împlinise cincisprezece ani. Am alergat afară şi m-am întâlnit cu ea pe drumul pe care îşi ducea caii la moara de vânt, ca să îi adape. Purta cizmele pe care tatăl ei fusese atât de prevăzător încât să şi le dea jos înainte de a se împuşca, iar pe cap avea căciula lui

veche din blană. Rochia de bumbac, care îi rămăsese mică, i se mişca rapid în jurul gambelor, deasupra carâmbilor cizmelor. Îşi ținea mânecile suflecate toată ziua, iar brațele şi gâtul îi erau arse de soare, la fel de bronzate ca ale unui marinar. Gâtul i se înălța viguros dintre umeri, precum trunchiul unui copac din pământ. Vezi gâtul acela de cal folosit pentru muncă la țărăncile din toate țările din Lumea Veche.

Mă salută cu veselie şi începu imediat să îmi spună cât de mult arase în ziua aceea. Ambrosch, zicea ea, era pe terenul dinspre nord, unde desțelenea pământul cu boii.

— Jim, întreabă-l pe Jake cât a arat el astăzi. Nu vreau ca Jake să facă mai mult într-o zi decât mine. Vreau ca noi să avem foarte mult porumb la toamnă.

Pe când caii se adăpau şi se frecau cu botul unul de altul, după care iar se apucau să bea apă, Ántonia se aşeză pe treapta de la moara de apă şi îşi sprijini capul în mână.

— Tu văzut aseară de la tine de acasă marele foc din prerie? Sper că bunicul tău nu pierdut căpițe?

— Nu, n-am pierdut. Am venit să te întreb ceva, Tony. Bunica vrea să ştie dacă nu poți să mergi la şcoală în trimestrul care începe săptămâna viitoare, la şcoala din

chirpici. Ea zice că au o învățătoare bună şi ai învăța multe.

Ántonia se ridică, înălțând şi coborând din umeri de parcă i-ar fi avut înțepeniți.

— Eu nu are timp de învățat. Acum pot să muncesc la fel ca bărbații. Mama nu mai poate să spună că Ambrosch fac tot şi nu ajută nimeni pe el. Pot să muncesc la fel de mult ca el. Şcoala e bună pentru băieții mici. Eu ajut să facem pământul ăsta o fermă bună.

Cu un plescăit din limbă, îşi îndemnă caii să pornească spre grajd. Am mers alături de ea, simțindu-mă iritat. Mă întrebam dacă avea să devină lăudăroasă ca mama ei. Înainte să ajungem la grajd, am simțit o încordare în tăcerea ei şi, ridicând privirea, am văzut că plângea. Îşi întoarse fața de la mine şi începu să se uite în zare, la fâşia roşie de lumină pe cale să dispară peste preria întunecată.

M-am urcat în podul grajdului şi i-am aruncat nişte fân, în timp ce ea deshăma caii. Ne-am întors încet spre casă. Ambrosch se întorsese de la terenul dinspre nord şi îşi adăpa boii la rezervorul de apă.

Ántonia mă luă de mână.

— Uneori, tu povesteşte la mine toate lucrurile alea frumoase ce înveți la şcoală, nu-i aşa, Jimmy? întrebă ea cu o emoție bruscă în glas. Tatăl meu, el mers mult la şcoală. El ştiut multe; cum să facă pânză fină cum voi nu are aici. El cântat la corn şi vioară şi citit atât de multe cărți, că preoții din Boemia venit să stea de vorbă cu el. N-o să-l uiți pe tatăl meu, Jim, nu-i aşa?

— Nu, n-o să-l uit niciodată, i-am răspuns eu.

Doamna Shimerda m-a invitat să rămân la cină. După ce Ambrosch şi Ántonia s-au spălat pe mâini şi pe față de praful de pe câmp la chiuveta de lângă uşa bucătăriei, ne-am aşezat la masa acoperită cu pânză tare. Doamna Shimerda a pus cu polonicul mămăligă dintr-o oală de fier şi a turnat lapte peste ea. După mămăligă, am mâncat pâine proaspătă cu melasă de sorg, iar apoi cafea cu prăjitura care fusese ținută caldă în pene. Ántonia şi Ambrosch vorbeau în cehă, contrazicându-se care dintre ei a arat mai mult în ziua aceea. Doamna Shimerda îi întărâta, chicotind în timp ce îşi înfuleca mâncarea.

Nu după multă vreme, Ambrosch zise morocănos în engleză:

— Să iei tu boii mâine şi să încerci să desțeleneşti pământul. Atunci n-o să mai faci pe deşteapta.

— Nu te supăra, râse sora lui. Ştiu că să desţeleneşti pământul e o muncă groaznică. Mulg eu vaca în locul tău mâine, dacă vrei.

Doamna Shimerda se întoarse repede spre mine, spunând:

— Vaca aia nu dă atâta lapte cât spus bunicul tău. Dacă el vorbeşte despre cei cincisprezece dolari, eu trimite vaca înapoi la el.

— Nu vorbeşte despre cei cincisprezece dolari! am exclamat eu indignat. El nu caută nod în papură oamenilor.

— El zis că eu stricat ferăstrăul când noi construit, dar eu nu făcut asta, bombăni Ambrosch.

Ştiam că el a stricat ferăstrăul şi apoi l-a ascuns şi a minţit în legătură cu asta. Am început să-mi doresc să nu fi rămas la cină. Totul îmi era dezagreabil. Ántonia mânca acum cumplit de zgomotos, ca un bărbat, căsca des la masă şi îşi tot întindea braţele deasupra capului, de parcă ar fi durut-o. Bunica zisese că: „Munca grea la câmp o să o strice pe fata aia. O să-şi piardă toate purtările frumoase şi o să capete unele bădărane.” Le pierduse deja.

După cină, am plecat călare spre casă în amurgul de primăvară trist şi blând. Din iarnă, o văzusem foarte puţin

pe Ántonia. Era afară pe câmp de la răsăritul până la apusul soarelui. Dacă mergeam să o văd acolo unde ara cu plugul, se oprea la capătul unui rând ca să stea un pic de vorbă cu mine, apoi apuca strâns coarnele plugului, plescăia din limbă la animale şi pornea mai departe pe brazdă, făcându-mă să simt că ea era mare şi nu avea timp de mine. Duminica, o ajuta pe mama ei în grădină sau cosea toată ziua. Bunicul era încântat de Ántonia. Când noi ne plângeam de ea, el doar zâmbea şi zicea: „Fata asta o să ajute cândva un flăcău să răzbată în viață."

În acea perioadă, Tony nu mai putea să vorbească decât despre cât costau lucrurile sau despre cât de mult era capabilă să ridice şi să care. Era foarte mândră de puterea ei. Ştiam, de asemenea, că Ambrosch îi dădea de făcut treburi pe care nu se cuvenea să le facă o fată şi că angajații de pe la fermele din ținut făceau glume răutăcioase pe această temă. De câte ori o zăream venind pe brazdă, strigând la animalele ei, arsă de soare, transpirată, cu rochia descheiată la gât şi cu gâtul şi pieptul acoperite de praf, mă gândeam la tonul cu care bietul domn Shimerda, care putea să spună atât de

puține, reuşea să exprime, totuşi, atât de multe atunci când exclama: „Ántonia mea!”.

XVIII

După ce am început să merg la şcoala de țară, i-am văzut tot mai puțin pe vecinii noştri din Boemia. Eram şaisprezece elevi la şcoala din chirpici; toți veneam călare şi ne aduceam mâncare pentru prânz. Nici unul dintre colegii mei de şcoală nu era interesant, dar cumva simțeam că, întovărăşindu-mă cu unii dintre ei, mă răzbunam pe Ántonia pentru indiferența ei. De la moartea tatălui lor, Ambrosch era mai mult ca niciodată capul familiei şi părea să hotărască atât asupra sentimentelor, cât şi asupra sorții femeilor din casă. Ántonia îi cita adesea părerile în fața mea şi mă lăsa să văd că pe el îl admira, pe când pe mine mă considera doar un băiețel. Înainte de sfârşitul primăverii, între noi şi familia Shimerda a intervenit o răceală evidentă. S-a întâmplat în felul următor:

Într-o duminică, m-am dus la ei cu Jake ca să luăm înapoi un gâtar de ham pe care Ambrosch îl împrumutase şi nu-l înapoiase. Era o dimineață frumoasă, cu cer senin.

Lupinul[32] înflorea, roz şi violet, de-a lungul drumului, iar ciocârliile, cocoţate pe lujerii de floarea-soarelui uscaţi din anul precedent, cântau spre soare, cu capetele date pe spate şi cu piepturile galbene tremurând. Vântul sufla în jurul nostru cu adieri blânde, calde. Călăream încet, cu o senzaţie plăcută de lene duminicală.

I-am găsit pe membrii familiei Shimerda muncind de parcă ar fi fost o zi obişnuită a săptămânii. Marek făcea curat în grajd, iar Ántonia şi mama ei lucrau la grădină, dincolo de iaz, în partea mai ridicată a micii văi. Ambrosch era sus, pe turnul morii de vânt, gresând roata. Coborî la noi, nu foarte prietenos. Când Jake îi ceru gâtarul, pufni şi se scărpină în cap. Gâtarul era al bunicului, desigur, iar Jake, simţindu-se răspunzător pentru el, se înfurie şi îi zise:

— Să nu spui că nu e la tine, Ambrosch, fiindcă ştiu că e, şi dacă nu ai de gând să te duci să-l cauţi, o să-l caut eu.

Ambrosch ridică din umeri şi o luă alene în josul coastei, înspre grajd. Mi-am dat seama că asta era una dintre zilele în care era nesuferit. Veni numaidecât înapoi,

---

[32] Lat. *lupinus*, gen de plante erbacee din familia leguminoaselor, cultivate ca furaj, ca plante ornamentale sau ca îngrăşământ verde.

cărând un gâtar care fusese folosit neglijent – trântit prin țărână şi ros de şoareci atât de rău, încât îi ieşeau firele.

— Ăsta e ceea ce vrei? întrebă el răstit.

Jake sări de pe cal. Am văzut cum i se iveşte un val de roşeață de sub țepii aspri de pe față.

— Ăla nu e gâtarul pe care ți l-am dat, Ambrosch; sau, dacă e, l-ai întrebuințat groaznic de rău. Eu n-am de gând să îi duc înapoi domnului Burden un lucru care arată în halul ăsta.

— Bine, zise Ambrosch cu răceală, aruncând gâtarul pe jos, după care îşi luă cutia cu ulei şi începu să urce pe moara de vânt.

Jake îl apucă de cureaua de la pantaloni şi îl trase înapoi. Picioarele lui Ambrosch abia apucară să atingă pământul, că se şi repezi cu o lovitură puternică de picior în stomacul lui Jake. Din fericire, Jake se afla într-o poziție care-i permise să se ferească. Acesta nu era genul de bătaie pe care o practicau băieții de la țară când se luau la pumni, iar Jake fu nespus de furios. Îi dădu lui Ambrosch o lovitură în cap, care răsună ca pârâitul unui topor pe un dovleac. Ambrosch căzu amețit.

Auzirăm țipete şi, când ridicarăm privirile, le văzurăm pe Ántonia şi pe mama ei venind în fugă. Nu o luară pe

poteca ce înconjura iazul, ci se avântară direct prin apa mocirloasă, fără ca măcar să-şi ridice poalele. Veneau spre noi ţipând şi agitând mâinile în aer. Între timp, Ambrosch îşi venise în simţiri şi bălmăjea ceva, cu nasul sângerând.

— Hai să plecăm de aici, Jim, îmi zise Jake, sărind în şa.

Doamna Shimerda ridică braţele deasupra capului şi le încleştă de parcă ar fi avut de gând să tragă fulgerul în jos.

— Legea! Legea! urlă ea în urma noastră. Legea pentru că tu lovit pe Ambrosch al meu!

— Nu mai place de voi niciodată, Jake şi Jim Burden, zise Ántonia gâfâind. Nu mai suntem prieteni!

Jake se opri şi îşi întoarse calul preţ de o clipă, strigând spre ei:

— Ei bine, sunteţi cu toţii o adunătură de nerecunoscători afurisiţi. Cred că familia Burden se poate descurca foarte bine şi fără voi. Oricum, nu le-aţi adus decât necazuri!

Ne îndepărtarăm călare, foarte supăraţi că ne stricaseră dimineaţa aceea frumoasă. Eu nu aveam nimic de spus, iar bietul Jake era alb ca varul şi tremura tot. Îi făcea rău să se mânieze atât de tare.

— Oamenii ăştia nu mai sunt la fel, Jimmy, îmi zicea întruna, pe un ton rănit. Străinii ăştia nu mai sunt la fel. Nu poți să ai încredere în ei că sunt corecți. Să dai cu piciorul în cineva e un lucru josnic. Ai auzit cum s-au întors femeile împotriva ta, şi asta după ce am trecut prin atâtea din pricina lor astă-iarnă! Nu poți să ai încredere în ei. Nu vreau să te văd împrietenindu-te prea tare cu vreunul dintre ei.

— N-o să mai fiu prieten cu ei, Jake, am declarat eu înfierbântat. Cred că, în adâncul sufletului, sunt cu toții asemenea lui Krajiek şi Ambrosch.

Bunicul ne ascultă istorisirea cu o sclipire în ochi. Îl sfătui pe Jake să plece călare a doua zi până în oraş, să meargă la judecătorul de pace, să-i spună că i-a tras un pumn tânărului Shimerda de l-a doborât la pământ şi să-şi plătească amenda. Astfel, dacă doamna Shimerda avea de gând să provoace neplăceri – căci fiul ei era încă minor –, n-ar mai fi avut cum să o facă. Jake zise că, dacă tot se ducea în oraş, ar fi fost bine să ia şi căruța, ca să ducă la târg porcul pe care-l pusese la îngrăşat. Luni, cam la o oră după ce plecă Jake, îi văzurăm pe doamna Shimerda şi pe Ambrosch al ei trecând țanțoşi în căruță, fără să se uite în dreapta sau în stânga. Pe când se îndepărtau cu zgomot

pe drumul spre Black Hawk, bunicul chicoti, zicând că se aşteptase ca ea să facă întocmai.

Jake îşi plăti amenda cu o bancnotă de zece dolari pe care i-o dăduse bunicul. Dar când cei din familia Shimerda aflară că Jake şi-a vândut porcul în oraş în ziua aceea, Ambrosch se gândi în capul lui şiret că Jake a fost nevoit să-şi vândă porcul ca să plătească amenda. Această teorie le dădu mare satisfacție, se pare. Săptămâni în şir după aceea, de câte ori eu şi Jake ne întâlneam cu Ántonia în drumul ei spre oficiul poştal sau în vreme ce se ducea cu atelajul la muncă, ea bătea din palme şi striga la noi cu voce răutăcioasă, dându-şi importanță:

— Jake-y, Jake-y, vândut porc şi plătit lovitura!

Otto pretinse că nu era surprins de purtarea Ántoniei. Ridică din sprâncene şi zise:

— Nu-mi puteți spuse nimic nou despre un ceh, că doar sunt austriac.

Bunicul nu fu niciodată părtaş la ceea ce Jake numea vrajba noastră cu familia Shimerda. Ambrosch şi Ántonia îl salutau întotdeauna cu respect, iar el îi întreba despre problemele lor şi le dădea sfaturi ca de obicei. Credea că viitorul lor părea promițător. Ambrosch era un băiat cu minte ageră; îşi dădu curând seama că boii lui erau prea

greoi pentru a face altă muncă în afară de desțelenirea solului şi reuşi să-i vândă unui german nou-venit. Cu banii luați, cumpără un alt atelaj de cai, pe care îi alese bunicul pentru el. Marek era puternic, iar Ambrosch îl muncea din greu, dar țin minte că nu a reuşit niciodată să-l învețe să cultive porumb. Singura idee care intra în capul sărmanului Marek era că truda de orice fel e demnă de laudă. Întotdeauna apăsa cu putere pe mânerele cultivatorului şi băga lamele atât de adânc în pământ, încât caii oboseau imediat.

În iunie, Ambrosch se duse să lucreze la domnul Bushy pentru o săptămână şi îl luă cu el şi pe Marek, la simbrie întreagă. Doamna Shimerda mână atunci cel de-al doilea cultivator. Ea şi Ántonia munceau pe câmp toată ziua şi făceau treburile casnice seara. Pe când cele două femei țineau gospodăria singure, unul dintre caii cei noi făcu colici şi le provocă o sperietură groaznică.

Într-o seară, Ántonia se duse în grajd să vadă dacă totul era în regulă, înainte să se ducă la culcare, şi băgă de seamă că unul dintre caii dereşi[33] se umflase la burtă şi stătea cu capul plecat. Încălecă pe alt cal, fără să-l mai

[33] Cu părul roşu amestecat cu alb şi negru.

înşeueze, şi bătu tare la uşa noastră chiar când ne duceam la culcare. Răspunse bunicul. Nu trimise un argat, ci se duse el însuşi la ei acasă, călare, luând o seringă şi o bucată veche de covor pe care o ținea pentru comprese fierbinți atunci când erau bolnavi caii noştri. O găsi pe doamna Shimerda stând cu felinarul lângă cal, suspinând şi frângându-şi mâinile. Dură doar câteva clipe să elibereze gazele strânse în bietul animal, iar cele două femei auziră zgomotul aerului care ieşea din burta calului, a cărui circumferință se micşoră vizibil.

— Dacă eu pierdut calul ăla, eu niciodată stat aici până Ambrosch venit acasă, domnule Burden! exclamă Ántonia. Eu dus să înec singură în iaz înainte să se facă dimineață.

Când Ambrosch se întoarse de la domnul Bushy, aflarăm că dăduse tot salariul lui Marek preotului din Black Hawk, ca să facă slujbe de pomenire pentru sufletul tatălui lor. Bunica fu de părere că Ántonia avea mai multă nevoie de pantofi decât avea domnul Shimerda de rugăciuni, dar bunicul zise tolerant:

— Dacă e în stare să se lipsească de şase dolari, aşa strâns la pungă cum e, înseamnă că măcar crede ce predică.

Bunicul e cel căruia i se datorează împăcarea cu familia Shimerda. Într-o dimineață, ne-a spus că recolta de grâu creştea aşa de bine, încât credea că va începe seceratul pe întâi iunie. Avea nevoie de mai mulți oameni şi, dacă eram cu toții de acord, voia să îl angajeze pe Ambrosch pentru secerat şi treierat, căci familia Shimerda nu avea cultură timpurie de grâu.

— Emmaline, cred că o să o rog pe Ántonia să vină să te ajute la bucătărie, încheie el. Se va bucura să mai învețe câte ceva şi va fi un prilej bun să se pună capăt neînțelegerilor. Aş putea să merg în dimineața asta până acolo, să aranjez cu ei. Vrei să mergi cu mine, Jim?

Tonul lui îmi spunea că luase deja hotărârea în locul meu.

După micul dejun, plecarăm împreună. Când ne zări venind, doamna Shimerda o zbughi de la uşă înspre mica vale din spatele grajdului, ca şi cum n-ar fi vrut să dea ochii cu noi. Bunicul zâmbi ca pentru sine în timp ce-şi lega calul, apoi merserăm după ea.

În spatele grajdului, dădurăm peste o privelişte caraghioasă. Era limpede că vaca fusese la păscut undeva în vâlceaua din spatele grajdului. Doamna Shimerda alergase la animal, trăsese de țăruşul de care era priponit

şi, când am ajuns noi, încerca să o ascundă într-o veche adâncitură din malul de pământ. Cum gaura era îngustă şi întunecoasă, vaca se trăgea înapoi, iar bătrâna o tot lovea cu palma şi o împingea din spate, încercând să o facă să intre acolo.

Bunicul îi ignoră ciudata ocupație şi o salută politicos:

— Bună ziua, doamnă Shimerda. Îmi puteți spune unde îl găsesc pe Ambrosch? Pe ce câmp?

— El la primul porumb[34], răspunse ea, arătând spre nord, stând încă în fața vacii, de parcă ar fi sperat să o ascundă.

— Porumbul lui va fi foarte bun ca nutreț la iarnă, zise bunicul încurajator. Şi Ántonia unde este?

— Mers cu el, răspunse doamna Shimerda, scurmând întruna prin țărână cu picioarele desculțe.

— Foarte bine. O să mă duc până acolo. Vreau să vină amândoi la mine la fermă să mă ajute să secer ovăzul şi grâul luna viitoare. O să le dau simbrie. Bună dimineața! Apropo, doamnă Shimerda, zise el în timp ce o lua în sus

---

[34] *Sod corn*, în original, soi de porumb foarte rezistent, care se planta pe un sol care nu mai fusese cultivat niciodată cu nimic, după ce era desțelenit terenul; odată cultivat câțiva ani la rând, solul devenea suficient de roditor pentru a susține alte tipuri de culturi.

pe potecă, cred că am putea să zicem că suntem chit în ceea ce priveşte vaca.

Ea tresări şi strânse funia mai tare. Văzând că femeia nu a înțeles, bunicul se întoarse spre ea şi zise:

— Nu trebuie să îmi mai plătiți nimic; nu e nevoie de alți bani. Vaca e a voastră.

— Nu plătit mai mult, păstrăm vaca? întrebă ea uimită. Ochii ei mici scăpărau spre noi în lumina soarelui.

— Exact, dădu bunicul din cap. Nu mai plătiți nimic, păstrați vaca.

Doamna Shimerda lăsă funia din mână, alergă după noi şi, aplecându-se lângă bunicul, îi luă mâna şi i-o sărută. Mă îndoiesc că se mai simțise vreodată atât de stânjenit ca în momentul acela. Şi eu am fost un pic surprins. Cumva, gestul acela părea să aducă Lumea Veche foarte aproape.

Plecarăm râzând, iar bunicul zise:

— Cred că a crezut că am venit să-i luăm vaca, Jim. Mă întreb dacă nu ne-ar fi zgâriat nițel dacă am fi îndrăznit să punem mâna pe funia aia cu care o priponise!

Vecinii noştri păreau bucuroşi să facă pace cu noi. În duminica următoare, doamna Shimerda veni la noi şi îi

aduse lui Jake o pereche de şosete tricotate de ea. I le oferi cu un aer de mare mărinimie, spunând:

— Acum tu nu mai venit să trânteşti jos pe Ambrosch al meu?

— Nu vreau nici un fel de necazuri cu Ambrosch, zise Jake, râzând jenat. Dacă o să mă lase în pace, o să-l las şi eu în pace.

— Dacă el plesneşte la tine, noi nu avem porc să plăteşte amenda, zise ea, pe un ton insinuant.

Jake nu era deloc tulburat de vorbele ei.

— Fie cum ziceți, doamnă, zise el vesel. A avea ultimul cuvânt e un privilegiu al doamnelor.

XIX

Iulie veni cu acea arşiță strălucitoare, înăbuşitoare, care face din câmpiile din Kansas şi Nebraska regiunea cea mai bună pentru cultivarea porumbului din întreaga lume. Parcă auzeam cum creştea porumbul noaptea; sub cerul înstelat, auzul surprindea un pârâit estompat în lanurile înrourate, cu parfum greu, unde tulpinile pline de frunze şi ştiuleți se înălțau nespus de verzi şi de pline de sevă. Şi dacă toată câmpia imensă din Missouri până la Munții Stâncoşi ar fi fost acoperită sub un vas din sticlă

iar temperatura ar fi fost controlată de un termometru, tot n-ar fi avut cum să fie mai bine pentru inflorescențele galbene care se coceau şi fertilizau mătasea zi de zi. Lanurile de porumb se aflau la mari distanțe unele de altele în vremurile acelea, cu kilometri întregi de terenuri pentru păşunat între ele. Aveai nevoie de o privire limpede, cunoscătoare, ca a bunicului, ca să prevezi că ele aveau să se mărească şi să se înmulțească până când vor deveni nu lanurile de porumb ale familiei Shimerda sau ale domnului Bushy, ci lanurile de porumb ale lumii, că recoltele lor vor constitui un important factor economic, asemenea recoltei de grâu a Rusiei, pe care se bazează toate activitățile omeneşti, pe timp de pace şi pe timp de război.

Soarele arzător al acelor câteva săptămâni, cu ploi ocazionale noaptea, îi pria porumbului. După ce se formau ştiuleții lăptoşi, nu prea mai aveam a ne teme de vremea secetoasă. Oamenii munceau cu atâta trudă în lanurile de grâu, încât nu băgau de seamă canicula – deşi eu eram foarte ocupat să le duc apă întruna –, iar bunica şi Ántonia aveau atât de multe de făcut în bucătărie, că n-ar fi putut să-şi dea seama dacă o zi era mai caniculară decât alta.

În fiecare dimineață, cât încă mai era rouă pe iarbă, Ántonia mergea cu mine în grădină să culegem legume pentru prânz. Bunica o punea să poarte o bonetă de soare, însă de cum ajungeam în grădină, ea o azvârlea în iarbă şi îşi lăsa părul să fluture în adierea vântului. Îmi aduc aminte cum, în vreme ce ne aplecam peste vrejurile cu mazăre, pe buza de sus i se strângeau broboane de transpirație, ca o mustăcioară.

— Oh, mai mult place la mine să muncesc afară decât într-o casă! obişnuia ea să spună cu bucurie. Nu pasă la mine că bunica ta zice că asta face la mine să semăn cu un bărbat. La mine place să fiu ca un bărbat, zicea ea, smucind din cap şi cerându-mi să îi pipăi muşchii umflați ai brațului bronzat.

Ne bucuram să o avem în casă. Era atât de veselă şi de inimoasă, încât nu te deranjau mersul ei apăsat, în fugă, sau felul zgomotos în care mânuia oalele. Bunica a fost foarte binedispusă în timpul săptămânilor cât a lucrat Ántonia la noi.

În acel anotimp al recoltei, toate nopțile au fost înăbuşitoare şi calde. Muncitorii tocmiți pentru cules dormeau în fânar, deoarece era mai răcoare acolo decât în casă. Mă întindeam în pat lângă fereastra deschisă,

privind cum se iveau încet la orizont fulgerele de caniculă sau uitându-mă la scheletul firav al morii de vânt, profilat pe fundalul cerului albastru al nopții. Într-o noapte, s-a iscat o furtună electrică frumoasă, însă nu a plouat destul cât să strice grâul retezat. Argații şi zilierii s-au dus în şură imediat după cină, iar după ce vasele au fost spălate, eu şi Ántonia ne-am urcat pe acoperişul înclinat al cotețului de păsări ca să privim norii. Tunetul era zgomotos şi metalic, ca zornăitul unei foi de tablă, iar fulgerul izbucnea în zigzaguri imense pe bolta cerească, făcând ca totul să iasă în evidență şi să ni se pară foarte aproape preț de o clipă. Jumătate de cer era dungat de coame de nori negri, aducători de furtună, dar tot vestul era luminos şi senin; în lumina strălucitoare, rapidă, a fulgerelor, semăna cu o apă adâncă şi albastră, pe care lucea conturul lunii, iar partea de cer împestrițată de pete luminoase şi întunecate era ca un pavaj din marmură, semăna cu debarcaderul unui splendid oraş de coastă, sortit pieirii. Averse calde de ploaie ne cădeau pe chipurile ridicate spre cer. Un nor negru, nu mai mare decât o bărcuță, pluti neînsoțit prin spațiul senin, deplasându-se întruna spre vest. Pretutindeni în jurul nostru auzeam sunetul estompat al picăturilor de ploaie pe pământul

moale al fermei. Bunica veni la uşă şi ne zise că e târziu şi că o să ne udăm acolo afară.

— Venim imediat, îi strigă Ántonia. Îmi place bunica ta şi îmi plac toate lucrurile de aici, oftă ea. Mi-aş dori ca tăticul meu trăieşte ca să vadă vara asta. Aş vrea iarna niciodată să vină iar.

— O să fie vară încă multă vreme, am liniştit-o eu. De ce nu eşti mereu aşa drăguță, Tony?

— Cum drăguță?

— Păi, uite aşa ca acum. De ce încerci tot timpul să fii ca Ambrosch?

Îşi puse brațele sub cap şi se întinse pe spate, uitându-se la cer, apoi zise:

— Dacă aş locui aici, ar fi altfel. Lucrurile vor fi uşoare pentru tine. Însă vor fi grele pentru noi.

Cartea a doua

Fetele cu simbrie

I

Locuiam de trei ani cu bunicii mei, când bunicul a luat hotărârea să ne mutăm în Black Hawk. El şi bunica

deveneau prea în vârstă pentru munca grea de la o fermă şi, cum eu aveam acum treisprezece ani, considerau că se cuvenea să merg la şcoală. În consecință, gospodăria noastră a fost dată în arendă „acelei femei de treabă, văduva Steavens” şi fratelui ei burlac, iar noi am cumpărat casa predicatorului White, la capătul din nord al orăşelului Black Hawk. Era prima casă din oraş pe lângă care treceai când veneai cu căruța de la fermă, un semn care le spunea oamenilor din ținut că lunga lor călătorie s-a terminat.

Urma să ne mutăm în Black Hawk în martie şi, de îndată ce bunicul a stabilit data, i-a anunțat pe Jake şi Otto de intenția lui. Otto a zis că era foarte puțin probabil să-şi găsească un alt loc care să îi convină atât de bine, că s-a săturat de agricultură şi că se gândea să se întoarcă în ceea ce el numea „Vestul Sălbatic”. Jake Marpole, ademenit de poveştile de aventură ale lui Otto, a decis să se ducă cu el. Noi am făcut tot ce am putut să-l descurajăm pe Jake. Neştiința lui de carte şi firea sa încrezătoare erau un mare handicap, care avea să facă din el o pradă uşoară pentru escroci. Bunica l-a implorat să rămână printre creştini cumsecade, între oameni care-l ştiau, dar a fost imposibil să-i băgăm mințile în cap. Voia

să se ocupe de prospecţiuni miniere. Credea că în Colorado îl aşteaptă o mină de argint.

Jake şi Otto ne-au slujit până la sfârşit. Ne-au mutat în oraş, au pus covoarele pe jos în noua noastră casă, au făcut rafturi şi dulapuri pentru bucătăria bunicii şi nu păreau deloc nerăbdători să ne părăsească. Însă în cele din urmă au plecat, fără nici un avertisment. Cei doi ne fuseseră credincioşi la bine şi la rău, ne dăruiseră lucruri care nu pot fi cumpărate din nici o piață din lume. Cu mine, se purtaseră ca nişte frați mai mari; îşi controlaseră vorbirea şi purtările din grijă față de mine şi îmi oferiseră o tovărăşie foarte bună. Apoi, s-au urcat într-o dimineață într-un tren care mergea spre vest, îmbrăcați în hainele de duminică, cu valizele lor din pânză groasă, impermeabilă, şi nu i-am mai văzut nicodată. La multe luni după aceea, am primit o carte poştală de la Otto, în care zicea că Jake fusese bolnav de febra muntelui[35], dar că acum lucrau amândoi în mina Yankee Girl şi se descurcau bine. Le-am scris la adresa aceea, dar scrisoarea mi-a fost returnată cu

[35] Este vorba despre bruceloză, o boală infecţioasă gravă, netransmisibilă de la om la om, ci doar de la animale sau produse de origine animală infectate.

menţiunea „neridicată”. După aceea, nu am mai primit niciodată veşti de la ei.

Black Hawk, noua lume în care veniserăm să trăim, era un orăşel de prerie curat, bine poziţionat, cu garduri albe şi curţi pline de verdeaţă în jurul locuinţelor, cu străzi late, pline de praf, şi copăcei cu forme frumoase crescând de-a lungul trotuarelor din lemn. În centrul oraşului se întindeau două şiruri de clădiri noi din cărămidă, cu spaţii pentru magazine, o şcoală din cărămidă, tribunalul şi patru biserici albe. Casa noastră era situată pe un teren mai înalt, oferind o privelişte asupra întregului oraş, iar de la ferestrele de la etaj puteam să vedem linia şerpuitoare a stâncilor abrupte de pe malul râului, la aproximativ trei kilometri mai la sud. Râul avea să-mi răscumpere libertatea pierdută pe care mi-o oferise viaţa la fermă.

Am venit în Black Hawk în martie şi, pe la sfârşitul lui aprilie, ne simţeam deja ca nişte orăşeni. Bunicul era diacon la noua biserică baptistă, bunica era ocupată cu cinele organizate de biserică şi de organizaţiile misionarilor, iar eu eram cu totul alt băiat, sau cel puţin aşa credeam. Pus brusc între băieţi de aceeaşi vârstă cu mine, am descoperit că aveam multe de învăţat. Înainte să se încheie trimestrul şcolar, puteam să mă bat, să mă joc

cu bilele, să le necăjesc pe fetițe şi să folosesc cuvinte interzise la fel de bine ca oricare alt băiat din clasa mea. Eram împiedicat să am o purtare extrem de rea doar de faptul că doamna Harling, vecina noastră cea mai apropiată, stătea cu ochii pe mine şi, dacă purtarea mea depăşea anumite limite, nu mai aveam voie să intru în grădina ei sau mă joc cu copiii ei prietenoşi şi veseli.

Acum îi vedeam mai des pe vecinii noştri de la țară decât pe vremea când locuiam la fermă. Casa noastră era un loc în care le era la îndemână să oprească pentru o scurtă vizită. Aveam un grajd mare, unde fermierii îşi puteau adăposti atelajele, iar femeile îi însoțeau mai des, acum că puteau să rămână la noi la prânz, să se odihnească şi să-şi aranjeze bonetele chiar înainte de a se duce la cumpărături. Cu cât casa noastră semăna mai mult cu un hotel, cu atât îmi plăcea mai tare. Când veneam acasă de la şcoală la amiază, mă bucuram să văd o căruță stând în curtea din spate şi eram întotdeauna dispus să dau o fugă până în centru ca să cumpăr fripturi de vită sau pâine de la brutar pentru musafirii neaşteptați. Pe toată durata acelei prime primăveri şi a verii, am sperat întruna că Ambrosch le va aduce pe Ántonia şi Yulka să vadă noua noastră casă. Voiam să le

arăt mobila noastră cu pluş roşu şi heruvimii care suflau în trompete, pe care îi pusese pe tavanul din salonaşul nostru neamţul care se ocupase de tapet.

Însă când venea în oraş, Ambrosch era întotdeauna singur şi, deşi îşi lăsa caii în grajdul nostru, nu rămânea niciodată la masa de prânz şi nici nu ne povestea nimic despre mama şi surorile lui. Dacă ne duceam repede afară şi îl întrebam de ele în timp ce se strecura prin curte, el doar ridica din umeri şi zicea: „Sunt bine, cred.”

Doamna Steavens, care locuia acum la ferma noastră, o îndrăgise pe Ántonia la fel cum o îndrăgiserăm şi noi şi ne aducea întotdeauna veşti despre ea. Ea ne-a spus că, pe toată durata recoltei grâului, Ambrosch a angajat-o pe sora lui pe la alţii, întocmai ca pe un bărbat, iar ea s-a dus de la o fermă la alta să lege snopii sau să lucreze cu treierătorii. Fermierilor le plăcea de ea şi o tratau frumos; ziceau că preferă să o aibă pe ea ca zilieră decât pe Ambrosch. Când venea toamna, urma să se ducă la depăşunat de porumb pentru vecini până la Crăciun, aşa cum făcuse şi cu un an înainte, dar bunica a scăpat-o de asta găsindu-i un loc de muncă la familia Harling, vecinii noştri.

II

Bunica spunea adesea că, dacă tot trebuia să trăiască la oraş, îi mulțumea Domnului că locuia lângă familia Harling. Aceştia se ocupaseră cu agricultura, la fel ca noi, iar gospodăria lor semăna cu o mică fermă, cu şopron mare şi o grădină, cu livadă şi parcele pentru păscut, ba chiar şi o moară de vânt. Erau norvegieni de origine, iar doamna Harling trăise în Christiania până la vârsta de zece ani. Soțul ei era născut în Minnesota. Era negustor de grâne şi de vite şi era considerat, îndeobşte, cel mai întreprinzător om de afaceri din ținutul nostru. Deținea un lanț de silozuri, cu facilitățile aferente, în orăşelele situate de-a lungul căii ferate, la vest de noi, şi era plecat de acasă mult timp. În absența lui, soția era cea care conducea gospodăria.

Doamna Harling era scundă, demodată şi cu o înfățişare zdravănă, la fel cum îi era şi casa. Fiecare părticică din ea era plină de o energie care se făcea simțită din clipa în care intra într-o încăpere. Avea un chip trandafiriu şi solid, cu ochi senini, strălucitori, şi o bărbie mică, ce trăda încăpățânare. Se mânia repede, râdea repede şi era veselă din tot sufletul. Cât de bine îmi amintesc râsul ei... Avea în el aceeaşi înțelegere bruscă a

lucrurilor care îi scăpăra şi în privire, era o izbucnire de umor, un râs scurt şi inteligent. Paşii ei iuţi cutremurau podelele casei şi alunga pe loc moleşeala şi indiferenţa oriunde mergea. Nu era capabilă să fie negativistă sau ceremonioasă în legătură cu nimic. Entuziasmul şi violentele ei simpatii şi antipatii răzbăteau cu putere în toate ocupaţiile vieţii cotidiene. Acasă la familia Harling, ziua de spălat rufe era interesantă, niciodată plictisitoare. Sezonul pregătirii conservelor pentru iarnă era un festival prelungit, iar curăţenia generală semăna cu o revoluţie. Când doamna Harling şi-a amenajat grădina de zarzavat în primăvara aceea, am simţit agitaţia acestei activităţi prin gardul viu din salcie ce despărţea locuinţa noastră de a ei.

Trei dintre copiii familiei Harling erau de vârste apropiate cu mine. Charley, singurul fiu – pierduseră un băiat mai mare – avea şaisprezece ani; Julia, care era cunoscută drept cea cu talent muzical, avea paisprezece ani când şi eu aveam această vârstă, iar Sally, fata băieţoasă cu părul scurt, era cu un an mai mică. Era aproape la fel de puternică ca mine şi nefiresc de bună la toate sporturile băieţilor. Sally era o neastâmpărată cu păr bălai, ars de soare, tuns bob pe lângă urechi, şi piele

bronzată, căci nu purta niciodată pălărie. Gonea prin tot oraşul pe o patină cu rotile, trişa adesea la jocul cu bile, dar era atât de rapidă, încât nu putea fi prinsă în flagrant.

Fiica cea mare, Frances, era o persoană foarte importantă în lumea noastră. Era principala angajată a tatălui ei şi, practic, îi conducea biroul din Black Hawk în timpul frecventelor lui absențe. Din cauza neobişnuitului ei talent la afaceri, tatăl ei era sever cu ea, aşteptându-se de la ea să muncească sârguincios şi bine. Îi plătea un salariu bun, dar avea puține zile de concediu şi nu scăpa niciodată de responsabilități. Chiar şi duminica se ducea la birou să deschidă corespondența şi să se informeze despre situația pieței. Cu Charley, pe care nu-l interesau afacerile, ci se pregătea deja pentru Annapolis[36], domnul Harling era foarte indulgent; îi aducea arme, unelte şi baterii electrice şi nu-l întreba niciodată ce face cu ele.

Frances era brunetă, la fel ca tatăl ei, şi la fel de înaltă. Iarna, purta haină şi căciulă din piele de focă, iar ea şi domnul Harling obişnuiau să vină seara acasă pe jos, discutând despre vagoanele de cereale şi vite, ca doi

---

[36] Este vorba despre renumita Academie Navală a S.U.A., înființată în 1845, denumită deseori astfel deoarece este situată în oraşul cu acelaşi nume, capitala statului federal Maryland.

bărbaţi. Uneori, Frances venea la noi după cină să-l vadă pe bunicul, iar vizitele ei îl flatau. Nu o dată şi-au unit forţa minţii pentru a salva vreun fermier ghinionist din ghearele lui Wick Cutter, cămătarul din Black Hawk. Bunicul zicea că Frances Harling era un judecător de credite la fel de bun ca orice bancher din ţinut. Cei doi, trei bărbaţi care încercaseră să profite de ea în vreo afacere deveniseră celebri în urma înfrângerii pe care o suferiseră. Cunoştea toţi fermierii cale de mulţi kilometri: cât pământ cultivau, câte vite aveau şi ce datorii înregistraseră. Interesul ei faţă de aceşti oameni era mai mult decât unul de afaceri. Îi purta pe toţi în minte de parcă ar fi fost personaje dintr-o carte sau dintr-o piesă de teatru.

Când Frances mergea cu şareta prin ţinut cu afaceri, se abătea kilometri întregi de la drumul ei pentru o vizită scurtă la cineva în vârstă sau ca să le vadă pe femeile care ajungeau rar în oraş. Se înţelegea pe loc cu bunicile care nu vorbeau engleză, iar cele mai rezervate şi mai neîncrezătoare dintre ele îi spuneau povestea vieţii lor fără să-şi dea seama că o fac. Se ducea la înmormântările şi nunţile de la ţară indiferent de vreme. O fiică de fermier

care urma să se căsătorească putea să conteze pe un dar de nuntă din partea lui Frances Harling.

În august, bucătăreasa daneză a familiei Harling trebuia să-i părăsească. Bunica i-a convins să o pună la încercare pe Ántonia. Cu prima ocazie când Ambrosch a venit iar în oraş, bunica l-a oprit şi l-a făcut să stea de vorbă cu ea; i-a atras atenția că orice legătură cu Christian Harling i-ar întări reputația şi ar fi în avantajul lui. Într-o duminică, doamna Harling a făcut împreună cu Frances lungul drum cu şareta până acasă la familia Shimerda. A zis că voia să vadă „de unde venea fata" şi să ajungă la o înțelegere clară cu mama ei. Eram în curte când s-au întâlnit acasă, chiar înainte de apusul soarelui. Râdeau şi mi-au făcut cu mâna când au trecut şi mi-am dat seama că erau foarte bine dispuse. După cină, când bunicul a plecat la biserică, eu şi bunica am luat-o pe scurtătura mea prin gardul viu de salcie şi ne-am dus pe la ei ca să aflăm cum a fost vizita la familia Shimerda.

O găsirăm pe doamna Harling stând pe verandă cu Charley şi Sally, ca să se odihnească după drumul greu. Julia stătea în hamac – îi plăcea să se relaxeze acolo –, iar Frances era la pian, cântând pe întuneric şi stând de vorbă cu mama ei prin fereastra deschisă.

Doamna Harling râse când ne văzu venind.

— Cred că n-ai mai spălat vasele în seara asta, ci le-ai lăsat pe masă, doamnă Burden, strigă ea.

Frances închise capacul pianului şi ieşi să ni se alăture.

Le plăcuse de Ántonia de la prima vedere; simţiseră că ştiu exact ce fel de fată e. Cât despre doamna Shimerda, aceasta li se păruse foarte amuzantă. Doamna Harling chicotea de câte ori vorbea despre ea.

— Bănuiesc că eu sunt mai obişnuită cu genul ăsta de oameni decât eşti dumneata, doamnă Burden. Ce mai pereche, Ambrosch şi bătrâna aia!

Avuseseră o lungă discuţie în contradictoriu cu Ambrosch despre alocaţia pentru haine şi banii de buzunar ce i se cuveneau Ántoniei. Planul lui era ca fiecare cent din simbria surorii sale să i se plătească lui în fiecare lună, iar el să îi asigure hainele pe care le considera necesare. Când doamna Harling i-a spus ferm că va păstra cincizeci de dolari pe an pentru uzul personal al Ántoniei, el le-a zis că voiau să o ducă pe sora lui în oraş ca să o împopoţoneze şi să o facă să pară proastă. Doamna Harling ne-a povestit cu însufleţire despre purtarea lui Ambrosch pe parcursul întrevederii: cum

sărea întruna în picioare şi îşi punea căciula ca şi cum, din punctul lui de vedere, ar fi terminat discuția şi cum îl trăgea mama lui de haină şi îl îndemna în cehă să stea de vorbă cu ele. În cele din urmă, doamna Harling a căzut de acord să plătească trei dolari pe săptămână pentru serviciile Ántoniei – un salariu bun la vremea aceea – şi să îi asigure încălțămintea. Avuseseră o dispută aprinsă cu privire la încălțăminte, doamna Shimerda spunând în final, pe un ton convingător, că îi va trimite doamnei Harling trei gâşte grase în fiecare an ca să fie „chit”. Ambrosch urma să o aducă pe sora lui în oraş duminica următoare.

— La început, e destul de probabil ca ea să fie stângace şi aspră, dar dacă nu a stricat-o de viața grea pe care a dus-o, are calitățile necesare pentru a fi o fată de ispravă, zise bunica, îngrijorată.

— Oh, nu-mi fac griji, doamnă Burden! spuse doamna Harling, râzând cu râsul ei scurt, hotărât. Pot să scot ceva din fata aia. N-are nici şaptesprezece ani, nu e prea mare ca să deprindă purtări noi. Şi mai e şi drăguță, adăugă ea, cu afecțiune.

Frances se întoarse spre bunica şi îi zise:

— Oh, da, doamnă Burden, asta nu ne-ați spus! Lucra în grădină când am ajuns noi, desculță şi zdrențuită. Dar are picioare şi brațe foarte frumoase, bronzate, şi o culoare splendidă în obraji, ca prunele acelea mari, de un roşu închis.

Noi am fost încântați de aceste laude. Bunica îi răspunse lui Frances cu multă emoție în glas:

— La început, când a venit în țara asta şi îl avea alături pe bătrânul acela foarte manierat care să vegheze asupra ei, era cea mai drăguță fată pe care am văzut-o vreodată. Dar, vai, ce viață a dus, la câmp printre treierătorii ăia bădărani! Lucrurile ar fi stat cu totul altfel pentru biata Ántonia dacă ar fi trăit tatăl ei.

Ne-au rugat să le povestim despre moartea domnului Shimerda şi despre viscolul cel mare. Până să-l zărim pe bunicul venind acasă de la biserică, le spuseserăm cam tot ce ştiam despre familia Shimerda.

— Fata va fi fericită aici şi va uita toate lucrurile alea, zise doamna Harling, încrezătoare, pe când noi ne ridicam să ne luăm la revedere.

III

Sâmbătă, Ambrosch intră la noi mânând atelajul pe poarta din spate, iar Ántonia sări din căruţă şi veni în fugă spre bucătărie, aşa cum obişnuia să facă pe vremuri la fermă. Purta dres şi pantofi şi abia putea să respire de cât era de entuziasmată. Mă scutură în joacă de umeri, întrebându-mă:

— Tu nu uitat pe mine, nu-i aşa, Jim?

— Dumnezeu să te binecuvânteze, copilă! zise bunica, sărutând-o. Acum că ai venit aici, trebuie să încerci să te porţi cum se cuvine, ca să ne faci cinste.

Ántonia se uită cu mare interes prin casă şi admiră tot.

— Poate că voi fi genul de fată vouă place mai mult, acum că eu venit la oraş, zise ea, plină de speranţă.

Cât de bine era să o avem din nou pe Ántonia aproape de noi, să o vedem în fiecare zi şi aproape în fiecare seară! Doamna Harling descoperi că defectul ei cel mai mare era că se oprea mai mereu din lucru ca să se joace cu copiii. Alerga prin livadă cu noi sau ni se alătura în bătăile cu fân din şură, de partea uneia sau a alteia dintre tabere, ori era ursul cel bătrân care cobora din munţi şi o lua pe Nina. Tony învăţă engleză atât de repede, încât, până când

Nina începu şcoala, era în stare să vorbească la fel de bine ca oricare dintre noi.

Eram gelos pe admiraţia pe care o avea Tony faţă de Charley Harling. Deoarece era mereu primul din clasă la şcoală şi putea să repare ţevile de apă sau soneria ori să desfacă în bucăţi ceasul de perete, Ántonia părea să-l considere un fel de prinţ. Nimic din ce voia Charley nu era un deranj prea mare pentru ea. Îi făcea plăcere să-i pună mâncare la pachet atunci când el pleca la vânătoare, să-i cârpească mănuşile de baseball şi să-i coasă nasturii la jacheta de vânătoare, făcea prăjitura cu nuci care îi plăcea lui şi îi hrănea câinele când pleca în călătorii cu tatăl său. Ántonia îşi făcuse papuci de lucru din stofă, din hainele vechi ale domnului Harling, şi tropăia în ei după Charley, gâfâind de-a dreptul de nerăbdare să-i facă pe plac.

După Charley, cred că cel mai mult o iubea pe Nina. Aceasta avea doar şase ani şi o fire mult mai complicată decât ceilalţi copii. Era capricioasă, avea tot soiul de preferinţe nerostite şi se supăra uşor. La cea mai mică dezamăgire sau neplăcere, ochii ei de un căprui catifelat se umpleau de lacrimi, îşi ridica bărbia şi pleca în tăcere. Dacă alergam după ea şi încercam să o împăcăm, nu folosea la nimic. Mergea mai departe, tot supărată. Pe

vremea aceea, obişnuiam să cred că nu există pe lume ochi care să poată să se mărească atât de mult sau care să aibă atâtea lacrimi ca ochii Ninei. Doamna Harling şi Ántonia îi luau apărarea tot timpul. Nu ni se oferea nici o şansă să dăm explicații. Învinuirea era simplă: „Ați făcut-o pe Nina să plângă. Acum, Jimmy poate să plece acasă, iar Sally trebuie să se apuce de aritmetică." Şi mie îmi plăcea de Nina; era de o drăgălăşenie ciudată şi era imprevizibilă, şi avea nişte ochi minunați, dar îmi venea adesea să o scutur.

Când tatăl era plecat, petreceam seri vesele acasă la familia Harling. Dacă era el acasă, copiii trebuiau să meargă la culcare devreme sau veneau la mine să ne jucăm. Domnul Harling pretindea nu doar o casă liniştită, ci şi toată atenția soției sale. Obişnuia să o ia cu el în camera lor din aripa vestică a casei şi să discute toată seara cu ea despre afacerile lui. Deşi pe vremea aceea nu ne dădeam seama, doamna Harling era publicul nostru când ne jucam şi întotdeauna ne uitam la ea, aşteptând sugestii. Nimic nu era mai flatant decât râsul ei.

Domnul Harling avea un birou în dormitor şi propriul lui fotoliu lângă fereastră, unde nu stătea nimeni altcineva. În serile când era acasă, îi puteam zări umbra

pe jaluzea şi mi se părea o umbră arogantă. Doamna Harling nu acorda nici un fel de atenție altcuiva dacă era el acolo. Înainte ca el să meargă la culcare, îi pregătea întotdeauna o cină alcătuită din somon afumat sau anşoa şi bere. Domnul Harling avea în cameră o lampă cu alcool şi un ibric, iar soția lui îi făcea cafea la orice oră din noapte se întâmpla să vrea el să bea.

Cei mai mulți tați din Black Hawk nu aveau alte obiceiuri în afară de cele casnice; plăteau facturile, împingeau căruciorul bebeluşului după orele de program de la birou, mutau furtunul cu stropitoare din loc în loc pe peluză şi îşi duceau familia la plimbare duminica. Prin urmare, domnul Harling mi se părea despotic şi imperial în purtări. Mergea, vorbea, îşi punea mănuşile, dădea mâna cu alții ca un bărbat care simte că are putere. Nu era înalt, dar îşi ținea capul atât de trufaş, încât părea un personaj impunător şi avea ceva cutezător şi bătăios în privire. Îmi imaginam că „nobilii” despre care vorbea mereu Ántonia semănau foarte mult cu Christian Harling, că purtau paltoane cu capă ca al lui şi un diamant sclipitor exact la fel pe degetul mic.

Cu excepția ocaziilor când era tatăl acasă, în casa Harling nu era niciodată linişte. Doamna Harling, Nina şi

Ántonia făceau la fel de multă gălăgie ca o casă plină de copii şi, în plus, aproape întotdeauna cânta cineva la pian. Julia era singura care era obligată să respecte un program regulat de exersat, dar toți cântau la pian. Când Frances venea acasă la amiază, cânta până când era gata masa de prânz. Când se întorcea de la şcoală, Sally se aşeza la pian cu pălăria pe cap şi haina pe ea şi cânta zgomotos melodiile de pe plantații pe care le aduceau în oraş trupele de muzicanți de culoare. Până şi Nina cânta Marşul Nupțial suedez.

Doamna Harling studiase pianul cu un profesor bun şi, cumva, reuşea să exerseze în fiecare zi. Curând, am aflat că, dacă eram trimis până la ei cu vreo treabă şi o găseam pe doamna Harling la pian, trebuia să stau jos şi să aştept în linişte până când se întorcea ea spre mine. Parcă o văd în fața ochilor: corpul ei scund, voinic, aşezat cu fermitate pe taburet, mâinile mici şi grăsuțe mişcându-se repede şi ordonat pe clape, ochii fixați pe partitură cu o concentrare inteligentă.

IV

„Nu vreau să cumpăr din grâul tău cu gărgărițe,
Şi nu vreau să iau nici orz,
Dar o să cumpăr o măsură de făină albă, bună,

Ca să-i fac o prăjitură lui Charley.”

Cântam acest cântecel ca să o necăjim pe Ántonia în timp ce bătea cu telul într-un bol, compoziția pentru una dintre prăjiturile preferate ale lui Charley.

Era o după-amiază plăcută de toamnă, răcoroasă doar cât să fii bucuros să nu mai joci leapşa în curte, ci să te retragi în bucătărie. Începuserăm să facem biluțe din floricele de porumb şi sirop când am auzit un ciocănit la uşa din spate. Tony lăsă lingura din mână şi se duse să deschidă.

În prag stătea o fată durdulie, cu tenul deschis la culoare. Părea drăguță, modestă şi sfioasă, şi părea grațioasă în rochia albastră din caşmir şi o pălărioară albastră pe cap, cu un şal în carouri pus cu grijă în jurul umerilor şi un portvizit mare în mână.

— Bună, Tony! Nu mă recunoşti? întrebă ea cu o voce joasă, catifelată, uitându-se înăuntru, la noi, cu o expresie de şiretenie jucăuşă.

Ántonia scoase un strigăt de surpriză şi se dădu un pas înapoi, spunând:

— Măi să fie, e Lena! Bineînțeles că nu te-am recunoscut, aşa gătită cum eşti!

Lena Lingard râse, ca şi cum asta ar fi încântat-o. Pentru o clipă, nici eu nu o recunoscusem. Nu o mai văzusem niciodată până atunci cu pălărie pe cap şi, la o adică, nici cu dres şi pantofi în picioare. Şi iat-o acolo, pieptănată, dichisită şi îmbrăcată ca o fată de la oraş, zâmbindu-ne cu o perfectă stăpânire de sine.

— Bună, Jim! mă salută ea vesel, intrând în bucătărie şi uitându-se în jur. Am venit să muncesc şi eu în oraş, Tony.

— Da? Ei, ca să vezi... Ántonia rămase în picioare, deloc în largul ei, lăsând impresia că nu ştie ce să facă în privinţa musafirei ei.

Uşa care dădea în sufragerie, unde doamna Harling croşeta iar Frances citea, era deschisă. Frances o rugă pe Lena să intre la ele.

— Eşti Lena Lingard, nu-i aşa? Am fost să o văd pe mama ta, dar erai plecată cu vitele în ziua aceea. Mamă, aceasta e fata cea mare a lui Chris Lingard.

Doamna Harling lăsă sculul de lână şi o examină pe musafiră cu o privire rapidă, pătrunzătoare. Lena nu fu deloc intimidată. Se aşeză pe scaunul indicat de Frances, aranjându-şi cu atenţie în poală portvizitul şi mănuşile gri din bumbac. O urmarăm şi noi, cu floricelele de porumb,

dar Tony rămase în urmă, spunând că trebuie să bage prăjitura în cuptor.

— Aşadar, ai venit la oraş, zise doamna Harling, cu ochii încă ațintiți asupra Lenei. Unde lucrezi?

— La doamna Thomas, croitoreasa. O să mă învețe să cos. Zice că am îndemânare. Am terminat-o cu ferma. Acolo nu se sfârşeşte munca niciodată şi ai mereu o mulțime de necazuri. O să fiu croitoreasă.

— Păi, e nevoie de croitorese. E o meserie bună. Dar eu n-aş scoate din calcul ferma, dacă aş fi în locul tău, zise doamna Harling, pe un ton destul de sever. Ce mai face mama ta?

— Oh, mama nu se simte niciodată foarte bine; are prea multe de făcut. Ar pleca şi ea de la fermă, dacă ar putea. Şi-a dorit să vin aici. După ce o să învăț să cos, o să câştig destui bani cât să o ajut.

— Vezi să nu uiți asta, zise doamna Harling, cu un aer sceptic, în timp ce reîncepea să croşeteze, mânuind croşeta cu degete pricepute.

— Nu, doamnă, n-o să uit, zise Lena prietenos.

Luă câteva boabe din floricelele de porumb pe care i le oferiserăm insistent, mâncându-le discret şi având grijă să nu îşi facă degetele lipicioase.

Frances îşi trase scaunul mai aproape de musafiră.

— Credeam că urmează să te măriți, Lena, zise ea, încercând să o tachineze. Parcă am auzit că Nick Svendsen te tot zorea să te măriți cu el, nu?

Lena se uită în sus la ea cu surâsul ei neobişnuit de inocent.

— Da, mi-a făcut curte o bună bucată de vreme. Dar tatăl lui a făcut mare tărăboi din cauza asta şi a zis că n-o să-i dea nici un pic de pământ dacă se însoară cu mine, aşa că o să se însoare cu Annie Iverson. N-aş vrea să fiu în locul ei; Nick e groaznic de supărat şi o să-şi verse năduful pe ea. N-a mai vorbit cu taică-său de când i-a promis că se însoară cu ea.

— Şi tu ce părere ai despre asta? întrebă Frances râzând.

— Nu vreau să mă mărit cu Nick sau cu orice alt bărbat, murmură Lena. Am văzut ce înseamnă căsnicia şi nu vreau să am parte de aşa ceva. Vreau doar să-i pot ajuta pe mama şi pe copiii de acasă şi să nu trebuiască să cer voie nimănui să fac asta.

— Aşa e, zise Frances. Şi doamna Thomas crede că poți să înveți croitorie?

— Da, doamnă. Dintotdeauna mi-a plăcut să cos, dar n-am prea avut niciodată din ce. Doamna Thomas face rochii frumoase pentru toate doamnele din oraş. Ştiaţi că doamna Gardener îşi face o rochie din catifea purpurie? Catifeaua a venit din Omaha. Oh, cât e de frumoasă! Lena oftă uşor şi îşi îndreptă faldurile rochiei de caşmir, apoi adăugă: Tony ştie că nu mi-a plăcut niciodată munca la câmp.

Doamna Harling îi aruncă o privire rapidă şi zise:

— Cred că vei învăţa să coşi bine, Lena, dar numai dacă o să fii cu capul pe umeri şi n-o să mergi întruna să pierzi vremea pe la petreceri dansante, neglijându-ţi munca, aşa cum fac unele fete de la ţară.

— Da, doamnă. Vine şi Tiny Soderball în oraş. Ea o să lucreze la Boy's Home Hotel[37]. O să vadă o grămadă de necunoscuţi, adăugă ea, uşor întristată de o oarecare invidie.

— Prea mulţi, cel mai probabil, zise doamna Harling. Nu cred că un hotel e un loc prea bun pentru o fată, deşi bănuiesc că doamna Gardener îşi supraveghează cu atenţie chelneriţele.

---

[37] În traducere aproximativă, „Hotel-pensiune pentru băieţi”.

Ochii candizi ai Lenei, care priveau întotdeauna un pic somnoroşi pe sub genele lungi, rătăceau întruna prin odăile vesele, plini de o admirație naivă. Brusc, îşi trase pe mâini mănuşile din bumbac, spunând cu nehotărâre:

— Cred că trebuie să plec.

Frances îi zise să mai treacă pe acolo, când se simțea singură sau voia vreun sfat în legătură cu orice. Lena îi răspunse că nu credea că avea să se simtă vreodată singură în Black Hawk.

Zăbovi la uşa bucătăriei şi o rugă pe Ántonia să se ducă să o vadă curând.

— Am camera mea la doamna Thomas, are şi un covor.

Tony îşi târşâi stânjenită papucii din stofă şi îi zise pe un ton evaziv:

— O să vin cândva, dar doamnei Harling nu-i place să hoinăresc prea mult.

— Poți să faci ce vrei când ieşi în oraş, nu? întrebă Lena în şoaptă. Nu-ți place la nebunie oraşul, Tony? Nu-mi pasă ce zice lumea, eu am terminat-o cu ferma! Aruncă o privire fugară peste umăr, spre sufragerie, unde stătea doamna Harling.

După ce plecă Lena, Frances o întrebă pe Ántonia de ce nu a fost mai prietenoasă cu ea.

— Nu ştiam dacă mamei dumitale i-ar plăcea ca ea să vină aici, zise Ántonia, care părea tulburată. O cam vorbeşte lumea acolo la țară.

— Da, ştiu. Dar mama n-o să-i ia asta în nume de rău dacă se comportă bine aici. Nu-i nevoie să le spui nimic din toate astea copiilor. Bănuiesc că Jim a auzit toate bârfele acelea?

Când am dat aprobator din cap, ea m-a tras uşor de păr şi mi-a spus că ştiu oricum prea multe. Eram prieteni buni, eu şi Frances.

Am fugit acasă să-i spun bunicii că Lena Lingard a venit în oraş. Asta ne bucura, căci fata dusese o viață grea la fermă.

Lena locuia în aşezarea de norvegieni situată la vest de Squaw Creek şi obişnuia să meargă cu vitele tatălui ei la păscut pe câmpul deschis dintre ferma acestuia şi pământul familiei Shimerda. De câte ori mergeam călare într-acolo, o vedeam printre vite, cu capul descoperit şi desculță, îmbrăcată sumar în haine zdrențuite, întotdeauna tricotând în timp ce păzea turma. Înainte să o cunoasc pe Lena, o consideram un fel de sălbatică, ce trăia mereu în prerie, pentru că nu o văzusem vreodată sub un acoperiş. Părul ei blond, des şi ciufulit, era aşa de

ars de soare încât devenise roşcat, dar, destul de curios, braţele şi picioarele ei, în ciuda constantei expuneri la soare, rămâneau de o albeaţă miraculoasă, care o făcea să pară, cumva, chiar mai dezbrăcată decât alte fete care umblau înveşmântate sumar. Prima oară când m-am oprit să vorbesc cu ea, am fost uimit de vocea ei dulce şi de felul ei de a se purta, căci era sigură pe sine, veselă şi blândă. De obicei, fetele de acolo deveneau aspre şi băieţoase după ce mergeau cu vitele. Dar Lena ne-a rugat pe mine şi pe Jake să descălecăm şi să stăm un pic de vorbă cu ea şi s-a comportat exact ca şi cum s-ar fi aflat într-o casă şi ar fi fost obişnuită să primească vizitatori. Nu era stânjenită de hainele ei zdrenţuite şi ne-a tratat ca pe nişte vechi cunoştinţe. Încă de pe atunci am remarcat culoarea neobişnuită a ochilor ei – o nuanţă de violet închis – şi expresia lor blândă, încrezătoare.

Chris Lingard nu era un fermier de foarte mare succes şi avea o familie numeroasă. Lena tricota mereu ciorapi pentru frăţiorii şi surioarele ei şi până şi norvegiencele, care nu aveau o părere bună despre ea, recunoşteau că era o fiică bună pentru mama ei. Aşa cum zicea Tony, se vorbise pe seama ei. Era acuzată că l-a făcut pe Ole

Benson să-şi piardă şi restul de minte pe care îl avea, iar asta la o vârstă la care ar fi trebuit să poarte încă şorţuleţ.

Ole locuia într-un bordei cu acoperişul ciuruit, undeva la marginea aşezării. Era gras, leneş şi deznădăjduit, iar ghinionul devenise un obicei la el. După ce trecuse prin toate felurile de nenorociri posibile, soţia lui, „Mary Nebuna”, încercă să dea foc hambarului unui vecin şi fu trimisă la azilul de nebuni din Lincoln. Fu ţinută acolo câteva luni, apoi fugi din azil şi veni acasă pe jos, aproape trei sute de kilometri, mergând noaptea şi ascunzându-se prin şuri şi clăi de fân în timpul zilei. Când ajunse înapoi în aşezarea norvegiană, bietele ei picioare erau tari ca nişte copite. Promise să fie cuminte şi i se dădu voie să rămână acasă, deşi toată lumea îşi dădea seama că era la fel de nebună ca întotdeauna, şi tot alerga de colo până colo desculţă prin zăpadă, povestindu-le vecinilor despre necazurile ei de-acasă.

La scurt timp după ce Mary se întoarse de la azil, auzirăm un tânăr danez, care ne ajuta la treierat, spunându-i lui Jake că fata cea mare a lui Chris Lingard i-a sucit minţile lui Ole Benson, de acesta ajunsese să nu judece mai mult decât nevasta lui cea nebună. În timp ce îşi cultiva porumbul în vara aceea, Ole obişnuia să devină

deznădăjduit pe câmp, îşi priponea atelajul şi pleca să cutreiere ținutul, până în locul în care îşi păştea Lena Lingard vitele. Toată aşezarea vorbea despre asta. Soția predicatorului norvegian se duse la Lena şi îi spuse că nu se cuvine să-i permită asta şi o rugă să meargă la biserică duminica. Lena zise că nu are o altă rochie pe lume mai puțin zdrențuită decât cea cu care era îmbrăcată în acel moment. Atunci, soția preotului scotoci prin vechile ei cufere şi găsi nişte lucruri pe care le purtase înainte de a se căsători.

În duminica următoare, Lena apăru la biserică, cu un pic de întârziere. Avea părul prins ordonat în vârful capului, ca o domnişoară, purta dres şi pantofi şi rochia cea nouă, pe care şi-o modificase de-i stătea foarte bine. Enoriaşii se holbară la ea. Până în dimineața aceea, nimeni – în afară de Ole, poate –, nu-şi dăduse seama cât era de frumoasă sau că se maturiza. Liniile curbate ale corpului ei fuseseră mereu ascunse sub zdrențele informe pe care le purta la câmp. După ce se cântă ultimul imn iar enoriaşii se ridicară să plece, Ole se strecură afară la bara de care erau priponiți caii şi o ridică pe Lena pe calul ei. Acest lucru, în sine, era şocant: un bărbat însurat nu trebuia să facă astfel de gesturi. Însă asta nu fu nimic pe

lângă scena care urmă. Mary Nebuna țâşni din grupul de femei de la uşa bisericii şi alergă pe drum după Lena, strigând amenințări groaznice:

— Păzeşte-te, Lena Lingard, păzeşte-te! O să vin la tine într-o zi cu un cuțit de tăiat cocenii şi o să tai nițel din formele alea ale tale. Atunci n-o să te mai plimbi aşa țanțoşă, făcându-le ochi dulci bărbaților!

Norvegiencele nu ştiau încotro să se uite. Majoritatea erau casnice politicoase, cu un sever simț al bunei cuviințe. Însă Lena Lingard râse doar cu râsul ei leneş şi amabil, şi călări mai departe, aruncând o privire înapoi, peste umăr, la nevasta înfuriată a lui Ole.

Însă sosi şi vremea când Lena nu mai râse. Nu o dată, Mary Nebuna o alergă prin prerie, de jur-împrejurul lanului de porumb al familiei Shimerda. Lena nu-i spunea niciodată tatălui ei despre asta. Poate că îi era ruşine; poate că îi era mai frică de mânia lui decât de cuțitul de tăiat coceni. Într-o după-amiază, eram acasă la familia Shimerda când Lena veni fuga prin iarba roşie, cât de repede o duceau picioarele-i albe. Țâşni direct în casă şi se ascunse în salteaua din pene a Ántoniei. Mary nu era departe în urma ei: veni până la uşă şi ne puse să verificăm cât de ascuțit îi era cuțitul, spunându-ne în

amănunt ce intenționa să-i facă Lenei. Doamna Shimerda, aplecându-se afară pe fereastră, savură copios situația. Îi păru rău când Ántonia o expedie de acolo pe Mary, potolită de un şorț plin cu roşii pentru conserve. Lena ieşi din odaia lui Tony din spatele bucătăriei, îmbujorată toată de la căldura penelor, dar calmă în rest. O rugă pe Ántonia să meargă cu ea, să o ajute să-şi strângă vitele; acestea se împrăştiaseră şi era posibil să se înfrupte din lanul de porumb al cuiva.

— Poate că o să pierzi un vițel şi o să te înveți minte să nu le mai faci ochi dulci bărbaților însurați, îi zise doamna Shimerda pe un ton autoritar.

Lena doar zâmbi, cu surâsul ei somnoros.

— Nu îi fac niciodată ochi dulci. N-am ce să fac dacă vine şi stă prin preajma mea; nu pot să-i poruncesc să plece de acolo, că nu e preria mea.

V

După ce a venit Lena la Black Hawk, mă întâlneam adesea cu ea în centru, unde căuta ață de mătase în culori potrivite cu materialele sau cumpăra „furnituri” pentru doamna Thomas. Dacă se întâmpla să merg spre casă cu ea, îmi povestea totul despre rochiile pe care o ajuta să le

croiască sau despre ce vedea şi auzea când era cu Tiny Soderball la hotel, în serile de sâmbătă.

Boys' Home era cel mai bun hotel de pe calea ferată secundară din părțile noastre, a companiei Burlington, şi toți comis-voiajorii din zonă încercau să ajungă în Black Hawk, ca să-şi petreacă duminica acolo. În serile de duminică, obişnuiau să se strângă în salon după cină. Tipul de la Marshall Field's[38], Anson Kirkpatrick, cânta la pian şi cu vocea toate cântecele noi de dragoste. După ce Tiny o ajuta pe bucătăreasă să spele vasele, ea şi Lena stăteau de cealaltă parte a uşilor duble dintre salon şi sufragerie, ascultând muzica şi chicotind la glumele şi poveştile pe care le auzeau. Lena spunea adesea că spera ca eu să devin comis-voiajor când voi fi mare. Fiindcă aceştia duceau o viață distractivă, nu aveau nimic altceva de făcut decât să meargă cu trenul toată ziua şi să se ducă la teatru când se nimereau în oraşe mari. În spatele hotelului era o clădire veche ce servea ca depozit, unde aceştia îşi deschideau cuferele mari şi îşi întindeau mostrele pe tejghele. Negustorii din Black Hawk mergeau

---

[38] Inițial un magazin de lux din Chicago, transformat apoi într-un important lanț de magazine din S.U.A., fondat în 1852 şi preluat în 2005 de lanțul de magazine Macy's.

să se uite la ele şi comandau mărfuri, iar doamnei Thomas, deşi făcea comerț cu amănuntul, i se dădea voie să le vadă şi să „îşi facă o idee”. Erau cu toții generoşi; îi dăruiau lui Tiny Soderball batiste, mănuşi, panglici şi dresuri în dungi şi atât de multe sticluțe cu parfum şi bucăți de săpun parfumat, încât ea îi dăruia Lenei o parte din ele.

Într-o după-amiază din săptămâna de dinaintea Crăciunului, m-am întâlnit întâmplător cu Lena şi cu Chris, frățiorul ei caraghios, cu cap pătrățos. Stăteau în fața drogheriei, uitându-se la păpuşile din ceară şi la cuburile şi Arcele lui Noe aranjate în vitrina înghețată a prăvăliei. Băiețelul venise în oraş cu un vecin pentru a-şi face cumpărăturile de Crăciun, căci în anul acela avea şi el banii lui. Avea doar unsprezece ani, dar în iarna aceea căpătase slujba de măturător la biserica norvegiană şi avea şi sarcina de a face focul în ea în fiecare duminică dimineața. Ce îndatorire friguroasă trebuie să fi fost!

Intrarăm în magazinul lui Duckford, şi Chris îşi despachetă toate cadourile ca să mi le arate; luase câte ceva pentru fiecare dintre cei şase frați mai mici decât el, chiar şi un purcel din cauciuc pentru bebeluş. Lena îi dăduse una dintre sticluțele cu parfum de la Tiny

Soderball pentru mama lor, iar el se gândea să îi ia şi nişte batiste. Erau ieftine şi lui nu-i mai rămăseseră mulți bani. În magazinul lui Duckford găsirăm o masă plină cu batiste expuse. Chris le voia pe cele cu inițiale în colț, fiindcă nu mai văzuse aşa ceva până atunci. Le studie cu atenție, în timp ce Lena se uita peste umărul lui, spunându-i că era de părere că literele roşii îşi vor păstra cel mai bine culoarea. El părea atât de încurcat, încât am crezut că nu avea, totuşi, destui bani. Nu după mult timp, zise:

— Surioară, ştii că pe mama o cheamă Berthe. Nu ştiu dacă ar trebui să iau cu B de la Berthe sau cu M de la Mama.

— Eu aş lua cu B, Chrissy. O să-i facă plăcere că te-ai gândit la numele ei. Nimeni nu-i mai zice aşa acum, îi răspunse Lena, mângâindu-l pe capul cu păr scurt şi țepos.

Asta îl mulțumi. Se însenină imediat şi luă trei batiste brodate cu roşu şi trei cu albastru. Când vecinul lor veni înăuntru să spună că era timpul să plece, Lena îi înfăşură lui Chris fularul în jurul gâtului şi îi ridică gulerul de la jachetă – nu avea palton –, apoi îl privirăm cum se urcă în căruță şi porneşte în lungul său drum prin frig. În timp ce

mergeam împreună pe strada bătută de vânt, Lena se şterse la ochi cu dosul mănuşilor de lână.

— Mi se face groaznic de dor de ei, de toți, murmură ea, de parcă ar fi răspuns unui reproş reînviat în memorie.

VI

Iarna se aşterne nemiloasă asupra unui orăşel din prerie. Vântul care suflă din întinderea de pământ deschis dezgoleşte toate paravanele înfrunzite care ascund o curte de alta pe timp de vară, iar casele par să se strângă mai aproape una de cealaltă. Acoperişurile, care priveau atât de departe în zare peste coroanele verzi ale copacilor, se zgâiesc acum la tine drept în față şi sunt mult mai urâte decât atunci când unghiurile lor erau îndulcite de plante cățărătoare şi tufişuri.

Dimineața, când luam vântul pieptiş în drum spre şcoală, nu reuşeam să zăresc nimic altceva în afară de drumul din fața mea; însă după-amiaza târziu, când veneam spre casă, oraşul mi se părea întunecat şi dezolant. Lumina palidă, rece, a apusului de iarnă nu îl înfrumuseța; era precum însăşi lumina adevărului. Când norii ca un fum atârnau jos la vest şi soarele roşu cobora în spatele lor, lăsând o îmbujorare rozalie pe acoperişurile

înzăpezite şi pe troienele albăstrii, atunci vântul prindea din nou putere, cu un fel de cântec trist, care parcă spunea: „Asta e realitatea, indiferent dacă-ți place sau nu. Toate frivolitățile verii, lumina şi umbra, masca vie a verdelui care tremura uşor deasupra tuturor lucrurilor, toate erau minciuni şi asta e ceea ce se afla dedesubt. Acesta e adevărul.” Parcă eram pedepsiți pentru că iubeam frumusețea verii.

După ore, dacă pierdeam vremea pe terenul de joacă sau mă duceam la oficiul poştal să iau corespondența şi zăboveam pe lângă vitrina cu țigări ca să aud bârfele, începea deja să se întunece până când ajungeam acasă. Soarele dispărea; străzile înghețate se întindeau dinaintea-mi lungi şi albastre. La ferestrele bucătăriilor luceau lumini slabe şi, în timp ce treceam pe lângă ele, simțeam mirosul mâncărurilor gătite pentru cină. Puțini oameni erau pe afară şi fiecare dintre ei se grăbea spre căldura unui foc. Sobele încinse din case erau ca nişte magneți. Când treceai pe lângă un bătrân, nu zăreai nimic altceva decât un nas roşu ițindu-se între o barbă înghețată şi o căciulă înaltă din pluş. Tinerii mergeau cu paşi săltăreți, cu mâinile în buzunare, şi uneori încercau o alunecare pe trotuarul plin de gheață. Copiii, cu glugile şi fularele lor

viu colorate, nu mergeau niciodată, ci întotdeauna alergau, începând din clipa în care ieşeau pe uşă, lovindu-se cu mâinile înmănuşate peste şolduri. Când ajungeam în dreptul bisericii metodiste, eram cam la jumătatea drumului spre casă. Țin minte cât de mult mă bucuram când se întâmpla să fie o lumină în biserică, iar vitraliul strălucea spre noi în timp ce treceam pe strada înghețată. În întunecimea iernii, oamenii erau cuprinşi de o foame după culoare, precum pofta de grăsimi şi zahăr a laponilor. Fără să ştim de ce, obişnuiam să zăbovim pe trotuarul din fața bisericii atunci când lămpile erau aprinse devreme pentru repetițiile corului sau pentru întrunirile la rugăciune, şi stăteam acolo, tremurând şi vorbind până când picioarele ni se făceau sloiuri de gheață. Nuanțele țipătoare de roşu, verde şi albastru care colorau sticla ne rețineau acolo.

În serile de iarnă, luminile de la ferestrele casei familiei Harling mă atrăgeau la fel ca vitraliile bisericii. Şi înăuntrul acelei locuințe calde era culoare. După cină, obişnuiam să-mi iau căciula, să-mi vâr mâinile în buzunare şi să mă avânt prin gardul viu din salcie de parcă m-ar fi urmărit nişte vrăjitoare. Desigur, dacă domnul Harling era acasă, dacă umbra lui se profila pe

transperantul de la camera din aripa vestică, nu intram, ci făceam cale întoarsă, luând-o pe drumul mai lung, prin stradă, întrebându-mă ce carte să citesc în timp ce stăteam cu cei doi bătrâni.

Astfel de dezamăgiri nu făceau decât să facă şi mai plăcute serile când jucam mima sau ţineam un bal mascat în salonaşul din spate, cu Sally îmbrăcată întotdeauna ca un băiat. Frances ne-a învăţat în iarna aceea să dansăm şi ne-a zis, de la prima lecţie, că Ántonia o să iasă cea mai bună dansatoare dintre noi. În serile de sâmbătă, doamna Harling ne cânta opere vechi – *Marta*, *Norma*, *Rigoletto* –, spunându-ne povestea în timp ce cânta la pian. Fiecare seară de sâmbătă era ca o petrecere. Salonul, salonaşul din spate şi sufrageria erau încălzite şi luminate strălucitor, cu scaune şi canapele confortabile şi tablouri vesele pe pereţi. Te simţeai întotdeauna în largul tău acolo. Ántonia îşi aducea lucrul de cusut şi stătea cu noi; începea deja să îşi facă haine drăguţe. După lungile seri de iarnă din prerie, cu tăcerile posace ale lui Ambrosch şi lamentările mamei ei, casa familiei Harling i se părea, după cum spunea ea, „asemenea Raiului”. Nu era niciodată prea obosită pentru a ne face caramele sau fursecuri cu ciocolată. Dacă Sally îi şoptea la ureche sau

dacă Charley îi făcea de trei ori cu ochiul, Tony dădea buzna în bucătărie şi făcea focul în plita pe care în ziua respectivă gătise deja trei mese.

În timp ce noi stăteam în bucătărie, aşteptând să se coacă fursecurile sau să se răcească bine caramelele, Nina o convingea pe Ántonia să ne spună poveştile ei, despre vițelul care şi-a rupt piciorul sau cum i-a salvat Yulka pe curcanii micuți de la înecul în viitură sau despre vechile Crăciunuri şi nunți din Boemia. Nina îşi reprezenta poveştile despre naşterea Domnului într-o manieră fantezistă şi, în ciuda faptului că noi o luam în derâdere, nutrea cu ardoare convingerea că Iisus s-a născut în Boemia, cu puțin timp înainte ca familia Shimerda să părăsească acea țară. Îndrăgeam cu toții istorisirile Ántoniei. Vocea ei avea o frumusețe ciudată; era profundă, un pic răguşită, şi întotdeauna auzeai cum îi vibra respirația în spatele vocii. Tot ce spunea părea să vină direct din inimă.

Într-o seară, pe când curățam nuci pentru caramele, Tony ne-a spus o poveste nouă.

— Doamnă Harling, ați auzit vreodată ce s-a întâmplat în aşezarea norvegină astă-vară, când eram acolo la

treierat? Ne aflam la familia Iverson, iar eu mânam una dintre căruțele cu grâne.

Doamna Harling veni şi se aşeză între noi.

— Ai putut să arunci singură grâul în hambar? întrebă ea, căci ştia ce muncă grea era asta.

— Da, doamnă, am putut. Dădeam la lopată la fel de repede ca Andern, băiatul ăla gras care mâna cealaltă căruță. Într-o zi a fost cumplit de cald. Când ne-am întors pe câmp după masa de prânz, am luat-o mai uşor cu munca. Bărbații au înhămat caii şi au pus maşinăria în funcțiune, iar Ole Iverson era sus pe platformă, tăind sfori. Eu stăteam jos, rezemată de un balot de paie, încercând să prind un pic de umbră. Căruța mea nu ieşea prima şi, nu ştiu de ce, arşița mi se părea groaznică în ziua aia. Soarele dogorea atât de tare, de ziceai că o să dea foc întregii lumi. După o vreme, am zărit un bărbat venind pe câmpul secerat şi, când s-a apropiat, am văzut că era un vagabond. Degetele de la picioare îi ieşeau din pantofi şi nu se mai bărbierise de mult timp. Avea ochii foarte înroşiți, cu o expresie rătăcită, ca şi cum ar fi suferit de vreo boală. A venit direct la mine şi a început să-mi vorbească de parcă m-ar fi cunoscut. „Iazurile din ținutul

ăsta au secat atât de mult, că nu mai poate omul să se înece în ele”, îmi zicea.

I-am spus că nu voia nimeni să se înece, dar că, dacă nu ploua în curând, va trebui să pompăm apă pentru vite.

„Oh, vitele”, zice el, „toți aveți grijă de vitele voastre! N-aveți şi voi bere aici?” I-am spus că va trebui să meargă la cehi pentru bere, căci norvegienii nu. „Dumnezeule!” luau cu ei la treierat zice el, „deci acum sunt norvegienii, nu-i aşa? Credeam că asta e Americi.”

Apoi, se duce la maşina de treierat şi strigă în sus la Ole Iverson: „Bună, amice. Lasă-mă să vin acolo sus. Pot să tai sfori şi m-am săturat de colindat. Nu mai vreau să merg mai departe.”

Am încercat să-i fac semn lui Ole, deoarece credeam că omul e nebun şi era posibil să facă maşina să se oprească. Dar Ole s-a bucurat să coboare din soarele ăla şi din pleavă – ți se duce în jos pe gât şi se lipeşte de tine ceva de groază când e atât de cald –. Aşa că Ole a sărit jos şi s-a târât sub una dintre căruțe, la umbră, iar vagabondul s-a urcat pe treierătoare. A tăiat sforile bine vreo câteva minute şi pe urmă, doamnă Harling, mi-a făcut cu mâna şi a sărit cu capul înainte drept în maşina de treierat, după grâu.

Am început să țip şi bărbații au dat fuga să-i oprească pe cai, dar cureaua îl trăsese în jos şi, până să apuce ei să oprească maşina, era tot făcut bucățele. S-a înțepenit înăuntru atât de strâns, încât a fost muncă grea să-l scoată de acolo, iar maşina n-a mai mers niciodată ca lumea de atunci.

— Era mort de-a binelea, Tony? am țipat noi.

— Dacă era mort? Păi, cred şi eu! Gata acum, că Nina s-a întristat. Nu mai vorbim despre asta. Nu mai plânge, Nina. Nici un vagabond n-o să vină să te ia cât e Tony aici.

— Termină cu plânsul, Nina, sau o să te trimit mereu sus atunci când ne povesteşte Ántonia ceva de la țară, zise doamna Harling cu asprime. Nu s-a aflat de unde venea omul ăla, Ántonia?

— Niciodată, doamnă. Nu mai fusese zărit nicăieri, în afară de un orăşel care se numeşte Conway. A încercat să facă rost de bere şi acolo, dar nu era nici o cârciumă. Poate că a venit într-un vagon de marfă, dar nu l-a văzut frânarul. N-au putut să găsească nici o scrisoare şi nimic altceva asupra lui; nimic, în afară de un briceag în buzunar şi osul de la piept al unui pui, înfăşurat într-o bucată de ziar, şi nişte poezii.

— Nişte poezii? exclamarăm noi.

— Mi-aduc aminte, zise Frances. Era vorba despre „Găleata veche de stejar”[39], decupată dintr-un ziar şi aproape tocită. Ole Iverson a adus-o la birou să mi-o arate.

— Ei, asta n-a fost ciudat, domnişoară Frances? întrebă Tony gânditoare. De ce ar vrea cineva să se sinucidă vara? Şi încă în vremea treieratului! Când pretutindeni este aşa de frumos atunci.

— Aşa e, Ántonia, zise doamna Harling cu entuziasm. Poate că o să merg cu tine acasă să te ajut la treierat la vară. Caramelele alea nu sunt aproape făcute? Le simt mirosul de multă vreme.

Exista o armonie deplină între Ántonia şi stăpâna ei. Amândouă aveau firi puternice, independente. Ştiau ce le place şi nu încercau niciodată să-i imite pe alţii. Iubeau copiii, animalele şi muzica, joaca nestăpânită şi săpatul în pământ. Le plăcea să facă mâncare bună, hrănitoare, şi să-i vadă pe oameni mâncând-o; le plăcea să facă paturi moi şi albe şi să-i vadă pe cei mici adormiţi în ele. Îi ridiculizau pe oamenii încrezuţi şi erau mereu gata să îi ajute pe cei aflaţi în nevoie. Adânc în sufletul lor,

---

39 „The Old Oaken Bucket”, titlul unui poem scris în 1817 de Samuel Woodworth (1784-1842).

adăposteau un soi de jovialitate plină de elan, o plăcere a vieții, nu exagerat de delicată, ci foarte înviorătoare. N-am încercat niciodată să o definesc, dar eram deosebit de conştient de ea. Nu mi-o puteam imagina pe Ántonia trăind nici măcar pentru o săptămână în vreo altă casă din Black Hawk decât cea a familiei Harling.

VII

Iarna stă prea mult în oraşele de la țară; persistă până când devine neplăcută şi obositoare, învechită şi posacă. La fermă, vremea era cel mai important fapt al vieții, iar treburile oamenilor se desfăşurau pe dedesubtul ei, aşa cum curg pâraiele pe sub gheață. Însă în Black Hawk, scena vieții omeneşti era micşorată şi restrânsă, înghețată până la lujerul golaş.

În ianuarie şi februarie, în serile senine, mergeam la râu cu copiii familiei Harling şi patinam până la insula cea mare, unde făceam focuri de tabără pe nisipul înghețat. Însă în martie gheața era de-acum aspră şi vălurită, iar zăpada de pe stâncile de pe mal era cenuşie, cu un aspect trist. Eram sătul de şcoală, sătul de hainele de iarnă, de străzile pline de şleauri, de troienele murdare şi de mormanele de tăciuni stinşi care stătuseră atâta în curte.

A existat o singură breşă în monotonia plictisitoare a acelei luni: când a venit în oraş d'Arnault Orbul, pianistul negru. Dădea un concert la operă în seara de luni, iar el şi impresarul lui şi-au petrecut sâmbăta şi duminica la hotelul nostru confortabil.

Doamna Harling îl ştia pe d'Arnault de mulți ani. Îi spuse Ántoniei că mai bine s-ar duce să o vadă pe Tiny în acea sâmbătă seară, căci cu siguranță avea să fie muzică la Boy's Home.

Sâmbătă seara, după cină, am alergat până în centru, la hotel, şi m-am furişat în tăcere în salon. Scaunele şi canapelele erau deja ocupate, iar în aer se simțea un miros plăcut de fum de trabuc. Salonul fusese cândva compus din două camere, iar podeaua se lăsase în zona de unde fusese îndepărtat peretele despărțitor. Vântul din interior vălurea covorul lung. La fiecare capăt al încăperii lumina uşor câte o sobă pe cărbuni, iar pianul cu coadă din mijloc era deschis.

În seara aceea, în casă domnea o atmosferă de neobişnuită libertate, deoarece doamna Gardener plecase la Omaha pentru o săptămână. Johnnie stătea la băute cu clienții până nu mai ştia de el. Doamna Gardener era cea care conducea afacerea şi avea grijă de tot. Soțul ei stătea

la recepţie şi îi întâmpina cu un salut de bun-venit pe călătorii care intrau în hotel. Era un tip îndrăgit, dar nu avea stofă de administrator.

Doamna Gardener era recunoscută drept cea mai bine îmbrăcată femeie din Black Hawk, mâna cel mai bun cal şi avea o brişcă elegantă şi o mică sanie alb-aurie. Părea indiferentă faţă de avutul ei; nu era nici pe jumătate la fel de preocupată de lucrurile ei pe cât erau prietenii săi. Era înaltă, brunetă, severă, cu ceva ca de indiancă în imobilitatea feţei. Se purta cu răceală şi vorbea puţin. Oaspeţii hotelului simţeau că primesc, nu că oferă un favor atunci când stăteau la ea. Până şi cel mai acătării comis-voiajor era flatat când doamna Gardener se oprea să stea un pic de vorbă cu el. Clienţii hotelului se împărţeau în două categorii: cei care văzuseră diamantele doamnei Gardener şi cei care nu le văzuseră.

Când m-am strecurat în salon, Anson Kirkpatrick, reprezentantul de vânzări de la Marshall Field's, era la pian, cântând arii dintr-o comedie muzicală care se juca pe atunci la Chicago. Era un irlandez micuţ, cu haine frumoase şi înfăţişare îngrijită, foarte vanitos, urât ca un maimuţoi, cu prieteni pretutindeni şi o iubită în fiecare port, ca un marinar. Nu-i cunoşteam pe toţi bărbaţii care

se aflau acolo, dar i-am recunoscut pe un vânzător de mobilă din Kansas City, pe un proprietar de drogherie şi pe Willy O'Reilly, care era comis-voiajor pentru o firmă de bijuterii şi vindea instrumente muzicale. Se discuta despre hoteluri bune şi hoteluri proaste, actori şi actrițe şi genii muzicale. Am aflat că doamna Gardener plecase la Omaha ca să-i vadă pe Booth[40] şi Barret[41], care trebuiau să joace acolo în săptămâna care urma, şi că Mary Anderson[42] avea mare succes la Londra, în *Poveste de iarnă*.

Uşa de la birou se deschise şi în salon intră Johnnie Gardener, îndrumându-l verbal pe d'Arnault Orbul, care nu accepta să fie condus de braț. Era un mulatru solid şi greoi, cu picioare scurte, care se deplasa lovind uşor

---

[40] Edwin Booth (1833-1893), actor american de teatru, considerat fără egal în epocă în roluri precum Hamlet, Othello, Iago, Regele Lear, Bertuccio, Lucius Brutus, Richelieu, Faust, Manfred, Jacques, Esmond, Sydney Carton şi Sir Edward Mortimer.

[41] Lawrence Barrett (1838-1891), actor american de teatru, care a jucat şi la Londra în 1867, 1882, 1883 1884; printre rolurile sale apreciate în epocă se numără Hamlet, Regele Lear, Macbeth, Shylock, Richard III, Wolsey, Benedick, Richelieu etc.

[42] Mary Anderson (1859-1940), actriță americană de teatru, care a făcut carieră şi în filmul mut, sub numele de Mary Navarro. A debutat cu rolul Julieta şi a avut o carieră de succes. În 1887 a jucat la Londra în *Poveste de iarnă* în dublu rol, Perdita şi Hermione, fiind prima actriță care a inclus această inovație.

podeaua în fața lui cu bastonul cu cap de aur. Chipul gălbui îi era înălțat spre lumină şi i se zăreau dinții albi, dezveliți într-un rânjet, iar pleoapele lui subțiate, ca o foiță de hârtie, stăteau nemişcate peste ochii orbi.

— Bună seara, domnilor! Nu sunt doamne de față? Bună seara, domnilor. O să avem un pic de muzică? O să-mi cânte careva dintre dumneavoastră în seara asta, domnilor?

Avea vocea aceea blândă, prietenoasă, de negru pe care mi-o aminteam de când eram mic, cu o notă de servilitate docilă în ea. Şi capul îi era tot de negru; aproape că nu avea cap deloc, nimic după urechi, doar pliuri ale gâtului sub părul lânos, tuns scurt. Ar fi fost respingător dacă expresia de pe fața sa nu ar fi fost atât de amabilă şi de veselă. Era chipul cel mai fericit pe care îl văzusem de când plecasem din Virginia.

Şi-a croit drum pe pipăite direct spre pian. În clipa în care s-a aşezat, am observat infirmitatea nervoasă despre care îmi spusese doamna Harling. Când stătea jos sau când era în picioare, dar nemişcat, se legăna neîncetat înainte şi înapoi, ca o jucărie săltăreață. La pian, se legăna în ritmul muzicii, iar când nu cânta, trupul lui continua să se mişte, ca o moară goală care continuă să macine.

Găsi pedalele şi le încercă, îşi trecu de câteva ori mâinile galbene peste clape, cântând tare nişte game, apoi se răsuci spre cei prezenți.

— Pianul pare în regulă, domnilor. N-a pățit nimic de ultima dată când am fost aici. Doamna Gardener întotdeauna pune să fie acordat înainte să vin eu. Ei, domnilor, cred că aveți cu toții voci minunate. Pare-se că ne-am putea delecta în seara asta cu nişte cântece vechi şi frumoase de pe plantații.

Bărbații se adunară în jurul lui, în timp ce el începea să cânte „Vechiul meu cămin din Kentucky”[43]. Cântară melodii ale negrilor una după alta, în timp ce mulatrul şedea legănându-se, cu capul dat pe spate, cu fața în sus, fără ca pleoapele-i subțiri să clipească vreodată.

Se născuse în Sudul Îndepărtat, pe plantația d’Arnault, unde încă persista spiritul, dacă nu şi realitatea sclaviei. La trei ani, suferise de o boală care îl orbise cu totul. De cum se făcuse îndeajuns de mare cât să stea singur în picioare şi să învețe un pic să meargă, devenise vizibilă o altă boală, tremurul nervos al corpului. Mama lui, o

---

43 „My Old Kentucky Home”, cântec al compozitorului american Stephen Collins Foster (1826-1864), cunoscut drept „părintele muzicii americane”.

tânără de culoare cu forme planturoase, care era spălătoreasă la familia d’Arnault, ajunsese la concluzia că pruncul ei nu era „zdravăn” la cap şi se ruşina din cauza lui. Îl iubea cu devotament, dar copilul era atât de urât, cu ochii lui cufundați în orbite şi cu „tremuriciul” său, încât îl ținea ascuns de lume. Toate bunătățile pe care le aducea de la conac erau pentru copilul orb şi îi bătea pe ceilalți copii ai ei ori de câte ori îi prindea că-l necăjeau sau că încercau să-i ia osul de pui. Începuse să vorbească devreme, ținea minte tot ce auzea şi mămica lui îşi zisese că „nu era pe de-a-ntregul dus”. Îi pusese numele de Samson, fiindcă era orb, dar pe plantație era cunoscut drept „copilul cel galben şi sărac cu duhul al Marthei”. Era cuminte şi ascultător, dar când împlinise şase ani începuse să fugă de acasă, luând-o mereu în aceeaşi direcție. Îşi găsea drumul pe pipăite, printre arbuştii de liliac, de-a lungul gardului viu din merişor, spre aripa de sud a conacului, unde domnişoara Nellie d’Arnault exersa la pian în fiecare dimineață. Asta o supărase pe mama lui mai mult decât orice altceva ar fi făcut; se ruşina atât de mult din cauza urâțeniei lui, încât nu suporta să-l vadă albii. Ori de câte ori îl prindea furişându-se din baracă, îl biciuia nemilos şi îi spunea ce lucruri îngrozitoare i-ar fi

făcut bătrânul domn d'Arnault dacă l-ar fi găsit vreodată în apropierea conacului. Însă îndată ce i se ivea următoarea ocazie, Samson pleca din nou de acasă.

Dacă domnişoara d'Arnault se oprea un moment din exersat şi se ducea spre fereastră, îl zărea pe acest negrotei micuţ şi hidos, îmbrăcat într-o bucată veche de pânză de sac, stând în picioare printre rândurile de nalbe, cu trupul legănându-i-se mecanic şi faţa oarbă înălţată spre cer, într-o expresie de fascinaţie prostească. Adesea, era tentată să-i spună Marthei că băieţelul trebuie ţinut acasă, dar amintirea chipului lui fericit, prostuţ, o împiedica să facă asta. Îşi amintea că simţul auzului era cam tot ce avea micuţul, deşi nu-i trecea prin minte că era posibil să fie înzestrat cu un auz mai bun decât al tuturor celorlalţi copii.

Într-o zi, Samson stătea tot aşa în timp ce domnişoara Nellie îşi interpreta lecţia la pian în faţa profesorului de muzică. Ferestrele erau deschise. Băieţelul îi auzi ridicându-se de la pian, stând un pic de vorbă şi apoi ieşind din cameră. Auzi uşa închizându-se în urma lor. Se furişă până la ferestrele din faţă şi băgă capul înăuntru: nu era nimeni acolo. Reuşea întotdeauna să detecteze

prezența cuiva într-o încăpere. Puse un picior peste pervazul ferestrei şi îl încălecă.

Mama lui îi spusese de nenumărate ori cum o să-l dea stăpânul câinelui de pază cel mare, dacă-l găsea vreodată „băgându-se unde nu-i fierbea oala”. Odată, Samson ajunsese foarte aproape de cuşca lui şi îi simțise răsuflarea cumplită pe față. Se gândi la asta, dar îşi trase şi celălalt picior înăuntru.

Pe întuneric, îşi croi drum până la Lucrul acela, la gura lui. Îl atinse uşor şi Lucrul îi răspunse blând, prietenos. Copilul tresări şi rămase nemişcat. Apoi începu să pipăie pianul peste tot, îşi trecu vârful degetelor de-a lungul părților lui laterale alunecoase, îmbrățişă picioarele sculptate, încercă să-şi facă o idee despre forma şi dimensiunea lui, despre spațiul pe care îl ocupa în noaptea primitivă. Era rece şi tare şi nu semăna cu nimic altceva din bezna care alcătuia universul lui. Se duse înapoi la gura acestuia, începu de la un capăt al claviaturii şi îşi croi drum, pipăind, în furtuna de sunete plăcute, cât de departe putu. Samson părea să ştie că asta trebuia făcut cu degetele, nu cu pumnii sau cu picioarele. Abordă instrumentul acesta deosebit de artificial ajutat doar de instinct şi se uni cu el, de parcă ar fi ştiut că avea

să facă din el o ființă completă. După ce încercă toate sunetele, începu să cânte pe bâjbâite pasaje din ce exersa domnişoara Nellie, fragmente care erau deja ale lui, care se aflau sub osul micului său craniu conic țuguiat clare ca dorințele animalice.

Uşa se deschise. Domnişoara Nellie şi profesorul ei de muzică se aflau în spatele ei, dar Samson cel orb, care era sensibil la prezențe, nu ştiu că ei se aflau acolo. Încerca pe pipăite tiparul care exista deja, făcut de-a gata, pe clapele mari şi mici. Când se opri pentru o clipă, pentru că sunetul era greşit şi căuta un altul, domnişoara Nellie vorbi încet, cu blândețe. El se răsuci cu o tresărire de groază, sări înainte în întuneric, se lovi cu capul de fereastra deschisă şi căzu la podea, țipând şi sângerând. Avu ceea ce mama lui numea „o criză”. Veni doctorul şi îi dădu opiu.

Când Samson se făcu bine, tânăra lui stăpână îl conduse din nou la pian. Mai mulți profesori făcură experimente cu el. Descoperiră că avea un auz muzical perfect şi o memorie remarcabilă. De foarte mic, fu în stare să repete, într-o oarecare măsură, orice compoziție i se cânta. Indiferent câte note greşite cânta, nu rata niciodată intenția pasajului, reuşea să-i redea substanța

prin mijloace neobişnuite şi uimitoare. Îşi epuiza profesorii. Nu putea niciodată să învețe precum alți oameni, nu dobândea niciodată un final. A fost mereu un geniu muzical de culoare care cânta barbar şi minunat. Ca interpretare la pian, era probabil groaznică, dar ca muzică era ceva real, vitalizat de un simț al ritmului care era mai puternic decât celelalte simțuri fizice ale sale, care nu doar că-i umplea mintea întunecată, dar îi îngrijora permanent trupul. A-l asculta, a-l privi, însemna a vedea un negru distrându-se aşa cum numai un negru poate să o facă. Era ca şi cum toate senzațiile plăcute posibile pentru ființele din carne şi oase erau strânse pe clapele albe şi negre, iar el se desfăta şi cânta la ele cu degetele-i galbene.

În mijlocul unui vals amețitor, d'Arnault începu brusc să cânte încet şi, întorcându-se spre bărbații care stăteau în spatele lui, şopti:

— Acolo, înăuntru, cineva dansează. Aud nişte picioruşe – fete, bănuiesc – zise el, smucindu-şi capul ca din puşcă în direcția sufrageriei.

Anson Kirkpatrick se urcă pe un scaun şi se uită pe furiş pe deasupra traversei care separa uşa de un oberliht. Sărind jos, deschise uşile şi se năpusti în sufragerie. Tiny

cu Lena şi Ántonia cu Mary Dusak dansau un vals în mijlocul camerei. Se despărţiră şi o luară la fugă spre bucătărie, chicotind.

Kirkpatrick o prinse pe Tiny de coate, zicând:

— Ce-i cu voi, fetelor? Dansaţi aici între voi, când e o cameră plină de bărbaţi singuri de cealaltă parte a peretelui despărţitor?! Prezintă-mă prietenelor tale, Tiny.

Fetele, încă râzând, încercau să scape. Tiny părea alarmată.

— Doamnei Gardener nu i-ar plăcea asta, protestă ea. S-ar supăra cumplit de tare dacă aţi veni aici să dansaţi cu noi.

— Doamna Gardener e la Omaha, fato. Tu eşti Lena, nu? Iar tu eşti Tony şi tu eşti Mary. V-am reţinut bine?

O'Reilly şi ceilalţi începură să pună scaunele unul peste altul pe mese. Johnnie Gardener veni fuga de la recepţie.

— Uşurel, băieţi, uşurel! îi luă el cu frumosul. O să treziţi bucătăreasa şi o să dau de dracul. N-aud muzica, dar o să coboare aici în clipa în care e mutat ceva în sufragerie.

— Oh, ce-ți pasă, Johnnie? Dă-o afară pe bucătăreasă şi trimite-i o telegramă lui Molly să aducă alta. Vino, n-o să spună nimeni nimic.

— Nu, clătină Johnnie din cap. Asta e realitatea: dacă beau un păhărel în Black Hawk, Molly o să ştie la Omaha! zise el, foarte convins.

Oaspeții râseră şi îl bătură pe umăr.

— Oh, aranjăm noi cu Molly, să fie bine. Mişcă-te încoace, Johnnie!

Molly era numele doamnei Gardener, desigur. „Molly Bawn” era vopsit cu litere mari, albastre, pe laturile albe, lucioase, ale autobuzului hotelului, şi „Molly” era gravat în interiorul verighetei lui Johnnie şi pe carcasa ceasului său de mână şi, fără îndoială, şi în inima lui. Era un omuleț afectuos şi o considera pe soția lui o femeie minunată; ştia că, fără ea, n-ar fi fost decât un recepționer în hotelul cuiva.

La un cuvânt al lui Kirkpatrick, d’Arnault se întinse peste pian şi începu să scoată din el muzică de dans, în timp ce în părul scurt şi pe fața ridicată în sus îi lucea transpirația. Semăna cu un zeu african al plăcerii, lucios, plin de sânge puternic, nestăpânit. Ori de câte ori

dansatorii făceau o pauză pentru a schimba partenerii sau ca să-şi tragă sufletul, zicea cu glas profund şi blând:

— Cine dă înapoi? Unul dintre domnii ăştia de la oraş, pun pariu! Voi, fetelor, doar n-aveți de gând să lăsați podeaua aia să se răcească, nu?

Ántonia păru înfricoşată la început şi se tot uita întrebător la Lena şi Tiny peste umărul lui O'Reilly. Tiny Soderball era zveltă şi atrăgătoare, cu picioruşe agile şi glezne frumoase; îşi purta rochiile foarte scurte. Era mai iute la vorbă, mai uşoară în mişcări şi în purtare decât celelalte fete. Mary Dusak era mai voinică, oacheşă, cu urme uşoare de la vărsat, dar cu toate astea, frumoasă. Avea un păr castaniu minunat, cu multe bucle. Fruntea îi era îngustă şi netedă, iar ochii ei căprui, poruncitori, priveau lumea cu indiferență şi neînfricare. Părea curajoasă, isteață şi lipsită de scrupule, şi chiar aşa era. Erau nişte fete frumoase, aveau în obraji culoarea proaspătă a fetelor crescute la țară, iar în ochi acea strălucire care se numeşte – şi, vai, nu e deloc o metaforă! – „lumina tinereții".

D'Arnault cântă până veni impresarul lui şi închise pianul. Înainte de a ne părăsi, ne arătă ceasul lui de aur, care suna la ore fixe, şi un inel cu topaz, primit în dar de

la un nobil rus căruia îi plăcea muzica negrilor şi care îl auzise pe d'Arnault cântând în New Orleans. Într-un sfârşit, îşi pipăi drumul cu bastonul în sus pe scări, după ce se înclină spre toată lumea, docil şi fericit.

Am mers acasă cu Ántonia. Eram atât de entuziasmați, că nu ne înduram să ne ducem la culcare. Am zăbovit multă vreme la poarta casei familiei Harling, şoptind în frig, până când ni s-a potolit neastâmpărul.

VIII

Eu şi copiii soților Harling n-am fost niciodată mai fericiți, nu ne-am simțit niciodată mai mulțumiți şi mai în siguranță decât în săptămânile de primăvară care au sosit după acea iarnă lungă. Stăteam pe afară toată ziua, în soarele încă nu prea puternic, şi le ajutam pe doamna Harling şi pe Tony să sape şi să planteze grădina, să sape în jurul pomilor din livadă, să lege plantele agățătoare şi să tundă gardurile vii. În fiecare dimineață, înainte să mă scol din pat, o auzeam pe Tony cântând printre răzoarele grădinii. După ce au înflorit merii şi cireşii, ne alergam pe sub ei, căutând cuiburile noi pe care le construiau păsările, aruncând unii în alții cu bulgări de pământ şi jucându-ne de-a v-ați ascunselea cu Nina. Însă vara care

avea să schimbe totul se apropia tot mai mult cu fiecare zi. Când băieții şi fetele cresc, viața nu poate rămâne pe loc, nici măcar în cele mai liniştite oraşe de provincie; iar ei trebuie să crească, indiferent că vor sau nu. Asta uită mereu adulții.

Trebuie să fi fost în iunie, căci doamna Harling şi Ántonia făceau conserve din cireşe, când am trecut pe acolo într-o dimineață ca să le spun că în oraş sosise un pavilion de dans. Văzusem două căruțe cărând de la depou prelata şi stâlpii vopsiți. În acea după-amiază, trei italieni cu înfățişare veselă se plimbară cu paşi mari prin Black Hawk, cercetând împrejurimile, iar cu ei era o femeie brunetă, grăsună, care purta la gât un ceas de aur pe un lănțişor lung şi ținea în mână o umbrelă de soare din dantelă neagră. Păreau interesați în mod deosebit de copii şi de terenurile virane. Când i-am ajuns din urmă şi m-am oprit să schimb o vorbă cu ei, mi s-au părut prietenoşi şi deschişi. Mi-au spus că iarna lucrau în Kansas City, iar vara mergeau cu cortul lor prin orăşelele de țară şi dădeau lecții de dans. Când afacerea nu mai dădea roade într-un loc, se mutau în altul.

Pavilionul de dans a fost ridicat lângă spălătoria daneză, pe un teren viran înconjurat de plopi înalți, cu

coroane arcuite. Semăna foarte mult cu un carusel, cu laturile deschise şi steguleţe vesele fluturând pe stâlpi. Înainte de sfârşitul săptămânii, toate mamele ambiţioase îşi trimiteau deja copiii la orele de dans de după-amiază. La ora trei, întâlneai fetiţe în rochii albe şi băieţei în cămăşile cu guler rotund ale vremii, mergând grăbiţi pe trotuar în drum spre cort. Doamna Vanni îi primea la intrare, îmbrăcată întotdeauna în haine de culoarea lavandei, cu multe inserturi din dantelă neagră, cu ceasul ei important atârnându-i pe piept. Îşi purta părul prins în vârful capului, coafat într-un turn negru, împodobit cu piepteni din coral roşu. Când zâmbea, dădea la iveală două şiruri de dinţi puternici, strâmbi şi galbeni. Pe cei mici îi învăţa chiar ea, iar pe cei mai mărişori îi învăţa soţul ei, harpistul.

Adesea, mamele îşi aduceau lucrul de mână şi se aşezau pe latura umbrită a cortului în timpul lecţiei de dans. Omul cu floricele de porumb îşi aducea căruţa de sticlă sub plopul mare de la uşă şi aştepta relaxat la soare, sigur că va face negoţ bun la sfârşitul orei. Domnul Jensen, danezul de la spălătorie, îşi aducea un scaun de pe verandă, îl punea pe iarbă şi stătea acolo. Nişte băieţei zdrenţuroşi de la depou vindeau suc acidulat şi limonadă

cu gheață sub o umbrelă de la colț şi se strâmbau la țâncii gătiți care veneau să danseze. Curând, terenul acela viran deveni cel mai vesel loc din oraş. Chiar şi în cele mai caniculare după-amiezi, plopii țineau o umbră foşnitoare, iar aerul mirosea a floricele de porumb, a unt topit şi a flori de săpunăriță[44] care se ofileau la soare. Florile acelea rezistente, provenite din grădina domnului Jensen, se înmulțiseră şi se răspândiseră până în mijlocul terenului viran, unde iarba părea roz de cât de multe erau.

Soții Vanni păstrau o ordine exemplară şi închideau în fiecare seară la ora sugerată de consiliul orăşenesc. Când doamna Vanni dădea semnalul, iar la harpă se auzea „Casă, dulce, casă”[45], tot oraşul ştia că e ora zece. Puteai să-ți potriveşti ceasul după melodia aia cu tot atâta încredere ca după fluierul de la depou.

Era, în sfârşit, ceva de făcut în acele seri lungi de vară, când oamenii căsătoriți stăteau ca nişte tablouri pe

---

[44] Lat. *saponaria officinalis*, plantă medicinală perenă, cunoscută şi sub denumirea de ciulinul roşu, odogaciul, săpunul popii, floarea călugărului sau floarea de săpun.

[45] În engleză, „Home, Sweeet Home”, titlul unui cântec foarte popular în S.U.A. şi în alte țări vorbitoare de engleză, compus în 1822 de John Howard Payne (1791-1852), actor, poet, dramaturg şi scriitor american.

verandele din fața casei, iar fetele şi băieții tropăiau pe trotuarele din scândură, mergând spre nord, la marginea preriei, spre sud, către depou, şi apoi din nou înapoi, spre oficiul poştal, prăvălia unde se servea înghețată şi măcelărie. Acum exista un loc în care fetele să-şi etaleze rochiile noi şi unde se putea râde cu voce tare fără a fi mustrat de tăcerea care urma după aceea. Tăcerea aceea părea să emane din pământ, să stea spânzurată sub frunzişul arțarilor negri, cu liliecii şi umbrele. Acum, era întreruptă de sunete vesele. Mai întâi, torsul profund al harpei domnului Vanni țâşnea în valuri de argint prin întunericul serii cu miros de praf; apoi începeau şi viorile; una dintre ele aproape semăna cu un flaut. Te chemau atât de jucăuş, atât de seducător, încât picioarele noastre se îndreptau grăbite spre cort, parcă singure. De ce nu mai avuseserăm un pavilion de dans până atunci?

Dansul a devenit popular, la fel cum fusese şi patinatul pe rotile cu o vară înainte. Clubul Progresist de *Euchre*[46] aranjă cu soții Vanni să folosească în exclusivitate ringul de dans în serile de marți şi vineri. În celelalte zile, putea să danseze oricine plătea şi se purta cuviincios: bărbații

---

[46] Joc de cărți asemănător cu ecarte.

de la căile ferate, mecanicii de la depou, băieții care făceau livrări la domiciliu, tipul care furniza gheață, argații de la fermele aflate suficient de aproape ca să vină călare în oraş după ce-şi terminau ziua de muncă.

N-am lipsit de la nici o seară de dans sâmbăta. Cortul era deschis atunci până la miezul nopții. Flăcăii de la țară veneau de la ferme, de la zece sau chiar cincisprezece kilometri depărtare, şi toate fetele de la țară care lucrau acum în oraş erau pe ringul de dans: Ántonia, Tiny, fetele de la spălătoria daneză şi prietenele lor. Nu eram singurul băiat căruia aceste seri dansante i se păreau mai vesele decât cele din timpul săptămânii. Tinerii care aparțineau de Clubul Progresist de *Euchre* obişnuiau să treacă pe acolo târziu şi să rişte o ceartă cu drăguțele lor şi oprobriul general pentru un vals cu „fetele cu simbrie”.

IX

În Black Hawk, situația socială era neobişnuită. Toți tinerii erau atraşi de fetele drăguțe şi bine făcute de la țară, venite în oraş ca să-şi câştige existența şi, aproape în fiecare caz, pentru a-şi ajuta tații să iasă din datorii sau pentru a înlesni mersul la şcoală al fraților mai mici.

Fetele acelea au crescut în vremurile grele de început şi nu prea au avut parte de învăţătură. Însă fraţii şi surorile lor mai mici, pentru care au făcut astfel de sacrificii şi care au avut „avantaje”, nu mi se par, când îi întâlnesc acum, nici pe jumătate la fel de interesanţi sau de bine educaţi. Fetele mai mari, care au ajutat la desţelenirea pământului nelucrat vreodată, au învăţat foarte multe de la viaţă, de la sărăcie, de la mamele şi bunicile lor; pe toate, la fel ca pe Ántonia, venirea în această ţară nouă la o vârstă fragedă le-a făcut mai înţelepte şi mai fine observatoare ale vieţii.

Îmi aduc aminte de vreo douăzeci de astfel de fete de la ţară care au lucrat în Black Hawk în timpul celor câţiva ani cât am locuit eu acolo şi îmi amintesc câte ceva neobişnuit şi plăcut despre fiecare dintre ele. Fizic, constituiau aproape o rasă aparte, iar munca în aer liber le dăduse o vigoare care, după ce şi-au depăşit sfiala de început când au venit la oraş, s-a transformat într-un mers frumos şi o libertate a mişcărilor care le făceau să se remarce printre femeile din Black Hawk.

Asta se întâmpla înainte de introducerea educaţiei fizice la liceu. Fetele care aveau de mers pe jos mai mult de un kilometru până la şcoală erau compătimite. În oraş

nu exista un teren de tenis; exercițiile fizice erau considerate mai degrabă neelegante pentru fiicele familiilor cu dare de mână. Unele dintre fetele de la liceu erau drăguțe şi vesele, dar stăteau mereu în casă, iarna din cauza frigului, iar vara din cauza căldurii. Când dansai cu ele, trupurile nu li se mişcau niciodată pe sub haine, muşchii lor păreau să ceară un singur lucru: să nu fie deranjați. Mi le amintesc pe fetele acelea doar ca pe nişte chipuri din sala de clasă, vesele şi rozalii sau plictisite şi şterse, tăiate de la umeri în jos, ca nişte heruvimi, de tăbliile mânjite cu cerneală ale băncilor înalte care erau puse acolo, de bună seamă, ca să ajungem să avem umerii rotunzi şi pieptul tras.

Fiicele negustorilor din Black Hawk aveau convingerea fermă, nepusă la îndoială, că sunt „rafinate" şi că fetele de la țară, care „făceau activități fizice", nu erau. Fermierii americani din ținutul nostru erau la fel de strâmtorați financiar ca vecinii lor originari din alte țări. Toți deopotrivă veniseră în Nebraska cu un capital mic şi nici un fel de cunoştințe despre solul pe care trebuiau să-l îmblânzească. Toți împrumutaseră bani garantând cu pământul. Însă indiferent cât de grea ar fi fost situația în care se aflau, cei veniți din Pennsylvania sau Virginia nu

îşi lăsau fiicele să se ducă să lucreze cu simbrie. În afară de cazul în care fetele lor puteau să predea la o şcoală de ţară, acestea rămâneau acasă, în sărăcie.

Fetele din Boemia şi Scandinavia nu puteau să-şi găsească posturi de învăţătoare sau profesoare deoarece nu avuseseră ocazia să înveţe limba. Hotărâte să ajute în lupta de a elibera gospodăria de datorii, nu aveau altă şansă decât să-şi ia o slujbă ca slujnice. Unele dintre ele, după ce au venit în oraş, au rămas la fel de serioase şi discrete în purtare ca pe vremea când arau sau mergeau cu vitele la păscut la ferma tatălui lor. Altele, precum cele trei Mary din Boemia, încercau să compenseze pentru anii de tinereţe pe care îi pierduseră. Însă fiecare făcea ceea ce îşi propusese să facă atunci când a plecat de acasă şi trimitea familiei dolarii câştigaţi cu atâta trudă. Fetele pe care le cunoşteam îşi ajutau întotdeauna familia să plătească pentru arat şi secerat, pentru tratarea scrofulozei sau pentru punerea la îngrăşat a boilor.

Un rezultat al acestei solidarităţi familiale a fost că fermierii străini din ţinutul nostru au devenit primii prosperi. După ce taţii au ieşit din datorii, fiicele s-au căsătorit cu fiii vecinilor – de obicei de aceeaşi naţionalitate –, iar fetele care au muncit cândva în

bucătăriile din Black Hawk se ocupă astăzi de propriile lor ferme mari şi de familiile lor frumoase; copiii lor o duc mai bine decât copiii orăşencelor pe care le-au slujit odinioară.

Consideram că atitudinea orăşenilor față de aceste fete e cum nu se poate mai prostească. Dacă le spuneam colegilor de şcoală că bunicul Lenei Lingard era un preot foarte respectat în Norvegia, se uitau indiferenți la mine. Ce conta asta? Toți străinii erau nişte ignoranți care nu ştiau să vorbească engleză. Nu exista bărbat în Black Hawk care să fi avut inteligența sau educația, şi cu atât mai puțin distincția personală a tatălui Ántoniei. Cu toate acestea, oamenii nu vedeau nici o diferență între ea şi cele trei Mary; toate erau din Boemia, toate erau „fete cu simbrie”.

Am ştiut întotdeauna că o să apuc să trăiesc suficient de mult cât să-mi văd fetele de la țară ajunse la casa lor şi am reuşit. Astăzi, lucrul cel mai bun la care poate spera un negustor din Black Hawk, permanent îngrijorat din cauza afacerilor sale, este să vândă alimente, maşini agricole şi automobile fermelor înstărite peste care sunt acum stăpâne fetele acelea loiale şi puternice de origine cehă şi scandinavă.

Băieții din Black Hawk aşteptau cu nerăbdare să se însoare cu fete din Black Hawk şi să trăiască în căsuțe nou-nouțe, cu scaune bune pe care nu trebuia să se stea şi porțelan chinezesc pictat care nu trebuia folosit. Însă, uneori, vreun flăcău ridica privirea din registrul contabil sau trăgea cu ochiul printre gratiile de la banca tatălui său şi se trezea urmărind-o pe Lena Lingard în timp ce trecea prin fața vitrinei cu mersul ei agale şi legănat, sau pe Tiny Soderball, trecând iute, cu paşi uşori, în rochia ei scurtă şi dresul dungat.

Fetele de la țară erau considerate o amenințare la adresa ordinii sociale. Frumusețea lor strălucea mult prea îndrăzneț în acel mediu convențional. Însă mamele îngrijorate nu ar fi trebuit să se alarmeze. Ele înțelegeau greşit curajul fiilor lor. La tinerii din Black Hawk, respectul pentru respectabilitate era mai puternic decât orice dorință.

Tânărul nostru de condiție bună semăna cu fiul unei case regale; băiatul care îi mătura biroul sau îi mâna căruța de livrat marfă putea să se distreze cu fetele vesele de la țară, dar el însuşi trebuia să stea proțăpit toată seara într-un salon cu tapițerie din pluş, unde conversația lâncezea în mod atât de evident, încât tatăl venea adesea

înăuntru şi făcea eforturi prosteşti pentru a încălzi atmosfera. În drumul său spre casă de la vizita plictisitoare, le întâlnea, poate, pe Tony şi Lena, venind pe trotuar şi şoptindu-şi una alteia câte ceva sau pe cele trei Mary din Boemia, cu paltoane lungi şi căciuli din pluş, comportându-se cu o demnitate care nu făcea decât ca istoriile aventuroase despre ele să fie şi mai picante. Dacă se ducea la hotel să vadă un comis-voiajor în interes de afaceri, o găsea acolo pe Tiny, arcuindu-şi umerii la el ca o pisicuță. Dacă intra la spălătorie să îşi ia gulerele, acolo erau patru fete daneze, zâmbind spre el de la mesele de călcat, cu gâtul lor alb şi obrajii trandafirii.

Cele trei Mary erau eroinele unui ciclu de poveşti scandaloase, pe care bărbaților în vârstă le făcea plăcere să le depene în timp ce stăteau în fața vitrinei cu țigări din drogherie. Mary Dusak fusese menajera unui fermier de vite burlac din Boston şi, după câțiva ani în slujba lui, a fost forțată să se retragă din lume pentru o scurtă perioadă. Mai târziu, s-a întors în oraş pentru a lua locul prietenei ei Mary Svoboda, care suferise o ruşine similară. Cele trei Mary erau considerate periculoase precum explozibilii într-o casă, însă erau nişte bucătărese atât de

bune şi nişte menajere atât de admirabile, încât nu erau niciodată nevoite să caute o slujbă.

Cortul soților Vanni aducea flăcăii de la oraş şi fetele de la țară pe teren neutru. Sylvester Lovett, care era casier la banca tatălui său, venea întotdeauna pe acolo sâmbăta seara. Lua toate dansurile pe care i le acorda Lena Lingard, ba chiar devenise suficient de îndrăzneț cât să o conducă până acasă. Dacă se întâmpla ca surorile lui sau prietenele lor să se afle printre privitori în „serile populare”, Sylvester stătea retras în spate, la umbra plopilor, fumând şi privind-o pe Lena cu o mină preocupată. Am dat de mai multe ori peste el în întuneric şi mi s-a făcut milă de el. Îmi aducea aminte de Ole Benson, care obişnuia să stea pe marginea malului de pământ şi să o privească pe Lena cum îşi păştea vitele. Vara târziu, când Lena s-a dus acasă pentru o săptămână ca să-şi viziteze mama, am auzit de la Ántonia că tânărul Lovett s-a dus şi el tocmai până acolo ca să o vadă şi a luat-o la o plimbare în trăsurica lui pe două roți. În naivitatea mea, speram că Sylvester se va însura cu Lena şi, astfel, le va conferi tuturor fetelor de la țară o poziție mai bună în oraş.

Sylvester s-a ținut după Lena până când a început să facă greşeli în munca lui; trebuia să stea la bancă până după lăsarea serii ca să-şi facă registrele cum trebuie. Era nebun după ea şi toată lumea ştia asta. Ca să scape din această situație grea, a fugit cu o văduvă cu şase ani mai în vârstă decât el, care avea 130 de hectare de pământ. Remediul a funcționat, pare-se. Nu s-a mai uitat niciodată la Lena. Nici nu ridica privirea în timp ce-şi înclina ceremonios pălăria atunci când se întâmpla să o întâlnească pe trotuar.

Aşadar, mă gândeam eu, aşa erau funcționarii şi contabilii ăştia cu mâini albe şi gulere înalte! Obişnuiam să mă uit urât la tânărul Lovett, de la distanță, şi îmi doream doar să am un mijloc prin care să-i arăt disprețul meu.

X

În cortul soților Vanni a fost descoperită Ántonia. Până atunci, fusese privită mai mult ca o pupilă a familiei Harling decât ca una dintre „fetele cu simbrie”. Locuise în casa, curtea şi grădina lor; gândurile ei nu păreau să rătăcească niciodată mai departe de acel mic regat. Dar după ce veni pavilionul de dans în oraş, Ántonia începu să

iasă cu Tiny şi Lena şi cu prietenele lor. Soții Vanni spuneau adesea că Ántonia era cea mai bună dansatoare dintre toate. Uneori auzeam şoapte în mulțimea de lângă cort, cum că doamna Harling avea să aibă în curând mult de furcă cu fata asta. Tinerii începură să glumească între ei despre „Tony a familiei Harling”, aşa cum făceau despre „Anna familiei Marshall” sau despre „Tiny a familiei Gardener”.

Ántonia nu vorbea şi nu se gândea la nimic altceva în afară de cort. Fredona melodiile de dans toată ziua. Când cina era servită târziu, se grăbea cu vasele, le scăpa şi le spărgea de cât de nerăbdătoare era.

La prima chemare a muzicii, devenea iresponsabilă. Dacă nu avea timp să se îmbrace, doar îşi azvârlea şorțul de pe ea şi țâşnea afară pe uşa bucătăriei. Uneori, mergeam şi eu cu ea; din clipa în care se zărea cortul luminat, o lua la fugă, ca un băiat. Erau întotdeauna parteneri de dans care o aşteptau. Începea să danseze înainte să apuce să-şi tragă sufletul.

Succesul Ántoniei la cort avu consecințele sale. Acum, omul care livra gheața zăbovea prea mult când venea pe veranda acoperită ca să umple răcitorul familiei Harling. Băieții de la băcănie îşi prelungeau şederea în bucătărie

când aduceau alimentele. Tinerii fermieri care veneau în oraş sâmbăta umblau cu paşi apăsaţi prin curte şi băteau la uşa din spate ca să solicite dansuri sau să o invite pe Tony la petreceri şi picnicuri. Lena şi Anna, norvegianca, treceau pe acolo ca să o ajute la treabă, astfel încât să poată pleca mai devreme. Băieţii care o aduceau acasă după dansuri râdeau uneori la poarta din spate şi îl trezeau pe domnul Harling din primul somn. O criză era inevitabilă.

Într-o sâmbătă seara, domnul Harling se dusese jos în pivniţă după bere. Pe când venea înapoi în sus pe scări, pe întuneric, a auzit zgomotele unei lupte scurte pe veranda din spate şi apoi pocnetul răsunător al unei palme. S-a uitat afară prin uşa laterală exact la timp ca să vadă o pereche de picioare lungi sărind peste gard. Ántonia stătea acolo, supărată şi agitată. Tânărul Harry Paine, care urma să se însoare luni cu fiica angajatorului său, venise la cort cu un grup de prieteni şi dansase toată seara. După aceea, o implorase pe Ántonia să îl lase să o conducă acasă. Ea spusese că a presupus că era un băiat de treabă, căci era unul dintre prietenii domnişoarei Frances, şi nu a deranjat-o ca el să meargă cu ea. Pe veranda din spate, încercase să o sărute, iar când ea protestase –

pentru că el urma să se căsătorească luni –, o prinsese şi o sărutase până când ea a reuşit să-şi elibereze o mână şi l-a plesnit.

Domnul Harling şi-a pus sticlele de bere pe masă.

— La asta mă aşteptam, Ántonia. Umbli cu fete care au reputația de libertine şi uşuratice, iar acum ai şi tu aceeaşi reputație. N-o să permit să se vânture unul şi altul prin curtea mea. Asta se sfârşeşte aici, în seara asta. Chiar acum. Poți să renunți să te mai duci la petrecerile astea dansante sau poți să-ți cauți altă slujbă. Gândeşte-te bine.

A doua zi dimineața, când doamna Harling şi Frances încercară să o facă pe Ántonia să se poarte rațional, o găsiră agitată, dar hotărâtă.

— Să nu mai merg la cort?! exclamă ea. Nici nu-mi trece prin cap! Nici propriul meu tată nu m-ar putea obliga să nu mai merg! Domnul Harling nu e şeful meu în afara orelor de lucru. Şi nici n-o să renunț la prietenele mele. Băieții cu care ies sunt oameni cumsecade. Am crezut că şi domnul Paine este de treabă, pentru că mai venea pe aici. Cred că i-am înroşit fața pentru nuntă! izbucni ea indignată.

— Va trebui să faci ori una, ori alta, Ántonia, îi spuse doamna Harling pe un ton categoric. Nu pot să nesocotesc ce a spus domnul Harling. Asta e casa lui.

— Atunci o să plec, doamnă Harling. Tot vrea Lena, de multă vreme, să-mi iau o slujbă mai aproape de ea. Mary Svoboda pleacă de la familia Cutter ca să lucreze la hotel, şi pot să mă duc în locul ei.

— Ántonia, dacă te duci să lucrezi la familia Cutter, n-o să mai poți să te întorci în casa asta, zise doamna Harling, ridicându-se de pe scaun. Ştii cum e omul ăla. Asta o să te ducă la pierzanie.

Tony înhăță ceainicul şi începu să toarne apă fiartă peste pahare, râzând agitat.

— Oh, pot să-mi port de grijă! Sunt mult mai puternică decât Cutter! Acolo, eşti plătit cu patru dolari şi nu sunt copii. Nu e mult de muncă; pot să am serile libere şi să ies mult în oraş după-amiaza.

— Credeam că-ți plac copiii. Tony, ce te-a apucat?

— Nu ştiu, ceva m-a apucat, zise Ántonia, smucind din cap şi încleştându-şi maxilarele. O fată ca mine trebuie să se distreze când poate. Poate că la anul n-o să mai vină cortul în oraş. Cred că trebuie să mă distrez şi eu, la fel ca celelalte fete.

Doamna Harling râse scurt, cu asprime.

— Dacă te duci să lucrezi la familia Cutter, e posibil să ai parte de o distracție de care n-o să poți scăpa în grabă.

Când Frances ne-a povestit mie şi bunicii această scenă, a zis că toate tigăile, oalele, farfuriile şi cănile de pe rafturi s-au zguduit când a ieşit mama ei din bucătărie. Doamna Harling a declarat cu amărăciune că-şi dorea să nu fi ajuns niciodată să o îndrăgească pe Ántonia.

XI

Wick Cutter era cămătarul care îl escrocase pe sărmanul Peter Rusnacul. Când un fermier prindea obiceiul de a apela la Cutter, era ceva ca la jocurile de noroc sau la loterie; într-un ceas de deznădejde, se ducea din nou.

Numele de botez al lui Cutter era Wycliffe şi îi plăcea să vorbească despre educația lui pioasă[47]. Contribuia cu

[47] Aluzie la John Wycliffe (cca. 1320-1384), important gânditor din Evul Mediu, precursor al Reformei, cel mai de seamă filosof englez din a doua jumătate a sec. al XIV-lea, ale cărui atacuri la adresa abuzurilor Bisericii Catolice şi teze neortodoxe privind doctrina tradițională a transsubstanțierii au dus, în urma Conciliului de la Constance din 1414-1418, la condamnarea la arderea pe rug a operelor sale şi la mutarea trupului său neînsuflețit din pământ sfințit. Această din urmă sentință, confirmată de Papa Martin al V-lea, a fost dusă la îndeplinire în anul 1428.

danii regulate la bisericile protestante, „de dragul sentimentalismului”, după cum zicea el cu un gest amplu al mâinii. Venea dintr-un oraş din Iowa, unde erau mulți suedezi, şi ştia un pic de suedeză, ceea ce i-a oferit un mare avantaj cu primii colonişti scandinavi.

În toate aşezările de graniță sunt oameni veniți acolo ca să scape de constrângeri. Cutter era unul dintre primii oameni de afaceri „îmbogățiți rapid” din Black Hawk. Era un jucător de noroc înrăit, deşi făcea urât când pierdea. Când zăream o lumină aprinsă în biroul lui seara târziu, ştiam că avea loc o partidă de poker. Cutter se lăuda că nu bea niciodată ceva mai tare decât cherry-ul şi zicea că a început să-şi facă un rost în viață economisind banii pe care alți tineri îi cheltuiau pe țigări. Era plin de maxime morale pentru băieți. Când venea la noi acasă cu vreo treabă, îmi cita din *Almanahul sărmanului Richard*[48] şi îmi spunea că era încântat să descopere un băiat de la oraş capabil să mulgă o vacă. Era deosebit de afabil cu bunica şi, de câte ori se întâlneau, el se apuca imediat să

[48] *Poor Richard’s Almanack* de Benjamin Franklin, primul bestseller american, apărut în 1732, calendar în care se regăseau predicții meteorologice pentru acel an, povestioare amuzante, glume şi proverbe, unele împrumutate, altele originale. S-a tipărit anual vreme de 25 de ani, bucurându-se de mare succes.

vorbească despre „vremurile bune de demult” şi despre traiul simplu. Îi detestam capul chelios, rozaliu, şi favoriţii galbeni, întotdeauna moi şi lucioşi. Se spunea că îi pieptăna în fiecare seară, la fel cum îşi piaptănă o femeie părul. Dinţii lui albi păreau făcuţi în fabrică. Avea pielea roşie şi aspră, ca de la o permanentă arsură solară. Pleca adesea la băi termale, pentru a face băi cu nămol. Era de notorietate faptul că umbla cu femei. Cele două fete suedeze care locuiseră în casa lui avuseseră parte de experienţe urâte. Pe una dintre ele o dusese la Omaha şi o aranjase în afacerea pentru care o pregătise el. Încă o vizita.

Cutter trăia într-o stare de război continuu cu soţia lui şi totuşi, aparent, nu se gândeau niciodată să se despartă. Locuiau într-o casă excesiv de bogat ornamentată cu detalii sculptate, zugrăvită în alb şi îngropată într-un desiş de plante veşnic verzi, cu gard şi hambar albe, înzorzonate. Cutter credea că ştie foarte multe despre cai şi de obicei avea un mânz pe care îl antrena pentru curse. Sâmbăta dimineaţa, putea fi văzut pe la locul unde se ţinea târgul, gonind în jurul pistei de curse în trăsurica lui, purtând mănuşi galbene şi o şapcă de voiaj în carouri alb cu negru, cu favoriţii fluturându-i în spate din cauza

vântului. Dacă erau băieți de față, Cuter îi oferea unuia dintre ei o monedă de 25 de cenți ca să țină cronometrul şi apoi mâna calul de la trăsurică mai departe, zicând că nu are mărunt şi „o să-şi regleze conturile data viitoare". Nimeni nu reuşea să-i tundă iarba sau să-i spele trăsurica după placul lui. Era atât de cusurgiu şi de pretențios când venea vorba de locuința sa, încât orice băiat care arunca o pisică moartă în curtea din spate sau răsturna un sac de cutii de tablă pe aleea lui dădea de mare necaz. Ceea ce-l făcea pe Cutter să pară atât de vrednic de dispreț era combinația stranie de apucături de fată bătrână şi purtări licențioase.

Cu siguranță îşi găsise naşul când se căsătorise cu doamna Cutter. Aceasta era o persoană cu înfățişare înspăimântătoare; era aproape o uriaşă ca înălțime, slabă şi osoasă, cu păr cenuşiu-închis, mereu foarte aprinsă la față şi cu nişte ochi bulbucați, isterici. Când voia să fie amuzantă şi agreabilă, dădea întruna aprobator din cap şi te fulgera din priviri. Avea dinții lungi şi curbați, ca de cal. Lumea zicea că bebeluşii plângeau întotdeauna dacă le zâmbea ea. Chipul ei aproape că mă fascina: avea exact culoarea şi forma mâniei. În ochii ei mari, cu privire intensă, era o lucire a ceva asemănător cu nebunia. Avea

o purtare ceremonioasă şi făcea vizite îmbrăcată în brocarturi foşnitoare, de un gri ca oțelul, purtând o bonetă înaltă, împodobită cu pene lungi şi țepene.

Doamna Cutter picta porțelan cu atâta asiduitate, încât până şi vasele de ceramică pentru spălat şi carafele ei, precum şi cana pentru bărbierit a soțului ei, erau acoperite cu violete şi crini. Odată, când Cutter îi arăta unui musafir nişte porțelanuri pictate de soția sa, îi scăpă unul din mână. Doamna Cutter îşi duse batista la buze, de parcă ar fi fost pe cale să leşine, şi zise pe un ton care încerca să impresioneze: „Domnule Cutter, ai distrus toate cele zece porunci. Cruță bolurile pentru clătit pe mâini!"

Se certau din clipa în care Cutter intra în casă şi până mergeau seara la culcare, iar slujnicele care lucrau la ei povesteau aceste scene prin tot oraşul. Doamna Cutter decupase de mai multe ori din ziare paragrafe despre soți infideli şi i le trimisese lui Cutter, cu mesaje într-un scris care nu semăna cu al ei. Cutter venea acasă la amiază, găsea ziarul mutilat în suportul pentru ziare şi potrivea triumfător tăietura de ziar în spațiul din care fusese decupată. Cei doi erau în stare să se certe toată dimineața dacă el ar trebui să-şi pună lenjeria de corp groasă sau pe cea subțire şi toată seara despre dacă el a răcit sau nu.

Soții Cutter aveau atât subiecte majore, cât şi subiecte minore de ceartă. Cel mai important era chestiunea moştenirii: doamna Cutter îi spunea soțului că era negreşit vina lui că nu aveau copii. El insista că doamna Cutter nu a făcut intenționat copii, hotărâtă să trăiască mai mult decât el şi să împartă averea lui cu „neamul” ei, pe care el nu-l suferea. La asta, ea răspundea că, dacă el nu-şi schimba stilul de viață, în mod sigur ea avea să trăiască mai mult ca el. După ce-i asculta insinuările privitoare la cât de bună era starea lui de sănătate, Cutter îşi relua pentru vreo lună exercițiile de ridicare a greutăților sau se trezea la ora la care îi plăcea cel mai mult soției lui să doarmă, se îmbrăca făcând mult zgomot şi se ducea cu trăsurica la pista de curse, cu trăpaşul lui.

Odată, când s-au certat în legătură cu cheltuielile gospodăriei, doamna Cutter şi-a pus pe ea rochia de brocart şi s-a dus pe la prietenele ei, solicitând comenzi pentru porțelan pictat şi spunând că domnul Cutter o silea „să trăiască de pe urma pensulei ei”. Cutter nu s-a ruşinat, aşa cum se aşteptase ea, ci a fost încântat!

Cutter amenința adesea că o să taie cedrii care ascundeau pe jumătate casa. Soția lui a declarat că o să-l părăsească dacă o să fie privată de intimitatea pe care

considera că i-o oferă acei copaci. Asta era ocazia lui, de bună seama, însă el nu i-a tăiat niciodată. Soții Cutter păreau să creadă că relațiile dintre ei erau interesante şi stimulante şi în mod cert noi, ceilalți, aşa le vedeam. Wick Cutter era altfel decât orice alt ticălos pe care l-am cunoscut, dar doamne Cutter am întâlnit peste tot prin lumea asta; uneori întemeind o nouă religie, alteori fiind hrănite cu forța, uşor de recunoscut, chiar şi atunci când erau îmblânzite la suprafață.

XII

După ce Ántonia s-a dus să muncească şi să locuiască la familia Cutter, părea să nu-i mai pese de nimic altceva în afară de picnicuri, petreceri şi distracție. Când nu ieşea în oraş la dans, cosea până în miez de noapte. Noile ei haine erau subiectul unor comentarii caustice. Sub îndrumarea Lenei, copiase atât de ingenios, din materiale ieftine, noua rochie pentru petreceri a doamnei Gardener şi costumul de stradă al doamnei Smith, încât doamnele respective se supăraseră foarte tare, iar doamna Cutter, care era geloasă pe ele, se bucurase în taină.

Tony purta acum mănuşi, pantofi cu toc şi bonete cu pene şi ieşea în oraş aproape în fiecare după-amiază cu

Tiny, Lena şi Anna, norvegianca de la familia Marshall. Noi, liceenii, obişnuiam să zăbovim pe terenul de joacă în pauza de după-amiază ca să le privim în timp ce veneau cu paşi iuţi în josul dealului, de-a lungul trotuarului, două câte două. Se făceau tot mai frumoase cu fiecare zi, dar, când treceau pe lângă noi, mă gândeam cu mândrie că Ántonia, la fel ca Albă-ca-Zăpada din basm, era încă „cea mai frumoasă dintre ele”.

Fiind în ciclul superior acum, scăpam devreme de la şcoală. Uneori, le ajungeam din urmă în centru şi le convingeam să mergem la prăvălia în care se servea îngheţată, unde stăteau la taifas şi râdeau, povestindu-mi toate noutăţile din ţinut.

Ţin minte cât de tare m-a înfuriat Tiny Soderball într-o după-amiază. Afirma că a auzit că bunica avea de gând să facă din mine preot baptist.

— Cred că atunci va trebui să încetezi cu dansatul şi să începi să porţi cravată albă. Nu c-o să arate caraghios, fetelor?

— Va trebui să te grăbeşti, râse Lena. Dacă o să fii preot, vreau să te însori cu mine. Trebuie să-mi promiţi c-o să ne cununi pe toate şi că apoi o să botezi copiii.

Anna norvegianca, întotdeauna corectă în purtări, se uită mustrător la ea, spunând:

— Baptiştii nu cred în botezarea copilor, nu-i aşa, Jim?

I-am spus că nu ştiu ce credeau şi că nu-mi păsa şi că, oricum, cu siguranţă nu aveam să fiu preot.

— Mare păcat, zâmbi prosteşte Tiny, care avea chef să mă tachineze. Ai fi un preot bun. Eşti foarte studios. Poate că ţi-ar plăcea să fii profesor. Pe vremuri ai învăţat-o pe Tony, nu?

— Eu aş vrea din toată inima ca Jim să se facă doctor, interveni Ántonia. Ai fi priceput cu bolnavii, Jim. Bunica ta te-a crescut foarte frumos. Tăticul meu zicea mereu că eşti un băiat nemaipomenit de deştept.

Le-am spus că mă voi face ce voi vrea, adăugând:

— Nu te-ai mira dacă aş ajunge un adevărat nemernic, domnişoară Tiny?

Ele râseră până când o privire de-a Annei le făcu să se potolească. În partea din faţă a prăvăliei tocmai intrase directorul liceului, să cumpere pâine pentru cină. Anna ştia că umbla zvonul că eram un băiat pus pe rele. Lumea zicea că sigur era ceva ciudat cu un băiat care nu manifesta nici un fel de interes faţă de fetele de seama lui,

dar care era aşa de animat când era împreună cu Tony şi Lena sau cu cele trei Mary.

Entuziasmul pentru dans, stârnit de soții Vanni, nu s-a stins imediat. După ce pavilionul a părăsit oraşul, Clubul Progresist de *Euchre* a devenit Clubul Bufnița şi organiza o dată pe săptămână seri dansante în Sala Masonică. Am fost invitat să particip, dar am refuzat. În iarna aceea am fost agitat şi schimbător, sătul de oamenii pe care-i vedeam în fiecare zi. Charley Harling plecase deja la Annapolis, în timp ce eu stăteam încă în Black Hawk, răspunzând în fiecare dimineață la auzul numelui meu atunci când se făcea prezența în clasă, ridicându-mă din bancă la sunetul unui clopoțel şi ieşind din clasă la fel ca elevii din clasele primare. Doamna Harling se purta un pic cam rece cu mine, deoarece continuam să îi țin partea Ántoniei. Ce puteam să fac după cină? De obicei, aveam lecțiile de a doua zi deja învățate încă de când părăseam clădirea şcolii şi nici nu puteam să stau într-un loc şi să citesc la nesfârşit.

Seara, obişnuiam să mă învârt de colo până colo, căutând o distracție. Străzile familiare se întindeau înghețate, acoperite de zăpadă, sau lichide şi pline de noroi. Duceau la case de oameni cumsecade care îşi

culcau copilaşii sau care stăteau liniştiţi în faţa sobei din salonaş, făcându-şi digestia după cină. În Black Hawk erau două cârciumi. Una dintre ele era considerată, până şi de către oamenii bisericoşi, ca fiind respectabilă, pe cât de respectabilă putea să fie o cârciumă. Proprietarul ei era chipeşul Anton Jelinek, care-şi dăduse gospodăria în arendă şi venise în oraş. În cârciuma lui erau mese lungi unde fermierii cehi şi germani puteau să-şi mănânce prânzurile aduse de acasă în timp ce beau bere. Jelinek ţinea la îndemână pâine de secară, peşte afumat şi brânzeturi de import, ca să mulţumească gusturile străine. Însă într-o zi mă prinse din urmă pe stradă şi mă bătu pe umăr, spunându-mi:

— Jim, noi suntem prieteni buni şi întotdeauna îmi face plăcere să te văd. Dar ştii ce părere au oamenii bisericoşi despre cârciumi. Bunicul tău s-a purtat mereu frumos cu mine şi nu-mi place să-mi frecventezi localul, deoarece ştiu că lui nu-i place, iar asta mă pune într-o situaţie neplăcută faţă de el.

Aşa că mi s-a interzis să mai intru acolo.

Puteai să pierzi vremea în drogherie şi să-i asculţi pe bătrânii care stăteau acolo în fiecare seară, discutând despre politică şi spunând poveşti deocheate. Puteai să te

duci la fabrica de țigări ca să stai la palavre cu neamțul bătrân care creştea canari pentru vânzare şi să te uiți la păsările lui împăiate. Însă indiferent ce subiect începeai să abordezi cu el, discuția ajungea înapoi la taxidermie. Mai era, desigur, depoul. Mă duceam adesea acolo să văd venind trenul de noapte şi după aceea stăteam o vreme cu telegrafistul neconsolat care spera întruna să fie transferat la Omaha sau la Denver, „unde există ceva viață". Puteam să fiu sigur că o să scoată la iveală pozele cu actrițe şi dansatoare. Le primea odată cu cupoanele pentru țigări şi aproape că se sinucidea de la atâta fumat, doar ca să aibă corpurile şi chipurile dorite. Pentru variație, puteai să stai de vorbă cu impiegatul, însă acesta era un alt nemulțumit. Îşi petrecea timpul liber scriindu-le superiorilor cereri de transfer. Voia să se întoarcă în Wyoming, unde se putea duce duminica la pescuit de păstrăv. Obişnuia să spună că „de când şi-a pierdut gemenii, nu există nimic în viață pentru el în afară de râurile cu păstrăvi".

Acestea erau distracțiile dintre care aveam de ales.

După ora nouă, în centru nu mai ardeau luminile. În nopțile înstelate, obişnuiam să mă plimb în sus şi în jos pe străzile lungi şi reci, strâmbându-mă supărat la căsuțele adormite aflate de o parte şi de alta a lor, cu

obloane care protejau ferestrele de vremea rea şi verande acoperite în spate. Erau adăposturi de o calitate inferioară, majoritatea prost construite din lemn uşor, cu baluştrii de la verandă mutilați oribil de strung. Totuşi, în ciuda fragilității lor, câtă gelozie, invidie sau nefericire reuşeau să adăpostească unele dintre ele! Viața care se desfăşura înăuntrul lor mi se părea alcătuită din eschivări şi negări; tertipuri pentru a face economie la gătit, pentru a face economie la spălat şi la curățenie, metode de a îmblânzi gura lumii. Acest mod precaut de existență semăna cu traiul sub tiranie. Vorbirea oamenilor, vocile lor, până şi privirile, deveneau furişe şi reținute. Fiecare preferință individuală, fiecare apetit natural, erau ținute în frâu de precauție. Oamenii adormiți din acele case, mă gândeam eu, încercau să trăiască precum şoarecii în propriile lor bucătării, să nu facă nici un zgomot, să nu lase nici o urmă, să se furişeze pe suprafața lucrurilor pe întuneric. Mormanele crescânde de cenuşă şi tăciuni stinşi din curțile din spate erau singura dovadă că acest proces risipitor, consumator al vieții chiar avea loc. În serile de marți, Clubul Bufnița dansa. Atunci era un pic de agitație pe străzi, iar din loc în loc se vedea câte o

fereastră luminată până la miezul nopții. Însă în seara următoare, totul era din nou în beznă.

După ce am refuzat să mă alătur „Bufnițelor”, cum li se zicea, am luat decizia îndrăzneață de a merge la seratele dansante de sâmbăta organizate la Sala Pompierilor. Ştiam că ar fi inutil să îi pun pe bunicii mei în temă cu acest de plan. Bunicul oricum nu era de acord cu dansatul; ar fi spus doar că, dacă tot voiam să dansez, aş putea să merg la Sala Masonică, printre „oamenii pe care îi cunoşteam”. Or tocmai asta era problema mea, că îi vedeam prea mult pe oamenii pe care îi cunoşteam.

Dormitorul meu era la parter şi, cum acolo învățam, aveam o sobă. Obişnuiam să mă retrag devreme în camera mea sâmbăta seara, să îmi schimb cămaşa şi gulerul şi să-mi îmbrac haina de duminică. Aşteptam până se lăsa tăcerea în toată casa şi adormeau bătrânii, apoi ieşeau în tiptil în curte. Prima oară când i-am păcălit în felul ăsta pe bunici m-am simțit foarte prost, poate chiar şi a doua oară, dar curând am încetat să mă mai gândesc la asta.

Dansul de la Sala Pompierilor era singurul lucru pe care îl aşteptam cu nerăbdare toată săptămâna. Acolo întâlneam aceiaşi oameni pe care îi vedeam în cortul soților Vanni. Uneori, erau şi cehi din Wilber sau tineri

germani care veneau din Bismarck cu trenul de marfă de după-amiază. Tony, Lena şi Tiny erau întotdeauna acolo, la fel şi cele trei Mary din Boemia şi fetele daneze de la spălătorie.

Cele patru fete daneze locuiau cu proprietarul spălătoriei şi cu nevasta acestuia, în casa lor din spatele spălătoriei, care avea o grădină mare unde se întindeau rufele la uscat. Proprietarul spălătoriei era un bătrân cumsecade, înțelept, care îşi plătea corect fetele, avea grijă de ele şi le oferea un cămin bun. Mi-a povestit odată că fiica lui murise chiar când se făcea suficient de mare pentru a-şi ajuta mama şi că, de atunci, el „încerca să compenseze pentru asta”. În după-amiezile de vară, obişnuia să stea cu orele pe trotuarul din fața prăvăliei sale, cu ziarul pus pe genunchi, privindu-şi fetele prin fereastra mare şi deschisă, în timp ce ele călcau şi sporovăiau în daneză. Calmul său nu era tulburat niciodată nici de norii de praf alb care suflau pe stradă, nici de rafalele de vânt cald care îi veştejeau grădina de legume. Expresia lui nostimă părea să spună că a descoperit secretul unei vieți pline de mulțumire. Dimineața şi seara se urca în căruța lui uşoară, cu arcuri, şi distribuia hainele proaspăt călcate şi strângea sacii de

pânzeturi care aveau mare nevoie să fie spălate cu săpunul lui şi să se usuce la soare pe sârmele lui. Fetele lui nu erau niciodată atât de frumoase la seratele dansante ca atunci când stăteau la mesele de călcat sau deasupra covatelor, spălând obiectele de îmbrăcăminte delicate, cu brațele şi gâturile albe dezgolite, cu obrajii luminoşi precum cei mai strălucitori trandafiri sălbatici, cu părul bălai umed de la aburi sau de la căldură şi ondulându-li-se în spirale mici, jilave, pe lângă urechi. Nu învățaseră prea multă engleză şi nu erau la fel de ambițioase ca Tony sau Lena, dar erau fete de treabă, simple şi mereu fericite. Când dansai cu ele, simțeai mirosul hainelor lor curate, proaspăt călcate, care fuseseră puse la păstrare cu frunze de rozmarin din grădina domnului Jensen.

La seratele acelea dansante nu erau niciodată destule fete, dar toată lumea voia un dans cu Tony şi Lena.

Lena se mişca fără efort, aproape cu indolență, iar mâna ei ținea adesea uşurel ritmul pe umărul partenerului. Zâmbea dacă i se vorbea, dar rareori răspundea. Muzica părea să îi inducă o stare de visare aievea, iar ochii ei violet se uitau somnoroşi şi încrezători la tine pe sub genele-i lungi. Când ofta, emana o

mireasmă puternică de pudră parfumată[49]. Să dansezi „Casă, dulce casă” cu Lena era ca şi cum ai fi venit la țărm o dată cu fluxul. Dansa toate dansurile ca pe un vals şi era mereu acelaşi vals, valsul venirii acasă la ceva, al unei întoarceri inevitabile, predestinate. După o vreme, deveneai agitat, aşa cum ți se întâmplă din cauza căldurii foarte mari a unei zile de vară zăpuşitoare.

Când te învârteai pe ring cu Tony, nu te întorceai la nimic. Porneai de fiecare dată într-o nouă aventură. Îmi plăcea să dansez *schottische*[50] cu ea; avea mult elan şi varietate şi introducea mereu paşi şi alunecări noi. M-a învățat să dansez contra şi împrejurul ritmului puternic şi rapid al muzicii. Dacă, în loc să se ducă la punctul terminus al căii ferate, domnul Shimerda ar fi rămas la New York şi şi-ar fi câştigat existența cântând la vioară, cât de diferită ar fi putut să fie viața Ántoniei!

Ántonia mergea adesea la dans cu Larry Donovan, un controlor de tren care era un soi de afemeiat profesionist, cum îi ziceam noi. Țin minte cât de admirativ s-au uitat

---

[49] În engleză, *sachet powder*, săculeți cu pudră parfumată, care erau puşi în sertare şi dulapuri pentru a da un miros plăcut hainelor.

[50] Vechi dans popular german, asemănător cu o polcă lentă.

băieții la ea în seara în care a purtat pentru prima oară rochia din imitație de catifea, copiată după rochia din catifea a doamnei Gardener. Arăta minunat, cu ochii strălucind şi buzele mereu întredeschise un pic atunci când dansa. Culoarea aceea întunecată, permanentă, din obrajii ei nu se modifica niciodată.

Într-o seară, când Donovan era plecat în tură, Ántonia a venit la dans cu Anna norvegianca şi tânărul care o însoțea şi în noaptea aceea am condus-o eu acasă. Când stăteam în curtea familiei Cutter, adăpostiți de tufele verzi, i-am spus că trebuie să mă sărute de noapte bună.

— Oh, sigur, Jim, îmi răspunse ea. În clipa următoare îşi retrase fața şi şopti cu indignare: Ei, Jimmy! Ştii că nu se cade să mă săruți aşa. O să te spun bunicii tale!

— Lena Lingard mă lasă să o sărut, şi pe ea nu o îndrăgesc nici pe jumătate din cât te îndrăgesc pe tine, am ripostat eu.

— Lena te lasă? exclamă Tony. Dacă pune vreuna dintre prostiile ei la cale cu tine, o să-i scot ochii! Mă apucă din nou de braț şi ieşirăm din curte, după care ne plimbarăm pe trotuar. Să nu cumva să te apuci să fii un prost ca unii dintre băieți ăştia de la oraş! Tu n-o să rămâi pe aici să cioplești cutii de depozitare şi să spui poveşti

toată viața. O să pleci la şcoală şi o să se aleagă ceva de tine. Eu sunt foarte mândră. N-o să te încurci cu suedezele, aşa-i?

— Nu-mi pasă de nici una dintre ele în afară de tine, i-am spus. Iar tu o să mă tratezi mereu ca pe un copil, bănuiesc.

Ea râse şi mă luă în brațe.

— Presupun că da, dar eşti un copil pe care îl îndrăgesc foarte mult! Poți să mă iubeşti cât vrei tu, dar dacă te văd pierzând prea mult vremea cu Lena, o să te spun bunicii tale, să fii sigur de asta, pe cât eşti de sigur că te cheamă Jim Burden! Lena nu se poate abține. Aşa e firea ei.

Dacă ea era mândră de mine, eu am fost atât de mândru de ea, încât am mers cu capul sus în timp ce ieşeam dintre cedrii negri şi închideam uşor poarta casei familiei Cutter. Chipul ei blând, prietenos, brațele ei afectuoase şi inima ei sinceră... Oh, ea era încă Ántonia mea! M-am uitat cu dispreț la căsuțele întunecate şi tăcute din jurul meu în timp ce mă întorceam acasă şi m-am gândit la tinerii ăia proşti care dormeau în unele dintre ele. Ştiam unde erau femeile adevărate, deşi eram doar un puşti, şi nu avea să-mi fie teamă de ele!

Uram să intru în casa liniştită când mă întorceam de la seratele dansante şi dura mult până reuşeam să adorm. Spre dimineaţă, obişnuiam să am vise plăcute. Uneori, eu şi cu Tony ne aflam la ţară, coborând baloţi de paie, ca pe vremuri, urcându-ne întruna pe munţii galbeni şi lăsându-ne să alunecăm pe laturile netede în grămezi moi de paie.

Visam un vis de foarte multe ori şi era mereu la fel. Mă aflam pe un câmp recoltat plin de căpiţe şi stăteam întins pe una dintre ele. Lena Lingard venea desculţă pe mirişte, într-o fustă scurtă, cu o seceră în mână, şi era îmbujorată precum zorii, având un soi de strălucire trandafirie şi luminoasă. Mi se aşeza alături, se întorcea spre mine cu un oftat uşor şi zicea: „Acum au plecat toţi şi pot să te sărut cât vreau".

Îmi doream să pot avea acest vis plăcut cu Ántonia, dar nu l-am avut niciodată.

XIII

Într-o după-amiază, am băgat de seamă că bunica plânsese. Părea să-şi târşâie picioarele în timp ce umbla prin casă, aşa că m-am ridicat de la masa la care învăţam

şi m-am dus la ea, întrebând-o dacă nu se simţea bine şi dacă aş putea să o ajut la treabă.

— Nu, mulţumesc, Jimmy. Sunt necăjită, dar mă simt bine. Îmi ruginesc un pic oasele, poate, adăugă ea, cu amărăciune.

Am rămas acolo, şovăind.

— Ce te frământă, bunico? Bunicul a pierdut ceva bani?

— Nu, nu-i vorba despre bani. Aş fi vrut eu. Am auzit nişte lucruri... Tu trebuie să fi ştiut că vor ajunge la mine cândva. Se aşeză pe un scaun şi, acoperindu-şi faţa cu şorţul, începu să plângă, zicând: Jim, n-am fost niciodată aia care să pretindă că bătrânii pot să-şi crească nepoţii. Dar am ajuns în situaţia asta, nu a existat altă cale pentru tine, pare-se.

Am luat-o în braţe. Nu suportam să o văd plângând.

— Ce e, bunico? E vorba despre seratele dansante de la Sala Pompierilor?

Ea aprobă din cap.

— Îmi pare rău că m-am furişat aşa, dar nu e nimic rău la dansurile astea şi n-am făcut nimic greşit. Îmi plac toate fetele alea de la ţară şi îmi place să dansez cu ele. Atâta tot.

— Dar nu-i corect să ne minți, fiule, iar asta ne face de ruşine. Lumea zice că te faci băiat rău şi asta nu e corect față de noi.

— Nu-mi pasă ce se spune despre mine, dar dacă asta te face să suferi, se rezolvă. N-o să mai merg la Sala Pompierilor.

Mi-am ținut promisiunea, desigur, dar lunile de primăvară mi s-au părut destul de plictisitoare. Stăteam serile acasă cu bătrânii, citind texte în latină care nu erau în cursul nostru de liceu. Îmi pusesem în minte să fac vara mult din materia cerută la colegiu şi să intru în grupa de anul întâi de la universitate în toamnă, fără să trec prin reexaminări. Voiam să plec de acasă cât mai repede posibil.

Am descoperit că dezaprobarea mă durea, chiar şi aceea a oamenilor pe care nu-i admiram. Când a venit primăvara, am devenit din ce în ce mai însingurat şi mi-am reluat vizitele la telegrafist şi la tipul care făcea țigări şi canarii lui. Țin minte că am găsit o plăcere melancolică în a agăța un coş de mai pentru Nina în primăvara aceea. Am cumpărat florile de la o nemțoaică în vârstă care avea întotdeauna mai multe plante la ferestre decât oricine altcineva şi mi-am petrecut o după-amiază întreagă

împodobind un coşuleț de lucru. Când s-a înserat şi pe cer a apărut luna nouă, m-am dus tiptil la uşa din față a familiei Harling cu darul meu, am sunat şi apoi am fugit, după cum era obiceiul[51]. Prin gardul viu de salcie, am auzit țipetele de încântare ale Ninei şi m-am simțit alinat.

În acele seri calde şi plăcute de primăvară, colindam adesea prin centru, ca să mă duc acasă cu Frances, şi discutam cu ea despre planurile mele şi despre ceea ce citeam. Într-o seară, îmi spuse că ea crede că doamna Harling nu era cu adevărat supărată pe mine.

— Cred că mama e pe cât de destupată la minte pot fi mamele. Dar ştii că s-a supărat din cauza Ántoniei şi nu poate să înțeleagă de ce îți place mai mult să stai cu Tiny şi Lena decât cu fetele de seama ta.

— Tu poți? am întrebat-o eu fără înconjur.

— Da, eu cred că pot, râse Frances. Le-ai cunoscut la țară şi îți place să fii de partea cuiva. În unele privințe, eşti mai matur decât băieții de vârsta ta. Mama n-o să mai aibă nimic împotriva ta după ce-ți vei lua examenele la colegiu şi va vedea că eşti serios.

---

[51] Obicei american practicat de *May Day* (1 Mai), zi de sărbătoare care celebrează venirea primăverii; cu această ocazie, se pune un coşuleț cu un cadou la uşa unei persoane îndrăgite.

— Dacă ai fi băiat, nici tu n-ai face parte din Clubul Bufnița, am insistat eu. Ai fi exact ca mine.

— Aş fi şi n-aş fi, clătină ea din cap. Cred că le cunosc pe fetele de la țară mai bine decât tine. Tu întotdeauna le poleieşti cu aur. Necazul cu tine, Jim, e că eşti romantic. Mama o să vină la absolvirea ta, când o să-ți primeşti diploma. M-a întrebat deunăzi dacă ştiu despre ce va fi discursul tău. Vrea să te descurci bine.

Mi-am considerat discursul de absolvire foarte bun. Afirma cu tărie multe lucruri pe care le descoperisem recent. Doamna Harling a venit la Operă să asculte discursurile de absolvire şi m-am uitat la ea în cea mai mare parte a timpului în care l-am rostit pe al meu. Ochii ei pătrunzători şi inteligenți nu s-au desprins de pe chipul meu. După aceea, a venit în spate, în vestiarul unde stăteam noi, cu diplomele în mâini, s-a îndreptat spre mine şi mi-a zis cu entuziasm:

— M-ai surprins, Jim. N-am crezut că ai putea să te descurci atât de bine. N-ai luat discursul ăla din cărți.

Printre cadourile mele de absolvire s-a numărat şi o umbrelă de mătase de la doamna Harling, cu numele meu pe mâner.

Am mers acasă de la Operă pe jos, singur. Trecând pe lângă biserica metodistă, am văzut trei siluete în fața mea, plimbându-se încoace şi încolo pe sub arțarii arcuiți, unde lumina lunii se filtra prin frunzişul bogat de iunie. Au venit în grabă spre mine; mă aşteptau. Erau Lena, Tony şi Anna Hansen.

— Oh, Jim, a fost splendid! Tony respira cu greu, ca întotdeauna când emoțiile o luau înaintea puterii de a se exprima în cuvinte. Nu e avocat în Black Hawk care să poată face un discurs ca ăla, continuă ea. L-am oprit pe bunicul tău şi i-am zis asta. El n-o să-ți spună, dar ne-a zis că şi el a fost foarte mirat, nu-i aşa, fetelor?

— Ce te-a făcut atât de solemn? mă tachină Lena, venind lângă mine. Am crezut că eşti speriat. Eram sigură c-o să uiți.

— Asta sigur te face fericit, Jim, să ai gânduri atât de frumoase în minte tot timpul şi să ai cuvinte ca să le redai. Ştii, întotdeauna mi-am dorit să merg la şcoală, zise Anna pe un ton trist.

— Oh, eu doar am stat acolo şi mi-am dorit ca tăticul meu să te poată auzi! Jim, zise Ántonia şi mă apucă de reverele hainei. Era ceva în discursul tău care m-a făcut să mă gândesc mult la tăticul meu!

— La tatăl tău m-am gândit când mi-am scris discursul, Tony, i-am spus. Lui i l-am dedicat.

Ea îşi aruncă braţele în jurul meu, cu chipul ei drag ud tot de lacrimi.

Am rămas acolo, uitându-mă la rochiile lor albe, cum sclipeau din ce în ce mai mici pe trotuar în timp ce se îndepărtau. N-am mai avut succese care să mă emoţioneze la fel de mult ca acela.

XIV

A doua zi după absolvire, mi-am mutat cărţile şi biroul la etaj, într-o cameră goală unde să nu fiu deranjat, şi m-am pus serios pe învăţat. În vara aceea am parcurs materia de un an la trigonometrie şi m-am apucat singur de Vergilius. Dimineaţă de dimineaţă, obişnuiam să mă plimb de colo până colo prin odăiţa mea însorită, privind în depărtare la stâncile de pe malul râului şi la culmile domoale ale păşunilor gălbui dintre ele, citind rapid *Eneida* cu voce tare şi memorând pasaje întregi. Uneori, seara, doamna Harling mă striga când treceam pe lângă poarta ei şi mă invita să intru şi să o las să-mi cânte la pian. Îi era dor de Charley, îmi spunea, şi îi plăcea să aibă un băiat prin preajmă. Ori de câte ori bunicii aveau temeri

şi începeau să se întrebe dacă nu eram cumva prea mic să plec singur la colegiu, doamna Harling îmi apăra înfocată cauza. Bunicul avea un respect atât de mare pentru judecata ei, încât ştiam că n-o să facă ceva contrar părerii ei.

În vara aceea am avut o singură vacanță. A fost în iulie. Într-o sâmbătă după-amiază, m-am întâlnit cu Ántonia în centru şi am aflat că ea şi Tiny se duceau a doua zi la râu cu Anna Hansen. Socul era în floare şi Anna voia să facă socată.

— Anna o să ne ducă în căruța de livrat marfă a familiei Marshall şi o să luăm cu noi un prânz bun ca să facem un picnic. Doar noi, nimeni altcineva. N-ai putea să ni te alături, Jim? Ar fi ca pe vremuri.

M-am gândit o clipă, apoi i-am răspuns:

— Poate că aş putea veni, dacă nu vă încurc.

Duminică dimineață m-am sculat devreme şi am ieşit din Black Hawk cât încă mai era rouă din belşug pe iarba înaltă de pe pajişti. Era în plin sezon al florilor de vară. Tufele roz de escallonia[52] se înălțau de-a lungul

---

[52] În original, este folosită denumirea populară a plantei, *bumble bee bush*, care pare să nu aibă un corespondent în limba română, motiv pentru care în traducere s-a preferat denumirea ştiințifică, sub care este

drumurilor nisipoase de țară, iar rujii galbeni şi hibiscusul creşteau peste tot. Peste gardul din sârmă, în iarba înaltă, am zărit un pâlc de iarba-fiarelor, de un portocaliu învăpăiat, rar în acea parte a statului. Am ieşit de pe drum şi am luat-o pe o fâşie de păşune care era întotdeauna cosită scurt vara, unde gaillardia[53] răsărea an de an, acoperind solul cu un strat catifelat, de un roşu-închis, ca al covoarelor de Buhara. În acea dimineață de duminică ținutul era pustiu, populat doar de ciocârlii, şi părea să se înalțe spre mine şi să vină foarte aproape.

Râul avea debit mare pentru mijlocul verii; ploile abundente de la vest de noi îi menținuseră nivelul ridicat. Am trecut podul şi am luat-o în amonte, de-a lungul malului împădurit, către o cabină de schimb plăcută pe care o ştiam, aflată între arbuştii de corni şi năpădită de viță-de-vie sălbatică. M-am dezbrăcat să mă scald. Mai era până să apară fetele. Mi-a trecut prin minte, pentru prima oară, că avea să-mi fie dor de casă după ce voi pleca din

---

cunoscută la noi în rândul iubitorilor de grădinărit. Este vorba despre un arbust cu flori roz sau albe, de până la 1,5-3 m, care atrage bondarii şi albinele.

[53] În latină, în original. În limba română, denumirea populară a acestei plante este fluturei sau floarea fluturaş.

cauza râului ăluia. Bancurile de nisip, cu plajele lor albe şi curate şi micile crânguri de sălcii şi puieții de plop, erau un fel de țara-nimănui, lumi micuțe recent create care aparțineau băieților din Black Hawk. Eu şi Charley Harling merseserăm la vânătoare prin păduricile acelea şi pescuiserăm stând pe trunchiurile căzute până când ajunsesem să cunosc fiecare bucățică de pe malurile râului şi să mă simt legat de fiecare banc de nisip şi pentru fiecare vad.

După ce m-am scăldat, pe când mă jucam alene prin apă, am auzit zgomot de copite şi de roți pe pod. Am înotat în aval şi am strigat când am văzut căruța cu arcuri ivindu-se la mijlocul podului. Au oprit calul, iar cele două fete din partea din spate a căruței s-au ridicat în picioare, ținându-şi echilibrul ajutându-se de umerii celor două din față, ca să mă poată vedea mai bine. Arătau încântător acolo sus, strânse laolaltă în căruță şi uitându-se cu atenție în jos spre mine, ca nişte căprioare curioase atunci când ies din desiş ca să se adape. Am dat de fund în apropiere de pod şi m-am ridicat în picioare, făcându-le cu mâna.

— Ce drăguț arătați! le-am strigat.

— Şi tu arăți drăguț! strigară ele în cor, izbucnind în hohote de râs.

Anna Hansen a smucit de frâie şi au pornit mai departe, în vreme ce eu am luat-o în zigzag spre insulița mea şi m-am cățărat în spatele unui ulm care atârna deasupra apei. M-am uscat la soare şi m-am îmbrăcat încet, deloc dornic să părăsesc acea împrejmuire verde unde soarele strălucea atât de puternic printre frunzele de viță-de-vie, iar ciocănitoarea se auzea lovind cu ciocul în ulmul strâmb care se întindea deasupra apei. Mergând pe drum înapoi la pod, strângeam întruna bucățele solzoase de calcar din făgaşele de apă secate şi le sfărâmam în mâini. Când am ajuns la calul familiei Marshall, legat la umbră, fetele îşi luaseră deja coşurile şi plecaseră pe cărarea dinspre est, care şerpuia printre nisip şi tufişuri. Le auzeam cum strigau una la alta. Tufele de soc nu creşteau în ravenele umbroase dintre stânci, ci în luncile inundabile, nisipoase şi calde aflate de-a lungul râului, unde rădăcinile lor erau mereu în umezeală, iar partea de sus era expusă la soare. Inflorescențele erau neobişnuit de bogate şi de frumoase în vara aceea.

Am urmat o potecă pentru vite prin desiş, până am ajuns la un povârniş care cobora abrupt spre marginea

apei. O mare porțiune din mal fusese smulsă de vreo inundație de primăvară, iar cicatricea era mascată de tufe de soc care creşteau până jos, la apă, în terase pline de flori. Nu m-am atins de ele. Eram copleşit de mulțumire şi moleşeală şi de liniştea caldă din preajma mea. Nu se auzea nici un sunet în afară de zumzetul monoton al albinelor sălbatice şi de gâlgâitul însorit al apei de dedesubt. M-am uitat peste marginea malului, ca să văd pârâiaşul care scotea acel zgomot; curgea perfect limpede peste nisip şi pietriş, separat printr-un banc lung de nisip de curentul principal de apă, noroios. Acolo jos, pe partea inferioară a bancului, am zărit-o pe Ántonia, stând singură sub o pagodă din soc. A ridicat privirea când m-a auzit şi a zâmbit, dar mi-am dat seama că plânsese. M-am lăsat să alunec în jos în nisipul moale de lângă ea şi am întrebat-o ce s-a întâmplat.

— Floarea asta, mirosul ăsta... mă face să-mi fie dor de casă, Jimmy, zise ea încet. Aveam mult soc acasă, în fosta țară. Creştea mereu la noi în curte şi tăticul avea o bancă verde şi o masă sub tufele de soc. Vara, când erau în floare, stătea acolo cu prietenul lui care cânta la trombon. Când eram mică, obişnuiam să merg acolo să-i ascult în

timp ce vorbeau – discuții frumoase, cum n-am auzit niciodată în țara asta.

— Despre ce discutau? am întrebat-o.

— Oh, nu ştiu! clătină ea din cap, oftând. Despre muzică, despre pădure, despre Dumnezeu şi despre vremea când erau tineri. Se întoarse brusc spre mine şi, uitându-se în ochii mei, mă întrebă: Jimmy, crezi că e posibil ca sufletul tatălui meu să se poată întoarce în locurile acelea?

I-am povestit despre sentimentul de prezență a tatălui ei pe care l-am avut în ziua aceea de iarnă când bunicii mei plecaseră la ei acasă ca să-i vadă trupul neînsuflețit, iar eu rămăsesem singur acasă. I-am spus că am simțit cu certitudine atunci că el era în drum spre fosta sa țară şi că, până şi acum, când treceam pe lângă mormântul lui, mă gândeam mereu că el se afla în pădurile şi câmpurile care îi erau atât de dragi.

Ántonia avea cei mai încrezători şi receptivi ochi din lume; din ei, iubirea şi credulitatea păreau să privească spre exterior cu o deschidere nemărginită.

— De ce nu mi-ai povestit niciodată asta? Mă face să mă simt mai sigură pentru el. După un răstimp, îmi zise: Ştii, Jim, tata a fost altfel decât mama. Nu era nevoit să se

însoare cu mama şi toți frații lui s-au certat cu el pentru că a făcut-o. Îi auzeam pe bătrânii de acasă şuşotind despre asta. Ziceau că el ar fi putut să-i plătească nişte bani mamei şi să nu o ia în căsătorie. Însă era mai în vârstă decât ea şi era prea cumsecade ca să se poarte aşa cu ea. El locuia în casa mamei lui, iar ea era o fată săracă venită acolo la muncă. După ce tata s-a însurat cu ea, bunica n-a mai lăsat-o niciodată pe mama să pună piciorul în casa ei. Când m-am dus la înmormântarea bunicii a fost singura dată când am intrat în casa ei. Nu pare ciudat?

În timp ce vorbea, stăteam întins pe spate în nisipul fierbinte şi mă uitam la cerul albastru care se întrezărea printre buchetele plate de flori de soc. Auzeam albinele zumzăind şi cântând, dar rămâneau sus, deasupra florilor, fără să coboare în umbra frunzelor. În ziua aceea, Ántonia mi se părea exact ca fetița aceea care obişnuia să vină la noi acasă cu domnul Shimerda.

— Într-o zi, Tony, o să merg în țara ta şi o să mă duc în orăşelul unde ați trăit voi. Îți aminteşti totul despre el?

— Jim, de-ar fi să fiu lăsată acolo în toiul nopții, tot nu m-aş rătăci în orăşelul acela. Aş şti drumul de-a lungul râului până în următorul oraş, unde locuia bunica.

Picioarele mele îşi amintesc toate cărăruile de prin pădure şi până şi locurile unde te puteai împiedica de rădăcinile mari ieşite la suprafaţă. N-o să-mi uit niciodată ţara.

Se auzi un foşnet în crengile de deasupra noastră şi Lena Lingard se ivi pe marginea malului.

— Leneşilor! strigă ea. E atâta soc şi voi staţi acolo degeaba! Nu ne-aţi auzit când v-am chemat?

Aproape la fel de îmbujorată cum fusese în visul meu, Lena se aplecă peste marginea malului şi începu să demoleze pagoda noastră înflorită. N-o mai văzusem niciodată atât de energică; gâfâia de efort, iar deasupra buzei de sus, mici şi moi, avea picături de transpiraţie. Am sărit în picioare şi am alergat în sus pe mal.

Era amiază de-acum, şi atât de cald, încât cornii şi stejarii pitici începeau să-şi întoarcă în sus partea argintie de dedesubt a frunzelor, iar tot frunzişul părea vlăguit şi ofilit. Am cărat coşul cu merinde până în vârful uneia dintre stâncile de calcar, unde până şi în zilele complet lipsite de vânt se simţea întotdeauna o briză uşoară. Tufele de stejăriş, răsucite, cu coroane plate, aruncau umbre uşoare pe iarbă. Sub noi, vedeam cotiturile râului şi Black Hawk, grupat printre copacii săi, iar mai departe, ţinutul cu dealuri domoale, care se umfla uşor până când

se întâlnea cu cerul. Puteam să identificăm fermele şi morile de vânt pe care le ştiam. Fiecare dintre fete îmi arătă direcția în care se afla ferma tatălui ei şi îmi spuse ce suprafețe cu grâu şi porumb cultivau în anul acela.

— Ai mei au cultivat opt hectare de secară, zise Tiny Soderball. O macină la moară, iese o pâine bună din ea. Se pare că mama nu mai suferă aşa de tare de dor de casă de când îi face tata făină de secară.

— Trebuie să fi fost o grea încercare pentru mama ta să vină aici şi să trebuiască să facă totul altfel, spuse Lena. Mama mea a trăit întotdeauna la oraş. Zice că a început munca la fermă fără să ştie prea multe şi nu a ajuns niciodată să recupereze.

— Da, uneori e greu pentru cei în vârstă într-o țară nouă, zise Anna gânditoare. Bunică-mea e din ce în ce mai slăbită la trup şi mintea îi rătăceşte. A uitat de țara asta şi se crede acasă, în Norvegia. O tot roagă pe mama să o ducă la malul apei şi la piața de peşte. Îi e poftă de peşte tot timpul. De câte ori mă duc acasă, îi duc conserve cu somon şi cu macrou.

— Doamne, ce căldură! căscă Lena. Stătea pe spate sub un mic stejar, odihnindu-se după frenezia culesului de soc. Îşi dăduse jos papucii cu toc pe care fusese

îndeajuns de prostuță să îi poarte. Vino încoace, Jim! N-o să-ți mai scoți în veci nisipul din păr! zise ea, începând să-şi treacă încet degetele prin părul meu.

— N-o să-l scoți aşa, zise tăios Ántonia, împingând-o la o parte. Îmi ciufuli părul fără menajamente şi încheie cu ceva ce semăna cu o palmă peste ureche, după care îi spuse: Lena, n-ar trebui să încerci să mai porți papucii ăia. Sunt prea mici pentru tine. Mai bine mi i-ai da pentru Yulka.

— Bine, zise Lena, binevoitoare, aranjându-şi ciorapii albi sub fustă. Tu cumperi toate lucrurile Yulkăi, nu-i aşa? Mi-aş dori ca tata să nu fi avut aşa ghinion cu maşinăria aia agricolă. Astfel aş putea cumpăra şi eu mai multe lucruri pentru surorile mele. O să-i iau lui Mary un palton nou la toamnă, chiar dacă plugul ăla afurisit n-o să fie plătit niciodată!

Tiny o întrebă de ce nu aşteaptă până după Crăciun, când paltoanele aveau să fie mai ieftine, după care adăugă:

— Ce să mai zici de săraca de mine, cu şase acasă, mai mici decât mine? Şi ei cred cu toții că sunt bogată, pentru că atunci când mă duc la țară sunt îmbrăcată frumos! Dădu din umeri, continuând: Dar ştiți, slăbiciunea mea

sunt jucăriile. Îmi place mai mult să le cumpăr jucării decât ce au nevoie.

— Ştiu cum e, zise Anna. Când am venit aici la început şi eram mică, eram prea săraci ca să cumpărăm jucării. Nu mi-am revenit niciodată după ce am rămas fără o păpuşă pe care mi-a dat-o cineva înainte să plecăm din Norvegia. Un băiat de pe vapor a stricat-o şi îl urăsc şi acum din cauza asta.

— Bănuiesc că, după ce aţi ajuns aici, ai avut destule păpuşi vii de care să ai grijă, la fel ca mine! observă Lena cu cinism.

— Da, aşa e, copilaşii apăreau foarte repede. Dar nu m-a deranjat niciodată. I-am îndrăgit pe toţi. Cel mai mic, cel pe care nu îl voia nici unul dintre noi, e cel pe care îl iubim acum cel mai mult.

— Oh, bebeluşii sunt în regulă, oftă Lena. Numai să nu apară iarna. Ai noştri s-au născut aproape toţi iarna. Nu pricep cum a rezistat mama. Să vă zic ceva, fetelor, zise ea, ridicându-se în capul oaselor cu o energie subită. O s-o scot pe mama de acolo, din casa aia veche de pământ în care stă de atâţia ani. Bărbaţii nu vor face asta niciodată. Johnnie, fratele meu cel mare, vrea să se însoare şi să construiască o casă pentru fata aia a lui în loc să facă una

pentru maică-sa. Doamna Thomas zice că crede că pot să mă mut foarte curând în alt oraş, să-mi deschid singură un atelier. Dacă nu-mi pornesc propria afacere, atunci poate c-o să mă mărit cu un parior bogat.

— Asta n-ar fi o cale înțeleaptă să avansezi în viață, zise Anna cu sarcasm. Mi-aş dori să pot să predau la şcoală, ca Selma Kronn. Doar gândiți-vă! O să fie prima fată scandinavă care obține un post la liceu. Se cuvine să fim mândri de ea.

Selma era o fată studioasă, care nu avea prea multă îngăduință pentru ființe frivole ca Lena şi Tiny, dar acestea vorbeau întotdeauna despre ea cu admirație.

— Dacă aş fi deşteaptă ca ea, aş sta cu burta pe carte zi şi noapte, zise Tiny, fâțâindu-se fără astâmpăr. Însă ea s-a născut deşteaptă – şi uitați-vă cum a pregătit-o tatăl ei! Era cineva sus-pus în fosta țară.

— La fel a fost şi tatăl mamei mele, murmură Lena, dar ce folos pentru noi! Şi tatăl tatălui meu era deştept, dar era nestăpânit. S-a însurat cu o laponă. Bănuiesc că asta e în neregulă la mine, căci se zice că sângele lapon iese la iveală.

— O laponă adevărată, Lena? am exclamat eu. Din aia care poartă piei de animale?

— Nu ştiu dacă purta piei, dar sigur era laponă, iar părinților lui nu le-a convenit deloc. Fusese trimis în nord, cu o slujbă guvernamentală, şi acolo s-a îndrăgostit de ea. S-a însurat cu ea.

— Dar eu credeam că femeile lapone sunt grase şi urâte şi au ochii oblici, cum au chinezoaicele! am obiectat eu.

— Nu ştiu, poate. Însă trebuie să fie ceva foarte atrăgător la fetele lapone; mama zice că norvegienilor din nord le e mereu teamă că băieții lor vor fugi după ele.

După-amiază, când se mai potoli un pic arşița, jucarăm o partidă animată de „pisicuța vrea un ungher”[54] pe suprafața plată a stâncii, cu copăceii pe post de baze. Lena fu pisicuța atât de des, încât în cele din urmă zise că nu vrea să mai joace.

— Jim, zise Ántonia cu un aer visător, vreau să le povesteşti fetelor despre cum au venit prima oară spaniolii aici, aşa cum vorbeai cu Charley Harling. Am încercat să le spun, dar las prea multe pe dinafară.

---

[54] În original, *Pussy Wants a Corner*, joc asemănător cu „ocupă scaunul” de la noi, în care devine pisicuță participantul la joc care nu a reuşit să îşi găsească un loc.

Se aşezară sub un stejărel, Tony rezemată de trunchi, iar celelalte sprijinite de ea şi una de alta, şi ascultară puținul pe care eram în stare să-l relatez despre Coronado[55] şi expediția lui de căutare a celor Şapte Oraşe de Aur. La şcoală, învățaserăm că nu ajunsese spre nord nici până în Nebraska, ci abandonase căutarea şi se întorsese undeva în Kansas. Însă eu şi Charley Harling credeam cu tărie că ajunsese chiar pe malurile râului unde ne aflam. Un fermier din ținutul de la nord de al nostru dăduse, în timp ce-şi destelenea pământul, peste o scară de la şa din metal, meşteşugit lucrată, şi o spadă care avea pe lamă o inscripție în spaniolă. El i-a împrumutat aceste artefacte domnului Harling, care le-a adus acasă. Eu şi Charley le-am curățat temeinic şi apoi au stat expuse în biroul din oraş al domnului Harling toată vara aceea. Părintele Kelly, preotul, descoperise pe spadă numele armurierului spaniol şi o abreviere a numelui oraşului Córdoba.

[55] Francisco Vázquez de Coronado y Luján (1510-1554), conchistador spaniol care a explorat sud-vestul teritoriului actual al S.U.A. şi care spera să descopere şi să cucerească legendarele Şapte Oraşe de Aur, despre care se spunea că s-ar afla undeva dincolo de deşert, la sute de kilometri depărtare spre nord.

— Şi asta am văzut cu ochii mei! interveni Ántonia cu glas triumfător. Aşa că Jim şi Charley au avut dreptate, iar profesorii s-au înşelat!

Fetele începură să-şi pună tot felul de întrebări. De ce veniseră spaniolii atât de departe? Cum o fi fost ținutul acesta la vremea aceea? De ce nu s-a întors niciodată Coronado în Spania, la bogățiile şi castelele sale, la regele lui? N-am putut să le spun. Ştiam doar că manualele de la şcoală ziceau că „a murit în sălbăticie, de inimă rea”.

— Sunt şi alții care au făcut asta, zise Ántonia cu tristețe, iar fetele murmurară aprobator.

Am stat şi ne-am uitat în zare peste întinderea ținutului, privind cum apunea soarele. Iarba ondulată din jurul nostru părea acum în flăcări. Scoarța stejarilor se făcuse roşie ca arama. Pe râul cafeniu se întindea o lucire de aur. În apă, bancurile de nisip sclipeau ca sticla, iar lumina tremura în desişurile de sălcii de parcă printre ele ar fi sărit nişte flăcări micuțe. Nu se mai simțea nici o adiere de vânt. În ravenă, un porumbel sălbatic uguia a jale, iar undeva mai departe, în tufişuri, se auzeau țipetele unei bufnițe. Fetele erau lipsite de vlagă, sprijinite una de alta, cu frunțile mângâiate de degetele lungi ale soarelui.

Nu după mult timp observarăm ceva ciudat: nu erau nori, soarele cobora la asfințit pe un cer senin, spălat cu aur. Chiar când partea inferioară a discului roşu ajunse pe câmpurile înalte de la orizont, pe fața soarelui apăru brusc o uriaşă siluetă neagră. Am sărit în picioare, chinuindu-ne să vedem cât mai bine. Într-o clipă, ne-am dat seama ce era. La o fermă îndepărtată, situată pe un teren mai înalt, fusese lăsat un plug pe câmp. Soarele cobora chiar în spatele lui. Mărit de lumina orizontală, acesta se profila pe soare, perfect încadrat de discul astrului; mânerele, oiştea, brăzdarul – negre pe fundalul de un roşu topit. Iată-le acolo, alcătuind, la o dimensiune eroică, o pictogramă scrisă pe soare.

Chiar în timp ce şuşoteam despre ea, viziunea noastră dispăru; mingea de foc se lăsă tot mai jos, până când vârful roşu păru să intre în pământ. Câmpurile aflate mai jos, la picioarele noastre, erau negre, cerul devenea tot mai pal, iar plugul acela uitat se micşorase la loc, recăpătându-şi dimensiunile normale undeva în prerie.

XV

Spre sfârşitul lui august, soții Cutter plecară pentru câteva zile la Omaha, lăsând-o pe Ántonia să aibă grijă de

casă. De la scandalul cu suedeza, Wick Cutter nu mai reuşea să o facă pe nevastă-sa să se clintească din Black Hawk fără el.

În următoarea zi după ce plecară soții Cutter, Ántonia veni pe la noi să ne vadă. Bunica observă că părea tulburată şi distrată.

— Te frământă ceva, Ántonia, îi zise ea neliniştită.

— Da, doamnă Burden. N-am prea putut să dorm azi-noapte.

Ántonia şovăi un pic, apoi ne povesti cât de ciudat se purtase domnul Cutter înainte să plece. Îşi pusese tot argintul într-un coş şi îl băgase sub patul ei, împreună cu o cutie cu acte despre care i-a zis că sunt importante. O pusese să-i promită că n-o să doarmă în altă parte decât acasă şi că n-o să stea în oraş până seara târziu, cât era el plecat. Îi interzisese strict să roage vreo prietenă să stea cu ea noaptea. Îi zisese că o să fie în perfectă siguranță, deoarece tocmai ce montase o încuietoare nouă la uşa din față.

Cutter fusese atât de insistent cu privire la aceste detalii, încât acum ea nu se simțea în largul ei să stea acolo singură. Nu-i plăcuse felul în care el venea întruna în bucătărie să îi dea instrucțiuni, nici cum se uita la ea.

— Am impresia că e pus din nou pe rele şi că o să încerce să mă sperie cumva.

Bunica se îngrijoră imediat.

— Nu cred că e bine să stai acolo, dacă te simți aşa. Presupun că nu e corect nici să laşi casa goală, după ce ți-ai dat cuvântul. Poate că Jim ar fi dispus să meargă să doarmă acolo, iar tu ai putea să vii aici nopțile. M-aş simți mai bine să ştiu că te afli sub acoperişul meu. Cred că Jimmy ar putea să aibă grijă de argintul şi actele lor de camătă la fel de bine pe cât ai putea şi tu.

— Oh, ai vrea, Jim? zise Ántonia, întorcându-se nerăbdătoare spre mine, plină de speranță. Ți-aş pune aşternuturi curate în patul meu şi ți l-aş aranja frumos. E o cameră răcoroasă şi patul e chiar lângă fereastră. Mi-a fost frică să las geamul deschis azi-noapte.

Îmi plăcea camera mea şi nu-mi plăcea defel casa familiei Cutter, în nici o împrejurare, însă Tony părea atât de necăjită, încât am consimțit să încerc. Am descoperit că dormeam acolo la fel de bine ca oriunde, iar când am ajuns acasă dimineața, Tony mă aştepta cu un mic dejun gustos. După ce am spus rugăciunea, s-a aşezat cu noi la masă şi a fost ca pe vremuri, când stăteam la țară.

În a treia noapte pe care am petrecut-o în casa lui Cutter, m-am trezit brusc, cu impresia că am auzit o uşă deschizându-se şi închizându-se. Însă totul era liniştit, aşa că mai mult ca sigur am adormit imediat la loc.

Următorul lucru pe care mi-l aduc aminte e că am simțit pe cineva aşezându-se pe marginea patului. Eram doar pe jumătate treaz, dar am decis că putea să ia argintul soților Cutter, indiferent cine era. Poate că, dacă nu mă mişcam, îl găsea şi ieşea fără să mă deranjeze. Mi-am ținut respirația şi am stat complet nemişcat. O mână mi-a cuprins încet umărul şi în acelaşi moment am simțit pe față ceva păros, care mirosea a apă de colonie. Nici dacă încăperea ar fi fost inundată brusc de lumină electrică n-aş fi putut să văd mai clar detestabilul chip bărbos care ştiam că se apleca deasupra mea. Am apucat zdravăn de favoriți şi am tras, strigând ceva. Bărbatul a luat-o razna; stătea peste mine, înecându-mă cu un pumn şi lovindu-mă peste față cu celălalt, şuierând printre dinți, icnind şi dând drumul un şuvoi de sudălmi.

— Deci cu asta se ocupă ea când sunt plecat, aşa-i? Unde e, pui de lele afurisit, unde e? Eşti sub pat, otreapă? Îți cunosc eu vicleşugurile! Stai numai să ajung la tine! O

să aranjez şobolanul ăsta pe care îl ai aici. L-am prins bine.

Cât timp Cutter mă ținea de gât, nu aveam nici o şansă. L-am apucat de degetul mare şi i l-am îndoit pe spate până mi-a dat urlând drumul. Dintr-un salt, m-am ridicat în picioare şi l-am trântit cu uşurință la podea. Apoi am țâşnit spre fereastra deschisă, m-am lovit de plasă, i-am tras una, făcând-o să cadă afară, şi m-am rostogolit în urma ei în curte.

Brusc, m-am pomenit alergând în cămaşă de noapte prin capătul de nord al oraşului, exact aşa cum ți se întâmplă să faci uneori în visele urâte. Când am ajuns acasă, am intrat cățărându-mă pe geamul de la bucătărie. Eram plin de sângele curs din nas şi de la buză, dar mi-era prea rău ca să fac ceva în legătură cu asta. Am găsit un şal şi un palton în cuier, m-am întins pe sofaua din salonaş şi, în ciuda durerii, am adormit.

Bunica m-a găsit acolo dimineața. M-a trezit țipătul ei de spaimă. Într-adevăr, eram bătut zdravăn. Pe când mă ajuta să ajung în camera mea, m-am zărit fugar în oglindă. Buza îmi era spartă şi stătea ieşită în afară ca un rât. Nasul îmi semăna cu o prună mare şi vineție, iar un ochi mi se închisese de umflat ce era şi arăta groaznic de

decolorat. Bunica a zis că trebuie să chemăm doctorul de îndată, dar am implorat-o, aşa cum nu mai implorasem pentru nimic înainte, să nu trimită după el. I-am zis că puteam să îndur orice, atâta timp cât nu mă vedea nimeni şi nu se afla ce am păţit. Am convins-o să nu-l lase nici măcar pe bunicul să vină în camera mea. A părut să înţeleagă, deşi eram prea vlăguit şi nenorocit ca să dau explicaţii. Când mi-a dat jos cămaşa de noapte, a descoperit pe pieptul şi umerii mei vânătăi atât de urâte, că a început să plângă. Şi-a petrecut toată dimineaţa spălându-mă, punându-mi cataplasme şi frecându-mă cu arnică. Am auzit-o pe Ántonia plângând în faţa uşii, dar am rugat-o pe bunica să-i spună să plece. Simţeam că nu vreau să o mai văd niciodată. O uram aproape la fel de mult cât îl uram pe Cutter. Ea mă băgase în toată povestea asta dezgustătoare. Bunica zicea întruna cât de recunoscători ar trebui să fim că fusesem eu acolo, şi nu Ántonia. Însă eu zăceam cu faţa desfigurată la perete şi nu simţeam vreo recunoştinţă deosebită. Singura mea preocupare era ca bunica să ţină pe toată lumea departe de mine. Dacă povestea asta ieşea vreodată la lumină, n-aş mai fi scăpat fără să o aud mereu. Îmi puteam imagina

foarte bine ce ar fi făcut bătrânii de la drogherie cu un astfel de subiect.

Pe când bunica încerca să mă facă să mă simt confortabil, bunicul s-a dus la depou şi a aflat că Wick Cutter venise acasă cu rapidul de noapte din est şi plecase din nou cu trenul de Denver, la şase dimineața. Impiegatul i-a zis că avea fața dungată cu leucoplast şi că îşi ținea mâna stângă prinsă într-o faşă. Părea atât de epuizat, că impiegatul l-a întrebat ce pățise între timp, de la ora zece seara şi până atunci, la care Cutter a început să-l înjure şi să spună că o să facă să fie concediat pentru că e nepoliticos.

În după-amiaza aceea, în timp ce dormeam, Ántonia a luat-o pe bunica şi s-a dus acasă la familia Cutter să-şi facă bagajul. Au găsit casa încuiată şi au fost nevoite să spargă geamul ca să intre în dormitorul Ántoniei. Acolo, totul era într-o dezordine nemaipomenită. Hainele ei fuseseră scoase din dulap, azvârlite în mijlocul camerei, călcate în picioare şi rupte. Hainele mele fuseseră tratate atât de rău, că nu le-am mai văzut; bunica le-a ars în plita din bucătărie a soților Cutter.

În timp ce Ántonia îşi punea hainele în cufăr şi făcea ordine în cameră, ca să plece, clopoțelul de la uşa din față

a sunat tare. În prag era doamna Cutter – încuiată pe dinafară, căci nu avea chei de la noua încuietoare –, cu capul tremurând de furie. „Am sfătuit-o să se stăpânească, fiindcă altfel o să facă o criză de apoplexie”, a spus bunica după aceea.

Bunica nu a vrut să o lase să o vadă pe Ántonia, ci a pus-o să se aşeze în salonaş, relatându-i ce se petrecuse în noaptea aceea. I-a zis doamnei Cutter că Ántonia era înspăimântată şi se ducea să stea acasă o vreme; nu avea nici un rost să o interogheze pe fată, căci nu ştia nimic din ce se întâmplase.

Pe urmă şi-a spus doamna Cutter povestea. Ea şi soțul ei porniseră spre casă împreună de la Omaha, cu o dimineață înainte. Fuseseră nevoiți să se oprească mai multe ore la nodul de cale ferată din Waymore ca să ia trenul spre Black Hawk. În timp ce aşteptau, domnul Cutter o lăsase la gară şi se dusese la banca din Waymore ca să se ocupe de nişte afaceri. Când se întorsese, îi spusese că el va trebui să rămână acolo peste noapte, dar că ea se putea duce acasă. Îi cumpărase un bilet şi o urcase în trenul ei. Doamna Cutter îl zărise strecurându-i în geantă o bancnotă de douăzeci de dolari o dată cu

biletul. Bancnota aceea, zicea ea, ar fi trebuit să-i trezească imediat suspiciuni, însă nu o făcuse.

Trenurile nu se anunță niciodată în orăşelele unde există noduri feroviare, căci toată lumea ştie când ajung în gară. Domnul Cutter îi arătase controlorului biletul soției sale şi o instalase la locul ei înainte să pornească trenul. Abia aproape de căderea serii descoperise ea că se afla în rapidul de Kansas City, că biletul ei era emis pentru această destinație şi că soțul ei trebuie să fi plănuit asta. Controlorul îi spusese că trenul de Black Hawk ajungea la Waymore la douăsprezece minute după ce pleca trenul de Kansas City. Ea îşi dăduse seama imediat că soțul ei îi jucase această festă ca să se întoarcă în Black Hawk fără ea. Nu avea de ales decât să meargă mai departe la Kansas City şi să ia înapoi primul rapid spre casă.

Cutter ar fi putut să ajungă acasă cu o zi mai devreme decât soția lui printr-o mulțime de alte modalități mai simple; ar fi putut să o lase la hotelul din Omaha şi să-i spună că se duce pentru câteva zile la Chicago. Însă, aparent, să o scoată din sărite cât mai mult posibil făcea parte din distracția lui.

— Domnul Cutter o să plătească pentru asta, doamnă Burden. O să plătească! declară deschis doamna Cutter,

clătinând din țeasta ei ca de cal şi dându-şi ochii peste cap.

Bunica i-a zis că nu avea nici o îndoială că aşa va fi.

În mod cert, lui Cutter îi plăcea să o facă pe soția lui să-l considere un ticălos. Într-un fel, depindea de tulburarea pe care era capabil să o stârnească în firea ei isterică. Poate că-şi hrănea impresia că este un desfrânat mai mult din mânia şi uluirea soției lui decât din oricare dintre experiențele lui. Elanul lui în a se comporta imoral putea să slăbească, dar credința doamnei Cutter în acest elan, niciodată. Socotelile cu soția lui de la sfârşitul unei astfel de escapade erau ceva pe care conta, asemenea ultimului pahar de lichior după o cină lungă. Singura bucurie de care nu se putea lipsi era să se certe cu doamna Cutter!

Cartea a treia

Lena Lingard

I

La universitate, am avut norocul să ajung imediat sub influența unui tânăr foarte instruit care a fost pentru mine

un model. Gaston Cleric sosise la Lincoln[56] cu doar câteva săptămâni înaintea mea, ca să-şi înceapă munca de şef al catedrei de latină. Venea în vest la sugestia medicilor săi, sănătatea fiindu-i şubrezită de o boală îndelungată în Italia. Când mi-am dat examenele de admitere, el a fost examinatorul meu, iar cursul meu a fost aranjat sub supravegherea lui.

În prima mea vacanţă de vară nu m-am dus acasă, ci am rămas în Lincoln, parcurgând materia pentru un an întreg la greacă, singura condiţie pentru a intra în grupa de anul întâi. Doctorul lui Cleric îl sfătuise să nu se întoarcă în New England şi, în afară de câteva săptămâni petrecute în Colorado, a rămas şi el în Lincoln toată vara aceea.

Am jucat tenis, am citit şi am făcut lungi plimbări împreună. Voi privi întotdeauna înapoi la acea perioadă de deşteptare intelectuală ca la una dintre cele mai fericite

---

[56] Capitala statului federal Nebraska, deşi Omaha este cel mai mare şi mai important oraş din acest stat. Cea mai veche instituţie de învăţământ din Lincoln, cea pe care o frecventează, cel mai probabil, eroul romanului, este University of Nebraska, înfiinţată abia în 1869, deci, la scară istorică, nu cu mult înainte ca el să meargă acolo; aceasta a rămas o instituţie mică şi lipsită de fonduri timp de circa douăzeci de ani de la înfiinţare, dar ulterior activitatea ei a căpătat avânt, ajungând ca pe la 1897 să ocupe locul 15 în S.U.A. ca număr de studenţi înscrişi.

din viața mea. Gaston Cleric m-a introdus în lumea ideilor; când intri pentru prima oară în acel univers, orice altceva păleşte pentru o vreme şi tot ce a fost înainte e ca şi cum n-ar fi existat. Cu toate acestea, am descoperit şi lucruri care, în mod ciudat, supraviețuiau; unele dintre figurile din vechea mea viață păreau să mă aştepte în cea nouă.

În vremurile acelea, erau mulți tineri serioşi printre studenții care veneau la universitate de la fermele şi din orăşelele împrăştiate pe tot cuprinsul statului slab populat. Unii dintre băieții aceia veneau direct de pe câmpurile cu porumb, având în buzunar doar banii câştigați peste vară, rezistau pe durata celor patru ani, prost îmbrăcați şi nemâncați, şi terminau studiile printr-un sacrificiu de sine de-a dreptul eroic. Dascălii noştri erau o adunătură pestriță: profesori de şcoală hoinari, propovăduitori rătăciți ai Evangheliei, o mână de tineri entuziaşti care abia absolviseră facultatea. În tânărul colegiu, care îşi ridicase capul din prerie cu doar câțiva ani mai devreme, domnea o atmosferă de muncă sârguincioasă, de expectativă şi de speranță luminoasă.

Viața noastră personală era la fel de liberă ca cea a profesorilor noştri. Nu existau cămine studențeşti; locuiam

unde puteam şi cum puteam. Am închiriat o cameră la un cuplu în vârstă, căci cei doi soți se număraseră printre primii colonişti stabiliți în Lincoln. Îşi căsătoriseră copiii şi acum trăiau liniştiți în casa lor de la marginea oraşului, aproape de câmpul deschis. Casa era situată neconvenabil pentru studenți şi, din acest motiv, am închiriat două camere la prețul uneia singure. Dormitorul, inițial o debara pentru aşternuturi, era neîncălzit şi atât de mic, că abia încăpea patul de campanie, dar îmi dădea posibilitatea să denumesc cealaltă cameră „biroul meu”. Dădusem din drum comoda şi şifonierul mare din lemn de nuc care îmi adăpostea toate hainele, pălăriile şi pantofii, asemenea copiilor care elimină obiectele care nu se potrivesc atunci când se joacă de-a oamenii mari. Învățam la o masă mare, cu tăblie verde, plasată chiar în fața ferestrei de la apus, cu vedere spre prerie. În colțul din dreapta erau toate cărțile mele, puse pe rafturi pe care le făcusem şi le vopsisem eu însumi. Pe peretele gol din stânga mea, tapetul demodat, în culori întunecate, era acoperit de o hartă mare a Romei antice, opera unui savant german. Cleric o comandase pentru mine atunci când îşi luase şi pentru el cărți din străinătate. Deasupra

bibliotecii era agățată o fotografie cu Teatrul Tragic din Pompei, pe care mi-o dăruise din colecția sa.

Când mă aşezam să studiez, stăteam cu fața pe jumătate orientată spre un scaun tapițat de la capătul mesei, cu spătarul înalt lipit de perete. Îl alesesem cu mare grijă. Profesorul meu trecea uneori pe la mine când ieşea seara la o plimbare şi observam că tindea să zăbovească un pic mai mult şi să devină vorbăreț dacă aveam un scaun confortabil pe care să se aşeze sau dacă găsea o sticlă de Bénédictine[57] şi țigările care îi plăceau, puse la îndemână, lângă cotul lui. Descoperisem că era reținut în a face mici cheltuieli, o trăsătură care nu se potrivea deloc cu caracterul său. Uneori, când venea la mine, era tăcut şi capricios şi după câteva remarci sarcastice o pornea din nou la drum, să colinde străzile din Lincoln, care erau aproape la fel de liniştite şi de apăsător de domestice precum cele din Black Hawk. Alteori, stătea până aproape de miezul nopții, vorbind despre poezia latină şi cea engleză sau povestindu-mi despre îndelungata lui şedere în Italia.

---

[57] Marcă de lichior franțuzesc din plante, despre care creatorul său, Alexandre Le Grand, afirma, din motive de marketing, că a fost produs inițial de călugării benedictini.

Nu sunt în stare să ofer o idee despre farmecului ciudat şi vivacitatea discuţiilor cu el. Într-un grup, era mai mereu tăcut. Nici măcar pentru grupa lui de studenţi nu avea platitudini de spus, nu avea o rezervă de anecdote profesorale. Când era obosit, prelegerile lui erau neclare, obscure, eliptice, dar atunci când era interesat de subiect, erau absolut minunate. Cred că Gaston Cleric a ratat cu puţin să devină un mare poet şi m-am gândit uneori că izbucnirile acelea de vorbărie plină de imaginaţie au fost fatale talentului său poetic. Risipea prea multe în înflăcărarea comunicării interpersonale. Cât de des l-am văzut încruntându-şi sprâncenele negre, aţintindu-şi ochii asupra unui obiect de pe perete sau a unui desen din covor şi apoi redând într-o străfulgerare, în lumina lămpii, exact imaginea din mintea lui! Era capabil să reînvie din umbre drama vieţii antice, siluete albe pe fundaluri albastre. N-o să-i uit niciodată chipul, aşa cum arăta într-o seară când mi-a povestit despre ziua solitară pe care a petrecut-o printre templele de la Paestum: vântul uşor care sufla printre coloanele fără acoperiş, păsările care zburau jos, peste ierburile de mlaştină ce înfloreau, luminile schimbătoare de pe munţii argintii, încununaţi de nori. Rămăsese dinadins peste noapte acolo, înfăşurat în

haină şi în pled, privind deplasarea constelaţiilor pe cer până când din mare a apărut „mireasa bătrânului Tithonus”[58], iar munţii s-au ivit clar în lumina zorilor. Acolo a căpătat febra care l-a reţinut pe loc în ajunul plecării spre Grecia şi de care a zăcut bolnav mult timp la Napoli. Într-adevăr, încă mai suferea din această cauză.

Ţin minte ca aievea o altă seară, când dintr-una-ntr-tralta am ajuns să discutăm despre veneraţia lui Dante pentru Vergilius. Cleric recită cânt după cânt din *Divina Comedie*, rostind discursul dintre Dante şi „iubitul său dascăl”, în vreme ce ţigara îi ardea singură între degetele lungi, nebăgată în seamă. Parcă îl aud şi acum spunând versurile poetului Statius, care reprezintă vocea lui Dante:

„Eu Staţiu-am fost pe celălalt tărâm:
de Teba-am scris şi-mi fu Ahil povara

[58] Tithonus, Tithonos sau Titon, personaj din mitologia greacă, fiul regelui troian Laomedon şi iubitul lui Eos, zeiţa dimineţii, cu care a avut doi fii şi la a cărei rugăminte Zeus i-a acordat lui Tithonus nemurirea, însă nu şi tinereţea veşnică.

sub care mi-a fost dat să
mă sfărâm.
În cântul meu am adunat
comoara
scânteilor din flacăra
măiastră
ce-a dat mii de poeți. Şi
para
e Eneida; Eneida noastră
ce mamă-mi fu şi
doică..."[59]

Deşi îi admiram foarte mult cunoştințele, nu mă păcăleam singur; ştiam că eu n-o să fiu niciodată un cărturar. Nu eram capabil să mă pierd atât de multă vreme printre lucruri impersonale. Surescitarea nervoasă mă făcea de regulă să revin la ținutul meu dezgolit şi la oamenii împrăştiați pe teritoriul său. În timp ce mă aflam în toiul dorinței de a-mi însuşi noile forme pe care mi le înfățişa Cleric, mintea mea pleca la plimbare şi mă

[59] Dante Alighieri, *Divina Comedie*, vol. II *Purgatoriul*, Cântul XXI, versurile 91-99, traducere de Eta Boeriu, Editura Minerva, colecția BPT, 1982.

pomeneam brusc gândindu-mă la locurile şi oamenii din infimul meu trecut. Acum îmi apăreau în minte simplificate şi mai puternice, precum imaginea plugului pe fundalul soarelui. Reprezentau tot ce aveam ca răspuns la noua mea chemare. Purtam pică spațiului pe care îl ocupau Jake, Otto şi Peter Rusnacul în memoria mea, pe care voiam să o ticsesc cu alte lucruri.

Însă de câte îmi era zorită conştiința, toți acei prieteni din copilărie prindeau viață în interiorul ei şi, într-un mod straniu, mă acompaniau în toate noile mele experiențe. Erau atât de vii în forul meu lăuntric, încât abia dacă mă mai gândeam să mă întreb dacă sau cum mai erau vii şi în altă parte.

II

Într-o seară de martie, pe când eram în anul II, mă aflam singur în camera mea, după cină. Toată ziua stătuse sub semnul unei zloate calde; în curți, pământul era moale şi dens, iar pe străzi, din fostele troiene şiroiau mici pâraie care gâlgâiau de apă neagră. Aveam fereastra deschisă şi vântul cu miros de pământ care adia prin ea îmi crea o stare de indolență. La marginea preriei, unde soarele coborâse la asfințit, cerul era de un albastru ca

turcoazul, asemenea unui lac, cu pâlpâiri de lumină aurie. Mai sus, în claritatea extraordinară a povârnişului de la vest, luceafărul de seară atârna ca o lampă suspendată de lanțuri argintii, ca lampa gravată pe pagina de titlu a vechilor texte latineşti, care apare întotdeauna în noile paradisuri şi trezeşte dorințe noi în oameni. În orice caz, mi-a amintit să închid fereastra şi să aprind fitilul, drept răspuns. Am făcut asta cu părere de rău, iar obiectele neclare din cameră şi-au făcut apariția din umbre şi şi-au reocupat locul în jurul meu cu utilitatea pe care o naşte numai obiceiul.

Am deschis cartea şi m-am zgâit fără astâmpăr la pagina din *Georgicele* unde începea lecția de a doua zi. Debuta cu melancolica reflecție că, în viețile muritorilor, clipele cele mai frumoase dispar primele. *Optima dies... prima fugit.* M-am întors la începutul cărții a III-a, pe care o citiserăm în clasă în dimineața aceea. „*Primus ego in patriam mecum... deducam Musas*”; „căci de trăiesc, voi fi primul care va aduce Muza în patria mea.” Cleric ne explicase că, aici, prin „patrie” se înțelegea nu o țară, nici măcar o provincie, ci mica zonă rurală de pe malurile râului Mincio, unde s-a născut poetul. Nu era o lăudăroşenie, ci speranța, deopotrivă cutezătoare şi foarte

umilă, că ar putea să aducă Muza (venită abia de curând în Italia din munții încununați de nori ai Greciei) nu în capitală, în palatele din Roma, ci în micul lui ținut, pe câmpiile tatălui său, „care coborau în pantă spre râu şi spre bătrânii fagi cu vârfurile rupte”.

Cleric ne zise că el credea că Vergilius trebuie să-şi fi adus aminte acel pasaj pe când era pe moarte la Brindisi. După ce se confruntase cu amarul adevăr că urma să lase *Eneida* neterminată, decisese că pânzele mari, ticsite cu figuri de zei şi oameni, ar trebui mai degrabă să fie arse decât să-i supraviețuiască imperfecte, apoi mintea sa trebuie să se fi întors la exprimarea perfectă din *Georgicele*, unde condeiul era la fel de potrivit cu tematica precum e plugul cu brazda, şi trebuie să-şi fi spus în sinea lui, cu recunoştința unui om bun: „Eu am fost primul care a adus Muza în țara mea.”

Noi am părăsit sala de curs în linişte, conştienți că fuseserăm atinşi de aripa unei mari emoții, deşi poate că eu eram singurul care îl cunoştea îndeajuns de intim pe Cleric pentru a bănui care era acea emoție. Seara, pe când stăteam şi mă holbam la cartea mea, fervoarea glasului său insufla viață ritmului silabelor de pe pagina din fața mea. Mă întrebam dacă acea fâşie stâncoasă de coastă din

New England, despre care îmi povestise atât de des, era „patria” lui Cleric. N-am apucat să avansez foarte mult cu cititul, că am fost întrerupt de un ciocănit. M-am dus iute la uşă şi când am deschis-o am văzut o femeie stând în holul întunecos.

— Bănuiesc că nu mă recunoşti, Jim.

Vocea mi se părea familiară, dar pe femeie nu am recunoscut-o până ce nu a păşit în lumina din pragul uşii şi am putut să o văd. Era Lena Lingard! Hainele de oraş făceau din ea o persoană atât de convențională, încât aş fi trecut pe lângă ea pe stradă fără să o văd. Costumul negru îi era ajustat frumos pe corp, iar pe părul blond stătea cuviincios o pălărie din dantelă neagră, cu flori bleu de nu-mă-uita.

Am condus-o la scaunul lui Cleric, singurul comod pe care-l aveam, punându-i întrebări cu un aer confuz.

Ea nu era deconcertată de stinghereala mea. Privi în jur cu aceeaşi curiozitate naivă pe care mi-o aminteam atât de bine.

— Te-ai aranjat foarte confortabil aici, nu-i aşa? Acum locuiesc şi eu în Lincoln, Jim. Mi-am deschis propria afacere. Am un atelier de croitorie în Blocul Raleigh, pe Strada 0.

— Dar când ai venit, Lena?

— Oh, am fost aici toată iarna. Nu ți-a scris bunica ta despre asta? M-am gândit de foarte multe ori să te caut. Însă am auzit cu toții cât de silitor eşti şi mi-a fost jenă. Nu ştiam dacă o să te bucuri să mă vezi. Râse cu râsul ei plăcut, relaxat, care era fie foarte sincer şi natural, fie foarte conştient de sine, şi niciodată nu ştiai cum avea să fie, apoi continuă: Pari la fel, însă cu excepția faptului că acum eşti un tânăr bărbat, desigur. Crezi că eu m-am schimbat?

— Poate că eşti mai drăguță – deşi ai fost mereu foarte drăguță –. Poate că e din cauza hainelor.

— Îți place costumul meu cel nou? În meseria mea, trebuie să mă îmbrac bine.

Îşi dădu jos jacheta şi stătu mai în largul ei în bluza din mătase moale, vaporoasă. Se simțea deja ca acasă acolo la mine, cu aceeaşi uşurință liniştită cu care făcea orice. Îmi spuse că afacerea ei mergea bine şi că pusese nişte bani deoparte.

— La vară o să construiesc casa pentru mama despre care am vorbit atâta vreme. N-o să pot să o achit integral, dar vreau să o aibă înainte să fie prea bătrână să se bucure de ea. Vara viitoare o să-i duc mobilă şi covoare

noi, aşa că o să aibă ceva pe care să-l aştepte cu nerăbdare toată iarna.

O priveam pe Lena cum stătea acolo, atât de degajată, de fericită şi de îngrijită, şi mă gândeam la cum obişnuia să alerge desculță prin prerie până după ce începea să ningă, şi la cum o alerga Mary Nebuna prin lanurile de porumb. Mi se părea minunat că s-a descurcat atât de bine în viață. Cu siguranță, nu avea cui să mulțumească altcuiva decât sieşi.

— Trebuie te simți mândră de tine, Lena, i-am spus din toată inima. Uită-te la mine, n-am câştigat un dolar în viața mea şi nu ştiu dacă o să fiu vreodată capabil să o fac.

— Tony zice că într-o bună zi o să fii mai bogat decât domnul Harling. Mereu se laudă cu tine, să ştii.

— Spune-mi, ce mai face Tony?

— E bine. Acum lucrează pentru doamna Gardener, la hotel. E menajeră. Sănătatea doamnei Gardener nu mai e ca pe vremuri. Nu mai poate să aibă grijă de toate, cum obişnuia. Are mare încredere în Tony. S-a împăcat cu familia Harling. Micuța Nina o îndrăgeşte atât de mult, că doamna Harling a trecut cu vederea lucrurile care s-au întâmplat.

— Mai iese cu Larry Donovan?

— Oh, şi încă cum, mai rău ca oricând! Cred că s-au logodit. Tony vorbeşte despre el de parcă ar fi directorul general al căilor ferate. Toată lumea râde de asta, căci ea n-a fost niciodată genul de fată care să se ofenseze uşor. Nu vrea să audă o vorbă rea despre el. Atât e de inocentă.

I-am spus că nu-mi plăcea de Larry, că nu-mi plăcuse niciodată.

Lena făcu gropițe în obraji, spunând:

— Unii dintre noi i-am putea spune diverse lucruri, dar n-ar folosi la nimic. Întotdeauna l-ar crede pe el. Ăsta e defectul Ántoniei, ştii? Dacă apucă să-i placă de cineva, nu vrea să audă nimic rău despre persoana aia.

— Cred că aş face bine să mă întorc acasă să am grijă de Ántonia, am zis eu.

— Cred că da, replică Lena, ridicând privirea la mine, cu un amuzament sincer. E bine că familia Harling e iar prietenoasă cu ea. Lui Larry îi e frică de ei. Expediază cantități mari de grâne, au influență la conducerea căii ferate. Ce studiezi? întrebă ea, sprijinindu-şi coatele pe masă şi trăgând cartea mea spre ea. Am simțit un miros slab de pudră parfumată cu violete. Deci asta e latina, aşa-i? Pare grea. Totuşi te duci la teatru uneori, căci te-am

zărit acolo. Nu-i aşa că-ți place să vezi o piesă bună, Jim? Nu sunt în stare să stau acasă seara dacă e vreo piesă în oraş. Aş fi dispusă să muncesc ca o sclavă, cred, doar ca să locuiesc într-un loc unde există teatre.

— Hai să mergem împreună la un spectacol cândva. O să-mi dai voie să vin să te văd, nu-i aşa?

— Ai vrea? Mi-ar face mare plăcere. Nu sunt niciodată ocupată după ora şase seara şi îmi las croitoresele să plece la cinci şi jumătate. Mănânc în pensiune, ca să economisesc timp, dar câteodată îmi gătesc un cotlet şi aş fi bucuroasă să gătesc unul şi pentru tine. Păi..., zise ea, începând să-şi pună mănuşile albe, mi-a făcut mare plăcere să te văd, Jim.

— Nu trebuie să te grăbeşti, nu-i aşa? Abia dacă mi-ai spus câte ceva.

— Putem să stăm de vorbă când o să vii să mă vezi. Cred că nu vin prea des femei în vizită la tine. Bătrâna de jos nu prea voia să mă lase să urc. I-am spus că sunt din oraşul tău natal şi că i-am promis bunicii tale că vin să te văd. Ce surprinsă ar fi doamna Burden! zise Lena şi râse uşor, ridicându-se de pe scaun.

Când mi-am luat pălăria, ea clătină din cap:

— Nu, nu vreau să vii cu mine. Mă întâlnesc cu nişte suedezi la drogherie. N-ai tu treabă cu ei. Am vrut să-ți văd camera ca să-i pot scrie lui Tony despre ea în amănunt, dar trebuie să-i povestesc cum te-am lăsat chiar aici, cu cărțile tale. Îi e aşa de frică mereu că o să fugă cineva cu tine!

Lena îşi băgă mâinile în mânecile jachetei pe care i-o țineam eu, o netezi pe corp şi îi încheie încet nasturii. Am condus-o până la uşă.

— Vino să mă vezi cândva, când te simți singur. Dar poate că ai toți prietenii de care ai nevoie. Ai? întrebă ea, întorcându-şi obrazul moale spre mine. Ai? îmi şopti ea în ureche, tachinându-mă.

Peste o clipă, o priveam cum dispare în jos pe scările întunecate.

Când m-am întors în cameră, locul mi se păru mult mai plăcut decât înainte. Lena lăsase ceva cald şi prietenos în lumina lămpii. Cât de mult îmi plăcuse să-i aud din nou râsul! Era atât de blând, de calm şi de flatant, dând o interpretare favorabilă oricărui lucru. Când am închis ochii, le-am auzit râzând pe toate – fetele daneze de la spălătorie şi cele trei Mary. Lena îmi adusese aminte de toate. Îmi veni în minte, ca niciodată până

atunci, legătura dintre fetele ca ele şi poezia lui Vergilius. Dacă n-ar fi existat fete ca ele pe lume, n-ar fi existat poezie. Am înțeles asta limpede atunci, pentru prima oară. Această revelație mi s-a părut de o valoare inestimabilă. M-am agățat de ea ca şi cum ar fi fost posibil să dispară brusc.

Când m-am aşezat, în sfârşit, să studiez din cartea mea, vechiul meu vis cu Lena venind în rochie scurtă pe miriște mi s-a părut ca amintirea unei experiențe reale. Plutea în fața mea, pe pagină, ca o poză, iar dedesubt era înscris versul trist: „*Optima dies... prima fugit*”.

III

În Lincoln, cea mai interesantă parte a sezonului teatral venea târziu, când trupele bune se opreau acolo pentru câte o singură reprezentație după lungile turnee prin New York şi Chicago. În primăvara aceea, Lena merse cu mine să-l vedem pe Joseph Jefferson[60] în *Rip Van Winkle*[61] şi într-o piesă despre război intitulată

[60] Joseph Jefferson (1829-1905), unul dintre cei mai mari actori de comedie din istoria teatrului american.

[61] Adaptare a povestirii cu acelaşi nume de Washington Irving, dramatizare realizată la cererea lui Joseph Jefferson de către actorul şi dramaturgul irlandez Dionysius Lardner Boursiquot (cca. 1820-1890),

Shenandoah[62]. A fost inflexibilă în insistența ei de a-şi plăti singură biletul; zicea că acum avea o afacere şi că nu accepta ca un şcolar să-şi cheltuiască banii pe ea. Îmi plăcea să văd o piesă cu Lena; totul i se părea minunat şi adevărat. Era ca şi când ai fi mers la întruniri religioase cu cineva care abia atunci se convertea. Îşi ceda sentimentele actorilor cu un soi de resemnare fatalistă. Accesoriile costumelor şi decorurilor însemnau pentru ea mult mai mult decât pentru mine. A stat fascinată pe durata spectacolului cu *Robin Hood*[63] şi nu şi-a luat privirea de la buzele personajului cu voce de contralto care interpreta „Oh, promite-mi!"

---

cunoscut mai ales sub numele de Dion Boucicault, celebru pentru melodramele sale. Această adaptare pentru scenă i-a adus lui Jefferson recunoaşterea ca unul dintre cei mai faimoşi şi respectați actori de comedie din vremea sa.

[62] Piesă scrisă în 1889 de dramaturgul american Bronson Howard (1842-1908), al cărei subtitlu explicativ era „comedie militară în patru acte". Acțiunea piesei are loc în perioada Războiului Civil (1861-1865).

[63] Operă comică scrisă în iarna lui 1888-1889 de către Reginald De Koven (muzică), Harry B. Smith (versuri) şi poetul englez Clement Scott (versurile de la *Oh, Promise Me*). Cântecul *Oh, Promise Me* („Oh, promite-mi!") nu a făcut parte de la început din această operă, ci a fost compus în 1889 ca un cântec separat, fiind apoi cântat în Actul III, la nunta lui Robin Hood cu Marian, deşi în versiunea din 1891 a fost cântat în Actul II.

Spre sfârşitul lui aprilie, panourile de afişaj, pe care le urmăream nerăbdător în acea perioadă, au înflorit într-o dimineață cu afişe albe, strălucitoare, pe care erau tipărite, cu litere gotice albastre, două nume: numele unei actrițe de care auzisem deseori şi numele *Camille*.

Am mers să o iau pe Lena din Raleigh într-o sâmbătă seara şi am luat-o pe jos spre teatru. Vremea era caldă, se simțea zăpuşeală în aer, şi asta ne dădu amândurora un sentiment de vacanță. Am ajuns devreme, căci Lenei îi plăcea să-i privească pe oameni intrând. În programul spectacolului era un anunț care spunea că „fragmentele muzicale” vor fi din opera *Traviata*, care era compusă după aceeaşi poveste ca piesa de teatru[64]. Nici unul dintre noi nu citise piesa şi nu ştiam despre ce era vorba, deşi parcă îmi aduceam aminte că auzisem că era o piesă în care marile actrițe străluceau. *Contele de Monte Cristo*, în care îl văzusem pe James O'Neill[65] jucând în acea iarnă,

---

[64] Atât opera *Traviata* compusă de Verdi, cât şi piesa de teatru *Camille* au la bază romanul *Dama cu camelii* publicat în 1848 de Alexandre Dumas fiul.

[65] James O'Neill (1847-1920), actor american de teatru de origine irlandeză, tatăl dramaturgului Eugene O'Neill. Rolul contelui de Monte Cristo i-a adus celebritatea şi stabilitatea financiară, însă, în acelaşi timp enormul succes al acestui rol a contribuit la plafonarea sa

era singura lucrare a lui Alexandre Dumas pe care o cunoşteam. Aceasta, după cum înțelegeam, era de fiul lui şi mă aşteptam la o asemănare de familie. Doi iepuri de câmp, fugiți de pe prerie, n-ar fi putut fi mai neştiutori cu privire la ceea ce îi aştepta decât am fost eu şi Lena.

Încântarea noastră începu de la ridicarea cortinei, când capriciosul Varville, aşezat în fața focului, o interoghează pe Nanine. Hotărât, în acest dialog exista un suflu nou. Nu mai auzisem niciodată în teatru replici care să fie atât de vii ca acelea schimbate de Varville şi Marguerite în timpul scurtei întâlniri dinainte să apară prietenii ei. Acestea introduseră scena cea mai fermecător de veselă, mai sclipitoare şi mai lumească pe care o văzusem vreodată. Până atunci, nu mai văzusem niciodată sticle de şampanie desfăcute pe scenă; de fapt, nu mai văzusem nicăieri. Amintirea acelei cine mă face şi acum să-mi fie foame. Priveliştea oferită de acea scenă atunci, când nu luasem decât o cină de student aflat în pensiune, a fost un chin delicat. Îmi amintesc scaune aurii şi mese (aranjate în grabă de lachei cu ciorapi şi mănuşi albe), fețe de masă de o albeață orbitoare, pahare sclipitoare, veselă de argint,

---

profesională, deoarece lungile şi obositoarele turnee prin țară cu această piesă, de dragul profitului financiar, l-au împiedicat să creeze alte roluri.

un bol imens cu fructe şi cei mai roşii trandafiri din lume. Încăperea fu invadată de femei frumoase şi tineri chipeşi, care râdeau şi vorbeau între ei. Bărbații erau îmbrăcați mai mult sau mai puțin conform epocii în care era scrisă piesa; femeile, nu. Nu am văzut nici o nepotrivire în asta. Conversația lor părea să-ți deschidă lumea strălucitoare în care trăiau; fiecare propoziție te maturiza şi te făcea mai înțelept, fiecare remarcă glumeață îți lărgea orizontul. Puteai să experimentezi excesul şi sațietatea fără inconvenientul de a învăța ce să faci cu mâinile într-un salon! Când toate personajele vorbeau în acelaşi timp şi pierdeam unele dintre frazele pe care şi le aruncau, sufeream foarte tare. Îmi ciuleam urechile şi îmi forțam ochii ca să prind fiecare exclamație.

Actrița care juca rolul Marguerite era chiar şi la acea vreme demodată, deşi o personalitate istorică. Fusese membră în faimoasa trupă de teatru a lui Daly[66] de la New York, iar după aceea o „vedetă" sub îndrumarea lui regizorală. Se spunea că era o femeie care nu putea fi

[66] Augustin Daly (1838-1899), critic şi regizor de teatru, dramaturg şi autor de adaptări pentru scenă, care a devenit primul regizor de teatru recunoscut ca importanță din S.U.A. A înființat la New York o trupă de teatru permanentă şi a deschis pe Broadway Teatrul Daly în 1879 şi un al doilea teatru la Londra în 1893.

învățată nimic, deși avea o forță naturală brută, ce-și făcea efectul asupra oamenilor cu sentimente accesibile și gusturi nu foarte pretențioase. Era deja bătrână, cu un chip ruinat și un corp neobișnuit de greoi și de țeapăn. Se deplasa cu dificultate – cred că era oloagă, parcă îmi amintesc de un zvon legat de o afecțiune a coloanei vertebrale –. Armand al ei era disproporționat de tânăr și de firav, un flăcău chipeș, extrem de confuz. Dar ce conta asta? Credeam cu ardoare în puterea ei de a-l fascina, în frumusețea ei orbitoare. O credeam tânără, înflăcărată, nechibzuită, deziluzionată, condamnată, febrilă, avidă după plăcere. Îmi venea să trec de luminile rampei și să-l ajut pe Armand cel slăbuț, îmbrăcat în cămașă cu volane, să o convingă că mai existau încă pe lume loialitatea și devotamentul. Boala ei subită, când veselia era la apogeu, paloarea de pe chipul ei, batista pe care și-o apăsa peste buze, tusea pe care și-o ascundea cu hohote de râs în timp ce Gaston continua să cânte vioi la pian, toate acestea mi-au răscolit inima. Însă nu la fel de tare ca replicile ei cinice din dialogul cu amantul, care urmă după aceea. Cât de departe eram de la a-i pune la îndoială necredința! Pe când tânărul fermecător de sincer își pleda cauza în fața ei, acompaniat de orchestră în cunoscutul

duet din *Traviata* – „*misterioso, misterios' altero*" –, ea îşi păstră scepticismul amar, iar cortina se lăsă în timp ce ea dansa alături de ceilalţi, lipsită de griji, după ce Armand fusese alungat cu floarea lui.

Între acte, nu am avut timp să uităm. Orchestra cântă neîncetat fragmente din muzica din *Traviata*, atât de vesele şi de triste, atât de diafane şi de îndepărtate, atât de ritmate şi totuşi atât de emoţionante... După al doilea act, am lăsat-o pe Lena să contemple cu lacrimi în ochi tavanul, iar eu am ieşit în foaier să fumez. Pe când mă plimbam pe acolo, m-am felicitat că nu venisem cu vreo fată din Lincoln, care să pălăvrăgească în pauze despre cursurile de dans pentru începători sau despre eventualitatea instalării taberei de cadeţi la Plattsmouth. Măcar Lena era o femeie adevărată, iar eu eram bărbat.

Pe tot parcursul scenei dintre Marguerite şi vârstnicul Duval, Lena a plâns fără oprire, iar eu am stat acolo, incapabil să previn sfârşitul acelui capitol de iubire idilică, groaznic de îngrijorat de întoarcerea tânărului a cărui inefabilă fericire nu avea să fie decât măsura înfrângerii sale.

Cred că nici o femeie n-ar fi putut să fie mai departe de eroina atrăgătoare a lui Dumas ca persoană, voce şi

temperament, decât actrița veterană care mi-a făcut prima oară cunoştință cu ea. Concepția ei despre personaj era la fel de greoaie şi de intransigentă precum îi era dicția; accentua puternic ideea şi consoanele. Era tot timpul exagerat de tragică, măcinată de remuşcare. Accentul uşor şi purtarea relaxată îi erau străine. Glasul ei era sever şi profund: „Aaaaar-maaand!” începea ea, de parcă l-ar fi chemat în fața Judecății de Apoi. Însă replicile erau de ajuns. Nu trebuia decât să le rostească şi ele creau personajul în ciuda jocului ei actoricesc.

Lumea nemiloasă în care Marguerite reintră cu Varville nu a fost nicicând mai sclipitoare şi mai lipsită de griji ca în seara când s-a adunat în salonul lui Olympe pentru actul al patrulea. Țin minte că atârnau candelabre de tavan, erau servitori în livrele peste tot, mesele de joc erau pline cu grămezi de aur şi exista o scară pe care coborau oaspeții când îşi făceau intrarea. După ce toți ceilalți se strânseră în jurul meselor la care se juca cărți şi tânărul Duval fu prevenit de Prudence, Marguerite coborî scara însoțită de Varville. Ce pelerină, ce evantai, ce bijuterii – şi chipul ei! Ştiai dintr-o privire care era starea ei de sănătate. Când Armand, după ce rosti cumplitele cuvinte: „Priviți, nu-i datorez nimic acestei femei!”, azvârli aurul şi

bancnotele înspre Marguerite, care era la un pas de a leşina, Lena tresări lângă mine şi îşi acoperi fața cu mâinile.

Cortina se ridică dând la iveală scena din dormitor. Între timp, nu îmi mai rămăsese nici un nerv care să nu fi fost răscolit. Şi Nanine singură ar fi putut să mă facă să plâng. O îndrăgeam nespus pe Nanine; iar în ce-l priveşte pe Gaston, cât de mult te ataşai de omul ăla cumsecade! Cadourile de Anul Nou nu au fost mare lucru; de-acum, nimic nu putea fi prea mult. Plângeam fără să mă pot stăpâni. Până şi batista din buzunarul de la piept al hainei, purtată din motive de eleganță, nu pentru a fi folosită, era deja udă fleaşcă în momentul în care femeia muribundă căzu pentru ultima oară în brațele iubitului ei.

Când ajunserăm la uşa teatrului, străzile luceau de ploaie. Prevăzător, luasem cu mine utilul dar primit de la doamna Harling la absolvire, aşa că am condus-o pe Lena acasă la adăpostul umbrelei. După ce m-am despărțit de ea, am mers agale spre periferia oraşului, unde locuiam. Pretutindeni prin curți, liliacul era în floare, iar mirosul lui după ploaie, de amestec de frunze fragede şi flori, îmi sufla în față cu un soi de dulceață amară. Mergeam cu paşi răsunători prin băltoace şi pe sub copacii din care picura

apă, jelind-o pe Marguerite de parcă ar fi murit doar cu o zi înainte, suspinând cu sufletul din 1848, care suspinase atât de mult, şi care ajunsese la mine abia în seara aceea, peste mulți ani şi trecând prin mai multe limbi, prin intermediul unei actrițe bătrâne şi infirme. E o idee pe care nici o circumstanță nu mi-o poate schimba: ori de câte ori şi oriunde se pune în scenă această piesă, este aprilie.

IV

Cât de bine îmi amintesc micuțul salon de primire cu aer scorțos în care obişnuiam să o aştept pe Lena: mobila cu tapițerie tare, umplută cu păr de cal, cumpărată de la vreo licitație, oglinda înaltă, farfuriile decorative de pe pereți. Dacă mă aşezam pentru o clipă, după ce plecam găseam sigur pe haine ațe şi scame de mătase colorată. Succesul Lenei mă nedumerea. Era foarte sociabilă, nu avea nimic din îndârjirea şi siguranța de sine agresivă care-i ajută pe oameni să se descurce bine în afaceri. Fată de la țară, venise în Lincoln fără recomandări în afară de cea către nişte verişoare ale doamnei Thomas care locuiau acolo, dar deja făcea haine pentru femeile din „clasa tinerelor căsătorite”. Evident, avea un talent înnăscut

pentru munca ei. Ştia, după cum spunea ea, „în ce ar arăta bine oamenii”. Nu se sătura niciodată de răsfoit reviste de modă. Uneori, seara, o găseam singură în camera ei de lucru, aranjând falduri de satin pe un manechin din sârmă, cu o expresie foarte fericită pe chip. Nu mă puteam abține să nu mă gândesc că, poate, anii în care Lena nu avusese, la propriu, destule haine cu care să se îmbrace, aveau legătură cu interesul ei neobosit de a îmbrăca trupul omenesc. Clientele ei ziceau că Lena „are stil” şi îi treceau cu vederea obişnuitele mici scăpări. Am descoperit că nu termina niciodată ceva la termenul pe care îl promitea şi că adesea cheltuia mai mulți bani pe materiale decât o autoriza clienta ei. Odată, când am ajuns la ea la ora şase, Lena conducea la uşă o mamă îngrijorată şi pe fiica ei stângace, prea mare pentru vârsta ei. Femeia o reținu pe Lena la uşă ca să o roage, pe un ton de scuză:

— Veți încerca să nu depăşească cincizeci de dolari, domnişoară Lingard, vă rog? Ştiți, copila e, de fapt, prea tânără ca să vină la o croitoreasă scumpă, dar eu ştiu că dumneavoastră ați putea să faceți pentru ea mai mult decât oricine altcineva.

— Oh, o să fie bine doamnă Herron. Cred că vom reuşi să obţinem un efect frumos, răspunse Lena împăciuitor.

Consideram foarte nimerită purtarea ei faţă de cliente şi mă întrebam unde învăţase o asemenea stăpânire de sine.

Uneori, după ce terminam cursurile de dimineaţă, mă întâlneam întâmplător cu Lena în centru, îmbrăcată în costumul ei de catifea, cu o pălărioară neagră şi un voal lăsat peste faţă, arătând la fel de proaspătă ca o dimineaţă de primăvară. Ţinea, poate, în mână un buchet de narcise sau un ghiveci cu zambile, pentru acasă. Când treceam pe lângă un magazin de dulciuri, paşii îi şovăiau, iar mersul îi încetinea.

— Nu mă lăsa să intru, murmura ea. Ia-mă de aici, dacă poţi.

Îi plăceau foarte mult dulciurile şi îi era teamă să nu ajungă prea rotofeie.

Luam micul dejun împreună acasă la Lena în unele dimineţi de duminică. În partea din spate a lungii camere de lucru se afla un bovindou, suficient de spaţios încât să încapă în el o canapea, cu spaţiu de depozitare sub ea, şi o măsuţă pentru citit. Mâncam în acest alcov, după ce trăgeam draperia care îl despărţea de restul încăperii,

unde erau mesele de croit, manechine din sârmă şi obiecte de îmbrăcăminte pe lângă pereți, învelite cu cearşafuri. În balconaşul acela bătea soarele, făcând să strălucească şi să sclipească tot ce era pe masă, iar flacăra lămpii cu alcool dispărea cu totul. Prince, câinele negru şi cârlionțat al Lenei, un spaniel înotător de aport[67], lua micul dejun cu noi. Stătea lângă ea pe canapea şi se comporta foarte frumos până începea să exerseze profesorul polonez de vioară care locuia vizavi pe palier; atunci, Prince mârâia şi adulmeca aerul cu dezgust. Câinele îi fusese dăruit de proprietar, bătrânul colonel Raleigh, iar la început Lena nu fusese deloc încântată. Îşi petrecuse prea mult timp din viață având grijă de animale ca să mai aibă sentimente prea calde față de ele. Însă Prince era un animăluț isteț şi ea ajunsese să îl îndrăgească. După micul dejun, îl puneam să-şi facă lecțiile; să facă pe mortul, să dea lăbuța, să stea drepți ca un soldat. Obişnuiam să îi punem şapca mea de cadet pe cap – căci fusesem obligat să fac stagiul militar la universitate – şi îi dădeam un metru de măsurat pe care să-l țină cu laba din față. Solemnitatea lui ne făcea să râdem în hohote.

---

[67] Denumirea în engleză a rasei este *American Water Spaniel*.

Conversația cu Lena mă amuza întotdeauna. Ántonia nu vorbise niciodată la fel ca oamenii din jurul ei. Chiar şi după ce a învățat să vorbească engleza fluent, în vorbirea ei exista mereu ceva impulsiv şi străin. Însă Lena prinsese toate expresiile convenționale auzite în atelierul de croitorie al doamnei Thomas. Acele fraze ceremonioase, floarea politeții provinciale, şi banalitățile plate, aproape toate ipocrite la origine, deveneau foarte amuzante şi plăcute atunci când erau rostite de glasul catifelat al Lenei, cu intonația ei mângâietoare şi naivitatea ei jucăuşă. Nimic nu putea să fie mai distractiv decât să o auzi pe Lena, care era aproape la fel de candidă precum Natura, referindu-se la picior cu termenul de „membru" sau folosind cuvântul „cămin" pentru casă.

Zăboveam mult timp la cafea în colțişorul acela însorit. Lena nu era niciodată mai frumoasă ca dimineața. Se trezea revigorată şi proaspătă în fiecare zi, iar ochii ei căpătau atunci o culoare mai închisă, la fel ca florile albastre care nu sunt niciodată la fel de albastre ca atunci când se deschid prima oară. Purtarea lui Ole Benson nu mai era acum nici un mister pentru mine.

— N-a existat niciodată nimic rău în ce făcea Ole, îmi zise ea odată. Lumea n-ar fi trebuit să se agite. Doar că îi

plăcea să vină să stea pe malul de pământ şi să uite de necazurile lui. Îmi plăcea când era acolo. Orice companie e binevenită când eşti mereu plecată cu vitele.

— Dar nu era posac? am întrebat-o eu. Lumea spunea că nu vorbea deloc.

— Ba sigur că vorbea, în norvegiană. Fusese marinar pe un vapor englezesc şi văzuse o sumedenie de locuri ciudate. Avea nişte tatuaje minunate. Obişnuiam să stăm şi să ne uităm la ele ore în şir. Nu prea aveai la ce altceva să te uiți pe acolo. Ole semăna cu o carte cu poze. Avea un vapor şi o fată cu o căpşună pe un braț, iar pe celălalt o fată care stătea în fața unei căsuțe, cu gard, poartă şi tot ce trebuie, aşteptându-şi iubitul. Mai sus pe braț, marinarul se întorsese şi o săruta. „Întoarcerea marinarului”, aşa numea el acest tatuaj.

Am recunoscut că nu era de mirare că lui Ole îi plăcea să privească o fată frumoasă din când în când, cu aşa pacoste acasă.

— Ştii, îmi zise Lena pe un ton confidențial, s-a însurat cu Mary deoarece credea că ea are o fire hotărâtă şi o să reuşească să-l țină din scurt, ca să nu calce strâmb. El nu putea să nu calce strâmb când se afla pe uscat. Ultima oară când ancorase la Liverpool, venea dintr-un voiaj de

doi ani. Şi-a primit plata într-o dimineață, iar a doua zi nu mai avea nici un cent, iar ceasul şi busola îi dispăruseră. Se încurcase cu nişte femei şi ele îi luaseră totul. Ca să vină acasă, a muncit pe un mic vas de pasageri. Mary era cameristă şi a încercat să-l convertească pe drumul încoace. El a crezut că Mary era exact fata potrivită ca să-l țină în frâu. Bietul Ole! Îmi aducea bomboane din oraş, ascunse în traista de ovăz pe care o punea la gâtul calului. Nu putea să-i refuze nimic unei fete. Dacă ar fi putut, şi tatuajele mi le-ar fi dat. El este unul dintre oamenii de care îmi pare cel mai rău.

Dacă se întâmpla să-mi petrec seara cu Lena şi să stau până mai târziu, profesorul polonez de vizavi avea obiceiul să iasă şi să se uite la mine când coboram scările, bombănind atât de amenințător, că ar fi fost uşor să mă iau la ceartă cu el. Lena îi spusese cândva că îi plăcea să-l audă exersând la vioară, aşa că el lăsa mereu uşa deschisă şi urmărea cine venea şi pleca.

Între polonez şi proprietar exista o anumită răceală din pricina Lenei. Bătrânul colonel Raleigh venise în Lincoln din Kentucky şi investise în afaceri imobiliare averea pe care o moştenise, pe vremea când prețurile erau mici. Acum, stătea zi de zi în biroul lui din Blocul Raleigh,

încercând să descopere unde îi dispăruseră banii şi cum ar putea să recâştige o parte din ei. Era văduv şi găsea foarte puțină companie plăcută în acest orăşel simplu din est. Frumusețea Lenei şi purtarea ei amabilă îi plăceau. Spunea că vocea ei îi aduce aminte de glasurile din Sud şi căuta cât mai multe prilejuri să o audă. În acea primăvară, i-a zugrăvit camerele, i-a pus tapet şi a pus o cadă din ceramică în locul celei de tablă cu care se mulțumise fostul chiriaş. Cât au durat reparațiile, bătrânul domn intra adesea pentru câteva clipe, ca să afle preferințele Lenei. Ea mi-a povestit amuzată cum Ordinsky, polonezul, s-a înfățişat într-o seară la uşa ei ca să îi spună că, dacă proprietarul o necăjea cu atențiile sale, el ar fi putut să le pună capăt imediat.

— Nu prea ştiu exact cum să procedez cu el, zise ea, clătinând din cap. E atât de sălbatic câteodată... Nu mi-ar plăcea să-i zică vreo vorbă aspră acelui bătrânel de treabă. Colonelul e vorbă-lungă şi cred că se simte cam singur. Şi mi se pare că nu prea îl are la inimă pe Ordinsky. Mi-a spus odată că, dacă am vreo plângere cu privire la vecinii mei, să nu ezit să i-o aduc la cunoştință.

Într-o sâmbătă seara, pe când luam cina cu Lena, auzirăm un ciocănit la uşa salonului; era polonezul, fără

haină, doar în cămaşă şi guler. Prince lăsă labele jos şi începu să mârâie ca un buldog, în timp ce vizitatorul îşi ceru scuze, spunând că nu putea să intre îmbrăcat aşa, dar că o roagă pe Lena să-i împrumute nişte ace de siguranță.

— Oh, va trebui să intrați, domnule Ordinsky, şi să-mi dați voie să văd despre ce este vorba. Închise uşa în urma lui, spunându-mi: Jim, vrei, te rog, să-l potoleşti pe Prince?

L-am lovit uşurel pe Prince peste bot, în timp ce Ordinsky îi explica Lenei că nu se mai îmbrăcase cu hainele acelea de multă vreme şi în seara aceea, când trebuia să meargă să cânte la un concert, vesta i se despicase la spate de sus până jos. Ea râse când văzu crăpătura lungă din satin.

— N-ați reuşi în veci să prindeți asta cu ace de siguranță, domnule Ordinsky. Ați ținut vesta împăturită un timp prea îndelungat şi s-a rupt pe toată lungimea unde a fost împăturită. Dați-o jos. Vă pot pune o bucată nouă de căptuşeală din satin în zece minute.

Lena dispăru în camera de lucru, lăsându-mă să mă confrunt cu polonezul, care stătea lipit de uşă ca o figurină din lemn. Îşi încrucişase brațele şi se uita urât la

mine cu ochii lui căprui, uşor oblici şi supărăcioşi. Avea capul de forma unei bomboane de ciocolată, acoperit cu păr uscat, de culoarea paielor, care stătea ridicat pe creştetul ascuţit. Am fost surprins când mi s-a adresat:

— Domnişoara Lena este o tânără faţă de care am un extraordinar respect, zise el cu un dispreţ arogant.

— La fel şi eu, i-am întors-o rece.

Nu dădu nici o atenţie spuselor mele, ci începu să bată rapid darabana pe mânecile cămăşii, în timp ce ţinea braţele strâns încrucişate.

— Bunătatea inimii, sentimentele frumoase, nu sunt înţelese într-un loc ca ăsta, continuă el, holbându-se la tavan. Cele mai nobile calităţi sunt ridiculizate. Băieţii de colegiu, care rânjesc ignoranţi şi încrezuţi, ce ştiu ei despre delicateţe?

Mi-am controlat expresia feţei şi am încercat să vorbesc pe un ton serios.

— Dacă vă referiţi la mine, domnule Ordinsky, să ştiţi că eu o cunosc pe domnişoara Lingard de multă vreme şi cred că îi preţuiesc bunătatea. Venim amândoi din acelaşi oraş şi am crescut împreună.

Privirea lui coborî lent de la tavan şi se opri asupra mea.

— Să înțeleg că aveți în minte ce e mai bine pentru această tânără? Că nu doriți să o compromiteți?

— Ăsta e un cuvânt pe care noi nu-l prea folosim pe aici, domnule Ordinsky. O fată care își câștigă singură existența poate să invite la cină un băiat de colegiu fără să se vorbească urât despre ea. Noi luăm unele lucruri ca pe ceva de la sine înțeles.

— Atunci, v-am judecat greșit și vă cer scuze, spuse el, înclinându-se solemn. Domnișoara Lingard are o inimă extrem de încrezătoare. Nu a învățat lecțiile grele ale vieții. Cât despre mine și dumneavoastră, *noblesse oblige*, încheie el privindu-mă stăruitor.

Lena se întoarse cu vesta, spunând:

— Să intrați să vă vedem când plecați, domnule Ordinsky. Nu v-am văzut niciodată în costumul de gală, remarcă ea, deschizându-i ușa.

După un scurt răstimp, el își făcu din nou apariția, cu husa de la vioară petrecută pe după gât, ca un fular greu, și mănuși groase din lână în mâinile osoase.

Lena îi vorbi încurajator, iar el o luă din loc cu un aer de importanță profesională atât de țanțos, că ne apucă râsul pe amândoi de îndată ce închiserăm ușa.

— Sărmanul de el, ia totul atât de în serios! zise Lena cu indulgență.

După aceea, Ordinsky fu prietenos cu mine şi se comportă de parcă între noi exista un soi de înțelegere profundă. Scrise un articol furibund, în care ataca gusturile muzicale ale oraşului, şi mă rugă să-i fac marele serviciu de a-l duce la redactorul ziarului de dimineață. Dacă redactorul refuza să-l tipărească, trebuia să-i spun acestuia că avea să-i dea socoteală lui Ordinsky „în persoană”. Declară că nu va retracta nici un cuvânt şi că era pregătit să îşi piardă toți elevii. În ciuda faptului că nimeni nu-i pomeni de articol după ce acesta apăru – plin de greşeli tipografice pe care el le crezu intenționate –, obținu o anumită satisfacție, trăind cu convingerea că locuitorii din Lincoln acceptaseră umil epitetul de „barbari fără gusturi”. „Înțelegeți cum vine treaba, unde nu există cavalerism, nu există *amour-propre*”, îmi zise. Acum, când îl întâlneam în drumurile sale, mi se părea că îşi ținea capul cu mai multă trufie disprețuitoare ca oricând şi că urca treptele verandelor ca să sune la clopoțel cu mai multă siguranță de sine. Îi spuse Lenei că n-o să uite niciodată cum i-am stat alături atunci când a fost „ținta atacurilor”.

În tot acest timp, desigur, eu trândăveam. Lena îmi perturbase dispoziția serioasă. Nu mă mai interesau cursurile. Mă jucam cu Lena şi Prince, mă jucam cu polonezul, mergeam la plimbări cu trăsurica împreună cu bătrânul colonel, căruia începuse să-i placă de mine şi care obişnuia să-mi povestească despre Lena şi „marile frumuseți” pe care le cunoscuse la viața lui. Toți trei eram îndrăgostiți de Lena.

Înainte de întâi iunie, lui Gaston Cleric i s-a oferit un post de preparator la Colegiul Harvard şi el l-a acceptat. Mi-a sugerat să-l urmez acolo în toamnă şi să-mi termin cursul la Harvard. Aflase de Lena – nu de la mine – şi mi-a vorbit pe un ton serios:

— Acum n-o să mai faci nimic aici. Ar trebui fie să te laşi de şcoală şi să mergi să munceşti, fie să schimbi colegiul şi să reîncepi studiul cu seriozitate. N-o să-ți revii cât timp flirtezi cu norvegianca aia frumoasă. Da, te-am zărit cu ea la teatru. E foarte drăguță şi complet iresponsabilă, cred.

Cleric i-a scris bunicului că i-ar plăcea să mă ia cu el în est. Spre uluirea mea, bunicul i-a răspuns că puteam să mă duc, dacă doream. Am fost deopotrivă bucuros şi trist în ziua în care a sosit scrisoarea. Am rămas în

camera mea toată seara şi m-am gândit bine. Ba chiar am încercat să mă conving pe mine însumi că stăteam în calea Lenei – e absolut necesar să te simți nițeluş nobil! – şi că, dacă nu m-ar avea prin preajmă, să cocheteze cu mine, probabil că s-ar mărita şi şi-ar asigura viitorul.

În seara următoare, i-am făcut o vizită Lenei. Am găsit-o sprijinită comod pe canapeaua din bovindou, cu piciorul băgat într-un papuc mare. O rusoaică neîndemânatică, pe care o luase să lucreze în atelier, îi scăpase fierul de călcat pe deget. Pe masa de lângă ea era un coş cu flori timpurii de vară pe care i-l lăsase polonezul după ce aflase de accident. Reuşea întotdeauna să afle ce se petrecea în apartamentul Lenei.

Lena îmi spunea o bârfă amuzantă despre o clientă de-a ei, când am întrerupt-o şi am ridicat coşul cu flori.

— Bătrânelul ăsta o să te ceară de nevastă într-o bună zi, Lena.

— Oh, a făcut-o – de multe ori! murmură ea.

— Poftim?! După ce l-ai refuzat?

— Nu-i pasă de asta. Pare să-l înveselească să pomenească despre acest subiect. Aşa sunt bătrânii, ştii. Îi face să se simtă importanți când au impresia că sunt îndrăgostiți de cineva.

— Colonelul s-ar însura cu tine într-o clipită. Sper că n-o să te căsătoreşti cu un tip în vârstă; nici măcar cu unul bogat.

Lena îşi aranjă pernele şi ridică privirea spre mine, surprinsă.

— Păi eu n-am de gând să mă mărit cu nimeni. Nu ştiai asta?

— Prostii, Lena. Aşa zic fetele, doar ştii şi tu asta. Toate fetele frumoase ca tine se mărită, desigur.

— Eu nu, zise ea scuturând din cap.

— De ce nu? Ce te face să zici asta? insistai eu.

Lena râse.

— Păi, în principiu fiindcă nu vreau un soț. Bărbații sunt în regulă ca prieteni, dar de cum te măriți cu ei, se transformă în tați bătrânicioşi şi țâfnoşi, chiar şi cei mai entuziaşti dintre ei. Încep să-ți spună ce e logic şi ce e prostesc şi vor să stai tot timpul acasă. Prefer să mă prostesc când am eu chef şi să nu dau socoteală nimănui.

— Dar o să te simți singură. O să te saturi de genul ăsta de viață şi o să vrei o familie.

— Ba nu. Îmi place să fiu singură. Când am mers să lucrez la doamna Thomas, aveam nouăsprezece ani şi nu mai dormisem în viața mea o noapte fără să fim trei în

acelaşi pat. Nu aveam niciodată parte de vreo clipă singură, în afară de dăţile când plecam cu vitele la păscut.

De obicei, când Lena se referea vreodată, câtuşi de puţin, la viaţa ei de la ţară, o expedia cu o singură remarcă, amuzantă sau uşor cinică. Însă în seara aceea, mintea ei părea să se tot întoarcă la acea perioadă. Îmi spuse că nu-şi putea aduce aminte de o perioadă când era prea mică să care un bebeluş greu, să ajute la spălatul rufelor pentru copii sau să încerce să le păstreze curate mânuţele şi feţele îngheţate. Îşi amintea de acasă ca de un loc unde erau mereu prea mulţi copii, un bărbat supărat şi muncă multă care se aduna pe capul unei femei bolnave.

— Nu era vina mamei. Ar fi făcut în aşa fel încât să ne fie confortabil dacă ar fi putut. Însă asta nu era viaţă pentru o fată! După ce am început să merg cu vitele şi să le mulg, n-am reuşit să mai scot niciodată mirosul de vite de pe mine. Puţina lenjerie de corp pe care o aveam o păstram într-o cutie de biscuiţi. Sâmbăta seara, după ce se culca toată lumea, puteam să fac şi eu o baie, dacă nu eram prea obosită. Trebuia să fac două drumuri până la moara de vânt ca să aduc apă şi să o încălzesc în cazanul de pe plită. Cât se încălzea apa, trebuia să aduc din beci o

covată şi să fac baie în bucătărie. Apoi puteam să mă îmbrac cu o cămaşă de noapte curată şi să mă bag în pat cu alți doi copii, care cel mai probabil nu făcuseră baie decât dacă le făcusem eu. Nu-mi poți spune nimic despre viața de familie. Am avut parte de destulă, încât să-mi ajungă pentru mult timp.

— Dar nu e toată aşa, am obiectat eu.

— E foarte asemănătoare. Înseamnă să fii sub papucul cuiva. Ce te frământă, Jim? Ți-e teamă c-o să vreau să mă mărit cu tine cândva?

Atunci i-am spus că urma să plec.

— Ce te face să vrei să pleci, Jim? N-am fost drăguță cu tine?

— Ai fost nespus de bună cu mine, Lena, am zis eu pe nerăsuflate. Dar nu prea mă mai gândesc la altceva. N-o să mă gândesc niciodată la altceva cât sunt cu tine. N-o să muncesc din greu să-mi croiesc o viață aşezată dacă rămân aici. Ştii asta.

M-am aşezat lângă ea şi am rămas cu privirea pironită în podea. Parcă uitasem de toate explicațiile mele raționale.

Lena s-a tras mai aproape de mine şi mica ezitare din vocea ei, care mă rănise, nu mai era acolo când a vorbit din nou:

— Nu s-ar fi cuvenit să încep, nu-i aşa? murmură ea. N-ar fi trebuit să vin să te văd atunci, prima oară. Însă voiam să o fac. Cred că mereu am fost un pic necugetată în privința ta. Nu ştiu cum mi-a intrat asta în cap de prima dată, poate din cauza Ántoniei, care-mi zicea întruna să nu care cumva să mă prostesc cu tine. Te-am lăsat în pace vreme îndelungată, nu-i aşa?

Lena Lingard era o ființă foarte drăguță cu cei pe care-i iubea!

În final, îşi luă rămas bun de la mine cu sărutul ei moale, lent, plin de renunțare.

— Nu-ți pare rău că am venit să te văd atunci, aşa-i? şopti ea. Mi se părea atât de firesc... Obişnuiam să mă gândesc că mi-ar plăcea să fiu eu prima ta iubită. Erai un puşti atât de nostim!

Lena întotdeauna te săruta de parcă şi-ar fi luat rămas bun de la tine pentru totdeauna, cu tristețe şi înțelepciune.

Ne-am mai spus la revedere de multe ori înainte să plec din Lincoln, dar nu a încercat niciodată să mă împiedice sau să mă influențeze.

— O să pleci, dar încă n-ai plecat, aşa-i? avea obiceiul să spună.

Capitolul şederii mele în Lincoln s-a terminat brusc. M-am dus acasă la bunici pentru câteva săptămâni, iar apoi mi-am vizitat rudele din Virginia, după care m-am alăturat lui Cleric în Boston. Aveam nouăsprezece ani.

Cartea a patra

Povestea unei femei aventuroase

I

La doi ani după ce am plecat din Lincoln, mi-am terminat pregătirea preuniversitară la Harvard. Înainte de a intra la Facultatea de Drept, m-am dus acasă pe durata vacanței de vară. În seara sosirii mele, doamna Harling, Frances şi Sally au venit la noi să mă salute. Totul părea la fel ca odinioară. Bunicii mei arătau doar cu puțin mai în vârstă. Frances Harling era căsătorită acum, iar ea şi soțul ei se ocupau de afacerile Harling din Black Hawk.

Când ne-am strâns în salonaşul bunicii, mai că nu-mi venea să cred că fusesem plecat. Un singur subiect, însă, am evitat toată seara.

Când o conduceam pe Frances la ea acasă, după ce o lăsaserăm pe doamna Harling la poarta ei, ea îmi zise doar:

— Ştii, desigur, despre biata Ántonia.

Biata Ántonia! Toată lumea zicea asta acum, m-am gândit cu amărăciune. I-am răspuns că bunica mi-a scris că Ántonia plecase să se mărite cu Larry Donovan undeva unde lucra acesta; că el o părăsise şi că acum avea un copil. Asta era tot ce ştiam.

— Nu s-a însurat cu Ántonia, zise Frances. N-am văzut-o de când s-a întors. Locuieşte acasă, la fermă, şi nu vine aproape niciodată în oraş. A adus odată copilaşul, ca să i-l arate mamei. Mă tem că s-a înhămat să fie sclava lui Ambrosch pentru totdeauna.

Am încercat să mi-o scot din minte pe Ántonia. Eram dezamăgit amarnic de ea. Nu-i puteam ierta faptul că devenise un obiect al milei, în timp ce Lena Lingard, căreia lumea îi prevestise mereu necazuri, era acum cea mai bună croitoreasă din Lincoln şi foarte respectată în Black Hawk. Lena îşi dăruia inima când avea chef, dar îşi păstra

capul pe umeri, ocupându-se de afacerea ei, şi astfel avansase în viață.

Exact în perioada aceea, era la modă să se vorbească indulgent despre Lena şi sever despre Tiny Soderball, care plecase fără mare zarvă în Vest cu un an înainte, să-şi încerce norocul. Un băiat din Black Hawk, abia întors de la Seattle, adusese vestea că Tiny nu plecase pe coastă la mila norocului, aşa cum lăsase să se creadă, ci cu planuri foarte clare. Unul dintre comis-voiajorii care aveau obiceiul să se cazeze la hotelul doamnei Gardener avea în Seattle o proprietate nefolosită în apropiere de ocean şi se oferise să o ajute pe Tiny să-şi înceapă o afacere într-una dintre clădirile sale goale. Tiny conducea acum o pensiune pentru marinari. Toată lumea zicea că asta avea să o ruineze; chiar dacă începuse prin a conduce un stabiliment decent, nu avea cum să reziste, căci toate pensiunile pentru marinari erau la fel.

Când m-am gândit la asta, am descoperit că nu o cunoscusem niciodată pe Tiny la fel de bine ca pe celelalte fete. Mi-o aminteam mergând vioi prin sufragerie în pantofii ei cu toc, ducând o tavă plină cu farfurii, uitându-se destul de impertinent la comis-voiajorii ferchezuiți şi dispreţuitor la cei şleampeți, cărora le era atât de frică de

ea, încât nu îndrăzneau să ceară două feluri de plăcintă. Îmi trecu prin minte că s-ar putea ca şi marinarilor să le fie teamă de Tiny. Cât de uluiţi am fi fost, pe când stăteam şi vorbeam despre ea pe veranda lui Frances Harling, dacă am fi avut de unde să ştim cum avea să fie cu adevărat viitorul ei! Dintre toţi băieţii şi fetele care au crescut împreună în Black Hawk, Tiny Soderball avea să ducă viaţa cea mai aventuroasă şi să dobândească succesul material cel mai solid.

Iată ce i s-a întâmplat lui Tiny:

Pe când se ocupa de pensiunea din Seattle, în Alaska s-a descoperit aur[68]. Minerii şi marinarii se întorceau din nord cu poveşti minunate şi săculeţi cu aur. Tiny i-a văzut şi i-a cântărit în mâini. În ea s-a trezit acea cutezanţă pe care nu i-o bănuise nimeni. Şi-a vândut afacerea şi a pornit spre Circle City[69], în compania unui tâmplar şi a soţiei acestuia, pe care i-a convins să meargă cu ea. Au

---

[68] Acest eveniment a avut loc pe 16 august 1896 în regiunea Klondike de pe fluviul Yukon din nord-vestul Canadei şi a declanşat ceea ce s-a numit Goana după aur din Alaska.

[69] Oraş din Alaska, denumit astfel în sec. al XIX-lea de către minerii care credeau că localitatea se află pe Cercul Arctic; în realitate, oraşul este situat cu circa 80 km la nord de cercul polar.

ajuns la Skaguay[70] pe viscol, au mers în sănii trase de cai prin Trecătoarea Chilkoot[71] şi au trecut Yukonul în şlepuri. Au ajuns la Circle City exact în ziua în care nişte indieni siwash au venit în aşezare cu informația că se dăduse de aur mult mai în amonte, pe un anume Klondike Creek[72]. Două zile mai târziu, Tiny şi prietenii ei şi aproape toată suflarea din Circle City au pornit la drum spre câmpurile aurifere din zona Klondike cu ultimul vapor cu aburi ce urca pe fluviul Yukon înainte ca acesta să înghețe peste iarnă. Pasagerii acelui vas au întemeiat Dawson City. În câteva săptămâni, în tabără erau 1.500 de oameni fără casă. Tiny şi nevasta tâmplarului au început să gătească pentru ei într-un cort. Minerii i-au oferit un teren de construcție, iar tâmplarul i-a făcut un hotel din buşteni. Acolo, Tiny hrănea uneori 150 de

---

[70] Oraş-port pe coastă, locul de acostare pentru vapoarele care transportau zecile de mii de oameni veniți să facă prospecțiuni miniere pe câmpurile aurifere din Klondike.

[71] Importantă cale de acces de pe coastă spre câmpurile aurifere din regiunea fluviului Yukon, dar rămasă apoi puțin folosită, odată cu construirea în 1899 a unei căi ferate din portul Skaguay până la lacurile de la izvoarele fluviului Yukon, de-a lungul trecătorii White Pass, paralelă cu Chilkoot Pass.

[72] Râul Klondike, un mic afluent al fluviului Yukon.

bărbați pe zi. Minerii veneau pe schiuri de la terenurile lor de exploatare aflate la 30 de kilometri depărtare, ca să cumpere de la ea pâine proaspătă, şi i-o plăteau cu aur.

În iarna aceea, Tiny a ținut în hotelul ei un suedez căruia îi degeraseră picioarele într-un viscol, în timp ce încerca să-şi găsească drumul înapoi spre cabană. Amărâtul de el credea că avea mare noroc să fie îngrijit de o femeie, şi încă una care vorbea aceeaşi limbă ca el. Când i s-a spus că trebuie să-i fie amputate picioarele, el a zis că spera să nu se facă bine, căci ce-ar fi putut să facă un muncitor în lumea asta grea, fără picioare? Chiar a murit, de fapt, din cauza operației, dar nu înainte de a-i transfera lui Tiny dreptul de proprietate asupra terenului său minier de pe Hunker Creek[73]. Tiny şi-a vândut hotelul, a investit jumătate din bani în terenuri de construcție în Dawson, iar cu restul a început să-şi exploateze terenul minier. S-a dus în pustietate şi a trăit pe terenul minier. A cumpărat alte exploatări miniere de la mineri descurajați, le-a dat la schimb sau le-a vândut pe bază de procente.

După aproape zece ani în Klondike, Tiny s-a întors, cu o avere considerabilă, să locuiască la San Francisco. Am

---

[73] Râul Hunker, un mic afluent al râului Klondike.

întâlnit-o în Salt Lake City în 1908 – o femeie slabă, cu chipul aspru, foarte bine îmbrăcată şi foarte reţinută în purtări. Destul de curios, îmi amintea de doamna Gardener, pentru care muncise în Black Hawk cu atât de mult timp în urmă. Mi-a povestit despre unele dintre riscurile disperate pe care şi le asumase în ţinutul aurului, dar emoţia acestora dispăruse. Mi-a zis deschis că nu prea o mai interesau alte lucruri în afară de a face bani. Singurele fiinţe de pe lume despre care vorbea cu căldură erau Johnson, suedezul care îi dăduse terenul minier, şi Lena Lingard. O convinsese pe Lena să meargă la San Francisco şi să-şi deschidă o afacere acolo.

— Lincoln n-a fost niciodată un loc bun pentru ea, remarcă Tiny. Într-un oraş de mărimea aia, Lena ar fi fost bârfită mereu. Frisco[74] e locul nimerit pentru ea. Are o afacere de mare clasă. Oh, e la fel ca odinioară! E nechibzuită, dar are capul pe umeri. E singura persoană pe care o cunosc care nu îmbătrâneşte deloc. E grozav de bine pentru mine că o am acolo, că am pe cineva care se bucură de viaţă în felul în care o face ea. Stă cu ochii pe mine şi are grijă să nu mă lase să par şleampătă. Când

---

[74] Denumire familiară pentru oraşul San Francisco.

consideră că am nevoie de o rochie nouă, o face şi mi-o trimite acasă, însoţită de o factură care-i destul de mare, asta pot să-ţi spun!

Tiny şchiopăta uşor când mergea. Mineritul pe Hunker Creek îşi luase obolul de la posesorii exploatărilor de aur. Tiny fusese surprinsă de o schimbare neaşteptată a vremii, asemenea sărmanului Johnson. Şi-a pierdut trei degete de la unul dintre picioarele micuţe cu care obişnuia să meargă iute prin Black Hawk, în pantofi cu botul ascuţit şi dresuri vărgate. Tiny a vorbit despre acest handicap cu destulă lejeritate. Nu părea sensibilă la acest subiect. Era satisfăcută de succesul ei, dar nu peste măsură. Semăna cu cineva la care capacitatea de a deveni interesat de ceva a dispărut.

II

Curând după ce am ajuns acasă în acea vară, mi-am convins bunicii să-şi facă nişte fotografii, aşa că într-o dimineaţă m-am dus la fotograf ca să fac o programare pentru şedinţa foto. Pe când aşteptam să iasă din camera obscură, m-am plimbat prin studio încercând să recunosc oamenii din fotografiile de pe pereţi; fete în rochii de absolvire, mirese şi miri de la ţară, ţinându-se de mână,

poze de grup cu familii care cuprindeau trei generații. Am observat, într-o ramă masivă, una dintre acele deprimante „poze pastel mărite” care se văd adesea în salonașele din casele de la ferme, subiectul fiind un copilaș cu ochi rotunzi în rochiță scurtă. Apăru și fotograful, care râse reținut, a scuză.

— Ăsta e copilul lui Tony Shimerda. O mai țineți minte, nu? Pe vremuri era Ántonia familiei Harling. Mare păcat! Deși, cu toate astea, pare să fie mândră de copilașul ei; nici n-a vrut să audă de o ramă ieftină pentru poză. Mă aștept ca fratele ei să treacă duminică să o ia.

Am plecat simțind că trebuia neapărat să o revăd pe Ántonia. O altă fată și-ar fi ținut copilul departe de ochii lumii, însă Tony, desigur, trebuia să-i etaleze fotografia în studioul foto al orașului, într-o frumoasă ramă aurie. Tipic pentru ea! Aș fi putut să o iert, îmi spuneam eu, dacă nu s-ar fi aruncat în brațele unui individ atât de josnic.

Larry Donovan era controlor pe tren, unul dintre acei aristocrați din personalul feroviar care se tem mereu că i-ar putea ruga cineva să ridice geamul compartimentului și care, dacă li se cere să îndeplinească un astfel de serviciu necalificat, îți indică butonul care-l cheamă pe însoțitorul de vagon. Larry afișa acest aer de răceală oficială chiar și

pe stradă, unde nu erau geamuri de compartiment care să-i compromită demnitatea. La sfârşitul unei curse, cobora indiferent din tren o dată cu pasagerii, cu pălăria de stradă pe cap şi şapca de controlor într-o geantă din piele de aligator, se ducea direct în gară şi îşi schimba hainele. Pentru el, era o chestiune de extremă importanță să nu fie văzut niciodată în pantalonii albaştri ai uniformei atunci când nu se afla în tren. Era, de obicei, rece şi distant cu bărbații, însă cu toate femeile aborda o familiaritate tăcută, serioasă, avea pentru toate o strângere de mână specială, însoțită de o privire plină de înțeles. Lua femeile, măritate sau nu, sub oblăduirea sa, le plimba încolo şi încoace sub lumina lunii, spunându-le ce greşeală a făcut neocupând un post la birourile companiei feroviare şi cu cât era el mai potrivit să ocupe funcția de agent feroviar-şef[75] din Denver decât individul grosolan care deținea pe atunci acest titlu. Valoarea sa neapreciată era o taină dureroasă pe care le-o împărtăşea iubitelor sale şi reuşea întotdeauna să facă vreo inimă duioasă să sufere pentru el.

---

[75] În engleză, *General Passenger Agent*, funcționar feroviar dintr-o gară, cu multiple atribuții de serviciu, printre care vânzarea de bilete, confirmarea rezervărilor, îndrumarea pasagerilor, controlul bagajelor etc.

În timp ce mă apropiam de casă în dimineața aceea, am zărit-o pe doamna Harling afară în curte, săpând în jurul scoruşului-de-munte[76]. Era o vară secetoasă şi acum nu mai avea un băiat care să o ajute la astfel de treburi. Charley era plecat pe vasul lui de război, cutreierând pe undeva prin Marea Caraibilor. Am intrat la ea; în acele zile, deschideam şi închideam poarta lor cu nespusă plăcere. Îmi plăcea să o simt sub mână. Am luat cazmaua de la doamna Harling şi, în timp ce săpam pământul din jurul copacului, ea se aşeză pe trepte şi vorbi despre familia de mierle galbene[77] care îşi făcuse cuib în ramurile lui.

— Doamnă Harling, i-am zis eu nu după mult timp, mi-aş dori să aflu cu exactitate cum de-a eşuat căsătoria Ántoniei.

— De ce nu mergi să-i faci o vizită văduvei Steavens, arendaşa bunicului tău? Ea a ajutat-o pe Ántonia să se

---

[76] *Sorbus aucuparia*, mic arbore din familia rozaceelor, cu ramuri plecate, flori albe şi fructe de mărimea unui bob de mazăre, de culoare roşie şi cu gust astringent.

[77] *Icterus galbula*, păsări specifice continentului nord-american, care, deşi neînrudite cu grangurii (*orioles orioles*), au un aspect frapant de asemănător, motiv pentru care în limba engleză cele două specii poartă acelaşi nume, oriole.

pregătească pentru căsătorie şi i-a fost alături când a venit înapoi. A avut grijă de ea când s-a născut copilul. Ea ar putea să-ți spună tot. În plus, e vorbăreață şi are o memorie remarcabilă.

III

În prima sau a doua zi din august am luat o căruță cu un cal şi am pornit spre dealuri, să o vizitez pe văduva Steavens. Treieratul grâului se terminase, iar ici şi colo zăream la orizont fuioarele negre de fum de la treierătoarele cu aburi. Fostele păşuni erau acum desțelenite, fiind transformate în terenuri agricole acoperite cu lanuri de grâu şi porumb, iar iarba roşie dispărea. Ținutul se schimbase complet. Pe locul unde cândva se aflaseră locuințe din chirpici se înălțau acum case din lemn, mici livezi şi hambare mari, roşii. Toate astea însemnau copii fericiți, femei mulțumite şi bărbați care-şi vedeau viața ajungând într-un punct norocos. Succesiunea de primăveri vântoase şi veri caniculare îmbogățise şi înmuiase solul fostei prerii. Tot efortul omenesc depus pentru a-l munci era recompensat de rânduri lungi, unduitoare, de fertilitate. Schimbările mi se păreau frumoase şi armonioase; era ca şi cum ai fi văzut

dezvoltarea unui om măreț sau a unei idei minunate. Am descoperit că țineam minte conformația terenului așa cum cineva își amintește forma chipurilor omenești.

Când am ajuns la vechea noastră moară de vânt, văduva Steavens a ieșit să mă întâmpine. Era bronzată ca o indiancă, înaltă și foarte puternică. Când eram mic, capul ei mare mi se păruse întotdeauna asemănător cu al unui senator roman. I-am spus de îndată pentru ce venisem.

— Vrei să rămâi peste noapte la noi, Jimmy? O să stau de vorbă cu tine după cină. Sunt mai vorbăreață când nu-mi stă mintea la treburi. N-ai nimic împotriva pesmeților la cină? Unii au, în vremurile astea.

Pe când îmi puneam calul la adăpost, am auzit cârâitul gălăgios al unui cocoș. M-am uitat la ceas și am oftat; era ora trei și știam că va trebui să-l mănânc la șase.

După cină, eu și văduva Steavens urcarăm în vechea cameră de zi, în vreme ce fratele ei tăcut și serios rămase în bucătăria de la demisol ca să-și citească registrele fermei. Toate ferestrele erau deschise. Afară strălucea luna albă, văratică, iar moara de vânt se mișca leneș în adierea ușoară a vântului. Gazda mea puse lampa pe un suport din colț și îi micșora flacăra, din cauza căldurii. Se așeză

în balansoarul ei preferat şi îşi aranjă confortabil un taburet sub picioarele obosite.

— Mă supără bătăturile, Jim, îmbătrânesc, oftă ea vesel. Îşi încrucişă mâinile în poală şi stătu de parcă s-ar fi aflat la vreo întrunire, apoi mă întrebă: Ei, şi vrei să ştii despre scumpa mea Ántonia? Păi ai venit la persoană potrivită. Am avut grijă de ea ca de o fiică. Când s-a întors acasă să-şi coasă lucrurile în vara aceea de dinainte să se căsătorească, venea pe aici aproape în fiecare zi. Familia Shimerda nu a avut niciodată maşină de cusut, aşa că şi-a făcut toate lucrurile aici. Am învățat-o să brodeze în ajur şi am ajutat-o la croit şi la probe. Stătea la maşina aia de cusut de lângă fereastră, pedalând de zor – era foarte puternică – şi cânta mereu cântece ciudate în cehă, de parcă ar fi fost cea mai fericită ființă din lume.

Îi spuneam: „Ántonia, nu mai pedala la maşina aia atât de repede. N-o să faci ca ziua aia să vină mai iute.” Atunci râdea şi încetinea ritmul o vreme, dar în curând uita şi începea din nou să pedaleze repede şi să cânte. N-am mai văzut vreo fată care să muncească atât de mult ca să se apuce de gospodărit bine pregătită. Familia Harling îi dăduse pânzeturi minunate pentru fețe de masă, iar Lena Lingard i-a trimis lucruri drăguțe din Lincoln. Am brodat

în ajur toate fețele de masă şi de pernă şi o parte din lenjeria de pat. Bătrâna doamnă Shimerda a tricotat o grămadă de dantelă pentru lenjeria ei de corp. Tony îmi povestea cum voia să aibă totul în casă. Cumpărase chiar şi tacâmuri din argint, pe care le ținea în cufărul ei. Îl îndupleca mereu pe frate-meu să meargă la poştă. Tânărul ei îi scria, într-adevăr, foarte des din toate oraşele de pe traseul lui.

Primul lucru care a tulburat-o a fost când el i-a scris că i s-a schimbat ruta de serviciu şi că era foarte probabil ca ei să trebuiască să locuiască în Denver. „Sunt o fată de la țară”, a spus ea, „şi mă îndoiesc că o să fiu în stare să mă descurc la fel de bine, pentru el, la oraş. Mizam pe faptul că o să țin găini, poate şi o vacă.” Totuşi în curând a redevenit veselă.

În cele din urmă a primit scrisoarea în care i se spunea când să meargă. A fost foarte tulburată; a rupt sigiliul şi a citit-o chiar în camera asta. Am bănuit că începuse să-i piară curajul, tot aşteptând, deşi nu mă lăsase niciodată să văd asta.

Apoi a urmat o perioadă lungă de împachetat. Era în martie, dacă țin bine minte, şi un noroi groaznic pe drumuri, rău pentru transportarea lucrurilor ei în oraş.

Iar aici, dă-mi voie să spun, Ambrosch a făcut ce se cuvenea. S-a dus la Black Hawk şi i-a cumpărat un set de bijuterii din argint placate cu aur, într-o cutie de catifea purpurie, potrivite cu poziția ei. I-a dat trei sute de dolari; am văzut cecul. Îi strânsese simbria din toți anii ăia de la început când a lucrat la câmp, iar asta era foarte corect. I-am strâns mâna în camera asta şi i-am spus: „Te porți ca un bărbat, Ambrosch, şi sunt fericită să văd asta, fiule."

Era o zi friguroasă când Ambrosch a dus-o cu căruța, cu tot cu cele trei cufere ale ei, la Black Hawk, ca să ia trenul de noapte spre Denver; cutiile fuseseră trimise înainte. El a oprit un pic căruța aici, iar ea a dat fuga înăuntru să-şi ia la revedere de la mine. M-a cuprins în brațe şi m-a sărutat şi mi-a mulțumit pentru tot ce făcusem pentru ea. Era aşa de fericită, că plângea şi râdea în acelaşi timp, iar obrajii ei roşii erau uzi de la ploaie.

„Cu siguranță eşti îndeajuns de frumoasă pentru orice bărbat", i-am spus eu, uitându-mă la ea.

A râs un pic frivol şi a şoptit: „Adio, scumpă casă!", apoi a alergat afară, la căruță. Cred că se referea atât la mine, cât şi la tine şi la bunica ta, aşa că de-aia țin să-ți spun. Casa asta fusese întotdeauna un refugiu pentru ea.

Ei, şi peste câteva zile, am primit o scrisoare în care zicea că a ajuns cu bine la Denver şi că el a fost acolo, să o întâmpine. Urmau să se căsătorească peste câteva zile. El încerca să-şi obțină promovarea înainte de a se însura, zicea ea. Nu mi-a plăcut asta, dar n-am zis nimic. În săptămâna următoare, Yulka a primit o carte poştală, în care Ántonia scria că e „bine şi fericită”. După aceea, n-am mai primit nici o veste. A trecut o lună, iar bătrâna doamnă Shimerda a început să se îngrijoreze. Ambrosch era posac cu mine, de parcă eu îl alesesem pe bărbatul ăla şi aranjasem căsătoria.

Într-o seară, fratele William a venit acasă şi a zis că, pe când se întorcea de la câmp, trecuse pe lângă un atelaj închiriat care venea din oraş, mergând cu viteză pe drumul spre vest. Pe locul din față, cu vizitiul, era un cufăr, şi încă unul în spate. Pe locul din spate era o femeie bine înfofolită însă, cu toate voalurile ei, William credea că era Ántonia Shimerda, sau Ántonia Donovan, cum s-ar fi cuvenit să o cheme acum.

A doua zi dimineața, l-am pus pe fratele meu să mă ducă până la ei. Pot încă să merg pe jos, dar picioarele nu mă mai țin ca pe vremuri şi încerc să mă cruț. Frânghiile din curtea familiei Shimerda erau pline de rufe spălate,

deşi era la mijlocul săptămânii. Când ne-am apropiat, am văzut o privelişte care m-a făcut să-mi stea inima: în vânt se legăna toată lenjeria aia de corp la care munciserăm atât de mult. Yulka a ieşit cu un lighean de rufe stoarse, dar a țâşnit înapoi în casă, de parcă nu voia să ne vadă. Când am intrat eu, Ántonia stătea aplecată deasupra covatelor, şi tocmai termina cu o rufă mare. Doamna Shimerda îşi vedea de treaba ei, vorbind şi bombănind de una singură. Nici măcar nu a ridicat privirea. Tony s-a şters pe mână de şorț şi mi-a întins-o uitându-se la mine cu calm, dar tristă. Când am cuprins-o în brațe, s-a tras înapoi, zicând: „Nu, doamnă Steavens, că o să mă faceți să plâng, şi nu vreau asta."

I-am vorbit în şoaptă, rugând-o să vină până afară cu mine. Ştiam că nu putea să vorbească liber în fața mamei ei. A ieşit afară cu mine, cu capul gol, şi am pornit-o spre grădină.

„Nu sunt căsătorită, doamnă Steavens, şi s-ar cuveni să fiu", zice ea foarte încet şi firesc.

„Vai, copila mea, ce-ai pățit? Nu-ți fie teamă să-mi povesteşti!", îi zic.

S-a aşezat pe malul de pământ, de unde nu se vedea casa, şi mi-a spus: „A fugit de mine. Nu ştiu dacă a intenționat vreodată să se însoare cu mine.”

„Vrei să zici că şi-a lăsat slujba şi a plecat din țară?” am întrebat-o eu.

„N-avea nici o slujbă. Fusese dat afară; fusese trecut pe lista neagră pentru că micşora încasările din bilete. Eu n-am ştiut. Credeam că nu fusese tratat corect. Când am ajuns eu, era bolnav. Tocmai ieşise din spital. A trăit cu mine până mi s-au terminat banii, iar apoi am aflat că, de fapt, nu-şi căutase deloc o slujbă. Apoi pur şi simplu nu s-a mai întors. Un tip de treabă de la gară mi-a spus, când mă duceam întruna să-l caut, să renunț. Mi-a zis că se teme că Larry o luase pe căi greşite şi n-o să se mai întoarcă. Bănuiesc că a plecat în Mexic. Acolo, controlorii se îmbogățesc; iau de la băştinaşi doar jumătate din prețul biletelor şi fură compania. Vorbea mereu despre indivizi care ajunseseră să aibă o situație bună în felul ăsta.”

Am întrebat-o, desigur, de ce nu a insistat asupra unei căsătorii civile de îndată, căci asta i-ar fi dat o oarecare putere asupra lui. Ántonia şi-a sprijinit capul în mâini, sărmana copilă, şi a zis: „Pur şi simplu nu ştiu, doamnă Steavens. Cred că nu mai aveam răbdare, după atâta

aşteptare. Am crezut că, dacă o să vadă cât de bine pot să fac lucrurile pentru el, o să vrea să stea cu mine.”

Jimmy, m-am aşezat lângă ea chiar acolo, pe malul ăla de pământ, şi am plâns. Am plâns ca un copil. Nu mă puteam abţine. Aveam inima frântă. Era o zi frumoasă şi caldă de mai, iar vântul bătea uşor şi pe păşuni zburdau mânjii. Ántonia mea, care avea în ea atâta bunătate, venise acasă dezonorată. Iar Lena Lingard aia, care fusese mereu nelalocul ei, orice ai zice tu, ajunsese atât de bine şi venea acasă în fiecare vară, în mătăsurile şi satinurile ei, şi făcea atâtea pentru maică-sa. Eu recunosc meritele atunci când e cazul, dar ştii şi tu prea bine, Jim Burden, că e o mare diferenţă în principiile celor două fete. Şi iată că fata cea bună era cea care ajunsese în necaz! Nu m-am priceput să o alin. Mă minunam de calmul ei. Pe când ne întorceam spre casă, s-a oprit o clipă şi a pus mâna pe rufe, să vadă dacă se uscau cum trebuie, şi a părut să fie mândră de cât de albe erau; zicea că locuise într-un bloc din cărămidă, unde nu avea condiţiile potrivite ca să le spele.

Următoarea dată când am văzut-o pe Ántonia, era ieşită pe câmp, să are porumbul. Toată primăvara şi vara aia a făcut muncă de bărbat la fermă; părea să fie un

lucru de la sine înțeles. Ambrosch nu şi-a mai angajat alte ajutoare. Sărmanul Marek devenise violent şi fusese trimis la un azil de o bună bucată de vreme. N-am zărit niciodată rochiile frumoase ale lui Tony. Nu şi le-a scos din cufere. Era tăcută şi liniştită. Lumea îi respecta hărnicia şi încerca să se poarte cu ea ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Lumea vorbea, desigur, dar nu la fel cum ar fi vorbit dacă Ántonia şi-ar fi dat aere. Era atât de zdrobită şi de tăcută, încât nimeni nu părea să vrea să o umilească. Nu se ducea niciodată nicăieri. Toată vara aia, n-a venit nici măcar o dată să mă vadă. La început, asta m-a durut, dar am ajuns să-mi dau seama că era din cauză că această casă îi aducea aminte de prea multe lucruri. Mă duceam la ea când puteam, însă orele la care se întorcea ea de la câmp erau cele când eu eram cel mai ocupată cu treburi aici. Vorbea despre vreme şi despre culturi de parcă nu o mai interesa altceva, iar dacă treceam pe acolo seara, părea mereu moartă de oboseală. Avea probleme cu dinții; o dureau şi începuseră să ulcereze unul după altul, aşa că mai mereu avea fața umflată. Nu voia să meargă la Black Hawk să o vadă un dentist, de teamă să nu întâlnească oameni pe care îi cunoştea. Ambrosch îşi revenise cu mult timp în urmă din

criza lui de bunătate şi era mereu posac. Odată, i-am zis că n-ar trebui să o lase pe Ántonia să muncească atât de mult, până nu mai poate. Mi-a zis: „Dacă îi băgați aşa ceva în cap, mai bine stați acasă.” Şi după această discuție, aşa am făcut.

Ántonia a muncit toată perioada secerişului şi a treieratului, deşi a fost prea jenată ca să meargă la treierat şi la vecini, ca pe vremea când era foarte tânără şi liberă. N-am prea văzut-o până toamna târziu, când a început să meargă la păscut cu vitele lui Ambrosch pe câmpul deschis de la nord, spre colonia câinilor de prerie. Uneori, obişnuia să le aducă peste dealul de la vest, aici, şi atunci dădeam o fugă să mă întâlnesc cu ea şi o însoțeam o bucată de drum, spre nord. Avea treizeci de vite în ciurdă. Fusese secetă şi păşunea nu era îndestulătoare, căci altfel nu le-ar fi adus atât de departe.

Era o toamnă frumoasă, senină, şi îi plăcea să fie singură. În timp ce vițeii castrați păşteau, ea stătea aşezată cu orele la soare pe malurile de pământ. Uneori, mă furişam până acolo ca să-i fac o vizită, când nu se ducea prea departe.

„Chiar se pare că ar trebui să fac dantelă sau să tricotez, aşa cum obişnuia Lena”, mi-a zis ea într-o zi.

„Dar dacă m-aş apuca de asta, aş începe să mă uit în jur şi aş uita să continui. Mi se pare că a trecut aşa de puțin timp de când mă jucam cu Jim Burden prin tot ținutul! De aici de sus, pot să recunosc locurile unde avea tata obiceiul să stea. Uneori, am impresia că n-o să trăiesc foarte mult, aşa că pur şi simplu mă bucur de fiecare zi din toamna asta."

Când a venit iarna, purta un palton lung, bărbătesc, cizme şi o pălărie bărbătească din fetru, cu boruri mari. Obişnuiam să o privesc cum vine şi pleacă şi vedeam că paşii îi deveneau tot mai greoi. Într-o zi de decembrie, a început ninsoarea. După-amiaza târziu, am zărit-o pe Ántonia mânându-şi vitele spre casă peste deal. Zăpada cădea în jurul ei, iar ea se apleca să o înfrunte, şi mi se părea mai însingurată decât de obicei. „Vai de mine, fata asta a stat plecată până târziu!", am zis în sinea mea. „O să se întunece înainte să apuce să bage vitele în țarc." Simțeam, parcă, că fusese prea nefericită ca să se ridice şi să le mâne.

Chiar în noaptea aia, s-a întâmplat. A dus vitele acasă, le-a băgat în țarc, a intrat în casă, în camera ei din spatele bucătăriei, şi a închis uşa. Acolo, fără să cheme pe

nimeni, fără un geamăt, s-a întins în pat şi a născut copilul.

Puneam masa pentru cină când bătrâna doamnă Shimerda a alergat în jos pe scările demisolului, cu răsuflarea tăiată şi țipând: „Venit bebeluşul! Venit bebeluşul! Ambrosch ca un diavol!”.

Fratele William este un om răbdător. Tocmai se pregătea să se aşeze la o cină fierbinte după o zi grea la câmp. Fără o vorbă, s-a ridicat, s-a dus la grajd şi a înhămat caii la căruță. Ne-a dus acolo cât de repede a fost omeneşte posibil. Am intrat de-a dreptul şi m-am apucat să o ajut pe Ántonia, dar ea stătea acolo cu ochii închişi, fără să mă bage în seamă. Bătrâna a adus o cădiță cu apă caldă ca să spele copilul. M-am uitat la ce făcea şi i-am zis tare: „Doamnă Shimerda, să nu care cumva să vă atingeți de prunc cu săpunul ăla puternic, că o să-i faceți băşici pe piele.” Eram indignată.

„Doamnă Steavens”, mi-a zis Ántonia din pat, „dacă o să căutați în despărțitura de sus a cufărului meu, o să găsiți nişte săpun fin.” Astea au fost primele cuvinte pe care le-a rostit.

După ce am înfăşat copilul, l-am dus afară, să i-l arăt lui Ambrosch. Bombănea în spatele plitei şi nu a vrut să se uite la el.

„Mai bine l-ați pune afară, în butoiul cu apă de ploaie”, a spus el.

„Ascultă aici, Ambrosch, în țara asta există o lege, să nu uiți asta! Sunt martoră că bebeluşul ăsta a venit pe lume puternic şi sănătos şi am de gând să veghez la ce se întâmplă cu el”, i-am zis eu. Mă mândresc cu faptul că am băgat frica în el.

Ei, presupun că nu prea te interesează copiii, dar Ántonia s-a descurcat bine. L-a iubit de la început la fel de mult cum ar fi făcut-o dacă ar fi avut o verighetă pe deget şi nu s-a ruşinat niciodată cu el. Are acum un an şi opt luni şi n-a existat copilaş mai bine îngrijit ca ăsta. Ántonia e o mamă înnăscută. Mi-aş dori să se poată mărita, ca să-şi întemeieze o familie, dar nu ştiu dacă acum mai e vreo şansă, încheie văduva Steavens.

În noaptea aceea, am dormit în camera mea din copilărie, cu vântul văratic suflând prin ferestre şi aducând cu el mirosul câmpurilor cu lanuri coapte. Am stat treaz şi m-am uitat cum strălucea lumina lunii peste

hambar, peste căpițe şi peste iaz şi la moara de vânt care îşi profila vechea umbră întunecată pe cerul albastru.

IV

În după-amiaza următoare, am mers pe jos până acasă la familia Shimerda. Yulka mi-a arătat copilaşul şi mi-a spus că Ántonia făcea cruci de snopi de grâu în partea de sud-vest a fermei. Am luat-o într-acolo peste câmpuri şi Tony m-a zărit de departe. A rămas nemişcată lângă căpițe, sprijinindu-se în furcă, privindu-mă cum veneam. Ne-am întâlnit precum oamenii din cântecele de demult, în tăcere, dacă nu în lacrimi. Mâna ei caldă a strâns-o pe a mea.

— M-am gândit eu c-o să vii, Jim. Am auzit că ai fost la doamna Steavens aseară. M-am uitat după tine toată ziua.

Era mai slabă ca oricând şi arăta exact aşa cum spusese doamna Steavens, „muncită”, dar în seriozitatea chipului ei exista un nou fel de putere, iar culoarea din obraji încă îi mai dădea acea înfățişare de sănătate profundă şi de ardoare. Încă? Oh, mi-a trecut rapid prin minte că, deşi se întâmplaseră atât de multe în viața ei şi în viața mea, Ántonia abia dacă avea douăzeci şi patru de ani!

A înfipt furca în pământ şi am pornit-o instinctiv spre acel petic de pământ nearat de la răscruce, ca fiind cel mai potrivit loc să stăm de vorbă. S-a aşezat dincoace de gardul lăsat din sârmă ce îngrădea mormântul domnului Shimerda, separându-l de restul lumii. Iarba roşie şi înaltă nu fusese cosită niciodată acolo. Pierise iarna şi răsărise iar primăvara, până ce se făcuse la fel de deasă şi de stufoasă ca o iarbă de grădină tropicală. M-am pomenit povestindu-i totul; de ce am decis să studiez dreptul şi să intru în biroul de avocatură al unei rude a mamei din New York; despre moartea lui Gaston Cleric de pneumonie, cu o iarnă în urmă, şi despre importanța pe care această moarte o avusese în viața mea. Ántonia a vrut să afle despre prietenii mei şi despre felul în care trăiam, să ştie care erau cele mai prețioase speranțe ale mele.

— Bineînțeles că asta înseamnă că o să pleci de tot dintre noi, îmi spuse ea cu un oftat. Dar asta nu înseamnă c-o să te pierd. Uită-te la tăticul meu, aici; e mort de atâția ani dar, cu toate astea, pentru mine e mai real decât aproape oricine altcineva. Nu pleacă niciodată din viața mea. Cu cât îmbătrânesc, cu atât îl cunosc mai bine şi cu atât îl înțeleg mai mult.

Mă întrebă dacă am învățat să îmi placă oraşele mari.

— Eu aş fi mereu nefericită într-un oraş mare. Aş muri de singurătate. Îmi place să fiu acolo unde fiecare căpiță şi copac, fiecare petic de pământ, sunt prietenoase. Vreau să trăiesc şi să mor aici. Părintele Kelly zice că toată lumea vine pe lumea asta cu un scop, iar eu ştiu ce am de făcut. O să am grijă ca fetița mea să aibă o şansă mai bună decât am avut eu. O să am grijă de fetița aia, Jim.

I-am spus că ştiam că va face asta.

— Ştii, Ántonia, de când sunt plecat, mă gândesc la tine mai des decât la oricine altcineva din partea asta de lume. Mi-ar fi plăcut să fii iubita mea, soția mea, mama sau sora mea – orice poate fi o femeie pentru un bărbat. Ideea de tine face parte din mintea mea; îmi influențezi preferințele şi antipatiile, toate gusturile, de sute de ori când nici nu-mi dau seama de asta. Eşti cu adevărat o parte din mine.

Ea îşi întoarse spre mine ochii strălucitori, încrezători, şi în ei apărură încet lacrimile.

— Cum se poate aşa ceva, când tu cunoşti atâția oameni, iar eu te-am dezamăgit atât de mult? Nu-i minunat, Jim, cât de mult pot să însemne oamenii unii pentru alții? Mă bucur atât de mult că ne-am avut unul pe celălalt când eram mici! Abia aştept ca fetița mea să fie

suficient de mare ca să-i povestesc despre toate lucrurile pe care obişnuiam să le facem. O să-ți aduci mereu aminte de mine când o să te gândeşti la vremurile de demult, nu-i aşa? Şi bănuiesc că toată lumea se gândeşte la vremurile de demult, chiar şi cei mai fericiți dintre oameni.

În timp ce mergeam spre casă peste câmpuri, soarele coborî spre asfințit, stând ca un glob imens de aur în partea de vest a cerului, jos, la orizont. Cât el atârna acolo, la est răsări luna, mare cât roata carului, de un argintiu pal împestrițat cu roz, străvezie ca o bulă sau ca o lună-fantomă. Timp de cinci, poate zece minute, cei doi aştri luminoşi se confruntară deasupra pământului plat, sprijinindu-se pe capetele opuse ale lumii.

În lumina aceea unică, fiecare copăcel şi cruce de snopi, fiecare lujer de floarea-soarelui şi tufă de floarea-miresei, ieşeau în evidență, reliefându-se înalte şi ascuțite; chiar şi norii şi brazdele de pe câmpuri păreau să se desemneze cu claritate. Am simțit vechea atracție a pământului, magia solemnă care emană din acele câmpuri la căderea nopții. Îmi doream să pot fi din nou un băiețel şi drumul meu să se poată sfârşi acolo.

Am ajuns la marginea câmpului, unde drumurile noastre se despărțeau. I-am luat mâinile şi i le-am ținut

lipite de pieptul meu, simţind încă o dată cât de puternice, calde şi bune erau mâinile acelea bronzate şi amintindu-mi toate lucrurile bune pe care le făcuseră pentru mine. Le-am ţinut un lung răstimp deasupra inimii mele. În jurul nostru se întuneca tot mai mult şi trebuia să mă uit cu atenţie ca să-i văd chipul, pe care intenţionam să-l port mereu cu mine; chipul cel mai apropiat, mai real, sub toate umbrele chipurilor de femei, pe stratul cel mai intim al memoriei mele.

— O să mă întorc, i-am spus cu seriozitate, în întunericul moale, deranjant.

— Poate că da..., zise ea, şi mai mult i-am simţit decât i-am văzut zâmbetul. Însă şi dacă n-o vei face, tu eşti aici, la fel ca tata. Aşa că n-o să fiu singură.

Când mă întorceam acasă pe drumul acela familiar, mai că am putut să văd aievea un băiat şi o fată alergând lângă mine, aşa cum făceau pe vremuri umbrele noastre, râzând şi şoptindu-şi una alteia în iarbă.

Cartea a cincea

Băieții familiei Cuzak

I

I-am spus Ántoniei că o să mă întorc, dar a intervenit viața şi au trecut douăzeci de ani până când m-am ținut de promisiune. Auzeam despre ea din când în când. Că s-a măritat, foarte curând după ce am văzut-o ultima oară, cu un tânăr din Boemia, văr cu Anton Jelinek. Că erau săraci şi aveau o familie numeroasă. Odată, când mă aflam în străinătate, am mers în Boemia şi i-am trimis Ántoniei de la Praga nişte fotografii cu satul ei natal. La multe luni după aceea, am primit o scrisoare de la ea, în care îmi spunea numele şi vârsta copiilor ei, dar nimic altceva; era semnată „vechea ta prietenă, Ántonia Cuzak”. Când am întâlnit-o pe Tiny Soderball în Salt Lake City, mi-a spus că Ántonia nu „s-a descurcat foarte bine”, că soțul ei nu era un bărbat foarte puternic şi că ducea o viață grea. Poate că laşitatea a fost cea care m-a reținut atâta vreme. Treburile mele mă duceau în vest de mai mult ori pe an şi aveam întotdeauna într-un colțişor al minții gândul că într-o bună zi o să mă opresc în Nebraska ca să mă duc să o văd pe Ántonia. Însă amânam întruna, până

la următoarea călătorie. Nu voiam să o găsesc îmbătrânită şi frântă; asta mă îngrozea cu adevărat.

În decursul a douăzeci de ani aglomerați, te desparți de multe iluzii. Eu nu voiam să le pierd pe cele din copilărie. Unele amintiri sunt realități şi sunt mai bune decât orice altceva ți s-ar putea întâmpla vreodată din nou.

Îi datorez Lenei Lingard faptul că, în cele din urmă, m-am dus să o văd pe Ántonia. Acum două veri, am fost la San Francisco când atât Lena, cât şi Tiny Soderball se aflau în oraş. Tiny locuieşte într-o casă pe care o deține în proprietate, iar atelierul Lenei e într-o clădire cu apartamente care se află imediat după colț. Eram curios să le văd, după atâția ani, pe cele două femei împreună. Tiny verifică ocazional contabilitatea Lenei şi îi investeşte banii, iar Lena, pare-se, are grijă ca Tiny să nu devină prea zgârcită cu ea însăşi.

— Dacă e ceva ce nu suport, e o femeie bogată prost îmbrăcată, îmi zise Lena de față cu Tiny.

Tiny zâmbi ironic şi mă asigură că Lena nu avea să fie niciodată nici prost îmbrăcată, nici bogată.

— Şi nici nu vreau să fiu, fu de acord cealaltă, cu un aer mulțumit de sine.

Lena îmi făcu o relatare optimistă despre Ántonia şi mă îndemnă să-i fac o vizită.

— Chiar ar trebui să mergi, Jim. Ar fi o satisfacție atât de mare pentru ea... Nu lua în seamă ce zice Tiny. Nu e nimic în neregulă cu Cuzak. Ți-ar plăcea de el. Nu e prea înfipt, dar un bărbat aspru şi bădăran nu i s-ar fi potrivit lui Tony. Tony are copii frumoşi – zece sau unsprezece deja, cred. Eu n-aş vrea o familie atât de mare, dar, cumva, pentru Tony e exact ce-i trebuie. I-ar plăcea la nebunie să ți-i arate.

În drum spre est, mi-am întrerupt călătoria la Hastings, în Nebraska, şi am pornit într-o trăsurică deschisă, trasă de doi cai închiriați destul de buni, să caut ferma Cuzak. Un pic după ora prânzului, am ştiut că mă apropiam de destinație. Plasată în spate, pe o ridicătură de pământ din dreapta mea, am zărit o casă mare de fermă, cu o şură roşie şi un pâlc de frasini, şi cu țarcuri pentru vite în față, care coborau în pantă spre şosea. Mi-am oprit caii şi mă întrebam dacă să îi mân pe proprietate, când am auzit nişte glasuri scăzute. În fața mea, într-un desiş de pruni de lângă drum, am văzut doi băieți care stăteau aplecați deasupra unui câine mort. Cel mic, care nu avea mai mult de patru sau cinci ani, stătea în

genunchi, cu mâinile încrucişate şi capul gol, tuns foarte scurt, lăsat în piept cu o expresie de profundă nefericire. Celălalt stătea în picioare lângă el, cu o mână pe umărul lui, şi îl consola într-o limbă pe care n-o mai auzisem de multă vreme. Când mi-am oprit caii în dreptul lor, băiatul mai mare îl luă de mână pe frățiorul lui şi veni spre mine. Şi el părea foarte serios. În mod evident, era o după-amiază tristă pentru ei.

— Sunteți băieții doamnei Cuzak? i-am întrebat.

Cel mic nu ridică privirea; era adâncit în emoțiile lui, însă fratele lui se uită la mine cu nişte ochi cenuşii şi inteligenți.

— Da, domnule.

— Locuieşte sus pe dealul ăla? Mă duc s-o văd. Urcați, să vă duc până acolo.

El aruncă o privire spre frățiorul lui, care nu părea dornic să mă asculte.

— Cred că mai bine mergem pe jos. Dar o să vă deschidem poarta.

Am pornit cu trăsurica pe la marginea drumului, iar ei m-au urmat încet în spate. Când am oprit la moara de vânt, un alt băiat, creț şi desculț, a ieşit alergând din grajd să-mi lege caii. Era un puşti frumos, cu piele albă şi

pistruiată, roşu în obraji şi cu o claie de păr roşcat, des ca lâna de miel, care îi creştea în jos pe ceafă în smocuri mici. Mi-a legat atelajul din două gesturi largi şi a înclinat din cap când l-am întrebat dacă mama lui e acasă. Cât îmi arunca priviri furişe, chipul lui făcea nişte gropițe, cuprins parcă de o criză bruscă de veselie irelevantă, şi pe urmă a zbughit-o sus pe turnul morii de vânt cu o sprinteneală care mi s-a părut arogantă. Ştiam că mă privea cu mare atenție în timp ce mergeam spre casă.

Rațe şi gâşte alergau măcănind pe poteca mea. Pisici albe stăteau la soare între nişte dovleci galbeni de pe treptele verandei. M-am uitat prin plasa de sârmă într-o bucătărie mare, luminoasă, cu pardoseală albă. Am văzut o masă lungă, şiruri de scaune din lemn de-a lungul pereților şi o maşină de gătit strălucitoare într-un colț. Două fete spălau vasele la chiuvetă, râzând şi pălăvrăgind, şi o fetiță în rochiță scurtă stătea pe un taburet, jucându-se cu o păpuşă din cârpe. Când am întrebat de mama lor, una dintre fete a lăsat jos prosopul, a luat-o la fugă fără zgomot în picioarele goale şi a dispărut. Cea mare, care purta pantofi şi dres, a venit la uşă să mă invite înăuntru. Era o tânără cu forme rotunde, cu părul negru şi ochi negri, calmă şi sigură pe sine.

— Nu intrați, vă rog? Mama vine imediat.

Înainte să apuc să mă aşez pe scaunul pe care mi-l oferise, minunea se întâmplă – unul dintre acele momente tăcute care pun stăpânire pe inimă şi care necesită mai mult curaj decât clipele zgomotoase şi agitate ale vieții. Ántonia intră şi veni în fața mea; o femeie bronzată, în putere, cu pieptul plat, părul şaten şi ondulat un pic încărunțit. A fost un şoc, desigur. Întotdeauna este un şoc să reîntâlneşti oamenii după foarte mulți ani, mai ales dacă au trăit atât de mult şi atât de greu ca femeia aceasta. Ne-am uitat unul la altul. Ochii care mă priveau atent, cu nelinişte, erau pur şi simplu ochii Ántoniei. Nu mai văzusem alții asemenea de când mă uitasem ultima oară în ei, deşi privisem sute de chipuri omeneşti de atunci. Pe când stăteam față în față cu ea, schimbările pe care le suferise deveneau tot mai puțin aparente pentru mine, iar identitatea ei, mai puternică. Era acolo, cu toată vigoarea personalității ei, trecută prin multe dar cu nimic micşorată, privindu-mă şi vorbindu-mi cu vocea răguşită şi uşor gâfâită pe care mi-o aduceam atât de bine aminte.

— Soțul meu nu-i acasă, domnule. Pot să vă ajut cu ceva?

— Nu mă mai ții minte, Ántonia? M-am schimbat atât de mult?

Se încruntă în lumina piezişă care-i făcea părul castaniu să pară mai roşcat decât era în realitate. Brusc, ochii i se măriră de uimire, tot chipul ei păru să se dilate. Îşi trase răsuflarea şi îmi întinse două mâini bătătorite de muncă.

— Oh, dar e Jim! Anna, Yulka, e Jim Burden! Abia ce-mi apucase mâinile, că se uită la mine alarmată: Ce s-a întâmplat? A murit cineva?

— Nu, i-am răspuns eu, bătând-o uşor pe braț. De data asta nu am venit la o înmormântare. Am coborât din tren la Hastings şi am venit cu o trăsurică până aici ca să vă văd pe tine şi pe familia ta.

Îmi dădu drumul la mână şi începu să umble zorită prin încăpere, strigând:

— Anton, Yulka, Nina, pe unde sunteți cu toții? Anna, fugi şi caută-i pe băieți! Sunt plecați pe undeva pe aici, să caute câinele ăla. Şi strigă-l pe Leo. Pe unde-i Leo ăsta?!

Îi adună de prin unghere şi veni să-i aducă aşa cum îşi strânge o pisică pisoii.

— Nu trebuie să pleci imediat, nu-i aşa, Jim? Băiatul cel mare nu-i acasă. E plecat cu tati la târgul stradal din

Wilbur. Nu te las să pleci! Trebuie să stai să-i vezi pe Rudolph şi pe tati al nostru, insistă ea, privindu-mă rugător, gâfâind de agitată ce era.

În timp ce o linişteam, spunându-i că o să fie timp berechet, băieții desculți de pe afară se furişau în bucătărie, strângându-se în jurul ei.

— Ei, acum spune-mi cum îi cheamă şi câți ani au.

În timp ce mi-i prezenta pe rând, se încurcă de mai multe ori la vârsta lor, făcându-i să râdă în hohote. Când ajunse la prietenul meu cel iute de picior, zise:

— Ăsta e Leo şi e îndeajuns de mare ca să fie mai cuminte decât e.

El alergă spre ea şi o împunse jucăuş, ca un berbecuț, cu capul lui creț, însă vocea îi era destul de supărată:

— Ai uitat! Mereu uiți câți ani am. Asta e o răutate! Te rog, mamă, spune-i!

Ea îşi răsuci arătătorul prin lâna lui galbenă şi îl trase uşor de păr, privindu-l cu atenție:

— Ei, câți ani ai?

— Doisprezece! izbucni el, uitându-se nu la mine, ci la ea. Am doisprezece ani şi m-am născut în ziua de Paşte!

— E adevărat, zise ea şi dădu din cap către mine. A fost un copilaş născut de Paşte.

Toți copiii se uitau la mine, aşteptând parcă să mă arăt uimit sau încântat la auzul acestei informații. În mod limpede, erau mândri unii de alții şi de faptul că erau atât de mulți. După ce mi-i prezentă pe toți, Anna, fiica cea mare, care mă întâmpinase la uşă, îi împrăştie de acolo cu blândețe, apoi veni şi aduse un şorț pe care i-l legă mamei ei la mijloc.

— Acum, mamă, aşază-te şi stai de vorbă cu domnul Burden. Noi o să terminăm vasele în linişte şi n-o să vă deranjăm.

— Da, copila mea, zise Ántonia, uitându-se distrată în jur. Dar de ce nu-l ducem în salonaş, acum că avem unul frumos pentru musafiri?

Fiica râse binevoitor şi îmi luă pălăria, spunând:

— Păi, acum sunteți aici, mamă, şi dacă vorbiți aici, eu şi Yulka putem să ascultăm şi noi. Poți să-i arăți salonul mai târziu.

Fata îmi zâmbi şi se întoarse la vase, împreună cu sora ei. Fetița cu păpuşa din cârpe găsi un locşor pe treapta de jos a unei scări îngrădite, din spatele încăperii, şi se aşeză acolo, cu degetele de la picioare îndoite în sus, uitându-se la noi cu o expresie de aşteptare plină de speranță.

— Ea e Nina, după Nina Harling, îmi explică Ántonia. Nu că are ochii ca ai Ninei? Îți spun, Jim, că v-am iubit pe voi, copiii, aproape la fel de mult cât îi iubesc pe copiii mei. Copiii ăştia ştiu totul despre tine, Charley şi Sally, ca şi cum ar fi crescut cu voi. Nu mă pot gândi la ce vreau să zic, aşa de tare m-ai emoționat. Şi pe urmă, am cam uitat şi engleza. Nu o mai vorbesc prea des. Le zic mereu copiilor că pe vremuri o vorbeam foarte bine.

Îmi spuse că acasă vorbesc întotdeauna în cehă. Cei mici nu ştiau să vorbească deloc în engleză, nu învățau decât când mergeau la şcoală.

— Nu pot să cred că eşti tu, că stai aici, chiar în bucătăria mea. Nu m-ai fi recunoscut, nu-i aşa, Jim? Tu te-ai menținut atât de tânăr... Însă e mai uşor pentru un bărbat. Mie nu mi se pare că Anton al meu arată mai bătrân decât în ziua când m-am măritat cu el. Încă are dinții frumoşi. Mie nu mi-au mai rămas mulți. Dar mă simt la fel de tânără ca odinioară şi pot să muncesc la fel de mult. Oh, nu mai suntem nevoiți să trudim din greu acum! Avem destui ca să ne ajute, eu şi soțul meu. Tu câți ai, Jim?

Când i-am spus că nu am copii, a părut stânjenită.

— Oh, ce păcat! Poate că ai putea să iei unul dintre cei răi ai mei, atunci? Leo ăsta, el e cel mai rău dintre toți. Se aplecă spre mine cu un zâmbet şi îmi şopti: Şi pe el îl iubesc cel mai mult.

— Mamă! murmurară mustrător cele două fete de la chiuvetă.

— Nu mă pot abține, râse Ántonia, smucindu-şi capul în sus. Doar ştiți că aşa e. Poate că din cauză că a venit pe lume în ziua de Paşte, nu ştiu. Nu e clipă să nu pună la cale vreo năzdrăvănie!

Privind-o, mă gândeam cât de puțin conta cu adevărat – dinții ei, de pildă. Cunosc atât de multe femei care şi-au păstrat toate lucrurile pe care ea le-a pierdut, dar cărora le-a pierit strălucirea lăuntrică. Indiferent ce altceva dispăruse, Ántonia nu-şi pierduse focul vieții. Pielea ei, atât de bronzată şi de bătătorită, nu avea acea înfățişare de moliciune lăsată, de parcă seva de sub ea ar fi secătuit în taină.

Pe când stăteam de vorbă, băiețelul căruia îi spuneau Jan intră şi se aşeză pe treaptă lângă Nina, la adăpostul scării. Peste pantaloni purta un şorț caraghios, lung, din pânză cadrilată, ca un combinezon de damă, iar părul îi

era tuns atât de scurt, încât capul lui părea alb şi golaş. Ne privea cu nişte ochi mari, cenuşii, plini de tristeţe.

— Vrea să-ţi povestească despre câine, mamă. L-au găsit mort, zise Anna, când trecu pe lângă noi în drum spre bufet.

Ántonia îi făcu băiatului semn să vină la ea. Piciul rămase în picioare lângă scaunul ei, cu coatele sprijinite pe genunchii mamei şi răsucindu-i cordonul şortului cu degeţelele lui subţiri, în timp ce îi spunea încet în cehă povestea lui, cu lacrimi revărsându-i-se din ochi şi atârnându-i de genele lungi. Mama lui îl ascultă, îi vorbi cu glas liniştitor şi îi promise în şoaptă ceva care îl făcu să-i surâdă cu un zâmbet fugar, înlăcrimat. Se retrase şi îi şopti Ninei secretul lui, aşezat aproape de ea şi vorbind cu palma pusă drept pavăză.

După ce Anna îşi termină treaba şi se spălă pe mâini, veni şi rămase în spatele scaunului mamei ei, întrebând:

— Ce-ar fi să-i arătăm domnului Burden noua noastră pivniţă pentru fructe?

Pornirăm prin curte cu copiii după noi. Băieţii stăteau lângă moara de vânt, discutând despre câine; unii dintre ei ne-o luară înainte în fugă, să deschidă uşa pivniţei.

Când coborârăm, veniră cu toții în urma noastră, părând la fel de mândri de pivniță pe cât erau fetele.

Ambrosch, băiatul cu expresie gânditoare care îmi indicase drumul lângă desişul de pruni, îmi atrase atenția asupra zidurilor solide din cărămidă şi a pardoselii din ciment.

— Da, e la ceva distanță de casă, recunoscu el, dar ştiți, iarna suntem aproape întotdeauna unii dintre noi pe acasă ca să venim să luăm ce trebuie.

Anna şi Yulka îmi arătară trei butoiaşe: unul plin cu murături în saramură aromată cu mărar, unul plin cu murături tocate şi unul plin cu coji de pepene murate.

— Nu ți-ar veni să crezi de câte e nevoie ca să îi hrăneşti pe toți, Jim! exclamă mama lor. Ar trebui să vezi pâinea pe care o coacem miercurea şi sâmbăta! Nu-i de mirare că bietul tati nu se poate îmbogăți, căci trebuie să ne cumpere foarte mult zahăr ca să avem cu ce pune conserve. Făina o facem din grâul nostru, dar asta înseamnă că rămâne mai puțin grâu pentru vânzare.

Nina, Jan şi o fetiță pe nume Lucie arătau întruna, timid, spre rafturile cu borcane. Nu ziceau nimic dar, aruncându-mi priviri fugare, trasau pe sticlă, cu vârful degetelor, conturul cireşelor, al căpşunelor şi al merelor

acrişoare[78] din ele, încercând să-mi ofere, printr-o expresie ferită a feței, o idee cu privire la cât de delicioase erau.

— Arată-i prunele cu mirodenii, mamă. Americanii nu au aşa ceva, zise unul dintre băieții mai mari. Mama le pune la colacii umpluți[79], adăugă el, pentru mine.

Cu glas scăzut, Leo îi aruncă în cehă un reproş dispreţuitor.

M-am întors spre el şi i-am zis:

— Ce, crezi poate că nu ştiu ce sunt colacii umpluți? Te înşeli, tinere. Eu am mâncat din colacii umpluți ai mamei tale cu mult timp înainte de ziua aceea de Paşte când te-ai născut tu.

— Mereu obraznic, Leo al nostru, remarcă Ambrosch, cu o ridicare din umeri.

---

78 *Crabapple*, în original, denumire pentru mai multe soiuri de meri cultivate pentru fructele roşii, mici şi acrişoare, potrivite pentru conservat.

79 *Kolach*, în original, cuvânt englezesc având la bază *koláÄŤe*, forma de plural a cuvântului din limbile cehă şi slovacă, desemnând un produs de panificație originar din Europa Centrală, de formă rotundă, în mijlocul căruia se pun fructe, mărginite de aluat pufos, devenit popular în unele regiuni ale S.U.A. Cum produsul e un fel de combinație între colacii şi cornulețele de la noi, în traducere s-a preferat această denumire descriptivă.

Leo se ascunse repede în spatele mamei sale şi rânji la mine.

Ne-am întors ca să ieşim din pivniță. Eu şi Ántonia am urcat primii scările, iar copiii au aşteptat. Stăteam de vorbă afară, lângă intrare, când au venit cu toții alergând în sus pe scări, laolaltă, mari şi mici, capete blonde şi şatene şi picioruşe agere, dezgolite, o veritabilă explozie de viață ieşită la lumina soarelui din pivnița întunecoasă, care m-a făcut să mă simt amețit pentru o clipă.

Băieții ne însoțiră până în fața casei, pe care nu o văzusem încă, căci în casele fermelor viața se desfăşoară mai mult prin preajma uşii din spate. Acoperişul era atât de înclinat, încât streşinile nu erau cu mult deasupra pădurii de nalbe înalte, acum trecute, cu lujeri cafenii, plini de semințe. În luna iulie, casa era îngropată în ele, zicea Ántonia. Îmi aduceam aminte că cehii plantau întotdeauna nalbe. Curtea din față era îngrădită cu un gard viu de roşcovi spinoşi, iar la poartă creşteau doi copaci argintii, ca nişte molii, din familia arborelui de mătase[80]. De aici, te uitai în jos spre țarcurile vitelor, cu

[80] Lat. *albizia julibrissin*, cunoscut la noi şi sub denumirea de albitia sau mimosa, arbore decorativ, cu frunzişul fin şi flori mătăsoase, cu perioadă lungă de înflorire.

cele două iazuri pentru adăpat, şi spre o fâşie lată de mirişte, despre care îmi spuseră că era, vara, un câmp de secară.

La o oarecare distanță în spatele casei se aflau un pâlc de frasini şi două livezi: una de cireşi, cu tufe de agrişe şi coacăze între rânduri, şi una de meri, ambele apărate de vânturile dogoritoare printr-un gard viu înalt. Copiii mai mari făcură cale întoarsă când ajunserăm la gardul viu, dar Jan, Nina şi Lucie se strecurară prin el printr-o gaură ştiută doar de ei şi se pitiră sub tufele de dud cu crengi joase.

Pe când ne plimbam prin livada de meri, în care creştea înaltă floarea fânului[81], Ántonia se oprea întruna ca să-mi povestească despre un copac sau altul.

— Îi iubesc de parcă ar fi oameni, zise ea, mângâindu-le scoarța. Nu era nici un pom când am venit noi aici. L-am plantat pe fiecare, ba chiar obişnuiam să le cărăm apă, asta după o zi întreagă de muncă la câmp. Anton era orăşean şi se descuraja. Însă eu eu nu mă simțeam niciodată prea obosită încât să nu-mi fac griji pentru

[81] Lat. *poa pratensis*, cunoscută şi sub denumirea de firuță, plantă ierboasă cu tulpină subțire, de tip pai, cu frunze liniare şi flori în spic, reunite prin lungi peri lânoşi.

pomii ăştia când era vreme secetoasă. Îi aveam mereu în minte, ca pe nişte copii. În multe seri, după ce el adormea, mă sculam şi veneam afară ca să le duc apă bieţilor de ei. Iar acum, vezi şi tu, ne sunt foarte buni. Soţul meu a lucrat pe plantaţiile de portocali din Florida şi ştie totul despre altoire. Nici unul dintre vecinii noştri nu are o livadă care să facă atâtea fructe ca a noastră.

În mijlocul livezii dădurăm peste o boltă de viţă de vie, cu bănci construite de-a lungul laturilor şi cu o masă din scânduri îndoite. Cei trei copii ne aşteptau acolo. Ridicară sfioşi privirea spre mine şi o rugară ceva pe mama lor.

— Vor să-ţi spun că învăţătoarea face aici picnicul anual al şcolii. Ăştia trei nu sunt încă la şcoală şi cred că acolo totul e ca la picnic.

După ce le-am admirat îndeajuns bolta, micuţii fugiră spre un loc deschis, unde era o junglă neîngrijită de garofiţe, şi se lăsară pe vine printre ele, târându-se şi măsurând cu o sfoară.

— Jan vrea să-şi îngroape câinele acolo, îmi explică Ántonia. A trebuit să-i spun că are voie. Seamănă cu Nina Harling – ţi-aduci aminte cât de în tragic lua nişte lucruri mărunte? Şi el are idei ciudate, la fel ca Nina.

Ne aşezarăm să-i privim. Ántonia îşi sprijini coatele pe masă. În livadă domnea o pace desăvârşită. Era înconjurată de o îngrăditură triplă: gardul de sârmă, apoi gardul viu din roşcovi şi la urmă gardul viu de dud care ferea de vânturile fierbinți ale verii şi pe care se lipea bine zăpada protectoare a iernii. Gardurile vii erau atât de înalte, că nu reuşeam să vedem nimic altceva în afară de cerul albastru de deasupra lor – nici acoperişul şurii, nici moara de vânt. Soarele după-amiezii se revărsa asupra noastră printre frunzele de viță-de-vie care se uscau. Livada părea plină de soare, ca un pocal, şi simțeam mirosul merelor coapte, care atârnau de crengi la fel de dese ca mărgelele pe ață, de un roşu-purpuriu, cu un luciu străveziu, argintat, deasupra. Nişte găini şi rațe se strecuraseră prin gard şi ciuguleau din merele căzute pe jos. Rățoii erau frumoşi tare, cu penaj gri-rozaliu, cu capetele şi gâturile acoperite cu pene verzi, cu irizații, care creşteau dese şi îşi schimbau culoarea în albastru, ca la un gât de păun. Ántonia zise că îi aminteau întotdeauna de nişte soldați – o uniformă pe care o văzuse când era mică, în fosta ei țară.

— Mai sunt prepelițe? am întrebat-o. I-am amintit cum avea obiceiul să meargă la vânătoare cu mine în ultima

vară dinainte să ne mutăm la oraş. Nu trăgeai prost, Tony. Mai ţii minte cum voiai să fugi de acasă ca să mergi după raţe cu Charley Harling şi cu mine?

— Ştiu, dar acum mi-e teamă să mă uit la o armă, zise ea, luând de jos un răţoi şi răsfirându-i cu degetele mantia de pene verzi. De când am copiii, nu-mi place să omor nimic. Îmi vine să leşin când frâng gâtul unei gâşte bătrâne. Nu-i ciudat, Jim?

— Ştiu şi eu... Tânăra regină a Italiei i-a spus cândva acelaşi lucru unui prieten de-al meu. Era iscusită la vânătoare, dar acum se simte la fel ca tine şi trage doar la ţintă.

— Atunci sunt sigură că e o mamă bună, zise Ántonia cu căldură.

Îmi povesti cum a venit cu soţul ei în acest nou ţinut pe vremea când pământul era ieftin şi se putea cumpăra la preţuri moderate. Primii zece ani au fost o luptă grea. Soţul ei ştia foarte puţine despre agricultură şi se descuraja adesea.

— N-am fi scos-o niciodată la capăt dacă eu n-aş fi fost atât de puternică. Am fost mereu sănătoasă, slavă Domnului, şi puteam să-l ajut la câmp până cu foarte puţin înainte de naşterea copiilor. Copiii noştri s-au

priceput să aibă grijă unii de alții. Martha, cea pe care ai văzut-o când era bebeluş, mi-a fost de mare ajutor şi a învățat-o pe Anna să fie la fel ca ea. Martha mea e măritată acum şi are un copil, la rândul ei. Numai gândeşte-te la asta, Jim! Nu, nu m-am descurajat niciodată. Anton e un om bun şi mi-am iubit copiii şi am crezut mereu că vor fi bine. Locul meu e la o fermă. Nu mă simt niciodată singură aici, aşa cum mă simțeam când eram la oraş. Mai ții minte perioadele alea de tristețe pe care obişnuiam să le am, când nu ştiam ce era cu mine? Nu le-am mai avut niciodată aici. Nu mă deranjează deloc să muncesc, dacă nu sunt nevoită să mă lupt cu tristețea, încheie ea, rezemându-şi bărbia în palmă şi uitându-se roată prin livadă, în care lumina soarelui se făcea tot mai aurie.

— N-ar fi trebuit să pleci niciodată la oraş, Tony, am spus eu, minunându-mă de ea.

— Oh, eu mă bucur că m-am dus! exclamă ea, întorcându-se cu elan spre mine. N-aş fi ştiut niciodată nimic despre gătit şi cum se ține o gospodărie dacă nu m-aş fi dus. Am învățat purtări frumoase la familia Harling şi am fost capabilă să-mi cresc copiii cu mult mai bine. Nu crezi că se poartă destul de frumos pentru nişte copii de la

țară? De n-ar fi fost tot ce m-a învățat doamna Harling, cred că i-aş fi crescut ca pe nişte iepuri de câmp. Nu, mă bucur că am avut ocazia să învăț; însă mă bucur că nici una dintre fiicele mele nu va fi vreodată nevoită să trudească la câmp. Necazul cu mine, Jim, a fost că nu puteam să cred niciodată ceva rău despre un om pe care-l iubeam.

Pe când stăteam de vorbă, Ántonia mă asigură că putea să-mi ofere găzduire peste noapte:

— Avem destul loc. Doi dintre băieți dorm în fânarul din şură, până la venirea frigului, deşi nu e nevoie să o facă. Leo se roagă mereu să îl las să doarmă acolo, iar Ambrosch se duce cu el, ca să-i poarte de grijă.

I-am spus că mi-ar plăcea să dorm în fân, cu băieții.

— Poți să faci întocmai cum vrei. Cufărul e plin de pături curate, puse la păstrare pentru iarnă. Acum trebuie să plec, că altfel o să facă fetele mele toată treaba, or eu vreau să-ți gătesc cina cu mâinile mele.

Când mergeam spre casă, ne-am întâlnit cu Ambrosch şi Anton, porniți să caute vacile, cu gălețile pentru muls după ei. M-am dus cu ei, iar Leo ne-a însoțit de la o oarecare distanță, alergând în față, ițindu-se la noi din

iarbă şi strigând: „Sunt un iepure de câmp!” sau „Sunt un şarpe mare!”.

Mergeam între cei doi băieți mai mari – flăcăi drepți, bine făcuți, cu capete puternice şi ochi ageri. Vorbiră despre şcoală şi despre noua profesoară, îmi povestiră despre culturi şi recoltă şi câți viței castrați urmau să hrănească la iarnă. Se simțeau în largul lor cu mine, de parcă aş fi fost un vechi prieten de familie – şi unul nu foarte în vârstă. Mă simțeam ca un tinerel în compania lor şi în mine reînviară tot felul de interese uitate. La urma urmei, părea atât de firesc să merg de-a lungul unui gard din sârmă ghimpată ce se întindea paralel cu asfințitul, spre un iaz roşu, şi să-mi văd umbra mişcându-se în dreapta mea, deasupra ierbii tăiate scurt.

— Mama v-a arătat pozele pe care i le-ați trimis din fosta țară? mă întrebă Ambrosch. Le-am înrămat şi sunt agățate în salon. S-a bucurat foarte mult când le-a primit. Nu cred s-o fi văzut vreodată atât de încântată de ceva.

Era o notă de recunoştință simplă în vocea lui, care mă făcu să-mi doresc să fi creat mai multe ocazii pentru asta. Am pus mâna pe umărul lui şi i-am zis:

— Ştii, mama ta era foarte iubită de noi toți. A fost o fată frumoasă.

— Oh, ştim! rostiră amândoi deodată, aparent un pic surprinşi că m-aş gândi că era necesar să menționez asta. Toată lumea o plăcea, nu-i aşa? Familia Harling şi bunica dumneavoastră şi toți oamenii ăia de la oraş.

— Uneori, băieților nu le dă prin minte că mama lor a fost vreodată tânără şi frumoasă, m-am aventurat eu.

— Oh, noi ştim! ziseră ei din nou, cu căldură. Nu e foarte bătrână acum, adăugă Ambrosch. Nu-i cu mult mai în vârstă ca dumneavoastră.

— Păi, dacă n-ați fi drăguți cu ea, cred că aş lua o bâtă şi v-aş altoi pe toți. N-aş suporta dacă voi, băieții, ați fi insensibili sau ați considera-o doar cineva care a avut grijă de voi. Ştiți, eram foarte îndrăgostit de mama voastră cândva şi ştiu că nu mai e nimeni ca ea.

Băieții izbucniră într-un râs încântat şi stânjenit.

— Nu ne-a spus niciodată asta, zise Anton. Dar vorbeşte mereu mult despre dumneavoastră şi despre cât de bine v-ați distrat pe vremuri. Are o poză cu dumneavoastră, pe care a decupat-o odată dintr-un ziar din Chicago, şi Leo zice că v-a recunoscut când ați venit cu trăsura până la moara de vânt. Însă cu Leo n-ai de unde să ştii, uneori îi place să facă pe deşteptul.

Am adus vacile acasă, în colţul cel mai apropiat de grajd, şi băieţii le-au muls până să se lase seara. Totul era aşa cum trebuia să fie: mirosul puternic de floarea-soarelui şi de iarbă cu rouă, albastrul senin şi auriul cerului, luceafărul de seară, sunetul monoton al laptelui care se strângea în găleţi, grohăitul porcilor care se băteau pe mâncare. Începeam să simt însingurarea unui băiat de la fermă seara, când treburile gospodăreşti păreau veşnic aceleaşi, iar lumea atât de departe.

La cină, în jurul mesei era plin de noi: două şiruri lungi de capete fără astâmpăr la lumina lămpii şi foarte mulţi ochi aţintiţi cu nerăbdare asupra Ántoniei, care stătea în capul mesei, umplând farfuriile şi dându-le mai departe. Copiii erau aşezaţi după un anumit sistem, unul mic lângă unul mai mare, care trebuia să supravegheze purtarea celuilalt şi să aibă grijă să mănânce tot. Anna şi Yulka se ridicau din când în când de pe scaune ca să aducă alte platouri cu colaci umpluţi şi carafe cu lapte.

După cină, ne duserăm în salon, ca Yulka şi Leo să poată să-mi cânte. Ántonia intră prima, ducând lampa. Nu erau destule scaune pentru toţi, aşa că prichindeii se aşezară pe duşumeaua goală. Micuţa Lucie îmi şopti că urmau să aibă un covor în salon dacă obţineau 90 de

cenți pentru grâu. Leo, după multă agitație, își scoase vioara. Era vechiul instrument al domnului Shimerda, pe care Ántonia îl păstrase, şi era prea mare pentru el. Însă cânta foarte bine pentru un băiat care învățase singur. Strădaniile bietei Yulka nu avură la fel de mult succes. În timp ce cântau, micuța Nina se ridică din colțul ei, se puse în mijlocul camerei şi începu să execute un dans frumos pe podea, în picioruşele goale. Nimeni nu-i acordă nici cea mai mică atenție, iar după ce termină, ea se furişă înapoi şi se aşeză pe jos lângă fratele ei.

Ántonia îi spuse ceva lui Leo în cehă. El se încruntă, încercând parcă să se bosumfle, dar tentativa nu făcu decât să-i scoată la iveală gropițele în locuri neobişnuite. După ce răsuci şi acordă coardele, cântă nişte melodii din Boemia, fără să mai fie tras înapoi de harpă, şi de data asta ieşi mai bine. Băiatul era atât de fără stare, că nu avusesem ocazia să mă uit la fața lui până atunci. Prima mea impresie fusese corectă: chiar semăna cu un faun. Nu avea prea mult cap în spatele urechilor, iar părul lui lânos, maro-roşcat, creştea în jos, des, până pe ceafă. Ochii lui nu erau depărtați şi direcți ca ai celorlalți băieți, ci adânciți în orbite, de un verde auriu, şi păreau sensibili la lumină. Mama lui zicea că se rănea mai des decât toți

ceilalți la un loc. Încerca mereu să călărească viţeii castrați înainte de a fi îmblânziți, necăjea curcanul sau voia să verifice cât roşu putea suporta taurul sau cât de ascuțit era toporul cel nou.

Când se termină concertul, Ántonia aduse o cutie mare plină cu fotografii: ea şi Anton în straiele de nuntă, ţinându-se de mână, fratele ei Ambrosch cu nevasta lui foarte grasă, care avea ferma ei şi, am aflat eu cu plăcere, făcea pe şefa cu soţul ei, cele trei Mary din Boemia cu familiile lor numeroase.

— Nu ți-ar veni să crezi cât de cu capul pe umeri s-au dovedit a fi fetele alea, remarcă Ántonia. Mary Svoboda face cel mai bun unt din tot ţinutul şi e o bună organizatoare. Copiii ei vor avea mari posibilități.

În timp ce Ántonia întorcea pozele, micuții Cuzak stăteau în picioare în spatele ei, uitându-i-se peste umăr cu fețe curioase. Nina şi Jan, după ce încercaseră să vadă pe lângă cei mai înalți, îşi aduseră în linişte un scaun, se urcară pe el şi stătură unul lângă altul, privind la rândul lor. Băiețelul lăsă sfiala la o parte şi zâmbea larg, plin de încântare, când apăreau chipuri familiare. Eram conştient că în grupul din jurul Ántoniei exista un soi de armonie fizică. Se aplecau încolo şi încoace şi nu le era teamă să se

atingă unii pe alții. Se uitau la fotografii, încântați să recunoască oamenii din ele; pe unii îi priveau cu admirație, de parcă aceste personaje din tinerețea mamei lor ar fi fost nişte oameni remarcabili. Copiii cei mai mici, care nu ştiau engleză, murmurau comentarii între ei în limba lor frumoasă.

Ántonia ținu întinsă o fotografie cu Lena primită de la San Francisco de Crăciunul trecut.

— Încă mai arată aşa? întrebă ea. N-a mai venit pe acasă de şase ani.

Da, exact aşa arăta Lena, i-am spus eu; o femeie atrăgătoare, un picuț prea durdulie, cu o pălărie nițeluş cam prea mare, dar cu aceiaşi ochi leneşi şi cu aceleaşi gropițe candide gata să răsară la colțurile gurii.

Era şi o fotografie cu Frances Harling într-un costum de călărie împodobit cu nasturi mari, care se încheiau în bride împletite din şnur, pe care mi-l aduceam bine aminte.

— Ce frumoasă e! murmurară fetele.

Erau cu toții de acord. Se vedea că Frances ajunsese o eroină în legenda familiei. Numai Leo nu părea mişcat.

— Şi uite-l şi pe domnul Harling, în haina lui splendidă din blană. Era nemaipomenit de bogat, nu-i aşa, mamă?

— Ei, nu era vreun Rockefeller, interveni conaşul Leo, cu glas foarte scăzut, care îmi aminti de felul în care zisese pe vremuri doamna Shimerda că bunicul „nu e Iisus”. Scepticismul lui obişnuit părea să fie o moştenire directă de la bătrâna aceea.

— Gata cu discursurile tale obraznice! îi zise sever Ambrosch.

Leo scoase la el o limbă roşie şi moale, dar peste o clipă izbucni într-un hohot de râs la o ferotipie[82] cu doi bărbați, aşezați incomod, având între ei un băiat cu înfățişare stingheră, care stătea în picioare: Jake, Otto şi cu mine! Îmi aduceam aminte că ne-o făcuserăm atunci când ne-am dus în Black Hawk cu ocazia primei sărbători de 4 iulie pe care mi-am petrecut-o în Nebraska. M-am bucurat să revăd rânjetul lui Jake şi mustățile fioroase ale lui Otto. Micuții Cuzak ştiau totul despre ei.

— El a făcut sicriul pentru bunicul, nu-i aşa? întrebă Anton.

— Ce băieți de treabă erau, nu-i aşa, Jim? zise Ántonia, cu ochii uşor înlăcrimați. Şi în ziua de azi mi-e ruşine că m-am certat în felul ăla cu Jake. Am fost nerespectuoasă

---

[82] Procedeu de reproducere fotografică în care materialul sensibil este format dintr-o emulsie de colodiu aplicată pe o tablă smălțuită.

şi impertinentă cu el, aşa cum eşti tu uneori, Leo, şi-mi doresc să mă fi dojenit cineva pentru purtarea mea.

— Încă n-am terminat cu dumneavoastră, mă avertizară ei.

Scoaseră o fotografie făcută chiar înainte să plec la colegiu: un tânăr înalt, în pantaloni dungați şi cu pălărie de paie, care încerca să pară relaxat, vesel şi sigur pe el.

— Domnule Burden, zise Charley, povestiți-ne despre şarpele cu clopoței pe care l-ați omorât la colonia câinilor de prerie. Cât de lung era? Uneori, mama zice că era de doi metri, alteori spune că era de unul şi jumătate.

Copiii ăştia păreau să se afle cu Ántonia cam în aceleaşi relații în care fuseseră copiii familiei Harling cu ea, cu atâția ani în urmă. Păreau să se simtă la fel de mândri de ea şi să aştepte din partea ei poveşti şi distracție, la fel cum făceam şi noi.

Era ora unsprezece când mi-am luat, în sfârşit, geanta şi nişte pături şi am pornit cu băieții spre şură. Mama lor a venit cu noi până la uşă şi am mai zăbovit un pic acolo, ca să ne uităm la povârnişul alb al țarcului, la cele două iazuri adormite în lumina lunii şi la întinderea de păşune de sub cerul presărat cu stele.

Băieții mi-au spus să-mi aleg un loc în fânar şi m-am întins lângă o fereastră mare, lăsată deschisă în anotimpul cald, prin care se vedeau stelele. Ambrosch şi Leo s-au băgat într-o adâncitură în fânul din spate, de lângă streşini, şi au stat acolo chicotind şi vorbind în şoaptă. S-au gâdilat unul pe celălalt şi s-au zbenguit prin fân, iar apoi, dintr-o dată, ca şi cum ar fi fost împuşcați, s-au liniştit complet. Abia dacă a trecut o clipă între râsete şi somnul adânc.

Am stat treaz multă vreme, până când luna care se mişca încet pe cer a trecut de fereastră. Mă gândeam la Ántonia şi la copiii ei, la atitudinea grijulie a Annei față de ea, la afecțiunea gravă a lui Ambrosch, la dragostea geloasă, de animăluț, a lui Leo. Acel moment, când ieşeau cu toții grămadă din pivniță la lumină, era o privelişte pe care orice om ar fi venit de departe ca să o vadă. Ántonia fusese întotdeauna genul de persoană care-ți lăsa în minte imagini nepieritoare, care deveneau mai intense o dată cu trecerea timpului. În amintirea mea exista o succesiune de astfel de imagini, fixate acolo precum xilogravurile din primul manual de şcoală al cuiva: Ántonia lovind cu picioarele desculțe coastele poneiului meu când ne-am întors triumfător acasă cu şarpele nostru; Ántonia cu

şalul ei negru şi căciula din blană, stând în viscol lângă mormântul tatălui ei; Ántonia venind de la câmp cu atelajul ei, pe fundalul orizontului cuprins de înserare. Existau la ea atitudini omeneşti imemoriale, pe care le recunoaştem din instinct ca fiind universale şi adevărate. Nu mă înşelasem. Era acum o femeie călită, trecută prin multe, nu o copilă frumoasă, dar încă avea acel ceva care înflăcărează imaginația, încă putea să taie răsuflarea cuiva pentru o clipă cu o privire sau un gest care dezvăluiau, cumva, semnificația lucrurilor obişnuite. Nu trebuia decât să stea în livadă, să pună mâna pe un pomişor şi să se uite în sus la mere, ca să te facă să simți cât de bine era să plantezi, să îngrijeşti şi, în cele din urmă, să recoltezi. Toate lucrurile puternice din inima ei i se reflectau în trup, care era neobosit în a sluji emoții generoase.

Nu era de mirare că fiii ei erau atât de înalți şi de drepți. Ántonia era o mină de viață bogată, asemenea întemeietorilor primelor rase.

II

Dimineața, când m-am trezit, pe fereastră intrau lungi fâşii de lumină, care ajungeau până în spate, sub streşini,

unde dormeau băieții. Leo era treaz de-a binelea şi gâdila piciorul fratelui său cu un fir uscat de ruji galbeni pe care îl trăsese afară din fân. Ambrosch dădu cu piciorul spre el şi se întoarse pe partea cealaltă. Am închis ochii şi m-am prefăcut că dorm. Leo s-a întins pe spate, a ridicat un picior şi a început să facă exerciții din degete. Ridica flori uscate cu degetele de la picior şi le flutura în fâşia de lumină strălucitoare. După ce s-a distrat astfel o vreme, s-a ridicat într-un cot şi a început să se uite la mine, cu băgare de seamă, apoi critic, clipind des din cauza luminii. Făcea o mutră caraghioasă, exprimând o judecată uşor dispreţuitoare, de parcă ar fi vrut să spună; „Bătrânul ăsta nu e cu nimic diferit de alţi oameni. Nu îmi ştie secretul.” Părea conştient că posedă o putere mai mare de a se distra decât alţi oameni; părerile lui rapide îi provocau o nerăbdare frenetică de a emite judecăţi. Ştia întotdeauna ce voia, fără să se gândească.

După ce m-am îmbrăcat în fân, m-am spălat pe faţă cu apă rece la pompa de la moara de vânt. Micul dejun era gata când am intrat în bucătărie. Yulka făcea clătite. Cei trei băieţi mai mari plecaseră devreme la câmp. Leo şi Yulka trebuiau să meargă în oraş cu căruţa ca să-l aştepte

pe tatăl lor, care urma să se întoarcă din Wilbur cu trenul de prânz.

— O să luăm doar un prânz uşor şi o să gătesc gâştele pentru cină, când o să fie şi tati al nostru aici, zise Ántonia. Mi-aş dori ca Martha să poată să vină să te vadă. Au o maşină Ford acum şi nu mi se mai pare că e atât de departe de mine cum mi se părea odinioară. Însă bărbatu-său e înnebunit după fermă şi ține să aibă totul aşa cum trebuie, aşa că ei nu pleacă aproape niciodată de acasă în altă zi decât duminica. E un flăcău chipeş şi o să ajungă foarte înstărit într-o bună zi. Indiferent de ce se apucă, îi iese bine. Când aduc copilul aici şi îl desfaşă, arată ca un prințişor. Martha îl îngrijeşte minunat. Acum m-am împăcat cu gândul că e departe de mine, dar la început plângeam de parcă o băgam în sicriu, nu o măritam.

Eram singuri în bucătărie, în afară de Anna, care turna smântâna în putinei. Ridică privirea spre mine, spunând:

— Da, aşa făcea. Ne simțeam atât de ruşinați din cauza ei. Umbla plângând întruna, în timp ce Martha era atât de fericită, iar noi, restul, ne bucuram cu toții pentru ea. Joe chiar că a fost răbdător cu tine, mamă.

Ántonia aprobă din cap şi zâmbi ca pentru sine, zicând:

— Ştiu că era o prostie, dar nu mă puteam abţine. Voiam ca ea să fie aici. Nu fusese niciodată plecată de lângă mine nici măcar o noapte, de când s-a născut. Dacă Anton ar fi făcut caz din cauza ei când era bebeluş sau ar fi vrut să o las la mama, nu m-aş fi măritat cu el. N-aş fi putut. Însă întotdeauna a iubit-o de parcă ar fi fost a lui.

— Eu nici măcar n-am ştiut că Martha nu era sora mea şi după tată decât după ce s-a logodit cu Joe, îmi spuse Anna.

Spre mijlocul după-amiezii, căruţa trase în curte, cu tatăl şi fiul cel mare. Eu fumam în livadă şi, în vreme ce mă ridicam de acolo ca să mă întâlnesc cu el, Ántonia ieşi în fugă din casă şi îi îmbrăţişă pe cei doi bărbaţi de parcă ar fi fost plecaţi luni de zile.

„Tati” mi s-a părut demn de interes de cum am dat ochii cu el prima oară. Era mai scund decât fiii săi, un omuleţ şifonat, cu tocurile roase la cizme, care îşi ţinea un umăr mai ridicat decât celălalt. Însă se mişca foarte iute şi avea un aer energic, vesel şi plin de siguranţă. Avea în obraji o culoare puternică, roşiatică, păr negru şi des, un pic cărunt, o mustaţă răsucită şi buze roşii. Zâmbetul îi dezvelea dinţii sănătoşi de care era atât de mândră soţia lui, iar când mă zări, ochii lui animaţi, întrebători, îmi

dădură de înțeles că știa totul despre mine. Arăta ca un filosof plin de umor care își ridicase în sus un umăr sub poverile vieții și își vedea de ale lui distrându-se atunci când putea. Înaintă ca să mă salute și îmi întinse o mână aspră, arsă de soare și acoperită cu mult păr. Era îmbrăcat în hainele de duminică, foarte groase și călduroase pentru vremea aceea, cu o cămașă albă neapretată și o eșarfă albastră cu buline albe, ca de băiețel, legată cu o fundă care atârna în falduri frumoase. Cuzak începu imediat să vorbească despre vacanța lui. Din politețe, vorbi în engleză:

— Mami, mi-aș dori să o fi văzut și tu pe femeia care dansa seara pe sârmă pe stradă. Era luminată puternic și plutea prin aer nemaipomenit de frumos, ca o pasăre! În târg aveau un urs care dansa, la fel ca în fosta țară, și vreo două-trei carusele, și oameni în baloane, și... Cum îi zice la roata mare, Rudolph?

— Scrânciob, interveni Rudolph cu o voce profundă, de bariton. Avea un metru și nouăzeci de centimetri înălțime și un piept ca de tânăr fierar. Flăcăul adăugă: Aseară ne-am dus la marea serată dansantă din sala din spatele cârciumii, mamă, iar eu am dansat cu toate fetele, și la fel și tata. N-am mai văzut niciodată atâtea fete frumoase.

Era plin de Bohank-i. N-am auzit o vorbă în engleză pe stradă, decât de la artişti, nu-i aşa, tati?

Cuzak dădu aprobator din cap, apoi spuse:

— Şi foarte mulți ți-au trimis vorbă, Ántonia. O să mă scuzați, vă rog, dacă îi povestesc, mi se adresă el mie.

Pe când mergeam spre casă, îi relată incidentele şi îi transmise mesajele în limba pe care o vorbea fluent, aşa că eu am rămas nițel mai în urma lor, curios cum deveniseră – sau rămăseseră – relațiile dintre ei. Mi se păreau a fi în termeni de prietenie relaxată, cu o nuanță de umor. În mod limpede, ea era impulsul, iar el, corecția. În timp ce urcau dealul, el se uita întruna pieziş la ea, ca să vadă dacă a înțeles ce-i zice sau cum primea veştile pe care i le dădea. Mai târziu, am observat că el îi privea întotdeauna pe oameni pieziş, întocmai cum se uită un cal de povară la tovarăşul lui de jug. Chiar şi când stătu vizavi de mine în bucătărie, vorbind, îşi întorcea un pic capul spre ceasul de perete sau spre plită şi se uita la mine dintr-o parte, dar cu franchețe şi bunăvoință. Acest truc nu sugera duplicitate sau ascunziş, ci doar un obicei adânc înrădăcinat, la fel ca în cazul calului.

El şi cu Rudolph aduseseră o ferotipie pentru colecția Ántoniei şi mai multe pungi din hârtie cu bomboane

pentru copii. Păru un pic dezamăgit când soția lui îi arătă o cutie mare cu bomboane pe care o adusesem eu din Denver – căci nu-i lăsase pe copii să se atingă de ea în seara precedentă. El puse bomboanele pe care le adusese la păstrare, în bufet, „pentru zile negre”, şi se uită la cutia cea mare, râzând şi spunând:

— Bănuiesc că ați auzit că familia mea nu e foarte mică.

Cuzak se aşeză în spatele sobei şi îşi privi copilaşii cu acelaşi amuzament. Era evident că îi considera frumoşi şi nostimi. Fusese plecat şi dansase cu fetişcane, uitând că era un bărbat în etate, iar acum familia lui părea să-l surprindă, parcă i se părea o glumă că toții copiii ăia erau ai lui. Când cei mai mici dintre ei se strecurară în refugiul lui, el începu să scoată tot felul de lucruri de prin buzunare: păpuşi de un penny, un clovn din lemn, un balon în formă de porc, umflat cu un fluier. Îi făcu semn băiețelului pe care-l strigau Jan, îi şopti ceva şi îi oferi un şarpe din hârtie, cu gesturi uşoare, ca să nu-l sperie. Uitându-se pe deasupra capului copilului, îmi zise:

— Ăsta e sfios. Rămâne mereu la coadă.

Cuzak adusese acasă şi un sul de ziare ilustrate din Boemia. Le deschise şi începu să-i spună soției sale

noutățile, din care mare parte păreau să se refere la o singură persoană. Am auzit numele Vasakova, Vasakova, repetat de mai multe ori cu viu interes şi, nu după mult timp, l-am întrebat dacă vorbea despre cântăreața Maria Vasak.

— O ştiti? Ați auzit-o, poate? întrebă el, nevenindu-i să creadă.

Când l-am asigurat că am auzit-o cântând, îmi arătă spre poza ei şi îmi zise că Vasak şi-a rupt piciorul, făcând alpinism în Alpii austrieci, şi nu va putea să-şi onoreze angajamentele. Părea încântat să afle că am auzit-o cântând la Londra şi la Viena. Îşi scoase pipa şi şi-o aprinse, ca să savureze mai bine discuția noastră. Cântăreața venea din acelaşi cartier praghez ca el. Tatăl lui îi repara încălțămintea pe vremuri, când ea era studentă. Cuzak mă întrebă cum arăta, despre popularitatea şi vocea ei, însă vru să afle, mai ales, dacă băgasem de seamă ce picioare micuțe avea şi dacă credeam că strânsese mulți bani. Era extravagantă, desigur, dar el spera că n-o să risipească tot, încât să nu mai aibă nimic la bătrânețe. Când era tânăr şi muncea la Viena, văzuse mulți artişti bătrâni şi săraci, trăgând toată seara de o halbă de bere, iar asta „nu era foarte frumos”.

Când băieții se întoarseră de la mulsul şi hrănitul animalelor, se puse masa pentru cină, iar în fața Ántoniei fură aşezate două gâşte rumenite, umplute cu mere, care încă sfârâiau. Începu să le taie, iar Rudolph, care stătea lângă mama lui, se apucă să dea farfuriile mai departe. Când toată lumea fu servită, el se uită la mine peste masă.

— Ați fost recent în Black Hawk, domnule Burden? Atunci mă întreb dacă ați auzit de soții Cutter?

Nu, nu auzisem nimic despre ei.

— Atunci trebuie să-i povesteşti, fiule, deşi e un subiect groaznic de discutat la cină. Ei, copii, faceți linişte, că Rudolph o să povestească despre crimă.

— Ura! Crima! murmurară copiii, care păreau încântați şi interesați.

Rudolph îşi depănă povestea cu multe detalii, întrerupt ocazional de completările mamei sau ale tatălui său.

Wick Cutter şi soția lui continuaseră să locuiască în casa pe care eu şi Ántonia o ştiam atât de bine, ducându-şi traiul în acelaşi mod pe care îl cunoşteam prea bine. Au ajuns foarte bătrâni. El s-a împuținat la trup, zicea Ántonia, până a ajuns să semene cu un maimuțoi mic şi bătrân, căci barba şi perciunii săi nu-şi schimbară niciodată culoarea. Doamna Cutter a rămas la fel de roşie

la faţă şi cu ochii la fel de sălbatici ca atunci când o cunoscuserăm noi, dar pe măsură ce treceau anii se îmbolnăvea de o paralizie tremurătoare care făcea ca datul nervos din cap pe care îl avusese ocazional să devină permanent. Mâinile îi erau atât de nesigure, că nu mai era în stare să desfigureze ceramica, biata femeie! Cu cât îmbătrâneau mai mult, cu atât se certau mai des în legătură cu avea să se întâmple cu „proprietatea” lor. În stat se adoptase o lege nouă, care asigura soţiei supravieţuitoare o treime din averea soţului, indiferent de situaţie. Cutter era chinuit de teama că doamna Cutter o să trăiască mai mult decât el şi că, în cele din urmă, „neamul” ei, pe care îl detestase dintotdeauna cu violenţă, va moşteni tot. Certurile lor pe această temă treceau de graniţa cedrilor crescuţi unul lângă altul şi puteau fi auzite din stradă de oricine dorea să piardă vremea pe acolo ca să asculte.

Într-o dimineaţă, cu doi ani înainte, Cutter intră într-un magazin de fierărie şi cumpără un pistol, spunând că voia să împuşte un câine şi adăugând că „se gândea să tragă şi într-o pisică bătrână, dacă tot se apuca de treabă”. (Aici, copiii întrerupseră relatarea lui Rudolph cu chicote de râs înăbuşite.)

Cutter se duse în spatele magazinului de fierărie, îşi făcu o țintă şi exersă vreo oră, apoi se duse acasă. La şase seara, când pe lângă casa soților Cutter trecură câțiva bărbați care se duceau spre casă la cină, aceştia auziră o împuşcătură. Se opriră şi se uitară nesiguri unul la altul, când de la etaj se auzi tare încă un foc de armă. Intrară în fugă în casă şi îl găsiră pe Wick Cutter zăcând pe sofa în dormitorul lui de la etaj, cu gâtul sfâşiat de glonț, sângerând pe un sul de cearşafuri pe care îl pusese lângă pat.

— Intrați, domnilor, le zise el, slăbit. Sunt în viață, după cum vedeți, şi în deplinătatea facultăților mintale. Sunteți martori că i-am supraviețuit soției mele. O s-o găsiți în camera ei. Vă rog să o examinați de îndată, ca să nu fie nici o greşeală.

Un vecin telefonă după doctor, iar ceilalți intrară în camera doamnei Cutter. Era întinsă în pat, în cămaşă de noapte şi capot, împuşcată în inimă. Soțul ei trebuie să fi intrat în cameră în timp ce trăgea puiul de somn de după-amiază şi probabil o împuşcase ținându-i revolverul lângă piept. Cămaşa de noapte avea urme de arsură de la praful de puşcă.

Vecinii îngroziți dădură năvală înapoi la Cutter. El deschise ochii şi zise foarte clar:

— Doamna Cutter e moartă, domnilor, iar eu sunt conştient. Afacerile mele sunt în ordine.

Apoi, zise Rudolph, „nu mai făcu nici un efort şi muri”.

Pe biroul lui, medicul legist descoperi o scrisoare datată la ora cinci în după-amiaza aceea. În ea se afirma că tocmai şi-a împuşcat soția, că orice testament pe care l-ar fi făcut ea în taină era nul, de vreme ce el îi supraviețuise. Voia să se împuşte la ora şase şi, dacă mai avea putere, urma să tragă un foc de armă pe fereastră, în speranța că trecătorii vor intra şi îl vor vedea „înainte se se stingă din viață”, după cum scria el.

— Ei, ai fi crezut că omul ăla avea o inimă atât de crudă? mă întrebă Ántonia, răsucindu-se spre mine după ce se încheie povestea. Să meargă să-i răpească bietei femei orice alinare ar fi putut să aibă cu ajutorul banilor lui după ce murea el!

— Ați mai auzit de cineva care să se sinucidă doar ca să facă în ciudă cuiva, domnule Burden? întrebă Rudolph.

Am recunoscut că nu. Toți avocații învață, iar şi iar, ce motiv puternic poate fi ura, dar în colecția mea de anecdote juridice nu aveam nimic care să o egaleze pe

aceasta. Când am întrebat la cât se ridicase valoarea averii, Rudolph îmi spuse că la un pic peste o sută de mii de dolari.

— Avocații au obținut o bună parte din ea, desigur, zise Cuzak vesel, aruncându-mi pieziş o privire amuzată.

O sută de mii de dolari... Deci asta era averea care fusese adunată cu atâta greu şi din cauza căreia murise însuşi Cutter, în final!

După cină, eu şi Cuzak făcurăm o plimbare prin livadă şi ne aşezarăm lângă moara de vânt să fumăm. Îmi spuse povestea lui de parcă ar fi fost treaba mea să o ştiu.

Tatăl lui era cizmar, unchiul lui era blănar, iar el, fiind fiul mai mic, fu dat ca ucenic în meseria celui din urmă. Nu ajungeai nicăieri dacă munceai pentru rude, îmi zise el, aşa că, pe când era calfă, plecă la Viena şi lucră într-o blănărie mare, câştigând bani frumoşi. Însă un tânăr căruia îi plăcea să se distreze nu reuşea să pună nimic deoparte la Viena, căci erau prea multe modalități plăcute de a cheltui în fiecare seară ceea ce câştigase peste zi. După trei ani acolo, a venit la New York. Fu prost sfătuit şi se duse să lucreze în industria de blănuri în timpul unei greve, când fabricile ofereau salarii mari. Greviştii câştigară, iar Cuzak fu trecut pe lista neagră. Cum avea

vreo două-trei sute de dolari strânşi, decise să plece în Florida, să cultive portocali. Întotdeauna se gândise că i-ar plăcea să cultive portocali! În al doilea an, un ger puternic îi distruse tânăra plantație, iar el se îmbolnăvi de malarie. Veni în Nebraska ca să-şi viziteze vărul, pe Anton Jelinek, şi să vadă cum e pe aici. Când se uită prin jur, o văzu pe Ántonia, iar ea era exact genul de fată pe care o căutase mereu. S-au căsătorit imediat, deşi a fost nevoit să împrumute bani de la vărul lui ca să cumpere verighetă.

— A fost o muncă foarte grea să desțelenim pământul ăsta şi să facem să crească prima recoltă, zise el, împingându-şi pălăria spre ceafă şi scărpinându-se în părul grizonat. Uneori, mă săturam de locul ăsta şi voiam să renunț, dar soția mea zicea mereu că mai bine ne ținem de el. Copilaşii au apărut foarte repede, aşa că se părea că oricum ar fi fost greu să ne mutăm de aici. Cred că a avut dreptate. Atunci, am plătit doar douăzeci de dolari pe acru, acum mi se oferă o sută. Am mai cumpărat şaizeci de hectare acum zece ani şi e aproape tot achitat. Avem destui băieți, putem să lucrăm mult pământ. Da, e o nevastă bună pentru un om sărac. Şi nici nu e mereu foarte aspră cu mine. Uneori mai beau şi eu o bere în plus în oraş, dar când vin acasă ea nu-mi zice nimic. Nu-mi

pune întrebări. Ne înțelegem mereu bine, ca la început. Nu avem neînțelegeri din pricina copiilor, cum se întâmplă uneori, încheie el, aprinzându-şi din nou pipa şi pufăind mulțumit.

Cuzak mi se păru o companie foarte plăcută. Îmi puse multe întrebări despre călătoria mea în Boemia, despre Viena, despre Ringstrasse[83] şi despre teatru.

— Măi, ce mi-ar plăcea să mai merg o dată acolo, când băieții vor fi îndeajuns de mari să se ocupe singuri de fermă! Uneori, când citesc ziarele din fosta țară, mai că-mi vine să fug de-acasă, mi se confesă el, râzând uşor. Nu m-am gândit niciodată că o să fiu un om aşezat, aşa cum sunt acum.

Era încă, aşa cum zicea şi Ántonia, un orăşean. Îi plăceau teatrele, străzile iluminate şi un joc de domino când se termina ziua de muncă. Plăcerea de a socializa era mai puternică la el decât instinctul de a acumula bunuri. Îi plăcea să trăiască de la o zi la alta şi de la o noapte la alta, luând parte la agitația entuziastă a mulțimii. Cu toate astea, soția lui reuşise să-l țină acolo, la o fermă, în unul dintre cele mai singuratice ținuturi din lume.

---

83 Şosea circulară care înconjoară districtul Innere Stadt din Viena, fiind o principală arteră de circulație şi una dintre atracțiile capitalei Austriei.

Parcă-l vedeam pe omulețul ăsta, stând aici în fiecare seară lângă moara de vânt, pufăind din pipă şi ascultând tăcerea; hârâitul pompei, grohăitul porcilor, cotcodăcitul ocazional al găinilor atunci când erau tulburate de un şobolan. Mi se părea că, mai curând, Cuzak fusese instrumentul misiunii speciale a Ántoniei. Era o viață frumoasă, de bună seamă, dar nu era genul de viață pe care el îşi dorise să o trăiască. M-am întrebat dacă viața care era potrivită pentru unul singur era vreodată potrivită pentru doi!

L-am întrebat pe Cuzak dacă nu i se părea greu să nu aibă parte de compania veselă cu care fusese obişnuit. Îşi scutură pipa, lovind-o de un stâlp al morii, oftă şi apoi o vârî în buzunar, spunând:

— La început, aproape că am luat-o razna din cauza însingurării, zise el cu sinceritate. Dar femeia mea are o inimă atât de caldă... Întotdeauna a făcut în aşa fel încât să-mi fie cât mai bine cu putință. Acum, nu mai e aşa de rău. Pot deja să încep să mă distrez cu băieții mei!

Pe când ne îndreptam spre casă, Cuzak îşi împinse pălăria elegant pe o ureche şi se uită în sus la lună.

— Ei, nu pare deloc că sunt plecat de acolo de douăzeci şi şase de ani! zise el cu glas înăbuşit, de parcă abia s-ar fi trezit.

III

A doua zi, după masa de prânz, mi-am luat la revedere şi m-am întors în Hastings să iau trenul spre Black Hawk. Ántonia şi copiii ei s-au strâns în jurul trăsuricii mele înainte de a porni la drum şi până şi cei mai micuţi dintre ei au ridicat spre mine chipuri prietenoase. Leo şi Ambrosch au fugit înainte să deschidă poarta de la aleea de intrare. Când am ajuns la poalele dealului, am aruncat o privire înapoi. Grupul era încă acolo, lângă moara de vânt. Ántonia îşi flutura şorţul.

La poartă, Ambrosch zăbovi lângă trăsurica mea, sprijinindu-şi braţul de obada roţii. Leo se strecură prin gard şi o luă la fugă pe păşune.

— Aşa e el, zise fratele lui, ridicând din umeri. E un copil nebunatic. Poate că-i pare rău că vă vede plecând şi poate că e şi gelos. E gelos pe orice persoană de care face caz mama, chiar şi pe preot.

M-am pomenit că uram să-l părăsesc pe băiatul ăsta cu voce plăcută şi ochi frumoşi. Părea foarte viril cum

stătea acolo, fără pălărie, cu vântul umflându-i cămaşa în jurul gâtului bronzat şi al umerilor.

— Să nu uiți că tu şi Rudolph mergeți la vânătoare cu mine în amonte pe lângă Niobrara[84] vara viitoare, i-am zis. Tatăl vostru a fost de acord să vă dea voie să plecați după ce se termină recolta.

— N-am cum să uit, zâmbi el. Nu mi s-a mai propus niciodată un lucru atât de frumos. Nu ştiu ce vă face să fiți atât de cumsecade cu noi, băieții, adăugă el roşind.

— Oh, ba da, ştii! am răspuns eu, apucând frâiele.

Nu mai răspunse, ci doar îmi zâmbi cu o plăcere şi o afecțiune lipsite de stânjeneală în timp ce eu porneam la drum.

Ziua petrecută în Black Hawk a fost dezamăgitoare. Majoritatea vechilor mei prieteni muriseră sau se mutaseră. Când am trecut pe lângă curtea mare a familiei Harling, în ea se jucau copii necunoscuți, care nu însemnau nimic pentru mine. Scoruşul fusese tăiat şi din plopul înalt care străjuia cândva poarta mai rămăsese doar un ciot din care dădeau lăstari. Am trecut grăbit mai departe. Mi-am petrecut restul dimineții cu Anton Jelinek,

---

[84] Afluent al fluviului Missouri cu o lungime de cca. 914 km, care curge pe teritoriul statelor Wyoming şi Nebraska din S.U.A.

sub un plop umbros din curtea din spatele localului său. Pe când îmi luam prânzul la hotel, m-am întâlnit cu unul dintre avocații în vârstă care încă îşi mai practica profesia şi acesta m-a luat cu el la birou, unde am discutat despre cazul Cutter. După aceea, n-am ştiut cum să fac să treacă mai repede timpul până la ora la care pleca rapidul de noapte.

Am făcut o lungă plimbare la nord de oraş, pe câmpurile unde pământul era atât de tare încât nu fusese niciodată arat. Iarba roşie şi înaltă de demult încă mai creştea, deasă ca un covor, pe malurile de pământ şi pe movile. Acolo m-am simțit din nou acasă. Deasupra capului, cerul avea acel albastru de nedescris al toamnei – senin şi lipsit de umbre, sticlos ca emailul. Spre sud, zăream stâncile râului, în nuanțe de cenuşiu-închis, care odinioară mi se păreau atât de mari, şi pretutindeni în jur se întindeau lanuri de porumb care se uscau, de acel auriu pal pe care mi-l aminteam atât de bine. Scaieții erau purtați de vânt peste dealuri şi se strângeau în mormane lângă gardurile de sârmă, ca nişte baricade. De-a lungul cărărilor pe care umblau vitele, mănunchiurile galbene ale

florilor de splinuță[85] se ofileau deja, transformându-se într-o catifea încălzită de soare, gri cu firişoare de auriu. Scăpasem de tristețea ciudată care apasă micile oraşe şi mintea mi-era plină de lucruri plăcute: excursiile pe care intenționam să le fac cu băieții familiei Cuzak în Bad Lands[86] şi pe Stinking Water[87]. Erau destui băieți Cuzak cu care să mă joc încă multă vreme de acum încolo. Chiar şi după ce creşteau băieții, mai rămânea Cuzak însuşi! Aveam de gând să mă plimb câțiva kilometri buni cu Cuzak pe străzi iluminate.

În vreme ce colindam pe păşunile sălbatice, am avut norocul să dau peste o mică porțiune din primul drum ce pornea din Black Hawk spre partea de nord a ținutului, spre ferma bunicului, apoi spre ferma familiei Shimerda şi spre aşezarea norvegiană. Tot restul pământului fusese

---

[85] Lat. *solidago virgaurea*, cunoscută sub denumirea de splinuță, smeaoaică, mănunchi sau floarea-boierească, plantă erbacee meliferă cu virtuți medicinale, care poate atinge 1 m înălțime, cu tulpină păroasă şi flori galbene reunite în ciorchini.

[86] Cel mai probabil, referire la Parcul Național Badlands din sud-vestul statului Dakota de Sud, constituit dintr-o aglomerare de formațiuni de teren puternic erodat ce creează un peisaj spectaculos.

[87] Vechea denumire din unele hărți a râului Shoshone, situat în nordul statului Wyoming.

arat atunci când se trasaseră şoselele. Acest kilometru din interiorul gardului păşunii era tot ce mai rămăsese din vechiul drum ce şerpuia odinioară ca o creatură sălbatică prin preria deschisă, lipindu-se de zonele mai înalte, mergând în cerc şi întorcându-se ca un iepure urmărit de ogari.

Pe terenul plat, urmele aproape dispăruseră – erau doar nişte umbre în iarbă, iar un străin de acele locuri nu le-ar fi observat. Însă de câte ori drumul traversase o zonă mai joasă, era uşor de găsit. Ploile făcuseră canale din făgaşele lăsate de roțile căruțelor şi le spălase atât de adânc, încât pământul nu se mai vindecase. Semănau cu spintecăturile unor gheare de urs grizzly pe coastele unde căruțele obişnuiau să urce cu greu din văi, silind caii să tragă cu putere, de li se vedeau muşchii contractându-se pe coapsele netede. M-am aşezat şi am privit cum căpițele de fân devin trandafirii în lumina piezişă a soarelui ce cobora spre asfințit.

Acesta era drumul pe care veniserăm eu şi Ántonia în acea noapte când ne-am dat jos din tren la Black Hawk şi am stat pe patul din paie din căruță, doi copii mirați, care erau duşi nici noi nu ştiam unde. Nu trebuia decât să închid ochii ca să aud huruitul căruțelor în întuneric şi să

fiu copleşit din nou de acea ciudățenie ce te cufunda în uitare. Emoţiile din acea noapte erau atât de aproape, că puteam să întind mâna şi să le ating. Aveam sentimentul că mă întorceam acasă în mine însumi şi că descoperisem ce cerc mic este experienţa omului. Pentru mine şi Ántonia, acesta fusese drumul Destinului; ne dusese la acele accidente timpurii ale norocului care ne sortesc tot ce putem fi vreodată. Acum înțelegeam că acelaşi drum urma să ne readucă laolaltă. Indiferent ce pierduserăm, aveam împreună trecutul preţios, imposibil de împărţit cu alţii.